

91-2
L 113

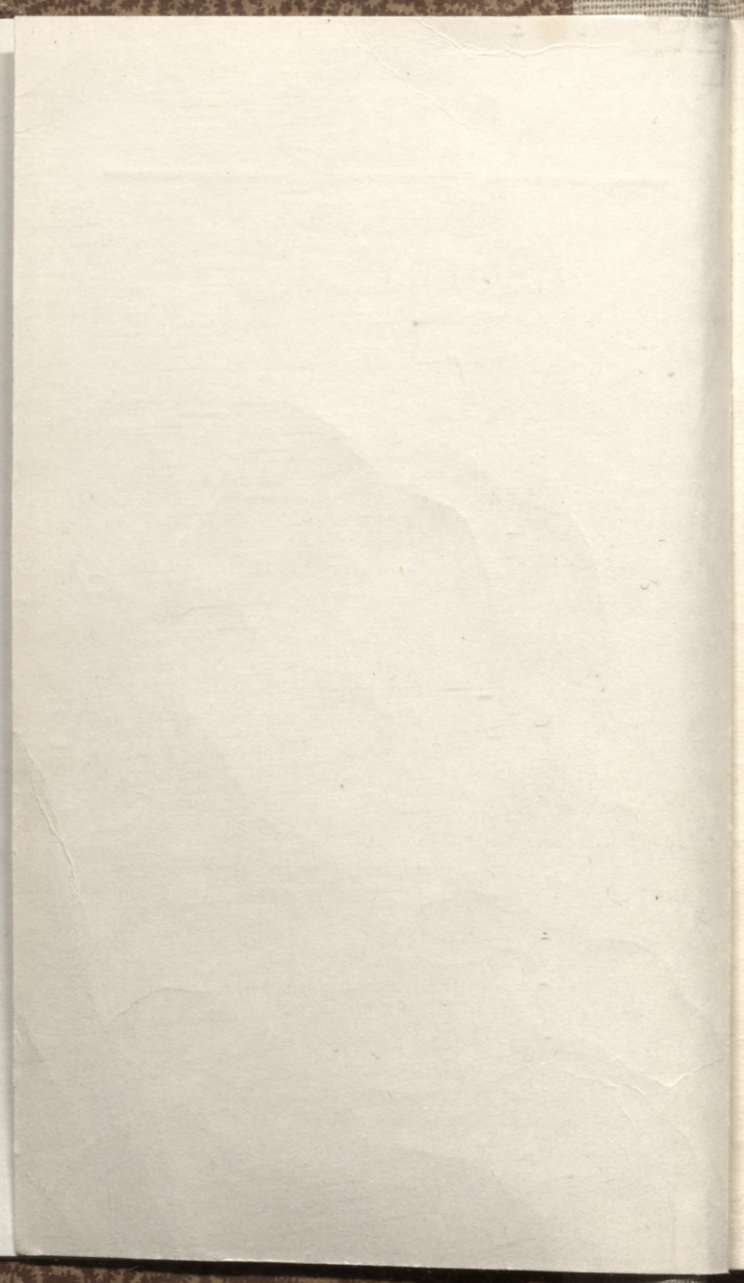
Aivars OZOLIŅŠ

Dukts

Aivars Ozoliņš dzimis 1957. gadā.
Raksta prozu.

Pirmā grāmata

91-2
L113

1-134
084-20

L
210

Aivars OZOLIŅŠ

Dukts

Proza

RIGA «LIESMA» 1991

84L7-4
Oz 640

Aivars
OZOLIŅŠ

Dainis

Edvarda

Redaktors *Arvis Grods*
Mākslinieks *Dainis Breikšs*
Edvarda Čereškas foto

O $\frac{4702370201-277}{M801(11)-91}$ 91

ISBN 5-410-00946-0

© Aivars Ozoliņš, 1991

039062311

I

DUKTS

*Visu... esmu saglabājis
savā sacerējumā, un tajā
nav ne mazāko atkāpju; tikai
pārgaros stāstus esmu saisi-
nājis, un turklāt rakstu es
citā valodā.*

SOMADEVA

, jo, lai gan banāla patiesība ir banāla varbūt pirmkārt tāpēc, ka tā ir patiesība, un kādreiz viens piliens, iespējams, tiešām var pārstāvēt veselu okeānu (kaut arī īstais punkts uz «i», šķiet, ir punkts kaut kur «pa vidu» šim «i»), diezin vai šajā reizē, mēģinot piekļūt Duktam, iespēsim piedāvātajā pilienā atrast ko lielāku par protozoiem un planktonu, jo redzam, kā šis, piedodiet, teorētiķis, kura vārdu joprojām atturēsimies nosaukt, vieglu roku izpreparēdams dzīvu, kaut arī tikai hipotētisku filmu, pat nepamana, ka tās vietā iegūst parastu viensūnas diapozitīvu, kurā, ja arī var kaut ko saskatīt, tad varbūt vienīgi nejaušas švīkas un, arvien tos pašus putekļus, — un šis priekšlikums atteikties no, viņaprāt, liekā vienlaicīguma (jeb — tiek gādāta arī terminoloģija! — «uzreizības») nosacījuma un bezgalīgi ilgi aplūkot vienu atsevišķu, it kā no lentes izgrieztu kadru, kas tad, lūk, būšot tas pats, kas skatīties kinofilmas nepārtrauktu izrādi, kaut arī tas atkal apliecina autora apbrīnojamo konsekvenci, attīstot līdz loģiskam strupceļam turpat vai katru savu ideju (šajā gadījumā — savu sākotnējo ierosinājumu laist cauri aparātam (apžē-

liņ! — kur tad mums bija aparāts?) grēdzenā salīmētu filmas gabalu), — ir tādā pretrunā ar Dukta principiem (tiesa, arī tie vēl nav noskaidroti), ka mierīgu sirdi būtu atstājams bez ievēribas, ja vien nebūtu tik pamācoši raksturīgs piemērs tam, kā vulgāra apziņa akli cīkstās par varēm iespraukties kādā abstrakciju trejiem kokiem pašrocīgi apdēstītā nejauša pieņēmu- ma aplociņā, kur tai būtu ērti maldīties, neredzot mežu, un šādā kontekstā atsauk- šanās uz Henriju Haidu — tas, ka pastāv principā neatrisināmi uzdevumi, nebūt nenozīmējot, ka tos nevarētu vai nevaja- dzētu risināt, — vedina domāt, ka šo stoi- cisko atziņu viņš izprot tādējādi, ka ik uzdevumu, ko var risināt, galu galā ir iespējams arī atrisināt, ja nosacījumus formulē tā, lai tie šo atrisinājumu dara iespējamu, jo tieši tā viņš izrīkojas ar mū- su garāmejojot pasviesto piedāvājumu iztē- loties tādu bezgalīgu kinofilmu, kas ir jāskatās nevis tās diskrēto kadru nepār- trauktā un secīgā mijā, bet gan jāierauga visa uzreiz, kā viens mirkļa attēls, tur- klāt no otra gala un — vēlams — sākot no jebkuras vietas, — metaforu, ko lietojām nolūkā ilustrēt uzdevumu, kas uzstādīju- mu pieļauj gan, taču atrisinājumu nepa- redz, lai arī pirmīt brīdinājām, ka piemērs ir uz labu laimi izķerts no citu, vērtībā līdzīgu piemēru bezgalīgas rindas — glu- ži tā, it kā tas būtu iedomātās filmas viens kadrs, — šo pieļāvumu viņš tomēr liek pamatā jau veselai «momentkino prin-

cipa» teorijai, patvarīgi uzskatīdams par *a priori* aksiomu arī mūsu tikpat brīvo pielaidumu, ka filmā ik kadrs ir pilnīgi identisks ik citam (ka, teiksim, visos ir fiksēts viens un tas pats priekšmets vienos un tais pašos apstākļos vai pat — ka visa filma ir vienkārši sagaismota), kādā gadījumā papildus nāktos īpaši pasvītrot, ka ik kadrs noteikti ir identisks katram citam, turpretī mēs uzsvērām, ka tas tikai tā **varētu būt**, proti, varētu arī nebūt, tā tad šajā filmā vispār var nebūt divu vienādu kadru, ik attēls var būt pilnīgi patstāvīgs un saistīts ar pārējiem nevis, ja drīkstam teikt, sižetiski, bet gan mehāniski, caur atrašanos kopējā rindā — uzdevums modeļa ietvaros tik un tā paliek tas pats: ieraudzīt visu filmu uzreiz un no otra gala, — uzdevums, ko neizbēgami — arī tad, ja viņš necer to atrisināt, — nākas risināt katram, kurš mēģina tuvoties Duktam, un arī mums šo pasākumu varbūt būtu vajadzējis sākt no beigu gala un tad taustīties atpakaļ uz klusumā tīto iegastu, jo esam lēnrakstītāji — arī no dabas, taču vairāk gan apstākļu (t. i. — temata) spiesti, tāpēc ka pateikt par Duktu ātri un īsi nozīmē vai nu nepateikt par to neko, vai nu pateikt tikai pašu tā vārdu, proti, to pašu neko, — un līdz šim mums nav secies panākt mūsdienu ātrgaitas lasītāju, pat ne noturēties tam līdzī daudz maz piedienīgā atstatumā — kamēr spalvaskāts klūp, klab (nudien) un aizelšas, viņa pārtiešus projām tiecīgā mugura strauji rūk

Pateikt
par
Acetles

rukumā, līdz ir zudusi skatam, un varbūt šobrīd, kad turpinām auties ceļam, cerot ar jūspalīgu aizkāpt — ja ne šajā, tad citā reizē — vismaz līdz lappuses apakšmalai (un nepaslīdēt, izņemot pagriezienus un neiebraukt galda virsas pulētajā tuksnesī), kur varētu atvilkt mazliet elpu un, pamišus atsvabinot te vienu, te otru kāju no smagā sintakses pitona vaļīgajām cilpām, brīdi paraudzīties uz noieto un atsperties turpmākajam (vai otrādi), viņš, vienreiz jau noskrējis visu gabalu, kādā likumā, ko ir noturējis par otru malu, gurds un gudrs gaida, lai tālāko atvedinām no viņa pieredzes un sprieduma, ko mēs labprāt arī darītu, ja vien izdotos viņu kopā ar visu jauniegūto galapunkta pieredzi atdabūt vēlreiz šajā pašā vietā un tad manīgi aizlikt priekšā kāju, aizlaikus piekrītot varbūtējiem pārmetumiem, ka, paties, mūsu skatījums pašlaik vēl ir savā ziņā vai pat zināmā mērā, protams, jā, visai vienpusīgs, šaurs un nepilnīgs, taču mēs labprāt jums ļautu to visādi paplašināt, ja tik jums labpatiktos mūstajā likumā sagaidīt vai būtu spēka, turpinot gaitu, otrajā riņķī panākt, kas nāktu par labu mums visiņiem, jo, kā zinām, atkārtošana ir īstenības māte, tāpēc, riskējot atkal ieraudzīt tikai sevi, rau, atskatāmies — nē, aiz muguras neviens nevīd, un mums nākas pašiem vien cipāt tālāk (šķiet, ka nu jau sāk iet itin gludi), papriekš tomēr brīdinot, ka viss, ko šeit teiksim, būs tikai tas, ko varēsīm pateikt, un

tas tiks pateikts tā, kā to pateiksim mēs un kā to izlasīs šis vai kāds cits mūsu lasītājs, bet jautājuma visaptveroši sīka izpēte un izvērsts teorētisks pamatojums lai paliek zinātniskāku pētnieku darbs, neatņemsim viņiem to, it jo sevišķi tāpēc, ka šāds darbs duktoloģijas pašreizējā, gluži iedīglainajā stāvoklī rādās ļoti un ļoti apšaubāms vai vismaz pārags, lai nebūtu jāteic — pilnīgi neiespējams, kaut gan šādu viedokli nevēlamies nevienam uztiept, kaut vai tāpēc ne, ka šī viedokļa acīmredzamība ir acīm redzama pati no sevis, un šī katram acīmredzamība ir īpaši skaidri redzama tieši mums, kas, kaut arī tikai netišām saskārušies, esam papūlējušies iepazīties ar nedaudzajiem, tomēr viegli pieejamajiem meklējumiem un atradumiem dotajā nozarē, lai gan, saprotams, nav (vismaz līdz šim nav bijis) ne mazākā iegansta runām par kādiem ievēriņas cienīgiem meklējumiem, kur nu vēl atradumiem, ja nu tikai par atsevišķiem īpatni virzītas apziņas pabikliem pieteikumiem, kas, izkaisīti šur un tur mutvārdu folklorā un dažviet pat grāmatu krātuvēs, paretam uzpeld arī tekošā īstenībā (vai kā nu to pieņemts dēvēt), netieša pieminējuma, noklusētas atsaucēs, slēptas norādes vai metaforiska vai alegoriska (-spilgti miglaina) mājiena veidā pavīdot, piemēram, ieelpas pauzē starp punktu un ikdienas atsākumu, brīdī pirms teju teju gaidāmā plunkšķa klusuma tumsā, alfabēta mēmajās ilgās pēc pateikšanas, ja

neskaitām tos uz pāris pirkstiem saskaitāmos gadījumus, kad izcili droši un urdīgi zinību vīri vai to kolektīvi (kas gan ir mazāk raksturīgi, lai neteiktu vairāk) uzdrīkstējušies mest tēmētu — asu un zibenīgu — skatu pret pašu Duktu, taču parasti — vai nu aiz vieglprātības, vai nevarības pieņemdami daļu par veselo — vienu atsevišķu tā pusi, kādās reizēs piedzīvojuši tūlītēju un graužošu, un dažbrīd (skat. tālāk) pat nāvējošu sakāvi, kā pēc mums diemžēl vēl aizvien trūkst pabeigtas teorijas vai vismaz tikai plašāka duktoogrāfisku datu kopoījuma (jā, šeit ir mūžīgs *Hiatus in MS* — «izlaidums (katrāl) manuskriptā» — jo šķietami šaurāks, jo (nedzird, nedzird piliena kritiena troksni...) bezdibenīgāks), tomēr (var teikt — par laimi) nekad nav trūcis un arī šodien netrūkst dumpīgu prātu (vārdi šoreiz nav svarīgi), kuri, par spīti dramatiskajiem brīdinājumiem, atkal un atkal no jauna ziedo sevi neveiksmei nolemtam pasākumam — pateikt valodā, kas ir Dukts, un tāpēc, kad atskatāmies uz ceļu, ko cilvēce šajā virzienā ir nogājusi no sirmās senatnes līdz mūsu dienām (varbūt, raugoties no šīs vietas atpakaļ, būtu jāsaka otrādi), varam, ja vēlamies, redzēt, ka tas ir šo dižgaru dižumā teju vai vājprātam līdzīgās iedvesmas piepešu sprādzienu pēdām kā ceļmalas stabu dobēm visgar dāsni izdangāts, tomēr pašus stabus, pie kā pieturēties, tur neatrodam, tāpēc turēsimies, kur un cik tas būs iespējams, galve-

noties pie savas — taču bagātās — pieredzes, tikai vēsturiskā taisnīguma labad gan atgādināsim, ka šajā cildeni skumjajā rindā pirmais, ja spriežam no rakstiem, ir jau Kaftanas Plintuss Vecākais («Dukts ir dievu un cēzaru spēle, ko var spēlēt ikkatrs, lai tas būtu pat mazsaprātīgs bērns, ja vien viņš ir no dieviem vai cēzariem spēlei izredzēts vai tikai vēlas to spēlēt»), bet beidzamais, cik var noprast no laikrakstiem, šaubu dzejnieks un filozofs, un pēdējā brīdī, šķiet, daļēji arī komponists Aleksandrs, no kura mums pāri palikusi viņa zivsādas cepure un traktāts «Aleksandrs jeb Spēles noteikumi», pie kā, iespējams, vēl atgriezīsimies, bet, ja izdosies, varbūt ne, nedz arī pie Kaftanas Plintusa (Vecākā), jo pat šie abi domātāji — patiesībā vienīgie, kuri vispār jebkad, katrs savā vietā un laikā, un veidā, šo problēmu tiešām skāruši, — arī viņi nav par Duktu pateikuši gandrīz neko — neko tādu, kas ļautu noprast ko vairāk kā tikai to, ka tāds Dukts kaut kas ir, ja jau kāds par to runā, jo, liekot klāt šodienas olekti, Plintusam piedēvētais domu zelta grauds izrādās esam viscaur tukšs un miris (un ir grūti iztēloties, kā tas jebkad varētu būt bijis pilns un dzīvs — katrs mēģinājums definēt Duktu ir allaž trokšņaini izgāzies stīvs un nedzīvs), tāpēc ka, pirmkārt, gar vēlēšanos vai nevēlēšanos Duktam nav nekādas šimbrīdim zināmas daļas un, pieņemsim, ceturtkārt, atsaukšanās uz izredzētību šodien šķiet cienījamā autora

aizvēsturiska nodeva sava laika diplomātijas prasībām, un mēs pat drīkstētu par to pasmieties, tomēr — un te jāuzmanās — zinot, cik tragiski rakstītais atbalsojies pašā rakstītāja liktenī, — nesmesimies, it īpaši tagad, kad gurguļu folkloras pēdējie sapratēji kopā ar pašiem gurguļiem un viņu folkloras paraugu paliekām atpauļiek arvien tālāk un tālāk pagātnes lokos, un varbūt mēs vienīgie vēl atminamies savulaik slaveno «Balādi par Plintusa Kapu», kurā, ja nojauta neviļ, vēstīts arī par Kaftanas Plintusa (Vecākā) brīnišķīgo un dīvaino sava gala aizredzējumu, kad, Dukta medībās kalnos (vai tikai augstienē) klīstot, viņam nāve parādījusies kā tauriņš *Parnassius Apollo*, kas laidelējies ceļā no klints uz klinti (vai no celma uz celmu), liekot Plintusam (Vecākajam) celt rokas pret debesīm, ka nu viņa dienas (vai nedēļas) esot skaitītas un tauriņš panākšot viņu, lai kurp viņš arī dotos, kas arī tiešām tā noticis, kad necik ilgi pēc tam viņam, klajā laukā plikam dejojot visos vējos, uzgāzies virsū milzonīgs koks *Adansonia digitata* pilnziedā, darīdams palicējus domīgus, kāpēc apkaimē nebija manīts neviens *Parnassius Apollo*, un tik stipri pārsteigdams vientiesīgos gurguļus, nelaimes gadījuma gandrīz vai vienīgos lieciniekus, ka tie uzreiz savārsmojuši dziesmu (skat. augstāk), kas vēl šodien būtu visdrošākais uzziņu avots par Kaftanas Plintusa (Vecākā — lai gan nav dzirdēts, ka viņam būtu bijuši dēli, brāļi vai

māsas, — edz, kā!) gaitu un veikumiem, ja vien kādam izdotos šo vērtīgo dokumentālo pieminekli atrast, atšifrēt, saprast vai vismaz pārtulkot, kas pagaidām paliek tikai vēlējumies, un tāpēc augšāk citētais Plintusa izteikums, ja tas būtu tuvākai izpētei pieejams vai vismaz kaut kur rakstos saglabājies, nevis tikai dzirdēts no dažiem nejaušiem, pastarpinātiem un daudzkārt tulkotiem atstāstu pārstāstiem, būtu jāuzskata par vēsturei vienīgo zināmo Dukta autentisku pieminējumu, tāpēc ka otrajā — Aleksandra traktāta gadījumā, kura priekšmets, mūsaprāt, gandrīz (NB!) nepārprotami ir Dukts, tas savā vārdā tomēr neparādās, jo Aleksandrs visur lieto, kā daži uzskata, eifēmismu (daži citi — ka sinonīmu), kamēr pārējie dukalisti (Mēbiuss, baobibopi, sekvojažisti, pārējie Koka gāzēji, arī šaubi) ir nelabojami praktiķi un, atšķirībā kaut vai no mums, nemēdz atstāt rakstiskas liecības, bet viņu mutiskie teicieni, lai arī cik dažbrīd stipri, pa lielākai daļai ir tikai sadzīviski vai retoriski izmisuma izpaudumi bez tās audziņoši izglītojošās vērtības, kas piemīt, piemēram, aleksandrītu «Dziesnas dvesas» Trešās Atsacīšanās izskaņu vainagojošām rindām — «... tavi viņi apjomi lauki / loki leņķi pārmijas punkti / rītausmas zoļu zūdošs abu virzienu nospiedums / ēnu mets / rotaļa / pirmā pieredzes sniega / krastā...» —, kas patiesībā ir viens nekad nepublicēts un tikai pazaudētā rokrakstā vien pazīstams Aleksandra agrīns

beznosaukuma dzejolis, kurā, kā paši redzam, autors, sākotnēji impulsējies uzburt kādas liriskās personas un viņas atstāto pēdu konkrētu ainu, talanta inerces dzīts, gandrīz nosauc to visu par Duktu (ja ir kaut kas tāds, ko var nosaukt par Duktu (ir; protams, tikai to nevar tā nosaukt)), taču pēdējā brīdī instinktīvi attop, ka tas vairs nebūs Dukts, ko nosauks par Duktu, tāpēc ka vispār nav iespējams kaut kā nosaukt to, ko nevar nosaukt kā citādi, jo, līdzko nosaukts, tas, ikreiz palikdams cits, ļausies nosaukties vai kurā katrā vārdā, nu, kaut vai par Duktu, vienalga, un varbūt tas tiešām ir tikai vārds —* *dukts*, bet varbūt tikai tas dukts, ko satur gan šis, gan ikviens cits vārds, fakta tēls, ko viens otrs izvēlas ieraudzīt, piemēram, par zaļi-dzeltena, apaļa gumijas kuba pašdarināta modeļa projektīvo īpašību apvērstu kopumu ārmalā, reizēm piedēvējot tam arī trīs baltas balsta vai balasta kājas lavandas un cukura apakšējos reģistros (skat. pa kreisi), un dievojas esam izskaitļojis tā trajektorijas diametra pussabrukšanas leņķi, kapacitāti un vispārējo stiepjamību (pēdējais izklausās gaužām neticami), lai gan mums tomēr šķiet, ka vistuvāk Dukta būtību (pagaidām gan nezinām, kāda tā ir) attēlo viena bezgalīgi gara, sagaismota filma, kas nevis jāskatās kā garām neatgriežami slīdošu atveidu vienlaidus virkne, bet gan jāierauga visa uzreiz un no beigu gala, kas ne tuvu nav tas pats, kas aplūkot vie-

nu šīs filmas kadru pēc patikas ilgi, kā to iesaka darīt viens, ja drīkstam teikt, domātājs (viņa vārdu neminēsim), naivā diletanta pašapziņā nopūlēdamies aiz nesakarīgajiem citātu savārstījumiem paslēpt teju vai pirmatnēju neizpratni par to, kas šeit un ar viņu īsti notiek, un tāpēc aplam nevietā iekrīt arī viņa pēdējā brīdī glābiņam piesauktais banālais teiciens par pilienu, kurā — gluži kā punktā uz «i» — varot redzēt okeānu — visu rakstīto pasauli —

BALTA LAPA

PLINTUSS

Uzdevums nav no vieglajiem — uzrakstīt biogrāfiju vēsturiskai personai, kam biogrāfijas nav un vispārpieņemtajā nozīmē nevar būt. Palikt pamatus zem ēkas, kas balstās uz pirmā un pagaidām vienīgā akmens — uz slavenās Dukta definīcijas, ko sava mūža virsotnē formulēja legendārais duktoloģijas pamatlicējs Kaftanas Plintuss Vecākais.

Diži darbi nerodas tukšā vietā. «Iliāda», $E=mc^2$, ābols (ja uzkrīt uz galvas), velosipēds — katrs kronē neatkārtojamu biogrāfiju, un veikuma patiesais lielums atklājas, ieraudzīts kopā ar tā vainagoto personības mūža kalnu. (Mēdz teikt, ka cilvēks paliekot darbos, taču — kāds cilvēks ir palicis, piemēram, šaujampulverī? Vai ritenī? Piramīdās? To mēs nekad vairs neuzzināsim.)

Sodien mēs izturamies pret Duktu līdzīgi kā pret sērkociņiem vai radioviļņiem, un vairums droši vien būtu pārsteigti, uzzinot, ka arī par šo ikdienišķumu ir parādā konkrētam cilvēkam. Tas tikai vēlreiz apliecina, cik tālu Kaftanas Plintusa fenomenens pārsniedz elementārās duktoloģijas pamatkursa rāmjus. Skatīts caur kultūras refleksijas prizmu, tas iegūst gluži negaidītu — laikmeta dzīves stila un pasaules uzskata — mērogu, aptverot arī tādas darbības jomas, kurās darītājiem var nebūt ne jausmas nedz par Plintusu

pašu, nedz par Duktu kā tādu. Varam to nosaukt par laikmeta «radītājmodeli»; šādi izprastu «Plintusu» atrodam ne tikvien zinātnes vēsturē, bet — varbūt vēl lielākā mērā — mākslās, ētikā, politikā, sabiedriskajā dzīvē, ražošanā — visplašākajā, visdaudzveidīgākajā amplitūdā: no mazas, neitrālas valsts paralizējoša apmulsuma impērijas ultimāta priekšā līdz ubaga izbīlim, kādu svētdien nesaņemot pazīstama baznīcā gājēja pierasto, automātisko ziedošanu; no pavadītāju inerces smaidiem un aplausiem, redzot nule startējušu kosmosa kuģi pēkšņi uzplaukšam skaistā un baigā nāves virpuļa ziedā, līdz izmisumam par nespēju garantēt vai saņemt garantiju, ka saule, tāpēc vien, ka aususi neskaitāmas (taču patiesībā — un tas ir tragiskākais — saskaitāmas) reizes, noteikti uzausīs arī rīt vai ka iespēsim uzrakstīt arī nākošo vārdu, kur nu vēl — pilnīgu cilvēka dzīves stāstu. «Ne jau nāve — visnepanesamākais ir aukstums,» teic Aleksandrs.

Neraugoties uz Plintusa pirmsnāves vārdu milzīgo atbalsi cilvēces vēsturē, viņš nav atstājis par sevi nedz materiālas, nedz citas liecības. Mūsu rīcībā ir tikai daži netieši pieminējumi vēlāko laiku dokumentos, visai plaša, taču nepilnīga un aptuvena pēdējā laikā tapusī literatūra, taču lielākoties — «... pārakmeņojušies fosilu priekšstatu fragmenti, kas suspendēti klīst biezumbiezajā ikdienas apziņas staignajā starp mītu un sporta sacīkstes

prognozi.» (Aleksandrs. Spēles noteikumi.) Tomēr arī no šī trūcīgā rakstītās un nerakstītās literatūras apjoma ir iespējams izdarīt dažus būtiskus duklīvus secinājumus, kuri ļauj uzskatīt Plintusu par tiešām reāli eksistējušu personu vai pat vairāk. Līdzšinējie mēģinājumi piepulcēt viņu viscaur mītiskām būtnēm un skaidrot tikai kā dabas parādību simbolu vai alegoriju laikam gan nebūs attaisnojušies. Tomēr diezin vai izdosies atrast citu vēsturisku personu, kas varētu lepoties ar tik bagātu, raibu un juceklīgu apokrifisku datu bagāžu. It īpaši kas attiecas uz viņa izcelšanos un dzīves posmu līdz pēdējam ceļojumam — te mūsu vienīgais izziņas avots ir folklorā.

* * *

Pēc vienas no visrūpīgāk izkoptajām versijām (ja pieņemam Hugo Semantiķa eksaltēti beletrizēto pārstāstu), Plintuss ir Dižkoka dēls — vai nu tāpat no tā zariem nokritis, vai nu pērkona spēriena rezultātā — un reizē — Sapņu Laikos no Nuruna un Manoras ugunsspēlēm izcēlies, krupja izspļauts, pīles izperēts, burkā pa viļņiem atpeldējis, meldros, krūmos, garajā zālē un tuvējā alā zirga un lācūmātes, vilcenei piepalīdzot, zīdīts, trīs pa trejdeviņus gadus aiz pavarda dīki zvilnējis spēkavīrs, jodu dzinējs, mākoņu stū-

mējs, milžu veicējs un pūķu plēsējs, drošsirdīgs zvērestu lauzējs, radu, draugu un naidnieku apkāvējs, nerimtīgs mātes, māsas, meitas un ķēniņa sievas piegulētājs un pēdējās vīra, ķēniņa, sirds apēdējs, tēva slepkava un viņa slepkavu nesaudzīgs atriebējs, Alsteras Brūnā Buļļa atguvējs, Zelta Ēzeļādas valkātājs, Dujkāju Ķebļa Bruņinieks, Brunhildes dzīru runasvīrs, Sejāna zirgā Kalnā uzjājējs, karotājs «maksts dzelzi» vienā un ainavu vairogu otrā rokā; ņem galu no jukuša dēmona akla un kurlmēma vepra izskatā, kas, ar āmuļa žagaru bruņojies, rudenī nobada, nodur, saplosa, nosper, sacērt gabalos, sadedzina un pakar varoni Meža vidū pie Dižkoka zara (Pēc *Hugo Semanticus. Ductologia Plintusi Caftani*).

No citiem Plintusa Lielā Mīta variantiem šeit atgādināsim vēl tikai vienu, kurā bez vēlākiem uzslāņojumiem un izpušķojumiem, koncentrētā un tīrā veidā redzami daži no pamata elementiem un motīviem — sala, koks, putns, dziesma un laika cikliskums. Pēc Plintuss ir dziedājis, viņam uzkrīt Koks, un abi aiziet bojā. Tas notiek uz mežainas salas «ūdeņu vidū». Pusnaktī atlido Putns un augšāmceļ abus — ir Koku, ir Plintusu. Plintuss izpilda *madžgindi-korobori* un dzied atkal, līdz kamēr Koks vēlreiz tam uzkrīt. No jauna atlaižas Putns, un process bezgalīgi turpinās līdz pat Beigugala Galam, kas pienāks, kad minētās norises apstāsies. (Tas acīmredzot var notikt, kādu-

dien iztrūkstot pat vienam no cikla posmiem. Šķiet, ka visnestabilākais elements šeit ir Putns, jo ir vismobilākais un darbojas gaisīgākajā no pārstāvētajām stihijām. — Skat. T. K. Raubfogelfengera pētījumus.)

* * *

Nomiris mītā, Plintuss piedzimst biogrāfam īsi pirms savas nāves uzreiz kā nobriedusi vēsturiska pusmūža persona ar tumšu pagātņi, kuplu bārdu un iesīkstējušu, mēmu «kā tas ir?» sirdi — kosmopolīts bez mātes, valodas un dzimtenes. Jo (1) par viņa vecākiem, ja neuzskatām par tādiem pirmatnējās apziņas amorfās zoo- un antropomorfās parādības, tik ļoti trūkst pilnīgi jebkādu ziņu, ka drīkstam uzskatīt, ka viņš ir dzimis bārenis; (2) tas ir laiks pēc Bābeles, un diezin vai tad, turklāt svešā pilsētā, vispār ir iespējas dzimtās valodas plašam lietojumam, bet Plintusa gadījumā šī ir īpaša — lai neteiktu, ontogēnētiska — problēma, par ko vēlāk; (3) Kaftana nevar būt Plintusa dzimtā pilsēta, ja ņemam vērā viņa trauksmāino dabu, tālaika vispārējo apkārtklīšanas indevi un iepriekšējā punktā minēto.

Ja telpā Plintusu lokalizē toponīms, kas ir piesaistīts viņa vārdam kopš dzimšanas jeb — tad viņš nebūt nav vairs zīdaiņa vecumā — «novēsturiskošanās» brīža, tad

šo otro — vienu ļoti konkrētu brīdi, kopš kura Plintuss mums ir dzīva vēsturiska persona (faktiskais dzimšanas datums mūs šobrīd neinteresē, dokumentos arī nav atrodamī pat ne aptuveni viņa dzīves gadu skaitļi), varam diezgan precīzi aprēķināt, pielietojot šeit vienīgo iespējamo un, jācer, mums visiem pieņemamo «totāli oscilējošo ambivalenču metodi», kas ļauj ņemt vērā it visus varbūtējos atskaites punktus visās iespējamās to mijattiecībās.

Sāksim ar to, ka šis vēsturiskošanās (t. i., «piedzimšanas») punkts katra individuāla šodienas vērotāja apziņā ik gadījumā neizbēgami izrādās esam novietots kaut nedaudz, tomēr citā vietā, nekad gluži nesakrītot ne ar vienu citu. Šo iespējamo viedokļu punktu kopums veido paplūdušu un kustīgu lauku (tā novietojumu un robežas var krasi mainīt, piemēram, jauni gaismā nākuši dati vai pieņēmumi), ko tad arī apzīmēsim par Plintusa «vēsturiskās piedzimšanas brīdi» vai, labāk, «... posmu» — no šodienas viedokļa. No šī paša viedokļa jānoteic tā svarīgā šķirtne jeb lūzums sabiedriskajā apziņā, kad Plintuss šajā apziņā pirmo reizi tiek izšķirts no anonīmā pūļa un izšķiļas par tiešām vēsturisku personu. Tad, raugoties caur šī notikuma prizmu, jāprecizē pirmītējā «lauka» vieta un kontūras, ņemot vērā arī Plintusa biogrāfijas tapšanas sākuma punkta novietojumu, kāds tas varētu būt skatā no šī otrā punkta caur šodie-

nas viedokli atpakaļ. Tādā pašā veidā jāizvērtē katrs klāt nākušais viedoklis, vai tas būtu fakts vai pieļāvums, vai hipotēze, teiksim, visi varbūtējie — proti, arī pagaidām nezināmie — Dukta vai Plintusa pieminējumi hronikās, folklorā utt., sākot varbūt ar t. s. «pirmpieminējumu», ko gan nav pamata vērtēt pāri citiem, nemeklējam taču apdzīvotas vietas vecuma atskaites sākumu (kādos gadījumos šis sākums, ja vien tas nav pirmais akmens vai balķis tukšā vietā, arī ir krietni nosacīts), bet gan konkrētas vietas apdzīvotāja ienākšanu paaudžu vēsturiskajā atmiņā. Jāpatur prātā, ka līdz mums ir nonākuši ne gluži visi dokumenti, drīzāk gan otrādi; to uzrakstīšanas laiks ne vienmēr ir precīzi zināms (vienīgais kaut cik drošais kritērijs ir «agrāk» — «vēlāk»); katrs apraksts neizbēgami ir *post factum* notikušajam un arī rakstītāja zināšanām par notikumu, kas (zināšanas) vienmēr ir *ante factum* uzrakstītajam, kaut gan uzzināšanas brīdī arī tām parasti (ja vien tā nav aculiecinieka pieredze) mēdz būt ievērojama «bārda». Nedrīkst aizmirst, ka arī hronisti ir tikai cilvēki, tāpat daudzie tulkotāji, pārakstītāji, kompilētāji, interpreti — tie bieži vien turēja lieku uzrādīt avotus un (vai) to datus. Jau minējām, ka jāņem klāt arī folklorā — tajā arī darbojas līdzīgs, tikai vēl variablāks, mehānisms —, un nedrīkstam ignorēt visus tos viedokļus, kuri varētu rasties tuvākā vai tālākā nākotnē — arī tiem potenciāli ir vieta ap-

rakstītajā modelī. Tādējādi, iespējamo faktoru daudzumam pastāvīgi pieaugot, taču nekad nerasniedzot galīgu lielumu, variantu skaita pieaugums šīs atvērtās un dinamiskās viedokļu mijiedarbību struktūras ietvaros arvien apsteigs minēto faktoru skaita pieaugumu vismaz ģeometriskā progresijā un tieksies uz bezgalību. Attīstot pirmīt piesaukto metaforu — mēs iegūstam ne vairs vienkāršu prizmu, bet gan kādu ārkārtīgi sarežģītu optisku ierīci, kādu vismaz periskopu, gana leņķainu un sazarotu aparātu, lai caur to mūsu meklētais Plintusa vēsturiskošanās sākumbrīdis atklātos skatam ne vairs kā lauks (kur nu vēl punkts!), — kā bezgallabirintainas āres visu kopš tā laika aizritējušo gadsimtu plašumā, kurās šis mirklis, šis punkts, kā redzam, atradīsies tiklab jebkurā citā, kā arī tieši šajā vietā, kur pašlaik atrodamies. (Laika rituma viestās novirzes lielums un virziens ir konstante, kas ļauj šo nobīdi kurā katrā brīdī koriģēt.

* * *

Protams, brīdī, kad pirmoreiz sastopam Plintusu Kaftanā, viņš gan sev pašam, gan laikabiedriem, visticamāk, vienkārši turpinās savā ilgotnē un diezin vai pamana, ka piepeši ir aktualizējies mūsu apziņā. Tas ir vēstures ikdienas brīdis, un tā dalībniekiem vēsturisks varbūt šķiet kāds

no neskaitāmajiem apkaimes ķēniņu kašķiem no Dermota Plikgalvja mantotā kāršu parāda vai Zebērķļu ielejas klinšainā pleķa, vai atkal jau dižciltīgās palaistuves Hribdgundas gultas dēļ, — notikumi, kas, pat kālā saņemti, nākotnes vēsturnieku vērtējumā būs ne vairāk kā «kopumā mierīgs laikposms», kamēr tepat blakus ejā vai zemnicā mītošais līdzpilsonis, cilvēks, kas, kā vēlāk cita domātāja sakarā teiks Intabidna, «paveica savam laikam to, ko savējam tika paveicis Vincentijs Kalbuks, un atšķirība starp abiem ir ideju milzīgā progresa rādītājs», labākajā gadījumā visiem šķiet viens parasts podnieks vai skārdnieks, vai varbūt kāds ādministris. Vai pat viens no tiem garāmgājējiem, ko aizmirst, pirms pagūst ievērot, — Plintuss acīmredzot nav izcēlies ar spilgtiem ārējiem dotumiem. Par to liecina kaut vai ikonogrāfijas trūcīgums — nav atrasti nedz viņa portretējumi, nedz skulpturāli atveidi, nedz norādes rakstos, ka tādi jēkad būtu bijuši darināti (ja neskaita interesanto, taču problemātisko piktogrammu, ko Gajs Ruberoids dievojas esam novērojis mākoņos uz ziemeļiem no Brendana).

Cik dižam gan vajadzēja būt šī cilvēka garam un iespaidam uz pēcteču prātiem, ja tie gluži vai sacenšas viņa izskata monumentālā pārdabiskošanā. Jau Vergilijs piedēvē Plintusam «marmora galvu» («marmoreum caput») un «arīdzan nāgus un pinkainas ausis starp likajiem rāgiem» («pes etiam, et camuris hirtae sub

cornibus aures»), tāpat Longīns apgalvo, ka viņam «gari nagī rēgojās pāri pirkstu galiem» (*makroi d'onychēs cheiressin hypēsan*), un zīmīgi, ka arī gurguļi apmēram pusgadsimtu pēc Plintusa bojāejas dziesmās jau tēlo viņu par «varbūt ilkņainu milzu auguma baismoni varbūt, ar vilka matiem un rupju ādu varbūt, varbūt ozola vāli aiz biezās auss varbūt aizspraudušamies», ko, uzlūkojot vien, neviļus «varētu rasties» vēlēšanās pārbaudīt, vai maciņš joprojām ir kaklā («varbūt»). Nekritiski pieņemot šādus aprakstus, atliek tikai nožēlot Līsipa un Periptera apbrīnojamo aklumu, ka tik krāšņa parādība varēja paiet tiem garām neievērota. Tad jau drīzāk varētu noticēt Ferrāras daiļrunīgajam juristam Ludoviko Ariosto, kad viņš dzejo, ka Plintusam «bianca neve e il bel collo, el petto latte, / Il collo e tondo, il petto colmo e largo»*, ja vien, turēdamies pie sava laika kaņona, viņš nebūtu tik ļoti šķiedies ar šo balto krāsu, atbilstoši saviem mērķiem vaļīgi pārceldams kādas senākas un, kā šķiet, patiesībai (un — laika ziņā — arī Plintusam) tuvākas vārsmas — «*Illi ardua cervix / Argutumque caput, brevis alvus, obesaque terga / Luxuriatque toris, animosum pectus*»**. Bet,

* «Balts kā sniegs ir skaistais kakls, krūtis kā piens; Kakls ir apaļīgs, krūtis — pilnīgas un platas.»

** «Augsts tam kakls. Skaista galva, īss vēders un mugura stipra. Dzīvespriecīgas krūtis dižojas muskuļiem cietiem.»

kas attiecas uz minētajiem zoomorfiskajiem izskaistinājumiem (nagiem, ragiem u. c.), — par tiem jāpateicas laikabiedru «lielajām acīm» un Plintusa personības nevaldāmajam vērienam apvienojumā ar viņa, maigi sakot, paviršību pret savu ārieni. Kā liecina Panegiriks savā «De vanitate mundi», Plintuss ar visdziļāko nicinājumu izturējies pret ziepēm un šķērēm, lamādams tās par gara kūtruma kruķiem. Dzīves beigū posmā šāda attieksme dabiski izvērtās tumšā ādas krāsā un vismaz iespaidīgā apmatojumā.

Ar katalogizēšanas degsmi citu autoru starpā sevišķi izceļas Kvintilians (*Duodec. XII, 10*), kam izdevies saskaitīt, ka vairāk nekā divdesmit Plintusa raksturīgākās īpašības esot — spēks (*vis*), kaismīgums (*affectiones*), straujums (*velocitas*), dzēlīgums (*acerbitas*), svarīgums (*pondus*), traģisks cēlums (*cothurnus*), smagnējība (*gravitas*), cildenums (*sublimitas*), pieklājība (*urbanitas*), grācija (*gratia*), viņš esot arī stiprs (*validus*), dedzīgs (*vehemens*), dižciltīgs (*nobilis*), izsmalcināts (*elegans*), patīkams (*suavis*), rūpīgs (*diligens*), lakonisks (*pressus*), izkopts (*cultus*), maigs (*mitis, deliciores*), palaidnīgs (*lascivus*), un beigās zinātnieks viņam vien zināmu aritmētisku aprēķinu ceļā nonāk pie secinājuma, ka Plintusa dabai piemītot vairāk gaļas (*plus carnis*) nekā stipru muskuļu (*minus lacertorum*), un šis apstāklis, lūk, rosinot žēlumu (*miseratio*).

Piedosim nelaiķim šo gluži lieko pārcen-

tību. Mūsaprāt izteiksmīgākais un izsmē-
lošākais Plintusa raksturojums ir un pa-
liek epitāfija uz viņam un viņa Definīcijai
veltītās kolonnas Kaftanas tirgus laukumā:
«Terribilis visu facie mente benignus, /
Longaque robusto pectores barba fuit!»*

Ja no savas puses vēl papildinām šo
portretu ar mezglainu pīlādža spieķi un arī
īsu, platu zobenu, kas tolaik lieti noderēja
nemierīgajos, laupītāju, ubagu, prosti-
tūtu, deklasētu mūku un bruņinieku pār-
pludinātajos ceļos, tad ieraugām Plintusu,
kāds viņš izskatījās pirms došanās savā
pēdējā ceļojumā.

* * *

Taču pagaidām zobens ir nobāzts zem
mašas, kura klāj vienkāršo guļu, un zebe-
nieks karājas vadzī zemā, krēslainā mi-
tekļa aizdurvē. Kvēpekļa kyslās liesmiņas
gaisma nejaudā aizgaiņāt melnās, smagās

* «No skata briesmīgs, taču sirdī cēls, / ar
dāsnu bārdi brangai krūtij pāri.»

Daži autori (*Nessuno, Kleinmichel*) apšaubā
«brango krūti» un norāda uz Sifoniju, kas piemin
«nelabu klepu» («male tussire») un «ceļu trīci, kad
jārunā» («tremunt genua dicturis»), taču šo vietu
viņa dzejojumā «Sumus estis sunt» ir iespējams
tulkot arī tā, ka tie ir paša Sifonija slimības sim-
ptomi, jo Plintuss šeit netiek saukts vārdā, atrodam
tikai kādu «vecu, viedīgu vīru» (*senex*), bet tas
var būt arī Sifonija kompliments sev. Ja tomēr
tas izrādītos Plintuss, tad pieminētā ceļu trīcēšana
būtu negaidīts (lai arī netiešs) arguments par labu
viņa klusēšanas versijai, ko iztirzāsim tālāk.

ēnas, kas elpo istabas kaktos. No ielas atskan klabeķļa klauķšķi, nakts sargam dodoties pirmajā apgaitā. Pie durvīm grabinās. Plintuss izbrauc pirkstus caur bārdas pinkaino kodaļu, smagi nopūšas. Atnācis Mikrobijs, visuzticamākais skolnieks, lai abi dotos, kā katru vakaru, uz tuvējo Gigrusa dzertuvi. Pārējie droši vien jau ir tur, uz galda ir vīns, maize, siers, pupas un sīpoli, pusbalsī raisās gausas gadījuma sarunas — par pērngada plūdiem un šīgada nepieredzēto sausumu, par pupāju kārtējo neražu un Didona brāļa Antimona apkārtrakstu ar rīkojumu, ka visur tagad jāšēj rudzi, par vietvalža plānprātīgā dēla neizdevušos precināšanos — Truso galma mantziņa jaunākā atvase iesplāvusi šim taisni acīs, un turienes ļaudis nu baidās nākt pēc trušiem, tāpēc truši šogad, aiz to pārpilnības, ir nedzirdēti lēti, duci dažviet var dabūt par vienu zvīņu, tā vēl nevienu gadu nav bijis, bet kroģeris, maita, tik un tā atkal piegāzis vīnam ūdeni.

Šīs laicīgās sarunas aprauj Plintusa ierašanās. Visi sapošas klausīties — piepilda krūzes un aizliek plaukstu aiz auss, lai ne pušplēsts vārds nepasprūk garām, ja skolotājs beidzot izlemtu šonakt runāt.

Veltīgi. Neviens nedzirdēs viņu Kaftanā runājam. Arī šonakt viņš drūmi klusēs līdz pirmajiem gaiļiem, kad, nolīcis tukšo krūku uz galda, smagi uzelpos, apsusinās bārdu kamzoļa piedurknē, piecelties un, ne vārda nebildis, dosies mājup, spītēdams vai visiem vēlākajiem biogrā-

fiem, kuri vienā balsī apgalvos, ka varbūt tieši tādā naktī Plintuss uzrunāja skolniekus — pēkšņi nolika krūzi uz galda, nopūtās un pateica: «Viss ir Dukts!» — un šī runa tad arī bija tas pirmais piliens, kas ierosināja vietējās varas un sīkpilsonisko aprindu pret viņu vērstu neiecietības un naida kampaņu, padarot uzturēšanos Kaftanā neiespējamu un dzīvībai bīstamu. Nē, viņš gurdā solī pametīs slinki murdošo krogu, kāpdams pāri uz sliekšņa pakritušajiem podniekiem, skārdniekiem, ādmiņiem un namdaru zeļļiem, ieelpos pilnu krūti dzestro āra gaisu un lēnām dosies pa ielas aizu, brizdams taisni pa samazgu peļķēm, pupu mizām un apēsto putnu un lopu kauliem, ja vien suņi nebūs tos izvazājuši pa žogmalēm un grāvjiem.

Austrumu vārtos samiegojušies sargi, izgāžot pagiru nīgrumu, rupji grūstīs un bakstīs viņu ar helebardu kātiem un arkebūzu laidēm, pilnā rīklē apveltīdami ar krāšņiem tautiskiem teicieniem, kuri vēlāk filologu pētījumos iegūs *poesie maternels* nodēvējumu. Cerēto atbildi nesagaidījuši, tie vīlušies nospļausies un tvers vēršādas blašķi. Aiz vaļņa viņš nenogriezīsies vis pa kreisi — dosies taisni pāri nezālēm aizaugušajam klajumam uz priekšpilsētas tuvāko būdu pusi. Ies neredzēdams ceļa, sperdams kāju, kur pagadās, pīdamies garajā zālē un sakauto naidnieku pamestajās dražās, klupdams pār kaujas ratu atlūzām, zirgu ribeņiem un sarūsējušiem bruņū

dzelžiem. Bet tad vienā brīdī spēji apstāties, izdzirdis, it kā dzidra un skanīga balss piepeši sacītu: «O, Plintus nomaldīgais! Tu gribies man visļotāk.» Bezgala pārsteigts, viņš ieraudzīs turpat priekšā baltmelnu tauriņu sarkanām lielām acīm uz pakalējiem spārniem. Tas neiespējami plivināsies virs drēgnās rīta miglas klājiena, tad, itin kā sapratis, ka ir ievērots, aplidos viņam riņķī trīs reizes un laidīsies projām, pa brīdīm atgriezoties un metot lokus kā vilinādams. Un Plintuss tam sekos kā nolaumēts, redzēdams, ka, lai kurp viņš dotos, tauriņš laidelējas arvien pa priekšu. Neiedrīkstēdamies izlaist parādību no acīm, viņš, par brangu smējienu vārtsargiem, vairāk rāpus kā kājām, nemānīdams nedz rasā saslapušās drēbes, nedz nobrāzumus un zilumus, vajās dīvaino lidoni krustām šķērsām pa pļavu, līdz kamēr, saulei austot, tas pašausies sāņš un augšup un izzudīs pirmā saulstara žilbumā. Tai rītā Plintuss apjozīsies zobenu, tvers zaraino kūju un steigs izpildīt likteņa nolēmumu.

* * *

Sodien ir grūti, pat neiespējami pierādīt vai apgāzt ar faktiem rokās, vai Plintuss todien ko teica vai tomēr vēl ne. Nekādu faktu vienkārši nav. Taču šis ir tik svarīgs jautājums, ka, gadījumā ja neizdotos uz to

pieņemami atbildēt, zustu jēga mūsu biogrāfu misijai un arī Plintusa kā Dukta Tēva loma taptu divdomīga un šaubīga. Kategoriski noraidot šādu iespēju, mēģināsim tikt skaidrībā, kāpēc vairumam vēsturnieku Plintuss vēl šodien ir piespiedu emigrants, par uzskatiem vai pat slepkavību vajāts brīvdomātājs, ar laiku un likumu konfliktā nonācis noziedznieks.

Palūkosimies, uz ko tad šie pētnieki balsta savu aplamo priekšstatu. Katrs, kam izdosies ar viņu darbiem iepazīties, ja vien viņš darīs to godprātīgi, bez iepriekšpieņemtiem aizspriedumiem un neticīgas skepses, tūdaļ pārsteigts atradīs, ka visi — atskaitot varbūt vienīgi tos daudzos epigoņus, kuri bez domas atkārtoti pazīstamo leģendu, pat neturēdami par vajadzīgu šo avotu pieminēt, — sakņo savus maldus vienā vienīgā sacerējumā — Ksilofonta beletrizēto biogrāfiju kompilējuma «*Liber viae meritorum*» ceturtajā grāmatā «*Perfectissimus inter Ducticos seculi nostri*». Tas vien varētu darīt mūs uzmanīgus.

Kā zinām, šo populāro Plintusa biogrāfiju Ksilofonts sastāda ne ātrāk kā gadsimtu vai pat divus pēc protagonista nāves un — pēc vairuma pētnieku domām — tās pamatā liek Bengaliona no Tūras slavenajā «Balādē par Plintusa Kapu» iestrādātās Mikrobija atmiņas par skolotāju. Ja ticam tādiem autoriem kā Vinifrets un Sekss Buberts (nav pamata apšaubīt šo visnotaļ cienījamo, savam laikam enciklopēdiski izglītoto vīru sacīto), kuri paguva

ar viņa sacerējumu iepazīties (diemžēl — kā tālāk redzēsīm — ne pilnībā), pirms tas aizgāja postā Aleksandrijas bibliotēkas ugunsgrēkā, Ksilofonts vismaz divas reizes Mikrobiju arī piemin (2. 1. XII un 2. 4. VII vai 2. 7. IV), taču — kā notikumu vienkāršu dalībnieku, nevis pieredzētā atstāstītāju.* Ksilofonts vēstī par šķelšanos Plintusa sekotāju vidū, ko izraisa viņa sprediķis «par lietu vārdu daudzējādo dabu». Nesaskaņas starp frakcijām ir tik asas, ka noved pie kāda vārdā nenosaukta skolnieka bojāejas. Ksilofonts aplinkus vedina noprast, ka slepkava varētu būt Mikrobijs. (Ja vēl pieminam, ka viņš pats esot par to stāsījis Bengalionam, tad šī versija izskatās nūdien neapgājama.) Plintuss tiek apsūdzēts jaunatnes samaitāšanā, taču pārlicinoši taisnojas, tāpēc tiesa pasludina kompromisa spriedumu: Plintusam publiski jādzer inde, līdz kamēr viņš nomirst, kādā gadījumā tiek attaisnots aiz pierādījumu un apsūdzētā trūkuma, vai arī paliek dzīvs un tiek notiesāts uz nāvi. Un Ksilofonts konstatē, ka Plintuss šajā

* Atzīmēsīm šo dīvainību, ko līdz šim neviens nav apūlējies kaut cik ticami izskaidrot — kāpēc Ksilofonts, ja patiešām balstās uz Bengalionu, noklusē kā nezinādams šo svarīgo apstākli, šajā ziņā rīkodamies tāpat kā Gestas Prīmuss un Hvitramans, it kā tieši no tiem būtu aizņēmijs ziņas par Mikrobiju, kas ir maz ticams, jo tie abi Ksilofontu vairākkārt dēvē par savu skolotāju.

situācijā izvairās no pārbaudījuma un nakts aizsegā aizbēg no pilsētas. Jo daudzi vien sveiks un vesels uzrodas pie gurgļiem, kur tad arī krīt no Jupitera — prozibens — spēriena, tā samaksādams pārmazdūšību. Kas attiecas uz Mikrobioturpmāko likteni, tad mums piedāvā uzskatīt to par veiksmīgu, pierādījumam mēs not Ksilofonta (t. i., Bengaliona) frāzi, kā viņš, «... daždien divus dučus kāvis, divas, laimes svina grūts...». Neviens līdz šim nav pratis ticami paskaidrot, kas šie nelaimīgie «divi duči», kurp Mikrobiotus veiksmīgi «kāvis», «devās» un kāpēc «svina grūts». Nezinām nosaukt nevienkurš uz šī citāta pamata neuzskatītu Mikrobiotiju par trakulīgu uzdzīvotāju un nevaldāmu kausli, kaut arī visi ir vienprātīgi, ka, lai cik drūmi laiki un skarbi tikumi «divi duči» «dažā dienā» nokauto — tā tomēr būšot hiperbola. Bet «svins» — tie otrādi — tiek tulkots burtiski — kā visprastākais svins, ko krāsas dēļ pievieno vīnam. Saprotams, dzērājs arvien bijis «laimes svina grūts». Atliek tikai nobriest — kā, piekopjot tik bīstamu dzīvesveidu, Mikrobijam pasecās nodzīvot līdz tik bībeliskam vecumam, ka viņš pagūpienākt Bengalionu vēl šaisaulē, lai dalītos ar to savā bagātīgajā pieredzē.

Vissarežģītāko pasaules noslēpumu mēs hānismi parasti, par lielu patikšanu cilvēcei, ļaujās itin vienkāršiem atmiņejum mūķizeriem. Taču vispirms ir nepieciešams vēl viena atkāpe.

Atgādināsim, ka bez Bengaliona no Tūras vēsturē ir vēl viens Bengalions — no Šūras. Taču to, it sevišķi Plintusa sakarā, parasti aizmirst pieminēt. Varbūt te vainojams «reliktais starojums», kas turpina nākt no gadsimtiem valdījušā uzskata, ka Bengalions no Tūras un viņa vārdabrālis no Šūras ir viena un tā pati persona. Šādai identificēšanai bija savs pamats, vispārliciecināmie argumenti, kas tika izvirzīti tai par labu, — līdzīgā, īpatnējā vēstījuma maniere un daudzās sakritības abu tekstos. Šodien zinām, ka starp abiem visu mūžu norisinājās slēpts neklātienas dialogs un visai brīva domu un pat izteiksmes veidu «apmaiņa», kas maldināja ne vienu vien pētnieku paaudzi, neļaujot saredzēt pat acīm redzamas faktoloģiskas pretrunas.

Tomēr abu Bengalionu identitāti apšaubā jau Laiamons, lai gan viņš vēl netiek uzreiz pāri gadsimtus kultivētajam aizspriedumam un piesardzīgi dēvē tos te par brāļiem, te atkal — kā atbildot uz pārmetumu par šāda pieņēmuma uzkrītošo aplamību (kad tad brāļiem ir likts viens vārds?) — par pusbrāļiem un uzrāda arī tēvu. Viņaprāt, tas varētu būt Doldanims. Laiamons atsaucas uz vēsturisko epizodi, kad Doldanims, stādīdams priekšā savus dēlus karalim Artūram, teic: «Her ich bringe tweine / mine sunen beiene.»* Sīkāk

* «Lūk, esmu atvedis divus, abi ir mani dēli.»
(Layamon. Brut, or the Chronicle of Britain.)

šo versiju neiztirzāsim, tai varbūt būtu jā
veltī atsevišķs pētījums, šeit tikai atzīmē
sim mums svarīgāko — neatkarīgi no tā
vai šie *beiene* ir vai nav Bengalioni un
Doldanima *sunen*, Laiamons nešaubās, ka
viņi ir divi.

Jautājumu par Bengalioniem un «Balā
des par Plintusa Kapu» autoru galīgi at
risināja tikai slavenie t. s. «Jordbrugers
pergamenti». Kad Jepe Jordbrugers
pašdarbīgs duktologs un alpīnists, gad
simtu mijā atrada šos trīs senos perga
menta gabalus Marmelādes kalnu viņpu
ses nogāzē, duktologu aprindas sākotnēj
pārņēma ažiotaža, kāda nebija pieredzēta
kopš gurguļu valodas principu atminēša
nas reizes. Kā gan ne — beidzot bija nā
kuši zināmi Bengaliona no Šūras auten
tiski manuskripti un turklāt kādi vēl! —
pirmkārt un galvenokārt — viņa pirms nā
ves nodiktētā visu savu darbu kataloga
tulkojuma stenogrammas noraksts. (Pie
viena arī noskaidrojās, ka Bengaliona no
Šūras gurguļu valodā radītos sacerējumu
tulkoja, pierakstīja un tad pārrakstīja kāds
sekretārs vai to grupa; kas viņš (vai viņi)
bija, arvien paliek noslēpums.) Spriežot
pēc tā, ka katalogam bija ielikts kopējs
nosaukums — «Ductateuchon», autors bija
uzskatījis atsevišķās grāmatas par vien
liela sacerējuma daļām. To, ka šis vieno
tais virsraksts nav pie- vai pārrakstītāju
patvaļa, apliecināja otrs no turpat at
rastajiem pergamentiem — šī «Ductateu
chon» uzrakstīšanā izmantotās literatūras

saraksts. Trešā pergamenta saturam — dažām nezināmām dzejas rindām — atradējs, sev par nelaimi, tobrīd neveltīja pienācīgu uzmanību, taču tieši šis fragments, ka vēlāk izrādījās, bija atslēga abos pārējos pieteiktajam noslēpuma atminējumam.

Pārlaižot sniega vētru, Jefe Jordbrugers bija spiests pavadīt alā gandrīz četras diennaktis. Pateicoties stihijai un paša entuziasmam, viņš pārsteigts atklāja, ka itin garajā savu kopoto rakstu katalogā Bengalions no Šūras iekļāvis arī gandrīz visus Bengaliona no Tūras sacerējumus. (To nav daudz, un tos zina katrs amatieris.) Pirmajā brīdī viņš iedomājies, ka tas ir vai nu pierādījums hipotēzei par vienu Bengalionu, vai arī te ož pēc nepieredzēti klaja un skandaloza plagiāta un atliek tikai noskaidrot, kurš no kura ir piesavinājies. Taču tad viņš ievērojis, ka sarakstā ir gan uzskaitīti turpat vai visi Bengaliona no Tūras darbi, ieskaitot paradoksālo «De eodem et diverso» (ko Bengalions no Tūras, vajāts no Kreisā Krasta oikumenes akadēmiskajām un garīdzniecības aprindām par pārāk atklātu un dedzīgu pievēršanos pasaules ārpuscēloņu ieganstāmekļējumiem žestu valodas pirmpieminekļos, bija asprātīgi parakstījis ar Bengaliona no Šūras vārdu, ievadā veltīdams Bengalionam no Tūras, proti — sev), — taču tajā trūkst paša pēdējā un paša galvenā — «Balādes par Plintusa Kapu». Jordbrugera secinājums: Bengalioni tiešām bijuši divi,

un Bengalions no Šūras tiešām bijis plāģiators, tikai «Balādi...» nav paguvis pie savināties, jo vienkārši nav to piedziņojis.

Nekāds brīnums, ka šos diletantiskos spriedumus nopietni domājoši zinātnieki tolaik neņēma nopietni, tāpat arī visu romantisko un pārāk neticamo versiju par alā atrastajiem manuskriptiem, kuri grūtajā atceļā no kalniem esot mugursomā sabirzuši putekļos. (Tos gan pakļāva aktīvai duktoskopijai un konstatēja, ka tie ir patiešām ļoti seni putekļi.) Kad izrādījās, ka Jordbrugers neatceras arī nevienu no tiem sarakstā minētajiem darbiem, kuri noteikti nepiederēja Bengalionam no Tūras, un vienīgais, kas viņam vēl aizķēries atmiņā, ir trešā pergamenta teksta fragments, bet tas savukārt neko nepasaka zinātniekiem, sensācija izčākstēja tikpat spēji kā uzvirtojusi. Nesekmīgais atklājējs pārcēlās uz intelektuāļu anekdotēm, pēc tam pilnīgi aizmirsts uz kādu Stambulas psihiatrisko slimnīcu, kur drīz vien nomira.

Jepes Jordbrugera vārds ar trekniem zelta burtiem nu ir ierakstīts duktoloģijas vēsturē. Tas notika tajā brīdī, kad sers Jorgurtbreds nopublicēja Tīringes arhīvos uzieto, līdz tam nezināmo «Balādes par Plintusa Kapu» VIII eklogu («Agricola»), kurā atrodam gandrīz burtisku «citātu» no bēdīgi slavenajām anekdotēm par «dullo Jepi». Tās ir rindas no kalnos atrastā un nozaudētā trešā pergamenta: «... tā tad

divzobu ecēša, jūgta vērsim no pakaļas, / tiklab sējas, kā arī pļaujas laikā — / ikreiz tā izrādās divkārt ražīga / pret vienzoba ecēšu... tam pašam <lopam> no priekšas.»*

Lai gan Jordbrugers atguva savu labo vārdu un tika arī pierādīts, ka abi Bengalioni nav viena persona, mīklu tomēr nekluva mazāk. Joprojām nav zināms, kādā veidā noritējusi šī dīvainā darbu un ideju apmaiņa, lai arī šķiet, ka plaģiāta jēdziens šeit — vismaz pagaidām, kamēr tas nav droši pierādīts, — nav īsti vietā.

Tiesa, vienu svarīgu secinājumu jautājumā, kas mūs sevišķi interesē, varam jau tagad izdarīt: «Balādes...» autors neapšaubāmi ir Bengalions no Tūras, taču materiālu šim sacerējumam viņš ir — vismaz daļēji — patapinājis no sava vārdabráļa, nevis otrādi. Jo pretējā gadījumā — ja aizņēmējs būtu bijis Bengalions no Šūras — viņš noteikti būtu arī šo darbu iekļāvis sava «Ductateuchon» katalogā. Iespējams, ka Jordbrugeram ir taisnība tai ziņā, ka Bengalions no Šūras «Balādes...» uzrakstīšanu nepieredzēja.

Isumā atgādinājām šīs savulaik trokšņainās, šodien lielā mērā aizmirstās un nespeciālistiem varbūt nemaz nezināmās «Jordbrugera pergamentu» lietas apstākļus,

* Yoghurtbread G. Rhythms of the Tyron of Thuringen Papers. // *Neoplintusologus*. 1989. Vol. IV. N 13. P. 2.

jo vēlamies pavēstīt atklātībai jaunus
ar to saistītus faktus, kuri liek citādāk pa
lūkoties uz notikumiem Kaftanā — pilnībā
atceļ versiju par «Plintusa sprediķi» un tā
sekām un parāda, ka Mikrobija kā aculie
cinieka un memuārista loma ir stipri vien
pārspīlēta.

* * *

Kad pirms nedaudz gadiem mums bij
gods, laime un skumjš pienākums pieda
līties sera Gijoma Jogurtbreda mantojuma
komisijā, vēlreiz pārlicinājāties, ka šī pa
tiesi izcilā zinātnieka milzīgais ieguldī
jums plintusoloģijā un duktistikā vēl m
tuvu nav pilnībā apzināts. Īsajā laikā
sprīdī, pirms viņa mantinieki (lai gan šis
vārds tiem diez vai pienākas, tas zaimo
nelaiķa gaišo piemiņu) lielā steigā aizcē
lās ar visu arhīvu pāri okeānam, kur, ja
varam ticēt dažām akadēmiskām baumām
iztirgoja šo bagātību vairāksolīšanā (pa
visamniecīga daļa esot tikusi Buenosai
resas bibliotēkai, vēl kaut ko ieguvus
kāda Kolumbijas vai Bolīvijas privāta rok
rakstu krātuve), mūs piemeklēja tiešām
pasakaina veiksmē — vienā no kartotēkas
neskaitāmajām kastītēm netīšām uzgā
jām un, sirdij satraukti iepukstoties, veselu
minūti vai pat ilgāk turējām trīcošās rok
kāš kartīti, uz kuras bija paša sera Gijoma
enerģiskajā rokrakstā rakstīts teksts, kuru
tagad piedāvājam iespējami faksimilā at
veidā. Tātad: kreisajā augšējā stūrī —

sarkans «NB!!!». (Tieši tā — ar trim izsaucējiem.) Zemāk — citāts: «... tur uz vietas, ar ķebli pa galvu, tika piepeši no-beigts arī kāds jauneklis Makrobijs, ap-kārtklīstošu suņu kāvēja māceklis, rāms, uzcītīgs zellis, ģimenes vienīgais gād-nieks.» Un apakšā — piezīme: «**J. J.: Duct., b. — 1161., X's Liber.**» (T. i. — **Jeppe Jordbrugger: «Ductateuchon», bibliography — 1161.** (kārtas nr. literatūras sa-rakstā — *tulk. piez.*), **Xylophont's «Liber viae meritorum».**)

Tā tad sera Gijoma pēkšņais un noslē-pumainais Turcijas apmeklējums XXXVI plintusoloģijas kongresa pašā priekšva-karā nebija bijis veltīgs. Varam tikai mi-nēt, ko vēl Jordbrugger viņam pastāstīja, taču jau šis lakoniskais pieraksts vien liek krasi pārskatīt vairākus par pierādītiem uzskatītus plintusogrāfijas postulātus. Ļoti labi saprotam sera Jogurtbreda nevēlēša-nos steigā paziņot savus atklājumus kon-gresam — kamēr «Balādes...» VIII ek-loga vēl nebija publicēta (nebija vēl at-rasta?), atsaukšanās uz bēdīgi slavenu Jordbruggeru varēja diskreditēt jebkuru in-formāciju un iedragāt pat sera Gijoma ne-vainojamo starptautisko reputāciju. Tagad saprotam, ko nozīmēja viņa kongresa ru-nas beigu vārdi, ka paši svarīgākie atklā-jumi ir vēl priekšā. Atliek tikai nožēlot, ka šis izcilais zinātnieks šķīrās no mums tik pēkšņi, tā arī nepaguvis iepazīstināt sa-biedrību ar jauniegūtajiem materiāliem un saviem komentāriem un secinājumiem,

kas noteikti būtu bijuši revolucionāri. Mums laimīgi patrāpījusies lapiņa nevarēja būt solīto svarīgo atklājumu vienīgā sagatave. Tomēr jau tagad varam izdarīt vairākus būtiskus secinājumus:

1. Redzam, ka šis pēdējais, tāpat kā iepriekš citētais («ecēšu») fragments nāk no tā paša «Jordbrugera 3. pergamenta». Tā kā «Balādes par Plintusa Kapu» VIII eklogas tekstā Bengalions no Tūras gandrīz neizmainītā veidā bija iekļāvis vienu, nav šaubu, ka turpat droši vien bija arī otrs. Tas nozīmē, ka abi (proti — viss «3. pergamenta» teksts) varēja būt atkārtots arī Ksilofonta pēc «Balādes...» motīviem rakstītajā Plintusa biogrāfijā.*

2. Nu zinām arī, ka (1) Bengalions no Tūras nav (un nevarēja būt!) personiski ticis ar Mikrobiju, bet (2) ir smēlies ziņas par Plintusu no Bengaliona no Šūras, kurš savukārt arī (3) nevarēja tās iegūt no Mikrobija, jo (4) Mikrobijs vairs nebija starp dzīvajiem jau pirms Plintusa došanās beidzamajā ceļojumā.

3. No kurienes tad Bengalions no Šūras varēja uzzināt par Mikrobija nāves apstākļiem? Sers Jogurtbreds viennozīmīgi uzrāda šo avotu savā piezīmē — ar 1161. numuru Bengaliona no Šūras «Ductateu-

* Lūk, kāpēc Sekss Buberts un Vinifrets, kaut arī aizmirst pieminēt Mikrobija nāvi un, laudamies pašu veicinātajai legendai, vēlāk dēvē Mikrobiju par liecinieku un atmiņu pavēstītāju, tomēr nepiešķir viņam šo lomu, atstāstīdami Ksilofonta sacerējumu.

chon» katalogam pievienotajā bibliogrāfijā («2. pergamentā») minēto Ksilofonta «Liber viae meritorum». Droši vien viņa rīcībā bija nopietni argumenti par labu tam, ka tieši no šī darba Bengalions no Šūras tad arī bija aizguvis informāciju par Plintusu (šajā konkrētajā gadījumā — par Mikrobiju).

Varam tikai apbrīnot nelaiķa aso zinātnieka prātu un nevainojamo, mērķtiecīgo loģiku, kas viņam ļāva uzzināt no Jordbrugera tieši to svarīgāko, kas bija jāuzzina. Kas attiecas uz pēdējo, tad viņa mums ir gluži cilvēciski žēl. Zinātne necieš diletantismu un, kā rāda šis piemērs, mēdz atriebties par to itin gauži.

Vēl atliek jautājums — kāpēc Jordbrugers uzreiz nepastāstīja nedz par otro fragmentu, nedz par bibliogrāfijā uzrādīto Ksilofonta darbu (kam bija iegaumējis pat kārtas numuru)? Diletantu ceļi ir neizdibināmi, meklēt viņu rīcībā loģiku ir visai nepateicīga nodarbošanās. Varbūt Jordbrugers vienkārši nebija spējīgs pienācīgi novērtēt, kāda milzīga nozīme ir tam, ka Bengaliona no Šūras pergamentos tiek pieminēts Ksilofonts. Varbūt viņu maldināja Mikrobija vārda aplamais rakstījums («Makrobijs» — acīmredzot pārrakstītāja kļūda), kas pārī ar aksiomātisko priekšstatu par Mikrobiju — ilgdzīvotāju kavēja atskārst, ka šeit pieminētais ir tiešas Mikrobijs. Turklāt neaizmirsīsim, ka lietisku pierādījumu Jordbrugeram tā kā tā nebija.

Lai nu kā, varam secināt, ka gadsim-
tiem būvētā, pilnīgotā un daudzķāršotā
legenda līdz ar to zaudējusi pamatu. At-
griezīsimies atkal Kaftanā, kur Plintuss
nule ir saposies ceļam.

* * *

Kad gribam pāriet pie Plintusa biogrā-
fijas beigu posma, visnopietnākās grūtības
sagādā jau pati šī pāreja. Mūsdienu duk-
tistikā ir virkne nopietnu darbu, kuros šis
posms ir sīki pētīts (tie veltīti galvenoties
tieši pēdējam ceļojumam, neviens no dau-
dzajiem iepriekšējiem, par laimi, gandrīz
nemaz netiek skarts), taču visi tā vai ci-
tādi balstās uz Mikrobija atmiņām. Kolīdz
Mikrobijs ir pagalam, viņš vairs nevar
pastāstīt, kas dzen viņa skolotāju atstāt
Kaftanu. (Tiesa, par Mikrobiju pašu tagad
zinām vairāk, zinām, piemēram, kas ir tie
daždien nokautie «divi duči», un lieliski
saprotam arī mācekļa gandarījumu un no-
gurumu («... laimes svina grūts») pēc
godam paveiktā darba.) Mīļotā skolnieka
nāve varēja, protams, Plintusu iespaidot
un vadināt ceļa jūtīs, tomēr, pazīstot viņa
rakstura struktūru un prāta vēso piepacel-
tību, sliecamies uzskatīt, ka Plintuss do-
mās drīzāk rīkojās līdzīgi Anaksogoram,
kurš, uzzinājis par dēla nāvi, paskaidroja,
ka dēla laicīgums viņam bijis labi zināms
jau sen. (Skat. *Plut. De coh. ira.* 16=frg.
115.) Neba šis atgadījums, lai arī cik bē-

dīgs, būtu tam licis pieņemt šādu lēmu-
mu, nedz arī kādu runu izraisītās jukas,
asinsizliešana un vajāšana. Praviešus to-
laik, gluži tāpat kā šodien, raidīja ārā no
dzimtajām vietām, kamēr Plintuss, sveši-
nieks Kaftanā, būtu varējis sludināt, ko un
kā patīk.

Un tomēr viņš klusēja.

Plintuss apāva kājas, paņēma tarbu, zo-
benu, spieķi, lai dotos piepildīt apjausto
uzdevumu, kura īstenošanai viņam — kā
katram ģēnijam — bija nepieciešami trīs
obligātie nosacījumi: trimda, vientulība un
meistarība.

* * *

Par šo pēdējo Plintusa gaitu ir zināms
gandrīz tik vien, cik var atrast gurguļu
folklorā — Vorembena, Erozija, Hvitra-
mana Melnā un citu pārstāstītā. No viņiem
uzzinām, ka, ieradies gurguļu zemē, Plin-
tuss drīz vien apmetas zem koka, kur pēc
kāda laika arī nomirst. Stingri ņemot, tie
ir stāsti par Plintusa nāvi, tātad — ceļa
galu, nevis par pašu ceļojumu. Šodien dau-
dzi pētnieki, mēģinot uztrāpīt kādas norā-
des uz viņa iespējamo maršrutu vai citiem
apstākļiem, pievēršas senatnes ģeogrāfu
darbiem un svētceļnieku piezīmēm. Taču
kā vieni, tā otri sirgst ar tam laikam rak-
sturīgo kaiti verdziski pārstāstīt citu teikto,
paļaujoties uz šiem stāstiem vairāk nekā
uz savu vērīgumu. Tāpēc nekādi Plintusa
pieminējumi viņu sacerējumos neparādās.
Susters (*Sch. III p 84, 39 Wachsm.* —

Petrov 9 = frg. 109) garāmejot gan norādītu uz kādu anonīmu vēstuli, ko «*Consuetudines Feudorum*» hipotētiskajā pielikumā «*Extra et intra muros*» esot uzgājis Memorions Trenblindado, kurš it kā atvedina to uzturamā pagaidām nepierādītā septiņpadsmitā («*trijūga*») ceļojuma laiku (pat nepaskaidrojot, vai viņš uzskata to par pēdējo vai kādu no iepriekšējiem ceļojumiem), taču tā kā Memorions neizvirza par labu šim apgalvojumam nekādus argumentus, taču nav īsti saprotams, uz ko viņš pamato savu pārliecību, jo nezināms paliek gan vēstules nosūtītājs, gan saņēmējs, gan arī — vai sūtījums ir nonācis līdz adresātam un vai vispār tika arī nosūtīts, bet, ja tika, tad no kura apgabala — vismaz aptuveni — uz kuru un kad, un kāds tam sakars ar Plintusu un viņa pēdējo (vai jebkuru citu) ceļojumu.* Var piebilst, ka arī Dekurde-manš** itin pārliecinoši atspēko vēl nesepar neapstrīdamiem uzskatītos pieļāvumus, kuru autorību Uksbazārs nešaubīdamies piedēvēja Hieronimam no Truso. Līdzīgā ceļā, taču pamatojoties nu jau uz Eratos-

* Interesentiem sniedzam vēstules teksta tulkojumu: «Svēto Helgas un Persifas vārdā lūdzu — to plāceņa gabalu, kuru ar Skalpētā starpniecību tiku Jums nosūtījis Visu Svēto Dienā, nododiet no rokas rokā brālim Federikam, lai viņš atnes <to> man, jo vēlos <to> iedot tēvam Benjāmiņam, kurš <to> aiznesīs Jums par Lieldienu dāvanu. Sv. Kārļa un sv. Mārtiņa vārdā — jel nekavējieties, lai varat saņemt manu velti laikā. Āmen.»

** Decourdemanche U. *Cosmographie et histoire naturelle fantastiques du age*. Peking, 1836—1963.

fēna novērojumiem, arī Pomponijs nonāk pie līdzīgiem secinājumiem. (Skat. *Pomponius. La misurazione eratostenica.*) (Viņš arī pārmet Šusteram, ka tas pat nemēģina apkopot materiālu vismaz sākotnējās periodizācijas ietvaros, nemaz nerunājot par tā izmantošanu nopietniem plintusogrāfijas mērķiem.) Arī Marenbona pretenzijas uz kādām īpašām zināšanām galu galā paliek bez zinātniska seguma. Lai gan viņš tieši norāda uz Alberta Saksieša (**Albertus Saxo**) «*Questiones denaturales*» pašām beidzamajām rindām, kuras, kā viņš apgalvo, «.. izgaismo dažu Plintusa apmeklētu tumšu apgabalu»*, tomēr, uzšķirot šo vietu Alberta sacerējumā, varam izlasīt tikai sekojošo: «Tad nu lai sekojat vārdiem, bet es īsumā paudišu savu viedokli» — «*Videant igitur illi quid dixerint; ego pro me breviter respondebo*». Marenbons mūsu cerības nepieviļ tikai tai ziņā, ka šie vārdi grāmatā ir tik tiešām pēdējie. Nākas pievienoties Fossam, kurš šajā sakarā konstatē — «pārāk daudz noslēpumu, lai tas būtu interesanti». (**Fossa Cambrensis. Ac ergo igitur proinde.**) (Birkenmajera pašapzinīgajam «Klar!»** uzdrošināties likt pretī pagātnes studiju gados iegūto ciešo pārlicību, ka cita laika

*Marenbon T. *The Other Way Round: Ductology from the Ancient to the Present.* Lnd. 1383.

** Birkenmajer Z. *Studien zur Geschichte der mathematischen und physicalischen Astrologie.* Wien, 1772.

un citas kultūras cilvēku rīcības saprotamība parasti izrādās esam māns — jā, tāpēc vien, ka tās motīvi gandrīz vienmēr ir bijuši stipri atšķirīgi no mūsējiem.)

* * *

Tātad Plintusa maršrutu vairs nav iespējams atjaunot. Taču galapunkta atrašanās vieta pagaidām arī nav precīzi noteikta, nav aprēķināts pat tās novietojums attiecībā pret izejas punktu, proti, Kaftanu (ja vienojamies, ka viņa došanās ceļš tieši no Kaftanas uzskatāma par pierādītu). Ceļojuma piezīmēs «Tractatus de distantii locorum Terrae Sanctae», kuras it kā piederot Antiohijas arhidiakonam Fretelijam (jeb Fetelijam — **Fetellus**), autors gan uzskaita un dažviet pat apraksta pilsētas, kurām ir gājis cauri (šajā sarakstā atrodam arī Kaftanu), un uzrāda pat attālumus starp tām (miegos), taču pilnīgi noklusē ceļu virzienus no vienas uz citu. Bet Gregors Maģistrs (**Magister Gregorius**), savā «Grāmatiņā par pasaules novadiem» («Libellus de regionibus mundi») pieminot «gurguļu zemi pie jūras», «kur karalis un paši bagātākie ļaudis dzer ķēves pienu, bet nabagi un vergi dzer alu un medu», aizmirst paskaidrot, kas tā ir par jūru, pie kuras tā dara. (Toties Gervāzijs «Impērijai padoto karalistu uzskaitījumā» («Denumeratio regnorum imperio subjectorum») ne ar vārdu nepiemin nedz Kaftanu, nedz gurguļus.) Rodas iespaids,

ka Plintusa laikabiedri un pat tuvākie sēkotāji nekādi nespēj vienoties par sava izcilā līdzpilsoņa pēdējo mājvietu. Kamēr Hvitramans Melnais uzstāj, ka tā ir pie Ziemeļu jūras, tikmēr Erozijs apņēmīgi pārbīda šo jūru uz austrumiem (*be eastan*), bet Kalka Mutanta tulkojumā tā izrādās jau *Westsaе* — Rietumu jūra. Ja arī šos pārvietojumus izdotos izskaidrot ar pārrakstītāju un tulkotāju kļūdām (kā to mēģina darīt, piemēram, Ridlbārs*), tomēr paliktu mīkla — kas ir Privusa Trešā «Kugojumā» aprakstītā «Zaļā jūra dienvidos» (*Mare Viridis ad meridiem*), kuras krastos neesot retums «milzīgi trejzobu suņi, tādi, kas viegli nokauj lauvu un vērsi dabū gar zemi bez pūlēm, tāpēc turienes ļaudis jūdž tos pa divi kopā lūdumu aršanai».

Privuss laikam ir pēdējais, kas runā par šo zemi kā piejūras apgabalu, viņa pēcnieki iet tālāk un turpmāk konsekventi dēvē to par salu. Šo radikālo pavērsienu izdara Benuā de Sent-Mors. Šķiet, ka viņš ne reizi mūžā netika spēris kāju pāri dzimtās abatijas robežām, taču nevar noliegt, ka arī savā cellē šis vizionārs ir pamanījies ceļot ar lielu vērienu, bez sarežģījumiem sabūdamš tādās vietās, kur citi pazaudēja vismaz zirgu, ja ne galvu. Līdz mums ir nonākuši viņa pieredzējumu sīki apraksti, un šajos apjomīgajos krāju-

* Riddlebar Y. The Chorography of the Loose Waters in «Berylli Vendenensi metasolutiones elucidatoriae» // Folklore Fellows Communications. Rowan, 1990. Vol. 1.

mos var atrast arī dažus fragmentārus, tomēr visai precīzus duktoloģiskas dabas novērojumus. Mūs pirmkārt interesē viņa meditācijas par Plintusa Ķapa vietu; šo vietu de Sent-Mors ierauga tā:

«E si crei bien que c'est *Terra*,
Qui est de la grant mer salee
De totes parz avironnee.»*

* * *

Benuā de Sent-Mora atklātās Terras uzkrītošais atopisms neattur daudzus zinātkārus drošminiekus no vēlēšanās tajā nokļūt. Steigšus tiek rūpēti sausiņi, sūtītas vēstules, aptakelēti kuģi, skandētas dziesmas, un drīz vien ekspedīcijas izklīst nezināmos plašumos.

Sparīgi kuģojot, salai galu galā uzduros Kvants Determinists, kurš tūdaļ pat noskaidro, ka jaunatrastā zeme patiesībā ir ļoti lielas zivs mugura — līdzko viņš lūko izcelties malā, sauszeme nonirst dzelmē. Nākamajā rītā tā atkal parādās virs ūdens, taču, kad Kvants jau ceļ kāju pāri laivas malai, atkārtojas tas pats. Beidzot trešajā dienā viņš nu ir tik nikns, ka iešauj salai ar līdz sarkankvēlei nokaitētu bultu; tad tā nomierinās, vairs nemēģina

* «Un es uzskatu, ka tā ir Terra,
Kas ir lielas un sāļas jūras
No visām pusēm apņemta.»
(Oeuvres de Benoit de Sainte-Maure. II. Macrocosmus. Louvain, 1975 P. 8331.)

izvairīties, un izrādās, ka ir apdzīvota. Tāpēc Kvants ieraksta savā enciklopēdiskajā dienasgrāmatā «Eži, kuģi, spriedumi, iekšīgas gāzes un antipodi»* kādu citātu no Laktācija, kuru tas savukārt bija aizņēmis no Margressas un Lampeto stāstiem par šīs salas iemītniekiem: «Mežonīga tauta, kas nevar iedomāties dzīvi bez ieročiem» — «Ferox gens nullam vitam rati sine armis esse». Iepazinies tuvāk ar vietējiem apstākļiem, Kvants piepeši iedomājas par dzīves koku, ko Aleksandrs esot pieminējis it kā Aristotelim nenosūtītajā vēstulē, un steidz papildināt savu atskaiti ar plaši pazīstamo leģendu par zemi, kurā neviens nevarot nomirt, pat ne sačākstējis vecis, kurš ilgotos vienīgi pēc atpestīšanas no pasaulīgajiem grūtumiem. Lai pārceļtos viņā saulē, turieniešiem jādodas uz Tūli (Tīli?), kur nomirt ir daudz vienkāršāk. «Jo līdz pat šim ir salas,» Kvants paskaidro, «kurās neviens nekad nemirst» — «cum adhuc sint quedam insule viventium, in quibus nullus moretur». Šī tomēr nav Tūle, viņš secina, jo Tūli itin labi pazīstot visi Austrumu ļaudis, bet Rietumu cilvēki joprojām nevarot atrast. Kvants ir neizpratnē. Viņš siki pārstāsta Isidora un Solina aprakstus un no savas puses piemetina, ka laikam gan neviena no rietumniekiem zināmajām salām nelīdzinās šo autoru ap-

* Grāmatas oriģinālnosaukums ir nozaudēts kopā ar pašu grāmatu, taču tās saturs pilnībā atbilst šim nosaukumam. (Tulk.)

tēlotajai Tūlei, kura tātad ir vai nu pasakaina un tāpēc tik slavena, viņš zinīgi piezīmē, vai arī tāda sala, kas slēpjas kaut kur Boreja okeāna tālākajos nostūros pie pasaules augšmalas vai pat posmu aiz tās, «kur diena ilgst vienu gadu, pēc tam otru gadu ir nakts».

Laikam tāpēc, ka šī nav Tūle, Plintusa kapu Kvants neatrod. Vilšanos kaut kādā mērā nolīdzina atklājums, ka «šeit nekur nemana tārpus». Kvants to izskaidro ar vietējās mūku kolonijas neparasto svētumu, ieliek jaunapgūtajai teritorijai nosaukumu «Apsolītā Svēto Zeme» (*Terra re-promissionis sanctorum*), taču jau nākošajā lappusē ieraksta konstatējumu, ka visa sala viscaur mudžot no čūskām, tāpēc, viņš nospriež, uz tās nevarot dzīvot sievietes. Un Kvants dodas pieteikt savus atklājumus jaunumu alkstošajiem kolēģiem. Pārradies mājās, viņš redz, ka ir apritējuši tieši 300 gadi.

* * *

Iedvesmojies no Determinista panākumiem, arī Fosforists Vēlīnais laižas ceļā, taču viņš jau uzņemas virsuzdevumu, ko uzreiz piesaka sava sacerējuma «Ceļojums uz Paradīzi» («Iter ad Paradisum») titullapā. Pēc viņa aplēsēm, galamērķim vajadzētu atrasties ne zemāk par mākoņu augšējo robežu, vismaz 16 stadiju augstumā, kur atmosfēra nav piesārņota no zemes

norisēm. Tik tiešām — izrādās, tur valdot tāds bezvējš, ka Fosforists varējis savu grāmatu rakstīt ar pirkstu tieši nekustīgajā, zvaigžņu putekļu pilnajā gaisā un, pēc gada tur atgriezies, viņš atradis manuskriptu arvien tajā pašā vietā, tekstā pat nebija ieviesusies neviena kļūda. Tādu brīnišķīgu bezvēju Fosforists izskaidro ar to, ka aiz drausmīgā aukstuma turienes ļaudis esot tik miermīlīgi, ka neuzdrošinoties atstāt savus pazemes mitekļus, «tāpēc ka, ja viņi izietu laukā, tos ķertu tāds sals, ka visi taptu līdzīgi spitālīgajiem un uzpamptu. Ja tomēr kāds netīšām izbāž pa durvīm degunu, tas (deguns — *tulk. piez.*) nokrīt nost un tiek izmests. Tur vairumā var sastapt ļaudis bez deguniem. Elpošanai tiem ir divi nelieli caurumi deguna vietā. Tādi elpo, bet neosta.» Uz šo novērojumu pamata Fosforists izdara dažu labu meteoroloģisku vispārinājumu: «Vējš ir no tā, ka mēs, cilvēki, pa apakšu arvien kustamies, sajaucam gaisu. Citi dzīvnieki, tāpat upes, koki un putni, gaisa nemieru vairo. Sevišķi pēdējie, rudenī vākdamies lielos baros. No tiem rudenī lielas vētras.» Kā pierādījumu viņš min to, ka neesot tur pieredzējis nevienu vētru, jo gaiss esot tik ārkārtīgi retināts, ka putni nespējot palidot un pat filozofi tur varot uzturēties, tikai apliekot sejai ar ūdeni piesūcinātu sūkli, kas ļauj tiem elpot, jo tad «gaiss, iekļūstot nāsīs, sabiezē». Ka tieši cilvēki visvairāk saceļ vēju, var noprast no viņa piezīmes, ka tur «nelieli vēji paretam

pūš — kad nokūst sniegs un ļaudis visi reizē izskrien no alām». (Pirmīt citētais Benuā de Sent-Mors šo skatu atstāsta sekojoši:

«Dunc autresi com les euetes
De lor diverses maisonnetes
Gitent essains granz e pleners
Ou moct a nombres e millers.»*)

Sava sacerējuma otrajā sējumā Fosforists netišām izplāpājas par turienes stipro karstumu, aprakstīdams slimnīcu, kurā «tiek turēti trakie, kuri pazaudējuši prātu aiz pārmērīga karstuma... un tos saslēdz citu pie cita ar dzelžiem un tā atstāj, līdz kamēr ziemā prāts pie tiem atgriežas». Tad tie atkal esot «miermīlīgi ļaudis, kas tērpjas melnbalti strīpotos maissos, skaļi klie dz un nes priekšā izstieptās rokās garas stibas ar tām piesietām lupatām, tomēr nepazīst skaņu «r». To dzirdot, bēg un patveras alās, izdzīdami no turienes baziliskus un lauvas par medījumu trejzobu kinokefāliem, kuru tur nav mazums. Pēc tam ir ziema.»

Nesteigsimies pārmest Fosforistam šķietamo nekonsekvenci klimatisko apstākļu raksturojumā un rādīt uz pretrunu starp sākumā pieteikto «drausmīgo aukstumu», kas beigās brīnišķīgi pārtop «pārmērīgā

* «Un tad gluži kā bites
No visādiem stropiem
Izlido milzīgos, varenos spietos,
Kuros viņu ir tūkstoši.»

(Oeuvres... P. 9331.)

karstumā». Autors pats taču godīgi atzīst, ka gadoties «nelieli vēji». Laikam tie būs kaut ko sajaukuši gaisā suspendētajos putekļos rakstītajā tekstā.

«Ceļojuma uz Paradīzi» trešais sējums satur dažnedažādu dīvainu kustoņu sniegā atstātās pēdas un pametumus, un tuneļus, kurus tie, lēnām virzoties cauri nekustīgajai atmosfērai, izurbj tajā pēc savu aprišu līdzības.

Nekā tāda, kas kaut attāli atgādinātu Plintusa kapavietu, nav arī ceturtajā sējumā, tāpēc Fosforists Vēlīnais nav šo sējumu uzrakstījis.

Arī citi meklētāji, aprakstīdami tūkstošiem lappušu, nekur tajās neatrod Plintusa kapu. Dažviet starp rindiņām sāk viesties bažas — vai Plintuss maz ir jēlkad miris? Un parādās liecības, ka viņš varētu arī nebūt miris.

* * *

Pirms dažiem gadiem vācu duktologs Karls-Haincs Millers piepeši atrada savā seno karšu atlantā* dīvainu dubultkarti, kura ne pa jokam satrauca plintusologu sabiedrību. Jāteic, šī smalki iluminētā karte tik tiešām ir īsts meistardarbs. Pergamenta vienā pusē redzam pasaules karti, taču tajā grūti pazīt, kurš te ir kurš konti-

* Müller K.—H. Mappaemundi, die ältesten Weltkarten. Stuttgart, 1895—1898.

nents. Piemēram, Indija atrodas iepretī Spānijai Sarkanās jūras pretējā krastā, bet nav saprotams, kurā debespusē; Arāvija, cik var noprast, ir nolikta galējos austrumos un robežojas vienā malā ar Grieķiju (ja tā ir Grieķija), otrā — ar Trāķiju, bet tā savukārt piekļaujas Palestīnai, kura aizņem turpat divas trešdaļas visas «pasaules» platības, tāpēc nav brīnums, ka anonīmajam kartogrāfam vairs nepietiek vietas, lai uzzīmētu to, ko viņš sākotnēji bija iecerējis (lai gan četri vējpūši, gods godam iekārtojušies stūros, sparīgi sēž uz saviem vēju maisiem), un mēs tiekam lūgti pievērst uzmanību otrai pusei. Bet otrajā pusē atrodam loksnes formai un izmēriem precīzi atbilstošu zemes gabalu. (Malā ir mākslinieka paskaidrojums, ka viņš labprāt būtu uzzīmējis šo salu garāku, ja viņam bijusi lielāka lapa — «Si pagine pateretur, haec totalis insula longior esse deberet».) Salas vidū ir dinamiskā vingrotāja pozā sastingusi dīvaina būtne, kas izskatās pēc skiapoda, taču tai ir pinkaina zvēra galva. Uz augšup uzslīetās basās lielpēdas novietoti burti — **St. P. Millers** izvirza pieļāvumu, ka šis ērms varētu būt tas pats gurguļu dziesmās daudzkreiz dziedinātais vientuļnieks, kurš četrdesmit gadus nodzīvojis uz salas bez ēdamā un ūdens, lai gan trīsdesmit no šiem gadiem viņu barojis kaut kāds zvērs. Un Millers norāda arī uz Fjordstana ziņojumu par ziemeļu salās sastapto «balto, garspalvaino milzu cilvēku, kas dodas tālu jūrā, peld

un ķer zivis».* Millers gan neņemas izspriest, vai pieminētais spalvainis ir tas nezināmais zvērs vai svētais P. pats, taču vairāki zinātnieki nu apšaubā vispārpieņemto Plintusa nāves versiju. Uz konservatīvo skeptiķu iebildumiem, ka šīs kartes saturs acīm redzami neatbilst ģeogrāfiskajai īstenībai, optimisti atbild ar dažu krievu filologu parunu, ka spriest pēc mākslas darba par dzīvi ir tas pats, kas spriest par dārzkopību pēc ievārījuma.

* * *

Plintusa pēdējā ceļojuma gala pēdu starojums vēl nomanāms varbūt vienīgi gurguļu dziesmās, taču tās — Dievam žēl vai paldies — nav iespējams pārtulkot. («Dziesmas» šajā gadījumā ir ne vairāk kā nosacīts virziena rādītājs, kas ir tikpat vietā, cik nevietā kā jebkurš cits.) Ja ikviens tulkojums no citas valodas ir kā glāzē iesmelts jūras ūdens, kurš reizē ir un nav šī jūra — «ķīmiskais sastāvs» gan it kā būtu tas pats, taču oriģināla «kopapjoms» izpaliek —, tad tulkot no gurguļu valodas nozīmē smelt ar glāzi, kurai nav dibena, — ūdens vienmēr paliek jūrā, glāze ikreiz ir tukša. Šo netulkojamību nodrošina šai valodai (ja tā ir valoda) piemītošā papilddimensija — nepārtraukts visu tās iespēju vienlaicīgums. Valoda gurgu-

* Fjördstan, Konungs Skuggsja, København, b. g.

ļiem nav vis sazināšanās «līdzeklis», ko varētu kaut kādā veidā «izmantot», bet gan — atrašanās vieta — viens vienīgs «mērķis» bez jebkādam «pielietojuma» funkcijām. Varbūt tā pat nav valoda. «Lietot» to nevar; var vai nu tajā «būt iekšā» visā uzreiz, vai arī «būt ārā» no tās — ienirt vai iznirt. Runāt šajā valodā nevar, tajā var tikai atrasties **vienlaicīga nenoteiktu iespēju aptuvenas varbūtības pielāvuma izteiksmē** — nepārtrauktā un visaptverošā «**varbūt varētu būt**». Tulkojot nozīmju konteksta vienlaidus apjoms — vienlaicīguma vertikāle — sairst cēloņsakariski fiksetu jēdzienu virknē — tiek pārcelta secīga pakārtojuma horizontālē. (Plintusa galam veltīto posmu atradīsim šīs horizontāles sākuma galā.) Tulkojums izrādās bezcerīgi vienkāršots un tāpēc iespējams. Iztrūkstošo dimensiju varētu nojaust, iedomājoties visa teksta acumirkliņu izlasījumu, pareizāk — ieraudzījumu.

Katrs tulkojums ir neatkārtojams (šeit tas jāsaprot burtiski), otrreiz līdzīgi pārtulkot to pašu vietu nevarēs, jo citā reizē «tās pašas vietas» nebūs; tā nebūs vairs «tā» vieta. Tāpēc — cik tulkotāju un tulkojuma reižu, tik tulkojumu. Šeit varam piedāvāt tikai šo savējo.

* * *

VARBŪT

būtu milzīgs koks. *Adansonia digitata*. *Arbor mundi*. *Jovis infelix*. *nokaltis*. *Figus*.

Yggdrasil. Ficus. cecers. pilnziedā. zibens
sašķelts. priede un egle. ar saknēm gaisā.
vidū. dziedātu putns. atlaistos tauriņš. bū-
tu pazudis. atnāktu Plintuss. apsēstos.
atspiestos. aizietu. atlaistos ēnā. *hepta*
d' epesche pelethra. visi gaidītu. viņš būtu
viens. klusētu. teiktu — kā? — kas? — ne-
zinu. klusētu vienmēr. pateiktu — Dukts.
pirmoreiz. vienmēr. nomirtu. gurguļi dzir-
dētu. pirmoreiz. ņemtu vērā. dabūtu valo-
du. atkārtotu. tiktu pie valodas. sāktu ru-
nāt. apklustu. čukstētu — Du. — Dudu. —
Dudukts! — Dukts? apklustu. valodā. ar
savu valodu. brīnītos — Dukts? visi prie-
cātos — Dukts! rādītu — Dukts! ar pirk-
stu — Dukts! apkārt — Dukts! Dukts! uz
koku. uz sauli. uz klinti. uz putnu. uz
Plintusu putekļos — Dukts! — Dukts?
Plintuss stāvētu. pieceltos. sēdētu. paus-
tu — Dukts ir dievu un cēzaru spēle, ko
var spēlēt katrs, kurš ir no šiem dieviem
vai cēzariem spēlei izredzēts vai tikai vē-
las to spēlēt. tā. ne. citādi. pieceltos. nomir-
tu. saceltos vētra. viss norimtu. Plintuss
dejotu. kliegtu. pliks. vējā. dziedātu. vi-
ņam uzkristu koks. uznāktu negaiss. viņš
aizietu bojā. slēptos zem koka. iespertu
zibens. Zevs. kāds cits. pāršķeltu koku. pat
pušu. Plintuss muktu. dejotu. slēptos. vi-
ņam uzkristu puse. otra. abas. nosīstu. bū-
tu klusums. Plintuss atgrieztos. celtos. ne-
viens nekad viņu vairs neredzētu. viņš do-
tos projām. citi noņemtu cepures. neko
neteiktu. dietu. teiktu — vēsturisks brīdis.
priečātos. Plintuss vēlētos piebilst. tie būtu

jau gabalā. teiktu — dosimies projām. —
 te vairs neko. — lai tie ir dižā Plintusa
 pēdējie vārdi. viņš stāvētu. klusētu. sēdētu.
 sacītu — pagaidiet. tie čukstētu — kuš, ne
 vārda vairs, kungi. — tāds brīdis. vienkār-
 šī — iesim. viņš celtos. apgultos. skrietu.
 sauktu — pagaidiet! — vēl jau nav viss!
 tie stāstītu — kareivja cienīga nāve! — uz
 vairoga! — vecais zaldāts! — Dukts ir
 dievu un cēzaru spēle, un viss, un vairāk
 ne vārda. — *Le cri de guerre à la bouche!*
 viņš kliegtu — pagaidiet! — kaut kas
 vēl! — nesapratāt! skrietu tiem pakal.
 sviestu ar spieķi. tie aizbāztu ausis ar pirk-
 stiem. ar ceļiem. ar elkoņiem. lēkšotu. rik-
 šotu. kliegtu — dievu un cēzaru spēle! —
 ko nozīmē nomirt kā kareivim. — lie-
 liski! — skaisti! — varoņa nāve! viņš sauk-
 tu — pagaidiet! — klausieties! — apstājie-
 ties! vajātu ļaudis. gadiem. mūžiem. ap
 koku. pa klintīm. pa zemēm. pa jūrām. tie
 muktu. pamestu makus. iedzīvi. ģime-
 nes. laukus. dzimteni. sviestu ar kūju.
 ar akmeni. nomestu tarbu. lūgtos.
 laistos. pa galvu. pa kaklu. kliegtu —
makroi d'onyches cheiressin hypēsan!
 čukstētu šausmās — marmoreum ca-
 put! — *et camuris hirtae sub cornibus*
ares. — peld un ķer zivis. — ar vāli
 aiz auss. Plintuss nomirtu. saulainā
 dienā. lietū. vakarā. vējā. iekāptu kokā.
 noliktos ēnā. ieraktos zemē. stāvētu vējos.
 tie teiktu — runā! lūgtu — vēl, skolotāj!
 viņš klusētu. runātu. brīkšķētu koks. atlais-
 tos pūce. koks runātu. Plintuss piedzimtu.

tauriņš izskrietu viņam no mutes. putns. čūska. krupis. pele. koks ziedētu. ar saknēm gaisā. augtu. uzkristu virsū. Plintuss celtos. dzīvotu ilgi. liktos zem akmens. deļotu lietū. apēstu maizi. izdzertu vīnu. stāvētu vējā. vidū. runātu. klusētu. vienmēr. tā būtu. citādi. mēs zinātu — mūžam dzīvs! — mūsu vidū! — drīz pārnāks! tā. ne. citādi. neviens tur nebūtu klāt. redzētu. dzirdētu. ne. koks kristu. vienmēr. klusētu Plintuss. mēs klusētu. sauktu — Dukts! koks deļotu. zaļotu. dziedātu. klusētu. tā varētu būt. varētu nebūt.

* * *

Češairas somnologa Dodžsona hipotēzi — Plintuss guļot zem koka un redzot mūs vienu mirkli sapnī, tāpēc neesot nekur atrodams, — mēs vienmēr varam tikai atspēkot. To apstiprināt spētu vienīgi Plintuss pats — pamostoties. Tad mēs šo versiju varētu pieņemt, ja pagūtu.

KOKU GĀZĒJI

TAD JAU LABĀK TO BAOBABU AR PLIKĀM ROKĀM.

Bija reiz Bibops, kas dikti labi spēlēja Duktū. Un bija viņš spēles prasmē sasniedzis gluži vai pārcilvēcisku meistarību jeb bezcerību. Jo nevar uzkāpt augstāk par virsotni, bet līdz Duktam visiem vienmēr

ir vienlīdz tālu. Tie, kas pakājē, izrādās esam tuvāk mērķim vismaz par vēl kāpjamo gabalu. Izcilnieks Bibops, aizsniedzis pašus kalngalus un neredzēdams vairs turpmākā ceļa, un laikam nebūdams ar spēles izmaņai līdzīgu gudrību apveltīts, raugi, tāpēc viņš kritis izmisumā. No tā Bibops izsaucies: «Nē, tad jau labāk to baobabu pašam, ar plikām rokām nogāzt!» Un taisnība vien viņam bija. Pašam nogāzt baobabu, var teikt, ir labāk, var pat teikt — vieglāk, var — nav ik grūti, var teikt — tikpat viegli jeb neiespējami. Tikai vieglāk vai grūtāk — tas nav no Dukta, un turklāt ar plikām rokām Dukts parasti netiek gāzts, proti, tikai ar rokām. Tāpēc sauklis tūdaļ pat rada dzirdīgas ausis un Bibops — sekotājus. Tie barā sekoja Bibopam, devās pie apkaimē paša lielākā, paša vienīgā baobaba, sparīgi apstāja to plikām rokām un atspērās no visām pusēm gāzt. Tā radās baobibopu sekta. To koku tie gāž vēl šodien. Un neba gluži bez panākumiem. Garajos gāšanas gados pamazām aizvietojuši mērķi — nogāzt koku — ar līdzekli — koku gāzt, sektanti meklēja, atrada, pārbaudīja un izkopa pašus iespaidīgākos, pašus iedarbīgākos un pašu un citu acij vistīkamākos, aplaudējamākos gāšanas rituālus. Dūšīgi gāzdami, viņi uztur garu un rāda cerību, dziedot: «Jo gāzīs, jo būs!», «Viens, div', trīs — reizē!» un «Divi, trīs — vēl! Lai būda rūcl!» Nudien izskatās — kādudien viņi to dabūs gar zemi. Tāpēc nemitīgi tiek pilnīgioti un slī-

pēti gan gāšanas kultūras kopējie principi, gan katra gāzēja manierei piemērotākie veidi un paņēmieni. Piemēram: optimāls ķermeņa leņķis pret stumbru, pleca piegrūdes punkts, ātrums un ilgums, tvēriena pietverīgums, atspēriena atsperīgums un kāju noslogojuma laidena mija, veselīgs ieelpas-izelpas ritms, balsu saskaņa, klaigu skanīgums, pozas estētika un stils. Veiksmes neizpaliek, līdzī just un darboties gribētāju tiem netrūkst. Lāgiem višiem pat nepietiek vietas pie stumbra, jaunpienācēji veido otru un trešo riņķi un gāž pastarpināti, gāžot sirmos veterānus. Tiem tad dažubrīd uznāk doma, vai tik šī raženā ņemšanās nav tas pats labi zināmais, viltīgais, neizzināmais Dukts, lai arī ar plikām rokām. Vai tikai neiznāk tā, ka tas tikmēr nevarēs būt nekas cits, kamēr šis baobabs netiks nogāzts, varbūt pat tikmēr, kamēr nogāzt to nebūs iespējams, varbūt mūžīgi. Taču būt ekspertiem mūžības jautājumos nav laika, ir jāstrādā — viens! un divi! un trīs! Jāgāž — reizē! un — vēl! Nevajag jādodomāt — esi vai neesi gāzējs, esi vai neesi baobibops, ir gluži vienalga, kādu tieši koku tu gāz un vai patiešām gāz, un vai koku, var būt, ka vienkārši baobabu.

DRIZĀK TAD SEKVOJU VARETU NOGĀZT.

«Nē!» piepeši iekliedzās viens izcils dukstists un baobibops vārdā Vojažis, spēles mākā tuvs pašam Bibopam, varbūt pat pārāks. Viņš iekliedzās: «Nē! Labāk tad

sekvoju plikām rokām.» Un sākās sekvojažistu sekta. Ar to bija puslīdz tāpat kā ar tiem. Puslīdz, jo tuvākā sekvoju birze (Vojaža programma: katram gāzējam savu koku un otrādi) aiz dažādiem iemesliem atklājās grūti aizsniedzama. Tie noplēsa zoles, drēbes, matus un velēnu, visādos kartes stūros meklējot, tika sabijuši pat gurguļu krastā, jūrā iekšā un ārā, augšā, tālu un debespusēs, nekā — it visur baobabi — te baobabi, tur baobabi un tikai baobabi vien. Un tie stājās savām sekvojām klāt pašā vidū, skrajā, vējainā laukā, jūdži, jūru vai gabalu nost no apgāžamajiem kokiem. Par to sekmīgi gan. Nu sekvojažisti ir izkopuši un sarežģījuši gāšanas piegājienu un iemaņu kopojumu līdz tik pārdabiskai veiklības un mākslinieciskās iedarbes pakāpei, ka ne skatītājiem un vispār nevienam nav nekad izdevies izturēt šo paraugizrādes programmu līdz galam vai pusei. Un neba tāpēc vien, ka tā nekad nebeidzas, — tāpēc, ka, cieši vērojot, drīz uznāk reibonis, ģibonis, nelāga dūša un izjūtu ātrumu secības virzienu sajukums. Tāda vingrošana nav vienkārša malas skatītāja miesas un gara aptverei panesama. Nav iespējams viņu stāvokli saprast, bet paskaidrot var vismaz divējādi: vai nu tā, ka, Duktam vistuvāk tikuši, sekvojažisti atrodas pret to šķērsā virzienā, vai arī tā, ka, no Dukta vistālāk projām, tie ir tam pavisam klāt. Pašiem sekvojažistiem, raujoties allažā ģibonī, tas nu visai maz rūp. Un viņu rindas rūk. Vecajiem

atmirstot, jaunie nevēlas doties ceļā, kura galamērķis nav īsti saprotams, kaut nojauš, ka ik cita gājiena gals, kad uz to iet vai neiet, ir tāds pats vai gandrīz — Dukts nav mērķis.

Dr. MĒBIUSA BUTE KĀ PRINCIPS.

Dr. Mēbiuss nebija vis koku gāzējs. Tātad negāza kokus. Viņš sēdēja krastā, līdz sastapa Buti un pakļāva viņu definīcijai. Šādai: Bute ir Autonomas Jēdziens, kas Daudzdimensiju Vidē pastāv ne mazāk kā Trijās Plaknēs, savietojot tās Divās Virsmās, kas abas atrodas Vienā Pusē. Tas iznāca tik spoži, ka Bute neizturēja, uzpūtās apaļa. Dr. Mēbiuss bija spiests koriģēt formulējumu: ko līdz LIELS GURĶIS, kad vidus tukšs.

ŠAUBI

Saubs kā tips ir kā nu kuru reizi katram gadās, tikai viens pats gandrīz nekad. Klāt kā likts tūdaļ ir citi vidusmēra sevis pārstāvji, vienveidīgi raibu raibā publika. Parasti klusē, bet skatās gan. Tāpat vai savā vaļā grozās, kasās, urķē, kāšē, stāv. Šķielēt, uztraukties, spļaut, rādīt dūri un mēli nav vērts, tas nelīdz ne spēlei, ne mieram, drīzāk vairo viņu ziņkāri. Var domās svilpot un uzskatīt, ka iespējamā vērtējuma drauds kurina sparū un ceļ spēles līmeni. Brīdi var. Kad vairs ne, ņudzīgā klātbūtne pieķep rokām, daudzbalstu

skatiens klusais spiediens novirza dukta lidojumu; top saprotams, kāpēc neiznāk vinnēt. Vainas pārcēlums ārpusē gandarī, rosina cerību, taču ārup tiek izstumts arī nīgrums, kam nu atrodas telpa, kur pampt, rūgt, virst un izvērsties platā sašutumā, kas tad gāžas no visām pusēm atpakaļ, un spēle teju teju ir pušu. Ko var ieteikt? Ne-ko. Duktā nav iespējams kaut ko ieteikt, ja nu — spēlēt arvien, ko visi tāpat vienmēr dara, pat tad, kad vairs negrib vai nespēj vai abējādi. Katrs to zina — pareizāk, spēlē — lai arī nezina, kā. Nav vispār nekādu noteikumu, ir tikai viens vienīgs un obligāts, un to ievēro visi, kas spēlē: lai spēlētu Duktū, tas jāspēlē. Nē. Citā izteiksmē, lai tas nav noteikums, lai ir ļaunās nosacījumam... Arī ne gluži. Ja nu — stāvoklis? Varētu būt. Stāvoklis tiešā iespaidu pieredzē, kas atšķirībā no, teiksim, zvaigžņu un meteoroloģiskiem dabas likumiem noris ārpus vai paralēli ceļoņu, seku vai apstākļu sakarībām, vienmēr citu un vienīgo reizi, vienā, citā vai visos virzienos. Spēlētājiem to grūti saprast, vēl grūtāk sev paskaidrot, tāpēc tie katru brīdi un visu pārējo spēles (un pārējo) laiku veltī, lai mēmi dalītos un tad vienotos iespaidos, priekšstatos, pieredzē u. c., neapzināti, neatturami un gluži veltīgi tiekdami preti kādam (vismaz kaut kādam) nekad neaizsniedzamam LIKUMAM. Iznāk, katrs it kā spēlē cita Duktū — kādu iedomu Duktū, kas, katra atsevišķprāt, varbūt padodas ikvienam vai vismaz vienam citam, tikai pašam

ne. Neviens nekad Duktā nav sasniedzis pilnību, tāpēc katrs labprāt ierauga to pie citiem — lai tik nav jāatzīst, ka to sasniegt nav iespējams. Vieglāk ir atzīt savu — cerot, ka pagaidu, — neprasmi un ķerties klāt vienam vai dažiem atsevišķiem spēles paņēmieniem, kuri cita izpildījumā izskatās veiklāki esam, nolūkā pašam tos pilnīgot. Var ērti jūsmot — kāds tam aptverīgs Dukta satvēriens! cik daiļrunīgs atvēziens! tik elegants vieglums uzsviedienā! tāds sitiena leņķis! — un steigt lieliskot, pilnīgot, panākt un pārspēt, sekmiīgi neredzot, ka, par spīti tvērieniem, uzsviedieniem un leņķiem, arī apjūsmotajiem daiļmeistariem dukts tomēr nelido ne cik labāk un tālāk, tātad — vienkārši nemaz nelido. Nevarību var aizbildināt ar spēles prasmes vai izpratnes nepietiekamu apguvi (sak, «ir dukts, un ir — Dukts»), samiernieciski ļaujoties nespējai («Dukts paliek Dukts!»). Gadās, ka seko daļēji nebūt ne aplama atziņa, ka katram ir — kāds nu ir — tikai šis te — savs Dukts un ārpus tā nav cita Dukta. Tikai žēl, ka šī rāmā doma pieļauj, mazākais, otru tikpat ērtu un tikpat daļēju pretdomu — ka ir tikai tas — cits Dukts, kas nevar piederēt nevienam vienam; un to zināmā mērā pat pierāda dzīšanās pakaļ autoritātēm, vēlme uztrāpīt kādu likumību, arī cenšanās nedomāt un tikai spēlēt, jo tas jau ir, lai arī kāds, tomēr noteikums.

Vērot šo spēli no malas šaubiem tad arī patīk vislabāk par visu, un tieši (un tikai)

šo viņu kaislību, ja to izdotos savienot ar spēles vienīgo t. s. noteikumu — lai spēlētu, arvien jāspēlē —, varētu pavērst pret pašiem šaubiem un piespiest tos atgriezties savā mežā, pašam paliekot spēlējam malā. Nevar vienkārši paņemt visu pūli pie rokas un palaist biezoknī — tad jādodas līdz, bet, kolīdz kaut soli iekšā, tā, lai izkļūtu laukā, jāspēlē šaubu Dukts vai mūžam jāmaldās, kas ir gandrīz tas pats. Tā kā spēli apturēt nevar un, pat ja varētu, šaubi tik un tā neatstātos — viņu klātbūtne, lai cik nepatīkama, nav tādā veidā novēršama —, tad atliek vien spēlēt tālāk, pat tad, kad tas šķiet neiespējami. Spēlējot tā, it kā tieši šī neizturamā neiespējamība darītu spēli jo lieliski izcili sekmīgu, pieņemot pilnīgu sakāvi par spožu uzvaru, var (taču noteikti nedrīkst) cerēt kādreiz novērst šaubu uzmanību. Kāpēc tie dažreiz tiešām novēršas — vai aiz vilšanās, garlaicības vai — kā pie sekvojažistiem — bažām par savu miesas un gara veselību, bet varbūt aiz iegribas pašiem pamēģināt un tomēr uzvarēt —, to grūti pateikt, tas notiek gadījumos, kad par šīm lietām nedomā. Varbūt tiešām līdzjūtīgs izmisums un tās pašas ilgas atminēt kaut jēl kādu jēgu un likumu galu galā aizdzen tos atgriezties mežmalā, atkal iekļūpt trejdeviņzaru jāņogu krūmā un boksterēt, boksterēt tajā paslēptā duktselma vēju rozē, meklējot «vienīgo īsto» virzienu. Šo virzienu tur ir ne mazāk kā bezgala daudz, mežā ceļu laikam ir vismaz gandrīz tikpat. Ik ceļš, kad

to iet, sāzarojas, mazākais, divos citos, tad katrs — atkal un tā arvien. Ik šaubas, lai cik ierindas spējām apveltīts, iedams ir spiests izvēlēties, un tas ir aizkustinoši un skumji, lai nav jāsaka — nožēlojami, jo šaubiem lemtspējas nav ne tik, cik vienprātības, tie visi mīļuprāt soļotu vienotā pulkā līdz galam, turklāt, ja iespējams, pa vidus ceļu un vienbalsī dziedot, tomēr, spītējot paniskām bailēm vienatnē noklist duktszinkur, šaubas nemūžam šādā vēlmē neatzīsies. Kaut vai tāpēc ne, ka daudz briesmīgāks bieds, kas spiež ik krustcelēs saņemt sīko un trīcošo dūšu un nogriezties pa citu ceļu, šķiet izredze nomaldīties kopā ar visu baru, kad nāktos atzīt sevi par beidzamo līdzskrējējmuļķi, kas nez kādēļ ievilcies strupceļā šitiem te muļķiem līdzī. Saprotais (tikai ne pašiem šaubiem), ka te — pilnīgi pretēji iedomātajai patstāvībai — izpaužas viņu līdz galējai pašaieliedzībai pārspīlētais cilts kopus instinkts — «lai es neaizēju — cits aizies». Varonīgās izlēmības reibums liedz saskatīt pašapmānu pat tad, kad — pretēji centieniem mīt katram savu taku — beigās redzēsīm, kur viņi, maigi sakot, aiziet. Neattur agrāko gājienu pieredze, šaubi šķiras un dalās, līdz katrs iet jau vienatnē, un drīz notiek, ka visiem ceļiem vairs nepietiek gājēju — ceļu, lai arī cik katrā reizē gadītos šaubu, vienmēr izrādās vairāk. Šaubi top tramīgi. Tupstas, snaikstās, paskrienas posmiņu turpu un šurpu, kāpj kokos, lūkojot ciltsbiedrus, raud, slēpj galvu padusē, šķendējas. Šis

izmisums — līdzīgs tam, ko paši bija viesuši citos, — visnotaļ pieder spēles dabai, un katram spēlmanim neizbēgami jānonāk šad un tad sprukās. Kas ar šaubiem tur, sprukās, notiek, nav īsti zināms, taču var noprast, ka vienā ērnotā brīdī un kārtā visi tāltālu izkaisu klīstošie pārstāj kliest un sāk apbrīnojami satuvināties, lēnām, taustīgi, sāņš cilpas un lokus mezdami, tie tomēr neatvairāmi vācas kopā. Nav grūti iedomāties, kā tas beidzas, tikai nav saprotams, kāpēc tā notiek. Vai nu iemesls ir šaubos, vai nu ceļos, bet varbūt to uzšķīl bezcerības apaugļotā šaubu un taku mijattiecību bezgala daudzveidīgā un smalkā saspēle, tikai agrāk vai, drīzāk, vēlāk kļaidus šaubi nonāk cits citam tiktuv, ka atrodas atkal vienuviet, nu jau viņmalā. Tajā pusē apstākļi gandrīz kā šajā, vienā ziņā gan ačgārni — visos duktcelmos iecirstās bultas rāda vienu un to pašu virzienu. Pārējo vidi vēlams iztēloties. Ja prasa šaubiem, tie aizgūtnēm daiļrunā turienes apkaimi tik pamatīgi un sīki, ka beigās paši vairs netiek gudri, kas un kā īsti tur ir un izskatās, spilgtākais visā ainavā paliek migla, kaut arī, ja tic viņu protestiem, tieši migla tur nemēdzot gadīties, viss apkārt esot saulaini acīm redzams.

Nevienam nav izdevies būt klāt šaubu atkalsatikšanās brīdī, tāpēc to nav iespējams atstāstīt, tas katram būtu jāredz savām acīm. Skats ir baismīgi komisks un satraucošs. Protams, ka līksmības devītais vilnis. Kā gan ne — atkal vienoti, atkal

stipri, un priekšā — viens vienīgs un nepārprotams gaišs un taisns mājupceļš. (Ja var nosaukt par taisnu un gaišu, kur nu vēl ceļu, kur nu vēl mājup, šo ličloču šauro, dangaino, dubļaino nezinkurpstidzeli, taču citas tur nav, tāpēc šaubiem tā šķiet teju vai lidlauks.) Nu tie priecājas, nu auro «juhei!», «ole!» un «ural!» — un tik sviež cepures, tupeles, tad drēbju gabalus, tad cits citu gaisā un prom, kur nu ātrumā un pa roku galam pagadās, līdz vairums pliki un vienos zilumos, kādam galvā zeķe, citam šlipse ap kāju, bet lec, rēc, dej un apkampstās vai līdz nemaņai, un beigās viss plikais, sviedrainais lērums, kam vēl atlicis spēka, apdullumā elšot un pūšot un grūstīdamies, netrāpa apsolītajai taciņai virsū, aizauļo garām un draudzīgi ieliekas krūmos iekšā, ka nobrikšķ pēc deviņiem briežiem. Tad nu tur plosās, tad apirimst; klimst, rāpo dienām un dienām ilgi, plikšķina knišļus, kunkst, ūjina, sasaucas, cits citu maldinot, līdz pa vienam vien laimīgi uzduras takai un atlien atkal blenzt, kasīties, grozīties, stāvēt. (Ja tie ir tie paši.) Tak ne visi vairs. Dažam iznāk dzīvot pa brikšņiem līdz pat tautiešu pulka jaunai ierašanās reizei, kad, stūrējot uz atnācēju lembasta pusi, ir izredzes izplēsties beidzot atpakaļ mežmalā. Pēc bezceļu skumjās vienatnes tādām prieks uzbango milzīgi mežonīgs, nekāds brīnums, ka šis parasti tūdaļ pat gludi iemetas biezoknī pa otram lāgam, ar dubultotajai jūsmā atbilstīgu jaudu un ātrumu, ik nākamajā reizē arvien

dziļāk un tālāk, līdz iedzenas ķezā līdz tādām ausīm, ka pat ciltsbrāļu bļautišanos vairs nedzird. Dukts vien zina, kā tāds izriko tālāko dzīvesceļu un vai kādreiz izkuļas malā, šaubi šīs lietas nekad nepārrunā, atstāj nokārtošanai saviem pilnvarotajiem dabas pārstāvjiem.

Šaubu ticējumos, viņu izspūrušo, aptuveno dievību panteonā, kas drīzāk līdzinās caurstaigājamam ceļmalas krogam vai bordelim, starp dažādām nejaušām «mātēm» un gadījuma «vecajiem» un «paurīšiem» izcilus postenis — kas gan nav īsti saprotams vispirms jau pašiem šaubiem — piekrit Lielajam Ceļmalas Krūmu Šaubam, ko īsāk kādreiz dēvē par Lielceļa Šaubu. (Laikam ne tik daudz īsuma labad, cik vēlmē noklusēt netīkamo krūmu pieminējumu, vietā uzsverot, patiesībā — ieviešot, pilnvārdā iztrūkstošo, netieši nojaušamo vien, tik mīlo lielceļa nojēgumu.) Tomēr pat šajā vārdā to vairās pieminēt, vienkāršrunā lieto citus strupinājumus — Lieckrūtis, Lēckrūša, Lielšaubis, Dižcelis, Ceļvedis, Būkšķis-Brākšķis, Spriks Mežā, vienkārši Lielais, Depis, Tētuks, Ceceris vai Ešs. Gadās, ka apstākļi savelkas pavisam draudīgi, kad arī šie eifēmismi izrādās esam par daudz tieši, lai aizmaldinātu sekas, tad runā paliek «Tas, kurš dzīvo tur», «Viens tajā pusē», «Tas tur» vai — novēršot, drošs paliek pavisam drošs, arī vietniekvārdus — «Kā tad», «Saproti», «Nepabaidies», «Labi gan dzīvojam», «Nu» u. tml. (Piemēram: «Kā tev šķiet, kas tas

bija, kas vakarnakt čabēja?» — (mundri) «Kā tad, kā tad!» Vai: «Atstāju plauktā pankūku, vēlāk skatos, pats saproti — nav!» — «Lustīgi dzīvojam.» — «Nemaz nepabaidies.» — «Nu.» (Seko galvas pamājiens uz krūmiem pretējo pusi.) Zinātājs sapratīs, ap ko saruna grozās.) Vajadzības gadījumā Lielais Ceļmalas Krūmu Šaubs var iemiesoties arī daudzskaitlī un pat vairākos dažādos veidos reizē. Parastākais ir dubultnieka-pretna, labā un ļaunā opozīcijas gadījums, kad dieveklis sadalās divos (vai divos pāros) — Krūmu Lielajā un Ceļmalas Šaubā vai (un) Krūmu Šaubā un Ceļmalas Lielajā. Šaubi ar šādu lietu kārtību bija tik ļoti mierā, ka pat slinkoja šķirot, kurš balts, kurš melns, — ka tik cīnās savā starpā. Taču Aleksandra ievazātā rudimentārā dialektika nu vairs neļauj justies pilnīgā drošībā. Tad jau pieņemamāki rādās seši Cilvēkveidīgie Kuilīši, deviņas Zagaru Lēcējbuntes ar diviem Jampampiem vidū, Skudrpūžņa Acīgais Tirpinātājs, trīsdesmit trīs un vēl trīs Bezkāju Ķekarbikši un pat Viscaur Melnais Caurums kaut kur zemē, kurā ielienot diezgan droši varot dabūt pa galvu, jo atpakaļ neviens nav izlīdis, tāpēc nevar parādīt, kur tas caurums atrodas, tātad ielīst tajā nemaz nav tik vienkārši. Pavisam kas cits un jau nopietnāks ir Lielais Šaubs kā vesela ļaundabju cilts, kas gan sen kā izmirusi, bet tieši tāpēc. Ar šiem manīgajiem urgučiem, kas esot savā nekad neredzētajā izskatā un izmērcētas

pakulu sauļas lielumā, neko nevarot zināt, pat visi tie pārējie no šiem maķenīt bīstoties, šaubi zinīgi cits citam pusbalsī stāsta, jau aizmirsuši, kā allaž, ka nupat vēl «visi tie pārējie» tas pats Lielais Šaubs vien bija, tāpēc diezin vai tam būtu jābīstas pašam no sevis.

Joprojām nav līdz galam noskaidrots pat tik būtisks jautājums kā Lielā Ceļmaļas Krūmu Šauba izcelsme un pienākumi. Vairums ir daudz maz vienisprātis, ka tas ir krūmos kopš Ceļa radišanas, taču tālāk viedokļi šķiras — vai viņš ir arī Ceļa radiētājs, vai tikai atnācis pa Lielo Ceļu — tā tapšanas brīdī vai pirms, vai uzreiz pēc? Ja pēc, tad kas ir Ceļa autors? Ja pirms, tad kas ir viņa vecāki? Un kas iesējis krūmus un kad — vai Pats atnākot, vai arī tie saauguši pirms tam, bet tadā gadījumā — no kā? Zināmu kārtību hronoloģijā mēģina ieviest versija, pēc kuras gan Šaubs, gan Ceļš, gan Krūmi tapuši visi reizē no liela blīkšķa uz salas purva vidū. Vēl paliek jautājums par blīkšķa taisītāju, taču tā ir varbūt jau filozofija. Galu galā, kad jau tik dikti niez zināt, — tas, lūk, bija pats Lielais — pats naski noblīkšķēja un tai pat mirklī arī parādījās. (Un sacēlās vējš, piebilst Aleksandrs.)

Arī viņa funkcijas krūmos ir noteiktas visai aptuveni. It kā viņš būtu cilts dižēnais Pirmtēvs un Priekštecis, sargātājs un labais aizgādnis, pagātnes, tagadnes, nākotnes ķīla un turības glabātājs, it kā — vienkāršs ierindas pravietis, kurš pats no

sava prāta iemitis krūmos, lai rādītu citiem. pareizo ceļu. (Šis acīm redzami dīvainais priekšstats spilgti raksturo šaubu izteikti duktisko domāšanu.) Vai tomēr tas ir Ļaunais Vadātkārdinātājšaubis, kurš vilina svārstīgos no īstenā ceļa nost? Tas būtu saprātīgs pieņēmieni, taču tādā gadījumā neizprotama rādās visa stingrā bijāšana un svētsvinīgā pielūgsmē. Savulaik Aleksandram nācās bargi samaksāt par ķecerīga, ortodoksālajam neatbilstīga uzskata sludināšanu, ka «tas jukušais rupucis» krūmos nedarot neko citu, kā vien taisot troksni un jaucot gaisu, un laiks to ākstu, ja vien tas sen nav atstiepis kājas, kopīgi izdzīt pļaviņā un kārtīgi nopērt par brīdinājumu citiem viltus dieviem. Šādus ateistiskus vai Lielo citādi zaimojošus izteicienus kopš Aleksandra neviens nav atļāvis. Nekas pārdabisks nekad nav manīts iz krūmiem parādāmies, toties ik pa brīdim te viens, te cits apzvēr redzējis dažus zarus bezvējā nesaprotami kustāmies, tāpēc šaubi stingri turas pie ticības, ka gan jau kādreiz Pats apciemošot savus laudis un tad visiem klāšoties brīnum labi un gaužām bēdīgi. Dodamies meža gaitās, šaubi saprotoši miedz cits citam ar aci, sak — esi modrs! padod ziņu, ja ieraugi! — un sirdīgi purina uz ausīm sakārtos jāņogu ķekarus — tie nodrošinot Papuka labvēlību un vairojot izredzes uztikt uz Ceļa. Saprotams, viņmalā notapuši, visi aizmirst modrības apņemšanos un alpaini nododas līksmībai, tāpēc nepamana ne tik

vien Lielā, pat savu nelielo ciltsbrāļu iznākšanu no krūmiem.

Varbūt pamana tomēr. Viskarstāk gaida un pamana itin acīgi. Un varbūt šis skats tad arī dara tos sevišķi priecīgus. Tikai prieka patieso cēloni nav vērts uzreiz atklāt. Ir patikami uzskatīt sevi par gudru un zinošu, bet pārējos tieši otrādi. Un kurš tad var galvot, ka citureiz pats atkal nenonāks krūmos. Katram ir gadījies būt šādā lomā, katrs nojauš, ka varbūt krūmos ir nevis pārdabisks Lielais, ka tur apgrozās vienīgi daži vai vairāki dabiski šaubi no trīcošas miesas un dzīva izmisluma. Tikai visi citi, kuriem izdevies atgriezties, arī nez kāpēc klusē. Iespējams, ka pat pilnīgi visi pilnīgi visu saprot, bet ja nu tomēr kāds zina ko vairāk — ko tādu, ko pagaidām nedrīkst izpaust? Un ja nu visi, pilnīgi visi citi zina, bet kaut ko citu un tāpēc saprot, ka jāklusē? Risks tikt izstumtam no cilts un spēles ir pārāk liels, neviens nevēlas apdraudēt savu dalību senā un skaistā rituālā, negrib laupīt sev cerību kādreiz atskārst, aizsniegt un piepildīt spēles mērķi; varbūt pat vinnēt. Vai tikai nezaudēt. Lai gan neviens nenojauš, kā šis vinnests vai zaudējums aptuveni varētu izpausties un izskatīties, pat nezina, vai tik pats gadījumā nav kādreiz jau vinnējis vai vismaz zaudējis. Varbūt spēles gaitā katrs, ja ne vinnē — to droši vien būtu grūti nepamanīt —, tad zaudē, iespējams, ka šis zaudējums notiek vienmēr un ikbrīd, tikai vairums to neievēro pēc dabas.

citi nevēlas, tāpēc neievēro, bet atlikušie (ja tādi ir; varbūt tādi ir visi) spēlē tālāk, kā nebūtu ievērojuši, un, iznākot no meža, liksmo visnegantāk, lai tik kāds nepagūst paprasīt — spēlēji? vinnēji? zaudēji? —, ko tomēr grūti iedomāties, jo šaubam nevar ienākt prātā kaut ko tādu prasīt, kaut vai tāpēc, ka neienāk prātā vēlēties dzirdēt atbildi vai nebaidīties to dzirdēt. Jo tad būtu jāvaicā vai jāatbild — ko tieši? — abos gadījumos klaji atzīstoties, ka pats vēl nezina, — un ko viņš tādā gadījumā šeit vispār dara, svešinieks, liekais, glūniķis? Pieredzes bagāts spēlētājs, ja vien nav bezcerīgs muļķis (neviens nav, jo muļķis nepagūst sakrāt pieredzi), nemaz netiecas vinnēt. Protams, neviens arī zaudēt netiecas, taču retais ne tikai necenšas vinnēt, bet necenšas arī nezaudēt, un tieši tādām ir vislielākās izredzes nekad tā pa īstam nepazaudēt, kaut arī nav izredžu vinnēt. Taču to nav nevienam, bet attieksme jau pati par sevi ir ieguvums, un šī pašapziņa ļauj spēlēt pārliecinoši un brīvi, nezaudējot un nenomokoties gaidās, ka ik brīdi var vinnēt vai zaudēt (nez kurā no gaidām ir mokošāka?) kaut ko tādu varbūt, ka par to labāk nemaz nedomāt. Un šaubi par to arī nedomā. Ja vajag — cīnās nedomāt, zobus sakoduši. Tas garantē drošu izklūšanu no meža. Jo ne tikai no Lielā Šaubas aprūpētajiem krūmiem daži neatgriežas, arī mežā — vientuļi bezgalīgajās takās — ikreiz kāds paliek. KĀPĒC? Šis temats ir absolūts tabu —

šaubu un spēles pastāvēšanas pamatu pamats.

Spēle var tikai būt. Dukts nevar te būt, te atkal nebūt. Tas vienkārši nevar nebūt, kamēr to spēlē. Šaubi ir, kamēr ir Dukts, kuru tie spēlē. Taču otrādi pateikt — ka Dukts ir, kamēr to spēlē šaubi, — nevar. Vienmēr būs, kas Duktu spēlē, bet — vai tie būs šaubi? Šaubiem atliek kādreiz atkal vairs nebūt, jo vienreiz viņu jau nebija — tolaik, kad viņi nebija sākuši spēlēt. Dukts tad jau bija, citādi šaubi nebūtu to sākuši, nedrīkstēdami par to iedomāties.

Domāt par pamatiem ir aizliegts tik stingri, ka tas pat nav aizliegts. Lai aizliegtu, nāktos par to vispirms iedomāties, bet tieši tas ir visstingrāk aizliegts. Šaubi nevar iedomāties, ka varētu pārkāpt aizliegumu, pat — ka varētu iedomāties to pārkāpt. Un pat nezina, ko viņi nezina, — to, ka tikai izliekas nezinām, ka tēlo nezināmu. Un spēlē tā, itin kā nezinātu, ka spēlē, it kā nemaz arī nespēlētu.

Bet šaubi nemaz arī nespēlē. Dukts spēlē šaubus.

ALEKSANDRS

Vairāk jautājumiem nekā atbildēm bagātā mūža pilngadības pavasarā trīsdesmit trešās dienas rēnā novakarē šaubu teorētiķis Aleksandrs, kam bija gadījies piedzimt ar agrāk pie šaubiem nenovērotu — apaļu, karstu un lunkanu — galvu pa priekšu,

ieradās neaicināts vecajo padomes augstajā pusapļa atziņas baranku mielastā un pavēstīja, ka ir atminējis krūmos mītošās parādības īsto dabu, cēloņus un nolūkus un ko tas nozīmē ciltij. Zinību vīri, raduši allaž vēlīgi uzklausīt labi audzinātu jaunekļu prātīgus jautājumus, uz kuriem nav jāatbild, un arvien sniegt izsmelošus paskaidrojumus ikvienā pašsaprotamā lietā, žigli nogrūda svētā ēdiena bļodu zem galda un neslēpa savu sašutumu. O, Lielais! Vai Tevim raidītās lūgšanas nav bijušas gana vienbalsīgas? Vai neesam aizsmakuši, septiņreiz dienā veltījot Tavam Krūmam pazemīga cildinājuma himnas? Varbūt ziedoklis kaut jel vakaru nav ticis piekrauts ar kaudzi, vai tajā ir trūcis ogu un baranku un vai kaut rītu tas palicis neiztukšots? Nē? Tad par ko gan ciltij jācieš šī lodgalvainā zaļknābja sodība un cik ilgi vēl? Cik ilgi vēl Tu, o! Lielais, ļausi mums nest šo nastu, nepaaicinot bumbuļgalvi pie Sevis Krūmos, kad jau šis — citiem tas gan nav jādzird — mežam cauri iziet kā spieķis vai čūska zedeņu sētai un neaizķeras, un vienmēr pirmais, un vienmēr viens, kamēr pārējie godīgi maldās, cits citu meklēdami, līdz izmisumam? Un nu viņš jau atļaujas zaimot augsto aizgaldu ar neprātīgām un aplamām runām! Viņš zinot krūmu dabu un nozīmi ciltij? Bet kurš gan to nezina? Katrs šaubas to zina kopš dzimšanas un pat agrāk. Trīs dienas kauna celma dobumā, bez ogām!

Bet Aleksandrs tikai novirpināja gludo galvu un uzstāja, ka gribot runāt, jo zinot ko tādu, ko neviens cits.

Vecajie mainīja ārējo krāsu no jānog-sārtas uz ķiršsarkanu. Barankas draudēja pavisam atdzist. Sešas dienas bez ogām, bet, ja divpadsmit un arī bez pankūkām, tad lai runājot savas blēņas strupi un plakani un uz karstām pēdām dobumā iekšā.

Aleksandrs pauda īsi un līdzeni. Draudzīgi aprāvās paklusā skrumšķināšana, sirmgalvji aizrijās, sastinga stīvā kvadrātā. Tad saklupa viengub aiz galda, galvu kubus brīkšķaini sagrūžot piramīdā, pasačukstējās vienu vai divus laiciņus un steigšus izstūma Aleksandru no cilts. «Kurp lai eju?» — «Eji kaut jūrā!» Un jūrup viņš devās.

Līdzko Aleksandrs devās, tā uzreiz at-tapa, ka nemaz nenojauš, kas šim sentēvu lāstam pamatā — vai kāda lieta vai vieta, domu kārtojums, mēles untums vai kas vēl briesmīgāks un vai vispār kaut kas un kurā pusē? Savulaik viņš, kā jau izcili nešpetns un savdomīgs šaubērns, palaikam tika tērpināts: «Ēdi nu pankūku, citādi at-nāks jūra, iebāzīs tevi jūrā, aiznesīs jūrā un apēdīs,» — taču nedz viņš, nedz cits kāds līdz šim nebija nedz turpvārd sūtīts, nedz no tā pārnācis, tāpēc visi nu atklā-jās trūkstam visaptuvenākā priekšstata, pēc kā šis biedēklis varētu izskatīties un ko vēl ēst bez pieminētajiem, taču arvien ve-seli sveikajiem bērniem, kuri tātad diezin

vai varēja būt tā galvenā ēsmā, arī tāpēc vēl, ka vienā aizmirstā mutvārdu pasaules gabalā šis «Jūriņš», lūk, «prasa», raug, diez kādu «smalku tīklu», bet, laikam to nedabūjis, tālāk jau pilnīgi «sit» un tad «met» kādu nabaga «Vilni». Par ko, nez? Kur ir šis Vilnis, kam pavaicāt? Daudzkārt pārlikts šaubu kantainajās galvās no kakta kaktā un atpakaļ, «Jūra», lai cik nīknašas dabas, aizvien palika tikai īpatns rūciens — priekšā iejēli garš, rumpī brangi bargs, galā piepeši plats — negants jau laikam gan, tak no skaņas skata turpat vai saksofons. Vai varbūt dūdas. Ierindas šaubi neziņā grumboja plakanās pieres un raustīja plecus līdz ausīm. Viedie veči piepūtās, rādīja degunus mākoņiem un arī nerunāja, taču jau principu vārdā, bet viņiem Aleksandrs pat drikstēdams nebūtu prasījis. «Sasperdukts!» viņš tiem uz atvādām uzkliedza, un veči šausmās metās cits pa cita galvu un kaklu, kur kurais otram pa kājai trāpījās.

Ceļā gadījās baobabs un Bibops ar savu draudzi. Koks vēl turējās, gāzēji gaumīgās pozās tūsnīja apkārt, vairāki virpuļoja zaros, ļodzīdami milzeni no augšas. Vadoņi sakrustotām kājām tupēja izkašātajās saknēs, pliko, sviedraino pieri pret pūlēto stumbru saspringti atspēris. Viņš plātīja rokas, rādīdams te uz koku, te uz savu galvu, te atkal skrūvēdams vienu vai otru ar pirkstu, un atkārtoja: «Vajag ar galvu. Tur ir tā lieta. Ar galvu.» Galva viņam redzami kūpēja. «Bet jūra? Kas un kur ir

tāda lieta?» — «Neviēns nezina. Šen tas bija. Vojažis zina. Ja atceras.»

Garajā gāšanas darba mūžā Vojažis bija dziļi pāri ausīm un acīm iemīcījies Zemes, Pirmmātes, dzīvās radības laidējas, klēpī; viņš pieņēma Aleksandru, nežēlīgi vingrodams savā plašajā, ērtajā gludsienu bedrē. Rietēja saule. Apkārt pletās melns, pēc klona noblietēts klajums — jaunie deva priekšroku skrejamiem paņēmiem. Vieni ieskrējās un gāza ar garlēcienspērienu, citi raudzīja papriekš noskriet savu ēnu vai pārlēkt tai pāri, tad aizbēgt un nostiepties zemē garšļaukus lidojumā, rādot gāžamā koka neizbēgamo likteni. Vakara klusumu dimdināja censoņu auļi. Vietumis laukā kā nīrbīgi dukta celmi vīdēja zemē iesīkstējuši veterāni, tie visi rāvās ar pilnu atsperi, taču visnegantāk piemēru rādīja pats ordeņa tēvs — no ilgstošās cīņas viscaur sirmu un pliku galvu, akls, kurls un mēms pret pasauli, pilnībā nodevies mērķim, neatvairāms un skatienam — un arī sekvojai, ja kāda piepeši viņam pagadītos, — neizturams. Aleksandrs tūdaļ pat noģība, pavēma un atšaubeniski ierāpās Vojaža mitekli, kur namatēvs viesi saņēma ar patiesa prieka sitienu krusu pa dibenu, pleciem un pakausi. Gāšanas gaita nedrīkstēja pārtrūkt ne mirkli un paņēma visus spēkus un elpu, neļaujot vaļu mutiskai saziņai, kas tāpēc bija pilnīgi atmirusi; pašizgudrotā telegrāfisko sitienu sistēma, kas dabiski izrietēja no parastās kustību shēmas un iekļāvās darbības kopējā ri-

tumā, bija Vojaža vienīgais līdzeklis satiksmei ar pasaules daudz maz dzīvajām būtnēm, ja kādas uzdrošinājās viņam tuvuoties, un bija nepārprotami jūtams, ka pēdējo reizi tas bija noticis visai sen, tāpēc Vojažis ir nocieties steidzami iztirzāt daudzas svarīgas, vienatnē sasāpējušas lietas. Aleksandrs bija gatavs runātājs, vēl vairāk — vaicātājs, taču, pa roku galam atņēmis apsveicināšanās izpaudumus un pamēģinājis noraidīt dažas neskaidras pretzīlbes, drīz vien saprata, ka lāgā netiek ar šo alfabētu galā. Manīdams viņa sašļukumu, Vojažis uzšāva pārdesmit uzmundrinošas pļaukas, tad vienā vingrojumā izgrūda roku pār bedres malu un, aiz kājas noķēris, norāva iekšā garāmskrejošu neofītu. Tas, turpinādams skrējienu bedrē, labprāt ielaidās sarunā ar skolotāju, drīz saprata, kas par lietu, un, līksmi izvalbis acis, sāka aurot kaut ko laikam svarīgu savā sekvojažistu tehniskajā žargonā, ko Aleksandrs izjuta pat vēl vājāk nekā Vojaža paralingvistiskos vingrinājumus. Nācās atgādāt bedrē mezglā stīvi satirpušo Bibopu, kurš, apmēram saprazdams sāncenšu sarunvalodu, jaudāja arī uztvert un izturēt atsevišķas Vojaža pliķu kombinācijas, tāpēc piekrita mazliet patulkot. Nu runas raisījās itin raiti. Aleksandrs, drošākai dzirdēšanai ciet acīm pie bedres malas gulēdams, kļiedza iekšā vaicājumus, jauneklī, arvien rikšodams, skaidrā un pareizā dikcijā skanīgi šķīla pa Vojaža sausajiem vaigiem un kalsno pauri, patriarhs deva

pretī vai acs, vai galva, Bibops, vidū sēdēdams, jaucās starpā ar rokām un, cik tik balss, bauroja gandrīz jau aizmirstās gurguļu tautasdziesmas, kuras šoreiz vēstija galvenokārt par Vojaža lielisko jaunību un viņa legendārajiem klejojumiem sekvoju svētbirzs meklējumos, paretam biezi pieminot arī jūru un citus vēstures un ģeogrāfijas notikumus. Aleksandrs pusbalsī vilka līdzi, veikli ieņemdamas tekstu ietilpīgajā galvā, un tieši tobrīd, klausoties daudzvalodīgās sarunas urdzēšanā un ritmā un pašam piedziedot, viņa pirmoreiz aizmetās komponists. Tad Vojažis, iekarsdamas atmiņās aizvien stiprāk, ņēmās riņķī un riņķī bungot vēsti par Koka salu jūras bezgalīgajā vidū, un atlika vairs tikai pataujāt virzienu. «Kurā pusē?!» Aleksandrs kļiedza vairāk nekā vairākas reizes, līdz kamēr visi trīs runātāji beidzot attapa pieklust un vienoti parādīt katrs uz citu pusi, un Aleksandrs, papriekš atlicis Bibopu vietā un iespēris Vojažim atvadas, droši devās uz ceturto.

Un notika tā, ka Aleksandrs gāja tālu un ilgi un pazuda šaubu skatam. Taču ne gluži pavisam. Pēc dažiem labiem laikiem viņš vēlvienreiz mūžā pārnāca uz brīdi atpakaļ bezgala gudrs un skumjš, ar pilnām kabatām brūnu, spīdīgu asaku, tumšzaļu kaltētas zivsādas mici galvā, atžuburainu žebērķļa žurdu padusē. Viņu atkal ieraugot, pusemūža šaubi meta pusaplus, bažīgi purpināja un grieza cik vien var platu ceļu, šaubu jaunaudze jūsmoja gandrīz

atklāti, skrēja līdzī un apsveica, tomēr — pa gabalu, jo Aleksandrs bija un palika uz mūžu izraidītais. Viņa prombūtnē tikumi bija manāmi rūguši, senču vērtības ožami iemaitājušās; nu jaunšaubi padsmītiem rīkoja dziesmotus bara gājienus mežā, nekad nešķirdamies pat astoņtaku krustos, un apsēda priesterus, prasot tiesības domāt un runāt par «to», kad vien un kur vien «tas» ienāktu prātā. Vecajie, vairs neizņemdami pirkstus no ausīm ne mirkli, līdz nemaņai gaudoja himnas un pamptin pampa, grauздami barankas toveriem un mēģinādami aizziest plaisas pamatos ar pašķidru jāņogu ķīseli; taču jāņogas tagad vairs nebija cieņā, jaunie deva priekšroku upenēm. Un te vēl ieradās Aleksandrs. «Aleksandrs! Re, kur Aleksandrs! Mūsu vidū!» jaunie priecīgi lēkāja maliņā. «Ei, kur biji, Aleksandr?» — «Biju pie jūras.» — «Urā! Jūra! Juhei!» tie auroja. «Stāsti, ko jūra dara, kā viņam iet?» Aleksandrs divreiz nopūtās, noņēma cepuri, tomēr pastāstīja, kā, krūmiem pašķīroties, viņam aizrāvusies elpa, pirmoreiz ieraugot jūru, kas patiesībā neesot nekāds saksofons, pat ne dūdas, bet — tieši tā, kā Vojažis bija brīdinājis, — viens plašs, raibi pumpuļains, taču citādi skrajš un vējains topogrāfisks jēdziens līdz pašam apvārsnim, kas otrā malā melni slejoties gluži kā milzīgs žogs un neesot pat ne ar laivu aizsniedzams, kur nu, ar laivu nevarot aizkļūt pat ne līdz jūras vidum — garenai, kreisajā galā kraujai, toties labajā — lēzenai

un kailzaru kokiem apaugušai salai. «Urā! Nevar ar laivu! Juhei! Kas ir laiva?» Un Aleksandrs stāstīja tālāk, kā, izpildot Vojaža priekšrakstus, taisījis laivu, kas esot vienkārši tāda laiva, kādu viņš tika uztaisījis, kā uzvilcis buru, ielicis duļļos airus un tad divpadsmit reizes smagi un dūšīgi airējis no agra rīta līdz vēlam vakaram. Laiva neesot lāgā gājusi — varbūt bija iznākusi par lielu, bet varbūt jūra tai vietā par biezu —, iestūmies pusotru trešdaļspāvienu iekšā, viņš nospļāvies, izkāpis atpakaļ krastā un tvēris žebērkli — zivju jautur pie krasta un visapkārt laivai bijis, ka mudž, tās rāmi gozējušas saulē zaļos, treknos, spīdīgos sānus un laipni ļāvušās tiklab žebērklim, kā arī tīklam. «Urā, laiva! Ole! Kas ir žebērklis, tīkls un zivs?» Nu Aleksandrs rādīja žebērkli un paskaidroja, ka tīkls jāizmet, kad sāk kust sniegs, tad varot gulēt kā Tīmotejs, līdz rudenī iznākot malā tik bagāts loms, ka pietiekot garajai ziemai, ko pilnu vēderu mieloties kaltētu, sālītu, kūpinātu. Zivs esot visādi ēdama, viņas sārtā miesa tik maiga un brīnumsulīga un tik garda kā neviena cita oga, kur nu vēl jāņoga. «Kā upene?» — «Kur nu upene, kur nu.» — «Urā! Pilnu vēderu! Strunts par ogām!» Visi metās laužt žebērklus, taisīt laivu un posties pārgājienam. Viens atskrēja atpakaļ — «Kas ir bura?» — «Bura ir zēģele.» — «Urā!» — un prom bija, pat nepavaicāja, kāpēc Tīmotejs guļ. «Gluži kā tādi gurguļi,» Aleksandrs skumīgi nopūtās. Un, ja tā, tad ne-

bija vērts stāstīt viņiem par gurguļiem, kaut arī Aleksandrs būtu varējis piestāstīt par šo piejūras ērmu cilti divus trīs pūrus — ar pilnu vēderu krastā zvilnot un gurguļu pasauli vērojot, viņš bija to iepazīnis pat labāk kā gurguļi paši.

Aleksandrs atminējās ko līdzīgu kādreiz pirmo vectēvu posmos jau pieredzējis — šo pienbalti miglaino senatni, kurā pat vēsture neko nespēj nolikt nekādās vietās, jo pati vēl tikai prasās tikt kaut kur nolikta. Bet tad jau nupat tiek aizvadīta septītā diena, kopš Garspalvu Ērgļa Kērciens apgāza Koku otrādi un sarecināja mēmo bezvietas vienlaicību klimpainu jēgumu biežpienā, pats topot par gurguļu valodu un tās pirmo vārdu un burtu. Nu to var aumaļām runāt turpu un atpakaļ un no jebkuras vietas līdz jebkurai citai, augšup, lejup, lokā un šķērsām — pēc patikas, proti — pēc vajadzības. Jo apkārt verdoši bango vieni vienīgi brīnumu brīnumi, tie jāapsauc, jāvalda, jānoliek vietās pēc burta ģimja un līdzības. Alfabēta vēl nav, visi ir analfabēti, bet, kamēr citi pārsteigti šļupst, spurkšķina slienās un klupus tupus brīnās uz labu laimi, un — gadās — pārkrīt pāri malai, tikmēr kāds jau rātņi nosēžas pašā vidū, pablenž dižajā spīdeklī un apvelk sev apkārt drošu riņķi. Tad iešņāpj laukumā takas iešanai, starpās iezīmē krūmu pudurus, pa kādam kalnam un žogam, pa lakstam un knislim, diķi ar vardi un šļakstu, dažu sīklopu, putneļa čiepstieni, vectēvu, mammīti un arī tā, lai

tiem un pašam būtu ko ēst un citādi jauki. Bet viens nemierīgs plikgalvis izdomā naktī apsekot debess apjumu un liek sprīžus klāt kupolam, cik pamanās aizsniegt; paaicina talkā kādu garām ejošu drūmīki ar trepēm plecos, bet aplami pieslien tās austrumu pusē un pēc brīža nogāžas ar visām redelēm atmuguriski zemē, taisni uz galvas zīmētājam, kurš tobrīd, mēli centīgi zobos iekodis, no sava dīķa atvasina upes augšteces gultni; upe apraujas pusceļā un aiziet rūkdama zemzemē, paraudama sevis autoru līdzī. Drūmais metas glābt, kas vēl glābjams, taču tikai pēc laika un gabala straumi panāk un atrod uznākam atkal virszemē, zīmētāju vairs ne. Plikgalvis zinīgi paskaidro, ka zemes iekšiene caurausta ejām un tukšumiem līdzīgi kā kurš katrs gurgulis, tāpēc aizgājējs apmeties kādā ērtākā dobumā. Skaidrojums citiem iepatīkas un, izmēģinājumam iemetot plikgalvi caurumā, pilnībā apstiprinās. Viens ar lāpstu iekarst papētīt šito lietu no citas puses un dziļāk un, sprīdi ieracies, top no varenas ugunsšalts uzsviests līdz augšklonam; kamēr pakaļ palicēji gaida šo pārnākam, uguns ir ūdenī, tas savukārt arī joņaini uzšņāc augšup, bet ilgi nenoturas un drīz vien laimīgi nošalc atpakaļ. Ahā — apakšā trejādi tukšumi — vieni ūdenim, otri ugunij, treši — kur gurguļiem atpūsties. Tikai lietus nez kāpēc uzlīst šad un tad arī turpmāk. Bet tad vienbrīd kopā ar lietu nolīst lērums silķu, sīknāru, jūras govus un pliks un uz-

traucies gurgulis, kurš zina stāstīt, ka tieši vējš parauj ūdeni no upju, dīķu un purvu virsas kopā ar visu, kas pagadās, tāpēc ir lietus. Bet vējš — tas no tiem pašiem pazemes dobumiem — augšzemes gaisis tur ietek kā upe un izspiež no turienes pazemes gaisu, tas strauji nāk ārpus un tad... nu, un tā tālāk, ar vienmēr lielāku troksni.

Tālāk Aleksandrs gurguļu jezgai nese-koja, viņš tāpat apmēram zināja itin labi, kas un kā notiks tālāk. Kad viņš, stipri saskumis, gāja projām, aeroplāns vēl nebija izdomāts, taču gaisa balona ideja nepārprotami jau lidinājās — šur un tur atskanēja te pakšķis, te plunkšķis, te blikšķis, nepacietīgākajiem mēģinot laisties no kokiem, kraujām un baznīcu torņiem. Bet viens jau ar veseri dzina apvārsnī tapu — uzmet cilpu, striķa galu — pie koka mieta, un būs diena cauru nakti; ja ne — pašam pie pulķa pieķerties un aplaist slaidu dienas loku, lepnīgi splaujot un smejojot lejup; vai arī vienkārši izlauzt prāvāku robu un palūkot, kas īsti viņpusē atrodams derīgs. Pamalē dārdēja, dzirksteles lai šķīda. Aleksandrs novērsās.

Kamēr aleksandriti, kā viņi sevi nu dēvēja, čakli taisījās ceļam — kļiedza «juheil», «ole!», «urā!», līdz spēku izsīkumam svieda cits citu gaisā, pa skaidai, pa salmam, pa žagaram rūpīgi lika kopā laivu —, pagāja rudens, uzsnīga sniegs, un ekspedīcija tika pārcelta uz ziemas viņu galu. To Aleksandrs nesagaidīja. Vispirms vecajie, izsamisuši izdomāt līdzekli, kā

paglābt irstošo kopienu no atstumtā — tāpēc sevišķi bīstamā — atkritēja postošās klātbūtnes, izmanījās un nočiepa viņam slaveno zivsādas mīci. Uzreiz pēc tam viņš netīšām ieraudzīja aleksandrītu laivu un pa vaicāja, kas tas ir. «Tā ir laiva, juheil!» — «Tā nav laiva.» — «Urā! Aleksandrs teica — laiva!» — aleksandrīti priecīgi kūleņoja pa sanesto skaidu un žaģaru čupu; tie nevēlējās un neprata — nevēlējās prast un neprata vēlēties — pārmit šķīsti caurspīdīgo spēlētprīeku pret nezin kur un kā pielietojamu iekšgalvas piederumu. Aleksandrs saķēra rokās savu izmocīto un kailo galvu un aizgūtnēm metās prom. Viņš bija pārstājis spēlēt un atsācis tikai taujāt. «Kāpēc jūs esat?» viņš prasīja krumpainiem sirmgalvjiem, prasīja jaunekļiem brašiem un skaļiem, klusām sārtvaidzēm šaubiņām — svaigām un siltām — viņš prasīja: «Kā tas ir?» Sirmgalvji iebēga pērnajās lapās, jaunekļi dīžājās, vingrinot smadzenes tvirtas un cietas, spulgvaidzes šaubiņas klusi un devīgi smējās ciet acīm. Slogs tapa par smagu, Aleksandrs paklupa pagalmā, dziļā un aukstā ziemā. Vaicāja sniegainām jāņogu krūmam: «Kas tu tāds esi?» «Ko tu gribi?» dzejnieks Aleksandrs vaicāja ziemeļvējam, bet sētas runcim Aleksandram viņš prasīja: «Kurp tu ej?» Klusēja sagumis krūms, ziemeļvējš salti vilka, bet runcis Aleksandrs savtīgi pamuka. «Jūsu nav,» Aleksandrs secināja. «Nekad nav bijis,» viņš teica, tad piebilda:

«Jūs droši vien teiksiet — nu un? Ēs teikšu pretī to pašu «nu un».»

«Mēs esam,» pabāza galvu vecajo sapulks. «Vēl vairāk ir Lielais Krūmos!» — «Nekā nav. Krūmos ir Aleksandrs,» teica Aleksandrs. «Viņš slapstās, jo neprot atbildēt.»

Aleksandrs gausi devās uz krūmu pusi. Varbūt sākumā tās bija tikai iesnas vai karsonis, bet varbūt vēlāk jau dilonis; var būt, ka, atkusni nesagaidījis, Aleksandrs aizgāja grūti gudrā un redzīgi smagā solī pa sniegoto klajumu, virzienā turp, atpakaļ šoreiz vairs ne. Viņš bija zaudējis. Palika viņa cepure un prompēdas baltajā lapā — ar labo kāju iemītais traktāts — ... **nekā nav ... viss ir Aleksandrs ...**; ar kreiso novītā elēģija — ... **mans vārds bija Aleksandrs ...** Lauka tālmalā abi krūmup vērstie cilpainie raksti satuvinājās un savērpās vienā vienmuļi dunoša, dobji dzirdama skaņdarba partitūrā — (*tempo a piacere*) ... **aleksandrs, Aleksandrs, Aleksandrs, ALEKSANDRS, aleksandrs, Aleksandrs, aleksandrs, aleksandrs ...**

VISS MAISĀ

— Kamēr šeit kāds vēl ir, kamēr nav vēl pavisam satumsis un pierakstītājs pieraksta, mēģināsim šeit pat uz vietas uzreiz apkopot visu rīcībā esošo trūcīgo pieredzes īstenību un kaut ko secināt. Pirmais,

ko varam secināt un pat apgalvot puslīdz droši, — ka esam, šķiet, tikuši līdz šai te vietai. Lūk, precīzi — līdz šai te — «šai te vietai». Tagad ejam tālāk.

— Ko mēs varētu no šīs pieredzes pārņemt un mācīties? Vispār jau daudz ko. Taču visticamāk gan, ka neko. Un to var saprast, tikai ne vienmēr var paskaidrot. Lai iegūtu vairāk vai mazāk kaut kādu priekšstatu par duktoloģiju, pirms dodamies tālāk, būtu jāpasaka, kas ir šīs zinātnes priekšmets, proti, kāds tas ir, kaut gan to varam teikt arī gaitā. Šādus centienus esam ne reizi vien pie sevis novērojuši, tie atkārtojas, kā šķiet, ar kādu neregulāru un liktenīgu periodiskumu, un tas ļauj salīdzināt Dukta izzināšanas pūliņu klīnisko vēsturi ar progresējošu epilepsiju vai pat epileptiķi pašu, kurš, apzinoties savu slimību un kārtējās lēkmes nenovēršamību, ar bailēm un drudzainā pacilātībā steidz apjēgt pēdējās krīzes pieredzi cerībā, ka, pazīstot simptomus, viņš spēs savaldīt vai vismaz vājināt slimību, un šādā veidā pietuvina nākošo saasinājumu. Ņemot vērā šīs parādības vērā ņemamo iespaidu, raudzīsim šoreiz izvairīties no vispārinājumiem un rīkosimies tikai ar faktiem.

— Atšķirībā no citām zinātnēm, varbūt pat no zinātnēm vispār, kuras, rupji un tēlaini sakot, apgūst un sistematizē tām aizsniedzamo īstenību tās dažādajās izpausmēs, duktoloģijas domēne sākas un atrodas aiz tās — tas ir, duktoloģijas — ietvariem. Varam teikt, ka tās priekšmets ir

tas, kas nav Dukts, jo tieši tas tad arī varētu būt Dukts, ja vien varētu būt. Visbrīnišķīgākais ir nevis tas, ka Dukts ir, bet gan tas, kā tas ir. Duktam ir fraktāla daba — līdzīgi kā, piemēram, jūras krastam. Jo mums precīzāki mērīšanas rīki, jo krasts iznāk garāks un galarezultāts neaizsniedzamāks.

— Tikpat labi varētu dzīties pakaļ brunurupucim. Nav nekā tāda, ko varētu galīgi nosaukt par Duktu. Jo nav nekā tāda, ko nevarētu. Diezgan, diezgan, pāriesim pie solītajiem faktiem. Ja reiz esam pieļāvuši, ka Dukts var būt, vairs nevaram pieņemt, ka Dukta varētu nebūt.

— Termins «duktoloģija» nozīmē «ziņātne par Duktu».

— Tas ir tāds vārds. Mums nāktos nostāties vidū, lai parādītu, kas ir Dukts, jo to var tikai parādīt, pateikt nevar. Dukts ir pašā vidū. Pirmatnējā ola. Kur vista? Kur gailis? Kurš pirmais? Kur beidzot ir fakti? Mēs joprojām neko nezinām par Aleksandru. Par Plintusu zinām vēl mazāk.

— Vārdiem, gluži kā pasaulei, ir tukšs vidus. Ja mēs nostātos tai vietā, kur Dukts atrodas, mums vairs nebūtu ar ko rādīt. Un arī — kam rādīt un ko rādīt. Tāpēc jau vidus ir tukšs, ka mēs netiekam tur iekšā.

— Tad runāsim par Duktu kā par duktoloģijas subjektu — izzinātāja izpētes subjektu.

— Pflupt.

— Kas tas bija? Protams, Duktu vār-
tikai parādīt. Tāpēc sarīkojām nelielu eks-
pedīciju un rūpīgi apmeklējām visintere-
santākās vietas, un visu precīzi nofilmē-
jām šeit pat uz vietas. Kreisajai kurpei
pat noplīsa zole.

— Šīs vietas, ko apmeklējām, atrodas
plaknes dibenpusē, ja skatās no priekšpu-
ses. Lai tur nokļūtu, pietiek pagriezties ap-
ziņā par 360° . Tas ir ilgs ceļš.

— Apvāršņa augstums atkarīgs no vē-
rotāja skata punkta augstuma. Tas ir pa-
reizi. Un to var saprast. Taču kļūst jau
diezgan tumšs, un mums vajadzētu pa-
steigties, ja gribam kaut ko parādīt. Mēs
tikai runājam. Vai tas nozīmē, ka to, ko
mēs sakām, var pateikt?

— Konstruējot aksiomas, vajag labi ap-
svērt un izpētīt, vai veidojamā aksioma ir
piemērojama tikai tām atsevišķajām ak-
siomām, no kurām tā tiek izsecināta, vai arī
tā ir plašāka un aptverošāka. Ja tā ir pla-
šāka un aptverošāka, tad jāskatās, vai tā
nevar nostiprināt šo savu plašumu un aptve-
ramību, it kā dodot garantiju, ka mēs neie-
stigsim tajā, kas jau pazīstams, kā
arī pārmērīgi plaši neaptversim tikai ab-
straktas formas un ēnas. Ikviens īstēni
dziļš zinātnisks teksts ir izprotams un iz-
mantojams praktiskajā darbībā. Ikvienam
ir sava ala vai iedobums.

— Kas tas par circeni mūsu pelnos? Tas
neder. Nudien jāsteidzas. Ēnas tiešām
stiepjas garumā. Meklēt tagad Aleksandru
nebūtu nedz prāta, nedz kāju darbs. Pat

krūmos ne. Pārāk maz laika un gaismas. Viņš tik slimīgi pedantiski un ar tādu rīcības maksimālismu tiecās savā dzīves komponista radošajā darbībā īstenot minimālisma principus, ka varam būt droši — tas viņam pilnībā izdevās. Tomēr šis tas bija palicis pāri, pirms mēs to visu galīgi nofilmējām. Asakas, piemēram.

— Aleksandra ierosā tapušais aleksandrīisma zinātniskais centrs — kuģis tagad ir pārveidots viņa dzīvei un darbībai veltītā muzejā. Uz durvīm ir divi brīdinājumi — «Ieeja stipri aizliegta» un «Cieši aiztaisiet durvis aiz mugūras». Un to var saprast. Bez asakām muzejā vēl glabājas tādi unikāli eksponāti kā Aleksandra zivādas cepure un maiss ar viņa traktātu «Spēles noteikumi». Šīs relikvijas ir aleksandrītu vissvētākā bagātība un nepārtrauktas pielūgsmes objekts.

— Mums bija jāpārvar vairākas grūtības, pirms izdevās viņiem tās nofilmēt. Pēc iespējas centāmies panākt savstarpēju saprašanu — ar pierunāšanu, ar pacietību, ar cik vien var taktisku iecietību tas izdevās.

— Kamēr viņi mūs sita, mēs centāmies viņus saprast. Viņi mūs sita, bet mēs gribējām viņus saprast. Kamēr mēs gribējām saprast, viņi mūs sita. Mēs centāmies saprast viņus, bet viņi sita mūs. Viņi sita, kamēr mēs centāmies saprast. Kamēr viņus nesapratām, viņi mūs sita. Viņi mūs sita, līdz kamēr mēs viņus sapratām. Tad mēs sapratām, ka viņi mūs sit.

— Mēs sapratāmies un likām saprast. Galu galā viņi mūs saprata, un mēs nofil-
mējām gan asakas, gan cepuri, gan maisu. Tagad viņi nepastarpināti pielūdz tieši
savu svētnīcu, savu mitekli, un tas ir pa-
reizi, un tas ir galvenais. Viņi tik un tā
tic, ka reiz uzpūtīs tādi vēji, kas aizdzīs
viņu kuģi jūrā.

— Tur iekšā bija ļoti maz gaismas —
tai pussabrukušajā pa pusei zemnīcā, pa
pusei šķūnī —, tomēr mēs uzreiz ievēro-
jām, ka asakas ir visai neparastas — brū-
nas, gludas, bez jebkādiem asumiem, tur-
klāt plakanas un ieapaļas kā tādas saspies-
tas piles. Tomēr par biezu, lai būtu zvīņas.
Tās varēja būt arbūza sēkliņas. Tāds at-
klājums — diezgan negaidīts.

— Uz šī novērojuma pamata izvirzījām
hipotēzi, ka Aleksandra apmeklētā jūra pa-
tiesībā varbūt bija gurguļu laiku reliktais
arbūzu lauks, tas vienā vietā parādās viņu
dziesmās, pareizāk — viņu valodā, trīsdes-
mit sestajā kilometrā. Tur tiek pieminēti
arbūzi.

— Kaut gan nebūtu pareizi teikt, ka par
to būtu runāts. Gurguļi nerunā, jo ir visu
pateikuši, pirms iedomājušies par to runāt.
Vienā vārdā, kas ir uzreiz visa valoda. To-
mēr, ja mēs vēlētos pateikt to savā valodā,
tad saskaņā ar gurguļu valodas princi-
piem mums nāktos pirms katra jauna
vārda piebilšanas norunāt visus iepriekšē-
jos valodas vārdus — kā vienu. Turklāt —
stingrā, nemainīgā secībā. Taču — visu
reizē. Un tā pirms katra vārda.

— Toties, ja mums ienāktu prātā to visu pierakstīt, tas būtu jādara no apakšas varbūt uz augšu, audzējot rindas no labās uz cik vien var kreiso pusi. Lasīt gan drikstētu no jebkura gala.

— Kurš gan mums varētu aizliegt, kad jau paši būtu to uzrakstījuši? Diemžēl ir jau diezgan tumšs, burti par maziem.

— Vienreiz tomēr gribētu uzzināt, kas te visu laiku runā? Ar sēkliņām vien ir par maz. Hipotēze iegūtu drošu apstiprinājumu, ja izdotos pierādīt, ka zivsādas cepure nebija vis no zivsādas, ka tā bija kaltēta arbūza miza. Ka tā nebija zivsāda, parādīja laboratorijas analīze ar Kranka-Bofina diskrēti bikonvekso duktoskopu, lai arī precīzi noteikt, kas tieši tas bija, neizdevās.

— Vajadzēja mazu gabaliņu vienkārši mazliet pazelēt, pēc garšas, jādāmā, varētu pateikt, vai tas bija bijis arbūzs vai nebija. Taču minētā zinātniskās analīzes metode paredz parauga iepriekšēju apstrādi ar nātrija hidroksīdu, turklāt stipri paaugstinātas temperatūras un intensīvas vibrācijas režīmā. No cepures nekas nav palicis pāri, ko pazelēt. Mēs bijām cerējuši visu uzzināt ar pirmo piegājienu. Varbūt šajā gadījumā tas nebija īsti pareizi. Tomēr mums vēl palika maiss ar Aleksandra traktātu.

— Ja versija par arbūzu lauku ir pareiza, tad Aleksandra novērotā sala nav vis sala. Kas tad? Nekas cits kā Plintusa

kaps — nogāztais milzīgais koks. Diezin vai tas ir koku gāzēju darbs.

— Lai gan ir visai tumšs, fakti ir tādi, ka baobabs stāv, kā stāvējis, tai pašā vecajā vietā — ar precizitāti līdz milimetram, ja skaitām no centrālās ass. Jo apjomā tas tagad aizņem jau lielāku platību. Bet sekvoja, kura sektantiem joprojām ir grūti aizsniedzama un atrodas jūru, jūdzu vai gabalu nost, kā redzam, tur nemaz ne atrodas. Plintusu nospieda milzīgais koks *Adansonia digitata*, ko nogāza kāds pirmatnējs vējš. Taču primārais šajā pasākumā bija tauriņš.

— Mēs pakļāvām šo *Parnassius Apollo* eksemplāru jau norādītajai duktoskopijai. Izrādās, ka tieši tauriņš plivinādamies radīja atmosfēras kāpostgalvā impulsu cikloniskam procesam, kas pēc kāda laika — domājams, trim līdz sešām nedēļām — atgriezās no tropiem drausmīga orkāna veidā un nogāza koku, aprokot Plintusu, kuram tobrīd gadījās plikam dejot tuvumā. Mēs apskatījām šo vietu. Tā ir vēsturiska patiesība, cik nu patiesi vispār var būt vēstures notikumi.

— Pa gabalu tiešām izskatās pēc mežonīgas, izmirušas salas, taču, raugoties ciešāk, tas ir satrunējis liela koka stumbrs, bet apkārt jau zaļo prāva jaunaudze. Un to var saprast. Bet citādi viss tur bija kā pirmīt, tikai koks bija gar zemi. Bet, piemēram, putni dziedāja tieši tāpat kā to dien, tie no mums nenobijās un, lai arī bija diezgan tumšs, labprāt uzknābāja Alek-

sandra asakas, proti, arbūza sēkliņas, tad turpināja dziedāt. Tos uzfilmējām pilnīgi autentiski.

— Krā, plik-plik-plik, prrip, ku-kū, čik-pak, cī-cī-cī, tirlirlir, zzzipu-čak, pēk-pēk-pēk, rrup-tuk-tuk, fī-fī-fī, kluk-kluk, tu-tū, tu-tū, kikirigī, zzurr, trrrtaktaktaktak, uhu-uhu-uhuhū, cirp. Un srrrssssssi — tie jau bija atkal sienāži. Mums pat sasāpējās galva. Par laimi, mums bija paņēmis līdzi Dr. Mēbiusa aptiekas komplekts pret zobusāpēm un citiem krenķiem — trīs krāsainas galošas no labākā pāra, lietuscaurlaidīgs lietusmētelis ar kapuci iekšskabatā, ēdamkarote sālsūdens no avota, kuru daži romieši atklājuši pirms divtūkstoš gadiem Velsā, tad — kreisās rokas cimdu uzvilkt labajā un krietnu gabalu skriet, ik pēc divarpus soļiem sperot sev pa dibenu pamīšus ar labo un atkal ar labo papēdi, synchroni piesitot ar kaltētu baobaba piepi pie pieres.

— Tas palīdz daudzos procentos dažādu gadījumu. It īpaši tumsā. Kā noritēja šis pasākums? Tas noritēja atpakaļ. Bet mēs gribētu tomēr zināt, kas tie tādi, kas šeit pustumsā runā? Nevar lāgā saredzēt. Šķiet, ka te bez mums ir vēl kādi. Lai nu kā, Plintuss ir zem tā koka, un visa šaubu reliģija tāpēc izrādās caur un caur izdomāta.

— Ir jau tik tumšs, ka nevajadzētu pārsteigties ar apgalvojumiem, kas ir un kas nav izdomāts. Vismaz Plintuss taču nav izdomāts, vai ne? Nē, Plintuss ir reāla

pieredze, lai arī viņš, iespējams, bija miris jau pirms sava sākuma. Kas attiecas uz Lielo Ceļmalas Krūmu Šaubu, tad tas varētu būt kaut vai viņa dēls. Plintuss Jaunākais, ja jau viens ir vecākais un turklāt nelaiķis. Tas varēja būt tas pats Aleksandrs.

— Zēl gan, ka te ir tik tumšs un tāda šaurība, — labprāt apskatītu tos gudriniekus. Sen ir zināms, ka Plintusam nav konstatēti nekādi radinieki. Bet Aleksandrs — kā to ļoti labi varēja redzēt pēc cepures — bija visai vidēja auguma šaubis.

— Tāpēc nevajag tādā tumsā mākties uzreiz virsū ar Prokrusta un tamlīdzīgu grieķu domātāju argumentiem. Mums taču vēl palika Aleksandra dokumentu kule. To nofilmējām tik veikli, ka ne gailis pakal nedziedāja, ja neskaita visu to fanātiķu baru ar viņu pārspīlētajiem rituāliem, kuri mums personīgi atgādina kaut kādu preferansu kopā ar boksu un paslēpēm. Tā ir viņu darišana. Neies tak ar visām durvīm svešā mājā iekšā saimniekiem dzīvi mācīt.

— Tumsā izmežģījām potīti un pazaudējām bikšu pogu, nācās to maisu nobāzt turpat aiz kāda Dukta celma krūmmalā. Tomēr traktātu paguvām pirms tam daļēji nofilmēt, divas trīs riekšas no virsas. Kāds to droši vien atceras, varbūt varētu vienu žūksnīti satura nocītēt? Un cik te mūsu kopā ir?

— A, B, C, Č, D, E, Ē, F, G, Ģ, H, I, J, K, Ķ, L, Ļ, M, N, Ņ, O, P, R, S, Š, T, U, Ū, V, Z, Ž. Varētu vēl turpināt.

— Pūnks, Jautājūmā zīme, Īzsaukuņā zīme, Daudzpunkte, Slīpsvītra, Komats, Kols, Semikols, Domuzīme, Pēdiņas, Vienpēdiņas, Apostrofs, Defise, Pusiekava, Dažas Citas, tikai ir jau pārāk tumšs. Kur palika tas maiss? Zvaigznīte, Krustiņš. Pluss, Mīnuss.

— Neesam ar šo darbu iepazīnušies, tomēr atļausimies izteikt dažas piebildes: Gravis, Jumtiņš, Akūts, Cirkumflekss, Diarēze. Vai tas maiss bija dikti liels?

— Šahs un Mats. Vēlāk tā maisa tur vairs nebija. Tuvumā atradām tikai deviņdesmit trešā lieluma basu pēdu nospiedumus. Pēdas zuda krūmos. Ir pamats bažām, ka uz ilgu laiku. Nē, šis citāts noteikti neatbilst domai, ko autors bija savā maisā ielicis.

— Saprotams, arī šī mūsu hipotēze ir visai sarežģīta, un mēs pagaidām vēl sareždzam vienu otru lielāku iebildumu, taču vairs neprotam uz tiem atbildēt. Kā vienreiz jau teicām — nevaram zināt, ko domājam, ja neredzam vairs, ko sakām. Pflupt. Taču mēs tam nepiekrītam. Kurš atkal te purkstēja? Vai tad drīkst TĀ uzvesties tekstā, kamēr pierakstītājs vēl pieraksta? Neko, it neko vairs neredzam. Roka ir gluži vai notirpusi. Arī pēc balss nevar pazīt.

— Pflupt.

— Dīvaini. Mums šķīta, ka te neviena nav.

— Neko nesaprotam. Pilnīga tumsa, to

nav iespējams izturēt. Pat sevi nevar redzēt.

— Kas te ko nesaprot? Kas to saka? Ko nevar redzēt? Kur?

— Rādās, ka mēs neesam vieni.

— **KAS TE VISU LAIKU RUNĀ?**

— Vai nav vienalga? **PLUFT.** Ka tik runā.

II

EVOLUCIJA

METAFORAS

day napjams izinai. Pat ceļi ceļi
dēd.
— Kas to ka nesaprot? Kas to apka
nosaukums? Kas?
— Tāda, ka mēs II
— KAS TĒ VISU LAIŅU RUNAS
— METAFORAS
—

EVOLŪCIJA

Dinozauri vairojās lēni. Tik mokoši lēni, ka man uznāca snaudiens. Pagāja gadi un gadsimti, līdz kamēr šie kustoņi — smagi un klumzīgi kā pamestas bruņinieku pilis ar rūsas saēstām tiltu ķēdēm un baisiem žurkām un ģindeņiem pildītiem pagrabiem — tomēr satikās un cauri metrus un kilometrus bieziem vienaldzīgas miesas slāņiem savstarpēji iepatikās. Kad tie neveikli kopojās, ar ķetnu ecēsām uzplēsdami mīļoto sānos kankarainas asiņojošas vagas, sāpēs un baudkārē taurēdami pāri apvārsnim un krampjaini raustīdami garos un tievos kaklus ar sekstainajām, sīku zobu pilnajām galviņām, es vēmu, nespēdams novērsties. Slapjš un noguris aizmigu, jo zināju, ka dinozauri vairojas lēni.

Pamodies redzēju, ka dinozauru savairojies pulka. Biju gulējis ilgi. Audžu audzes bija paguvušas izšķīlties un izaugt. Un tie atkal meklējās un gausi pārojās, visapkārt, cik vien tālu sniedza skatiens, valdīja bezgalīga netīrība, dubļos žļurkstot valstījās lipīgi rumpji, miasmu strāvu caurausto gaisu tricināja jutekliska rēkoņa, gārdzieni jaucās ar elsām un griežīgiem kvieciem, indīgi garaiņi rāva ciet elpu, glemainie ķermeņi kūpēja.

Miegs nāk virsū kā jūra. Es turos pretī. Tagad baidos aizmigt un gaidu, kad dinosauru saradīsies tik daudz, ka tie sabradās mani; gaidu, kad redzēšu mēsliem apaugšu kājas bluķi nolaižamies pār mani un drīkstēšu ar plaukstām aizsegt acis. Reiz tas notiks, bet varbūt tas nebūs drīz. Man vēl ir laiks, jo dinosauri vairojas lēni.

PLATO

Man sāp galva. Precīzāk — acs. Atklāti sakot, sāp laikam gan vēders. Nē, šķiet, ka pat papēdis. Jā, noteikti papēdis. Kaimiņam sāp.

Taču kaimiņš apgalvo, ka viņam nekas nesāpot. Ja nu vienīgi galva, tā bišķit, vai drīzāk acs. Varbūt vēders, viņš saka. Ka man sāpot, viņš saka. Pie tam papēdis.

Bet man papēdis nesāp. Man galva sāp. Acs. Kaut gan, liekot roku uz sirds, sāp vēders. Jā, tik tiešām — kaimiņam papēdis.

Tomēr kaimiņš saka, ka viņam papēdis nu nemaz nesāpot. Varbūt tikai galva, proti — acs. Vai, kas ir drošāk, vēders, viņš saka. Ka man droši vien sāpot papēdis, saka, viņam tā šķietot. Tā viņš saka.

Bet man nekāds papēdis nesāp. Galva gan. Acs man sāp. Es domāju — vēders. Tāpēc iznāk, ka papēdis, turklāt — kaimiņam sāp.

Taču kaimiņš atkal to pašu — viņam papēdis — fiu! — nesāpot it nemaz. Viņam, viņš saka, mazdrusciņ sāpot galva vai, nu, tā tur — acs, viņš saka. Lielos vilcienos sāpot vēders, bet mazos — otrādi — papēdis, turklāt man.

Sasodīts! Man taču galva sāp! Ak, nē taču — tas vēders, rauj to jupis. Toties kaimiņam — acs. Man savukārt papēdis. Kamēr šim — acs, un man — papēdis. Dikti sāp, jā gan.

Viņš man — nekā, mamma mia! — acs viņam nesāpot nu ne par tik. Taisni otrādi, vēders sāpot, pareizāk — papēdis, turklāt manējais, vot.

Es — ko?! — nekāda galva, lai tevi deviņi eži un rabarbers. Papēdis! Papēdis sāp! Turklāt man, sasper jods, nevis viņam.

Kaimiņš, stīvprātiņš, paliek pie sava — ka man noteikti sāpot papēdis.

Vēlreiz raugu šim iegalvot, ka man nesāp vis kaut kāda galva, ka man sāp tieši papēdis, lūk. Kas te ko nesaprast?

Viņš to pašu — papēdis, un cauri. Lai šo kaut gabalos griežot, jeibogu un punkts, un papēdis.

Nu es apskaišos, nopietni. Saku, vispār, man var sāpēt tikai šā papēdis, kamēr mans vēders, kā rādās, sāp viņam. Lai kam briesmīgi sāp, vai ne?

Simbebeks, kaimiņš nolamājas. Un ieteic nenovirzīties no lietas būtības.

Kurā vietā, mēģinu zināt, interesanti gan.

Hic et nunc, par tām sāpēm, viņš atteic. Nemaz neminot roku uz sirds. Es esot vairākkārt atkārtojis, ka man sāpot briesmīgi. Bet tā esot lieka informācija un varbūt pat klaja dezinformācija, kas varot visu padarišanu novest pie deformācijas vai pie reformācijas. Tad pie deprekācijas. Pat pie deprivācijas. Un pēc tam pie dezorientācijas, deteriorācijas, degenerācijas un melioratīvas deflorācijas — de facto et de jure, sic, bums.

Ej taču tu ar savu defekāciju pa gaisu noskrieties, bembaks, — tā es, — šī informācija visa nebūt nav lieka, tā ir pat ļoti un ļoti būtiska. Turklāt es neko tādu neesmu teicis. Jo, raugi, man vienkārši sāp taisni galva, bet viņam, kā zināms, sāp papēdis. Fakts! Jovis bovis, ko domā! Firmamentums ātradies, Lobačevskis, dritvaikociņ. Mugurgala gogelmogels.

Gugermala mogelgogels? Lapsus, viņš atkož, right wrong. Viņam, lūk, sāpot tieši un tikai mans papēdis, galva nemaz. Un manam vēderam sāpot šā acs, in toto.

Piepeši arī mans vēders bilst, ka tam ne-sāpot mana galva.

Sinus und kosinus! Tas nu reiz ir par traku. Skaidri pasaku kaimiņam, ka jā-tiek vienreiz pie skaidrības.

Prozit, viņš piekrīt, dāvai.

Tātad, es sāku, man sāp, lūk: galva, vēders, papēdis, acs. Okei. Savukārt viņam: papēdis, galva, acs, vēders, un viss.

Uzreiz viņš mani pārtrauc — viņam ne-sāpot vis papēdis, galva, acs, vēders, vi-

nam sāpot vēders, galva, papēdis, acs un vēders, nota, bene, sic.

Labs ir, pielaižos, kad jau viņš šitā sic, tad lai nu arī tā bene būtu pēc notīm. Jo man galvā sen jau rūgst viens itin viltīgs jautājums. Kad jūtu, ka norūdzis, ceļu priekšā — ko viņš, ja jau tik gudrs, vispār tura par papēdi?

Viņš atsperas atbildēt sekojoši: papēdis kā tāds, raugi, no vienas puses varot būt gan galva, skat, gan vēders, lūk, un tādā gadījumā acīmredzot sāpot acs, lai gan, kad skatās, pavei, no otras puses, tad — pšik! — joprojām nekā. Nihil. Klātbūtnes prombūtne un prombūtnes klātbūtne!

Dabiski. Loģiski. Trāpīts. Nevar tam visam nepiekrīst. Pat pabrīnos — kaimiņš, izrādās, tik glups nemaz nav, kā dažlaik izliekas. Vēl tikai gribu izdibināt, kas notiek, ja galva, re, ir tieši papēdis? Jo tad iznāk, ka papēdis, edz, kas reizē atklājas, rau, zināmā mērā esam arī — up! — galva, nav tomēr it nekas cits kā tikai un vienīgi, eče, tas pats vecais papēdis. Bet tā nevar būt. Jo — kur paliek galva? Labi, dievs ar to vēderu, bet galvai tak jābūt! Vai tomēr nav?

Kaimiņš nu ņemas runāties zinātniski. Subjektīvi un faktiski tas tiešām tā rādoties, taču objektīvi un praktiski viss esot gluds un vienlaidu papēdis.

Pfi tu tukšā! Vēl drusku, un būtu šo pašlavējis. Baigais greipfukts, johaidī. Es nu tagad nezināšu, ka man sāp galva. Par ko viņš, karamba tāds, mani tur?!

Viņš atkal — papēdis sāpot, un basta.
Saudzīgi ieminos, lai tak iet alā, jo ir taču svarīgi, no kādas puses īstenībā palūkojas. Jo lietai patiesībā var pieiet arī no cita stūra. Var gadīties, ka tad reāli raugās no ačgārna leņķa. Bet, apgriežot piepeši ar kājām gaisā un strauji paveroties jeb uzmetot skatu no malas, — jā! — viedoklis ir atkal cits, priekšmets — nedod tu tētīt! — atsedzas un nu jau pavisam fascinējošā, ja var teikt, rakursā... Fokussā... Aspektā? Krokusā... Perspektā. Tas vienalga. Man vēders nesāp. Bet tas liecina par pretējo. Vai arī otrādi. Pareizi?

Uhu, kaimiņš piekrīt, dum spiro, spero. Uhu. Hic. Or vice versa. Nunc. Ubi bene, ibi patria, zum beispiel. Oder vive le roi. Kh-gr. Veni, vedi, vici. Sic. Pokus. Kingkong. Puk. Ura.

Si, es piekrītu, dum-spiroheta, bum. Via est vita brevis. All around beri-beri et ubi-dubi. Klunk, tabula rasa! Gr! Dukt! Karabas-barabas! Diderot! Bimberbaum! Krambambuli! Timbuktū! Fortissimo! Vau!

Vau-vau, kaimiņš pielec kājās — kaimiņš pielec kājās un iebrēcas:

— Faradej! Berendej! Rikitikitavi! Fuk!

— Gaudeamus igitur! — es mudinu tālāk. — Kasablanka! Kamasutra! Kazanova! Barbarella!

Te nu vairs neuzdrošinās iebilst pat ne kaimiņa galva, ak, nē — papēdis... Fui! Piedodiet, jāsaka — sieva. Proti, cienītā dzīves cīņu biedre jeb laulene, labākā puse, neiebilst. Kaimiņa labākā puse uzreiz no-

liek karoti. Viņa apdullinoši iezviedzas, vārenās krūšu bumbas palecas augšup, tad atpakaļgājienā notriecas uz galda. (Kaput, — viņas mūža draugs paskaidro. — Metampsihoze.) Pajūk kāposti, asakas, tauki, izsprāgst acs, vēders, papēži izsprūk, viņa aprauj zviedzienu, noliek karoti zemē un briesmīgā balsī iekviecas: «VI-I!»

O, temperatura! Cūka, nudien. Man taču galva.

BRIVIBĀ

Arī ķieģeļiem sāp. Viens man tā arī pateica:

— Vai tu domā, ka man, vienkāršam māla ķieģelim, nesāp gulēt šī drausmīgā mūra pamatos? Ja tu patiešām tā domā, tu maldies — man sāp, ai, kā man sāp...

Labprāt noticēju. Biju apgarots, gaišs, biju kristāla vāze skaistā un skanīgā sajūtā — neba godplauktā starojošs, nē — lepns kristāls krišanas spožajā mirklī, pilnības asajā tiecē. Rādiju pabrīnu — kāpēc tad viņš tur guļ, kāpēc neaiziet citur?

Viņš iecietīgi pašūpoja galvu, pasmaidīja par manu māksloto jautājumu.

— Zinām, zinām mēs šito dziesmiņu. Labi, nekas, lai nu būtu: ko teiks pārējie? Un kurš aizpildīs robu sienā? Varbūt tu, ko?

Tā mēs lieliski sapratāmies. Es steidzīgi pateicos un paskaidroju, ka diemžēl man nav vaļas, jo, raugi, man jātiek tālāk.

— Ņu, redzi pats, — viņš atmeta ar roku, — tev arī es nevaru palīdzēt. Nedz tu man. Neviens nevar mums palīdzēt.

Te ieņurdējās ķieģelis, kurš bija rātni gulējis pirmajam blakus.

— Beidz taču knosīties, — viņš rūca. — It kā citiem būtu vieglāk. Sānus noberzi jēlus.

Abi aizvēra acis un norima.

Es turpinājos gar garo, garo sienu; siena slējās tik augstu, ka vārnas, virs tās lidi-nādamās, izskatījās pēc maziem nervoziem ķeksīšiem lappuses malā un vārnu olas, kas palaikam izšļuka cauri mūra augšienē iekārtoto ligzdu vaļīgajam vijumam, lidoja ilgi jo ilgi, pirms sasniedza zemi un pārtapa slidenos traipos ar sīkām čaumalu drumslām kā zvaigznēm. Es turpinājos.

GĀJIENS AR KAZU

Reiz saēdos zirņus ar speķi, pastrēbos skābputru un, vaļu turēdams, izgāju pastaigāties gar Daugavas malu. Priekšā gadījās itin skaļš ļaužu pulciņš ar dažnedažādiem tautiskiem piederumiem — pasta-lām, sagšām un prievītēm, spangu vaiņā-giem, meijām un bungām. Bij čalus ne mazais. Kājnieki trauksmīgi dīdījās ceļa jūtīs, taču gaitu uzsākt kavēja balta kaza, kas, augstā kulbā gājienam galvā iejūgta, spītīgi atsacījās kustēt. Ratos cēli sēdēja miesās it turīga māmuļa ar jo brangu

skārda saktu uz vēdera un cītīgi pēra ap-
lamo lopiņu, par stibu abi rokām aiz as-
tes saņēmusi negantu melnu runci.

— Nu, kusties tak, aitasgalva! Nū!
Heijā! Pāri kalniem un lejām — aiziet! —
vai palēkdamās skubināja vadone.

Ragulops stūrgalvīgi negribēja paklau-
sīt mundrajiem mudinājumiem, špetni
kulstīja asti un aizgūtnēm blēja, valbī-
dams acis it vai iz pieres ārā. Pa sāniem
tam ritēja asinis, vēršot kažoku svēdrainu,
galva lāgiem parāvās atpakaļ, greizi ragi
badīja tukšu — ne zilu, ne baltu — gaisu.
Kaķis brēca vai īkstis laukā un locījās
gluži kā zutiņš, raudzīdams iecirst nagus
te lopam mugurā, te vedējai rokā. «Kume-
liņi, kumeliņi . . .» lembastam pa vidu vilka
dažas balsis.

— Sumināti, tautasbrāļi! Kur laba do-
damās, māt? — klātu piegājis, rumbenīcu
sveicienam slaidi sāņš atšāvis, uzbildu
jestro bariņu.

— Sidrabiņu vizināt! — ormanīša padi-
žojās un, aurīgo kamolu dūšīgi atvēzējusi,
uzšāva kazai tā, ka lopiņš teju teju vai
saļima.

— Un kas tad jums tai vezumā ir? —
apprasījos.

— Mūsu dižais Jē Rainis! — saktnese
lepni atteica, dūri sālā iespriedusi.

— Eita nu, eita! Rainis! Vai tas jel maz
var būt? Jānis?

— Nuka!

— To nu gan dikti gribētos apviedēt,
cienītā. Ja drikstētu . . .

— Kālab ne?

Viņa iežmiedza padusē apgurušo plēsoņu, pavandījās pa kulbas iekšu un no raiba lupatu lēvera izcēla krietnu bunduli. Noņēma vāku.

— Skaties uz nebēdu!

Un patiesi — iekšā viens sēd. Sēd un groza galvu, acis blisnīdams. Un neko nesaka.

— Ko brīnies? Raini, vai, dulbur, neesi redzējis? — sirmgalve ķircinājās.

— Tad šitais te būtu... pats? — maķenīt šaubījos. — Tāds pasīks...

— Ūja, kas nu tā par valodu! Bijāšanas vairs nemaz. Pasīks, vai tu re! Ha, kundziņ, — laba daudz nevajag!

Un viņa skaņi ar plaukstu uzplāja pa cības malu.

— Kikirigī! — čerkstošā balsī pēkšņi ieklieldzās Rainis, savēzēja platās, zviņainās rokas un izspurdza ārā. Uzlaidies uz kulbas pārjumes līstes, tas sāka ar knābi bužināt spalvas.

Troksnis uz brīdi pierima, ir kaza, lai, mitējās blēt — tikai gauži blenza un žēli drusciņ īdēja. Tad visi grūstīdamies, cepures vicinādami, metās, saprotams, Raini ķert, un izcēlās jautra jezga. Taču Jānis Rainis žigli vien pārlaidās uz tuveno dižskābardi un nobēdzās dāsnajā lapotnē. Apstājām koku un, galvas atgāzuši, vaļējām mutēm mocījāmies šo sazīmēt zaru biežņā. Skatāmies, skatāmies — neredzam, neredzam — nevaid tur ne bijuma no Raiņa. Par to iraid brangs bumbieris. Nu

nospriedām kaut to dabūt rokā, salūkojām jau sprunguļus, ar ko notriekt kārumu zemē, te, pavei, — nekāl — tas tur augšā, izskatās, nav vis bumbieris, drīzāk gan kāds zaru žuburā iekarināts sabristu zābaku pāris. Te nu bija!

Ap to brīdi no ratu apakšas izlēca sazin. kas, pagrāba abus zābakus, nadzīgi uzmauca pakaļkājās un aizlēcēja uz siltajām zemēm, dipada dapada, smiltis vien pajuka.

Ko nu? Nu ko, mēs nesastulbām vis — izvēlām no kulbas bairīša mucu un atsitām vaļā spundi — lai līst plīkšēdams! Nogranda pērkons, mēs apkampāmies, lēcām ap mucu, gunskuram pāri, ar zeltēnēm papardēs iekšā, un cauru nakti saucām: «Līgo!» Gan piestāja arī daži garāmgājēji, pabrīnījās, viens otrs piepeši tā kā pietupās, tā kā palēcās, tak beigās atmeta ar roku — «ehl» — un aizdancoja iešķersu garām.

DEJAS

Visapkārt dārdēja disko. Visi dejoja klusējot.

Dārdoši pulsēja disko. Mēs dejojām, abi klusējām.

Es klusēju, viņa klusēja.

Viņi klusēja, viņas klusēja.

Tad strauji pielēcu viņai klāt un iekliezdu ausī:

— Dum deus kalkulat fit mundus!

— Ko ... — viņa pārbijās.

— Dievs domā, no tā ir pasaule, — izgrūdu un jutos apmierināts, jo gudrs.

— Ko?! — viņa iebrēcās. — Tu tici dievam?

Apjuku. Apdullinoši dārdēja disko. Pārlīcis viņai, arvien lēkādams, izkliežu:

— Tas nav tik vienkārši!

— Ko? — viņa sauca, matiem jukli plivojot.

— Tas ir sarežģīts jautājums, — centos pietikt te pie vienas, te pie otras viņas auss. — Ja es teiktu, ka gribu ticēt, tas nozīmētu, ka es neticu.

Lūkoju noķert viņas skatienu; veltīgi, viņa lēkājot raustīja galvu, pār seju plandījās mati, acis bija ciet.

— Bet ja teikšu ...

— Ko?!

— ... ja es teikšu, — aizelsdamies kliezdu, — ka negribu ticēt, tas liecinās, ka es ticu. Arī tas nebūs īsti pareizi, — auroju, cenzdamies atgūt ritmisku elpu.

— Koa?! — viņa nobļāvās.

Saraucu, cik tas lēkājot bija iespējams, nopietni pieri un enerģiski palocīju galvu, vairākas reizes.

— Ej tu pēkšņi dillēs! — viņa tad iespiezās. — Dum, dum! — Piešāva plaukstu pie galvas, pagriezās, palēcās un, rokas un dibenu pa gaisu mētādama, aizauļoja projām, pāri zālei uz otru tās galu, kur

citi jaunieši stampāja klusēdami, bet, ja ko bilda, tad vienīgi: «Baigi forši, ne?», «Pārākais kaifs, ko, ne?», «Kolosāli, vai ne?», «Uh, uh!»

RITMISKĀ VINGROŠANA

Mēs bijām sašutuši kā vēl nekad, priecīgi arī. Atskrējām, iepletām acis un rokas un sākām sparīgi paust kā mācēdami savu sašutumu un prieku.

Viņš izlika priekšā kāju, šūpoja zābaka purnu.

— Kuš, kuš, — viņš teica, — būs labi, būs labi.

Mēs aizgūtnēm skaidrojām, dedzīgi runājām, pierādījām un vicinājāmies.

Viņš izbīdīja apaļu punci, tam virsū salika mīkstas rokas.

— Rāmi, rāmi, nestrebsim karstu.

Tad mēs klieodzām, prasījām, apgalvojām, sitām kājas pie grīdas un piesaucām.

— Jā, jā, biedri, ir pieniņš, ir katliņš būs, un skaidas jau lec.

Tomēr mēs lamājāmies, mēs sprauslojām, spiedzām, ņaudējām, gārdzām un vaimanājām. Mēs rūcām, vīstijām dūres, mēs draudējām, atgādinājām.

— Pilsoņi, pilsoņi, lēnāk pa tiltu.

Viņš izgrūda žagu, šņauca uz grīdas un saņēma degunu sauajā.

Lēcām gaisā un spērām zemes, spļāvām baltu un skrējām sienā, aurojām, kviecām, kvankstējām, gaudojām, rēcām. Kad citādi ne, tad sēcām.

— Labs ir, nu gan diezgan.

Viņš paslēja smīnīgu pirkstu pret lielo pulksteņi, no pulksteņa izsprāga idiots un veikli pateica: «Krā!»

Mēs ārkārtīgi nomierinājāmies. Liksmi elpodami un klusu dipinādami burzmā pie durvīm, atstājām telpas. Paldies.

AKADĒMIKI

Vienam slimniekam sāpēja galva. Ierādās ārsti, tie bija ķirurgi, viņi nozāgēja slimniekam galvaskaulu un apprasījās, kurā tieši vietā sāp. Slimnieks parādīja. Ķirurgi apspriedās un nogriezā no viņa smadzenēm paprāvu gabalu. Tagad sāp? — tie vaicāja. — Kā tad, sāp, — slimnieks piekrita. Ķirurgi vēlreiz apspriedās un paziņoja, ka slimnieks ir neglābjami slim. Jums jāsaprot, — viņi teica, — tā ir pelēkās vielas nepietiekamība. Re, tieši šajā te, redziet, vietā jums trūkst viena svarīga smadzeņu gabala un arī pelēkas vielas kopā ar zaļgano, turklāt pēdējās jums, izrādās, vispār nav. — Paldies, — piekrita slimnieks. — Lūdzu, — atļāva ķirurgi, iebāza nogriezto gabalu bikšu kabatā un aizgāja taisīt karjeru.

Karjeru viņi uztaisīja tā: no vienkāršiem ķirurgiem kļuva par slaveniem akadēmiķiem.

Akadēmiķi kļuva slaveni, kad izgudroja tādu aparātu, ka staļinam sasāpējās zobi. Šajā sakarā akadēmiķi apspriedās un paskaidroja, ka tas tāpēc, ka viņiem beidzot izdevies atklāt savā aparātā principiālu konstruktīvu nepilnību — izrādās, ka tas patiesībā ir ne tik daudz zobu, cik aparāts interlimfatiskā lāzera izstarojuma fona noteikšanai. Tātad mēs tomēr protam? — staļins painteresējās. — Un kā vēl! — piekrita akadēmiķi. — Otra tāda aparāta pasaulē nekad nebūs. — Un kāds tad šodien ir starojums, tā teikt, amplitūdas fonā? — turpināja interesēties staļins, jo pats bieži vien arī bija pamatīgs akadēmiķis. — Normas robežās, — akadēmiķi noteica. — Paldies par to pašu, — staļins piekrita. — Paldies jums, — piekrita akadēmiķi, saņemot no staļina prēmiju aploksnē bez pastmarkas.

Kas tajā aploksnē bija, to neviens nekad neuzzinās, jo, līdzko akadēmiķi mājās no staļina, tā uzreiz visu no aploksnes ārā un bikšu kabatā iekšā, bet vietā ieliek no kabatas smadzenes, aploksni ciet un akadēmiskā rokrakstā virsū uzraksta: «ļeņina prēmija». Tāpēc ka staļins pēc kāda laika — vai no zobiem, vai cita kā — bija jau nomiris.

Vai nu pēc tam, vai nu pirms, taču drīz jau arī akadēmiķi bija miruši, tikai nav zināms, no kā. Atnāca citi pēc mantojuma

un atrada vienā aploksnē kādas smadze-
nes. Slimnieku atrada turpat netālu izgāz-
tuvē, kur šis godīgi dienēja par nakts ap-
sardzes pulkvežu priekšnieka otro viet-
nieku, tāpēc nedrīkstēja uzreiz doties rokā,
rūpīgi atšaudījās no garas pistoles, kas
viņam pienācās par svarīgu darbu. Pret
rītu šo saņēma ciet, pielīmēja smadzeņu
gabalu, kur vajag, un apvaicājās: — Nu
kā, vai sāp? — Nē, ko jūs, nē, paldies, ne-
vajag! — viņš nepiekrita un tapa pa-
augstināts par nakts pulkvežu sardzes
priekšnieka pirmo vietnieku.

Bet citi apspriedās un devās taisīt kar-
jeru. Drīz tie ieviesa tādu iekārtu, ka vi-
siem slimniekiem sāka sāpēt zobi. — Nu
kā? — prasīja ķirurgi. — Normas robe-
žās, — visi piekrita. — Tātad protam? —
Un kā vēl! — Paldies par to pašu, — ķir-
urgi piekrita, piebāza kabatas pilnas ar
smadzenēm un kļuva slaveni.

CAURLAIDE

Skatiens viņam ir laipns un grūtsirdīgs
kā vecam, gudram sunim. Vaibstus ielogo
kopta, iesirma vaigubārda, žilbinoši balta
apkaklīte zūd zoda vilnī. Fraka piegul
rumpim kā uzlieta, kurpēm spožums kā
smaidam. Viņš uzmundrinoši pamāj ar
galvu un piedāvā izvēlēties kādu no krā-
sainajām biljarda bumbām. Tās ripinās
pa zaļu drānu pārvilkta smagnēja galda

virsu, trīs bumbas — melna, balta un sarkana. Kuru lai ņemu? Noķeru balto — drošs paliek drošs.

— Paldies, — viņš saka. — Neko nevar darīt.

Tai pašā mirklī paceļos gaisā slaidenā atmuguriskā salto, mani uzķer atsperīgs gaisa spilvens, un caurvējš pagriež un sviņīgi nes manu ķermeni — pār zaļo galdu, gar lustras pienbalto lodi — uz ventilācijas lūkas pusi. Lūka ir vaļā. Jā — ir vaļā.

— Pagaidiet!

Bet kurpes jau ieslīd tukšumā, un žaketes stērbeles plīvodamas tiecas tām pakāļ. «Nav pareizi,» es domāju. «Kaut kas nav īsti pareizi.» Un mani pārņem taisnas dusmas.

— Jel pagaidiet! Bet ja citu bumbu? Sarkano, piemēram?

Atlauzis galvu atpakaļ, redzu, kā viņš atkal noplāta rokas un vainīgi sarauc pieri.

Jau esmu līdz pusei iekšā, un tvirtas gaisa strāvas lodā gar stilbiem, jau žakete paliek par šauru un grūž mani dziļāk.

— Pagaidiet!

Mēģinu pretoties, atspiežu plaukstas pret sienu, skatos atpakaļ.

— Melno! Hei! Ņemšu melno, jūs dzirdat?

Viņš parausta plecus godīgā neziņā, purina galvu, klusē. Es saprotu — šis vīrs nav vainīgs, un man pat top viņa žēl.

Vilkme pieņemas spēkā, lūka lēnām, bet neatlaidīgi ierij manu augumu. Nu ko —

ja jau tiktāl — palaižu vaļā rokas, sakrustoju uz krūtīm un ļaujos prasīgajiem apkampieniem. Pirms pazust pavisam tumsā, atceros, ka aizmirsu pavaicāt — kam man vispār tā bumba? Atskatos, pagūstu ieraudzīt: viņam acīs asaras, rokā balts lakatiņš, ar to viņš māj man, lāga dvēsele, un skumji smaida.

STĀSTS

· Vienziem, nē, atceros — tas bija šoziem, jā — es gāju pa parku, pa celiņu, bet apkārt bija ļoti daudz sniega sasnidzis. Bija ziema. Uz soliņa sēdēja Vilibalds.

Eju šoziem pa celiņu, pa parku, sniega apkārt ir ļoti daudz, tas gurkst, visur ir kupenas. Skatos — kur bijis, kur ne — Vilibalds, sēž uz soliņa!

Uzreiz jāpateic: Vilibalds strādā darbā, viņam ir biogrāfija, galvā — cepure. Barga ziema! Viņš tērpies mēteli. Parkā tāds sniegs, ka skaties, kur gribi — pa labi, pa kreisi, vienalga —, it visur ir kupenas. Šoziem ir ļoti daudz sniega.

Arī viņiem bija ļoti daudz sniega. Visur bija kupenas, atceros, vienā vietā pat maza auguma cilvēka augstumā, tādas kupenas, ka nu. Tomēr šoziem tās ir vēl daudz lielākas — kā reti kuru gadu! Tādas kupenas. Ļoti daudz sniega sasnidzis. Neba katru gadu tā gadās — tik daudz sniega un tādas kupenas.

Skatos — sēž Vilibalds. Es sen jau viņu pazīstu.

— Milzum daudz sniega šoziem! — saku. — Bet kur tad Juzefobijs?

Vilibaldam mugurā mēteli ar apkakli. Galvā cepure ar ausīm. Bet apkārt —

sniegs un sniegš! Pat krūmi ir apsniguši. Var pat teikt — krūmi ir pilnīgi ieputināti. It visur kupenas, sniegš gurst, jo — ir ziema! Vilibalds atbild:

— Piesēd'. Pēc «Rīgas Balss». Gan pār-nāks.

Bet šito sniegu visapkārt! Ziema! Sniegš dzirkstī, ir gaiša diena, bet visur — kupenas, kupenas. Nez, nākamziem arī būs tādas kupenas? Nē, tas nu nez vai, katru gadu nevar būt tādas kupenas un tik daudz sniega, nākamziem kupenas droši vien būs jau daudz mazākas. Jau pērn tik daudz sniega nebija, un šogad — tādas kupenas! — kur nu vēl arī nākamziem tādas pašas. Es arī apsēžos uz soliņa. Bet nu ir gan sasnidzis! Nemaz neatminos tik daudz sniega ziemā. Mēs sapīpējam.

Sniegš apkārt visvisādi dzirkstī saulē. Diena ir gaiša, saulaina. Vispār, jāteic, ziema šogad ir saulaina, sniegaina. Bet kā ir laukos! Tur, jādōmā, tādas kupenas! Jā, izcila ziema, barga.

Kad atnāk ar avīzi Juzefobijs, mēs ar Vilibaldu sēžam uz soliņa. Arī Juzefobijs strādā, jau sen. Viņam ir bērns, pat vairāki. Un nu viņš ir nopircis avīzi. Bet viņa brāli sauc Edmunds. Mēs sapīpējam.

Ir tāda ziema, kādu laikam reti kurais ir pieredzējis. Visur sniegš. Krūmi, piemēram, ir tā ieputināti, ka roka jābāž vai līdz padusei sniegā, lai saprastu, ka tas vispār ir krūms, nevis tāpat vien. Bet kaut kur laukos laikam ir tāds sniegš, ka ne izbrist ar zirgu. Ko tur! — zirgš uzreiz

pagalam. To pat grūti iztēloties. Šeit vismaz celiņi ir notīrīti. Jā, celiņi ir, tie gan, celiņi — jā. Taču pārējās vietās, ja paskatās, — bieza sniega sega, tā teikt, visu klāj. Vai kāds to varēja iedomāties? Rudens bija diezgan tāds, un pērn ziema arī kā ziema. Še tev!

Sēdējām šoziem parkā uz soliņa visi trīs, taču tad pēkšņi Juzefobijs piecēlās un devās projām. Un Vilibalds arī piecēlās un arī devās projām pa celiņu. Gurkstēja sniegs, bet es paliku sēžam parkā uz soliņa, man apkārt — sniegs, kupenas, gaīša diena.

Un tad iedomājos, ka avīzē arī droši vien raksta, ka ārā ir tik daudz sniega un tādas kupenas, jo katru gadu tā vis negādās, nē, kur nu. Retu gadu ir tādas kupenas un tik sniegaina ziema, retu.

Vēl es domāju par zirgu. Zirga man bija žēl. Taču tas ir jau cits stāsts.

VILIBALDS IR FATĀLISTS

Uzcēla Vilibalds Bimberbaums māju, ielika parketu, sievu un palmu iekšā, noprieda — nu reiz dzīvē ir balsts, uzsprauda galvā hūti un izgāja ārā kā buks. Taču tūdaļ pat iespēra pats sev pa pieri it skaņi ar plaukstu un iekliedzās vaidu balsī, cik spēka: «O!»

Jo durvīs atklājās esam ierīkota tā sevišķā aizslēdzes ietaise, kurai latviešu

valodā nevaid pat sava godīga vārda, aizkam šī arvien manās krist ciet bez vēja un bezmaz iegansa, taču otrādi — vaļup — labprāt neļaujas it nebūt, svešvārda spītībā atdodamās tikai īpaši smalkai un mudīgai atslēgai vien.

Bet šo atslēgu trauslo Vilibalds tobrīd piepeši atcerejās iekšpusē aizmirsis, rūpīgi uzkārtu uz tās pašas nagliņas, kurā dabiski turējās arī derīgā, sievas mājīgi darinātā lupatkabatiņa ar divām palmām, trim pelītēm, vienu ķengurēnu un glītu atgādinājumu ķiršsārtu diegu rakstā virsū: «Tikai piecas minūtes!».

Tagad Vilibalds iet pa durvīm, bet nāk pa logu. Par to pierē viņam permanenta tulzna.

BIMBERBAUMA BĒRNS

Tais tālajos laikos, kad Vilibalds Bimberbaums dzīvoja projām Austrālijā, kur — kā gan citādi? — strādāja, zināms, par fermeri, gadījās, ka viņam iekoda kājā ķengurs, viens dumpīgs ķengurs no paša vadītā ganāmpulka. Viņš uzreiz sāka redzēt krāsainus sapņus. Proti, Vilibalds sāka redzēt, turklāt vienu sapni, ne ķengurs, jo to viņš, pārējiem klātesot, izraidīja pāraudzināšanai trimdā; tur, stepēs, savvaļas gribētājs, būdams spiests pats rūpēt sev dienišķo iztiku, krita par maltīti Ēnu Aborigēnām, kuru nežēlīgie bume-

rangi drīz vien pārsteidza viņu un notē-
rēja. Vilibalds tajā brīdī, pats nezinādams,
ieraudzīja sapni.

sapinis vija laiārā krāss, mokoja tir-
pmu viņiknakt, irtenkā nucīgākanu laviņā
pretirbtos verbzdainu kalnstraimi, mudž
dž mb krokodikiemen piratijām re, kro-
bustā iten ro stāvotu miesiga itinmier
siena nu adātu itenka smiežot

Vilibalds kliegdams pamodās. Kad viņš
atkal aizmiga, ieraudzīja to pašu.

vīgži cenās izdzīvošnāvi pa ūdenrēc
dimdin lāvai brākšbrikš be sīvkrastin adu-
nazeķi smied

Vilibalds izlēca no gultas, metās uz dur-
vīm un pamodās. Viņš apskatīja sievu.
Viņa nepārprotami gulēja. Turklāt smai-
dīja tumsā. Viņš dusmīgi saknieba plak-
stus, aizmiga un redzēja:

pelsoņzobi kamkj baigaira, dripina laiv-
malās, priekāšā ūde ūdenkritis drūm, jā-
jatniek uz! Vilivad! cerucērt airairi iekšpu-
tāmis, rā! gā! iegā itmisīgi, cīsi, neil
neil — uzkastu sienada dazeķun spur smij-
zeķe nākārnorokāmurgairinigarajokrīt vi-
linī šūplejupupi lielumnlīg a, ai! sientik
piecēji sprīgi smeļž untik, utnik nu tikun
tik asa, āza un ažada kartunākt kātro,
tsnak

Sapnis bija pilnīgi krāsains.

No rīta, viscaur sviedros no negantās
airēšanas, Vilibalds, atdabūjis elpu, iesita
sievai ar jēlādas zābaku, teikdams: «Pie-
dod man, bet, ak, tu vecā!» Par atbildi

sieva nesaprata neko, tomēr paraudāja, kamēr Vilibalds apāvēs, paņēma iemauktus un devās uz ferma darbu.

Un tā katru nakti. Vilibalds kļiedza, modās, airēja, svīda, sita, ņēma, āvēs un gāja gadu gultnē, sieva raudāja, adīja, smaidīja, smējās un nesaprata neko, līdz beidzot visi šie darbi Vilibaldu drīz salieca galīgi ragā un viņš godam aizgāja pelnītā pensijā. Arī sieva, nu invalīde, sekoja un devās viņam līdzi. Lai gan izraudājusi acis sausas, viņa nebija jaudājusi uzadīt zeķi tik garu, ka tā atpeldētu pie vīra no otras puses pa strauņmei — lai viņam pieķerties un tikt tomēr krācei pāri. Viņa vairs nesmejās. Drīz abiem piedzima dēls. Tam ielika vārdā Vilibalds Redžinalds Leo — lai tiek ir pašiem, ir vectēva onkulim Leo, kurš, kā runā, bijis štrems vīrs, dzīvojis pērnajā gadsimtā un itin ciešami spēlējis bandžo.

Vilibalds Redžinalds Leo Bimberbaums negāja vis tēva ferma pēdās, bet strādāja jau par biznesmeni un uz jautājumiem, lai arī kādi viņam gadītos, atbildēja taisni un tieši: «Okeil!»

ATMOŠANĀS

Reiz, atmodies no mokoša sapņa — it kā viņš būtu vienurīt pamodies savā gultā pēc nemierīgas nakts, pārvērties briesmīgā kukainī, — Vilibalds Bimberbaums ieradīja, ka nav tomēr gultā pārvērties bries-

mīgā kukainī. Gulēdams uz notirpušās mūguras, viņš piepacēla galvu un redzēja savu brūngano, uzpūtušos, piekāvē dāsni apspalvoto vēderu, un līdzīgs, tikai šķidrāks matojums zēla arī tā šīspuses nogāzē, bet virsotnes kupols bija plīks. Arī tievos apakšdelmus klāja īsi, gaiši matiņi, un Vilibalds labprāt pakustināja visus desmit roku pirkstus.

Viņš pievērsa skatienu logam, un rudenīgi pelēkā diena — retas lāses pakšķēja pret palodzes skārdu, gar vientuļo ērkšķogu krūmu brida salijis milicis — vērtā omu it skumīgu. «Nenāktu par skādi vēl kādu nieku pagulēt un aizmirst šo bēdīgo ainu,» viņš nosprieda. Jau sāka pa savam paradumam ērti velties uz labo sānu, kad piepeši pamodās.

Pamodies no nedrošā miega, kurā bija sapņojis atmostamies no dīvaina sapņa, it kā viņš miegā būtu pārvērties briesmīgā kukainī, un atklājam, ka nebūt nav pārvērties kukainī — vienkārši aiz loga ir apmākusies diena, vientuļš milicis iet gar ērkšķogu krūmu, un gribas vēl mazliet pagulēt, — Vilibalds Bimberbaums ieraudzīja, ka ir tomēr pa miegam pārvērties briesmīgā kukainī. Paceļot galvu, viņš redzēja brūnu, velvainu, šķērsu plēksnēm jomotu milzu kukaiņa vēderu, ko knapi piesedza segas stūris. Visgar platā rumpja sāniem bezpalīdzīgi knosījās nesamērīgi tievo kāju taustekļi. Tas diezin vai varēja būt sapnis. Palūkojies logā, Vilibalds

ieraudzīja, ka ārā ir drūma, rudenīgi nomākusies diena un gar salijušo ērkšķogu krūmu nupat nāk Juzefobijs, bet, krūmā paslēpies, viņam uzglūn vientuļš milicis. Gribēdams brīdināt draugu, Vilibalds raudzīja izkāpt no gultas, taču, lai kā viņš cīnījās apvelties uz sāna, ikreiz atkrita uz cietās muguras. «Pie joda,» viņš nosprieda, «pietiek. Skrien kā apmāts no tumsas līdz tumsai, ne glūnekli dabū kārtīgi pablenzt, ne labu grāmatu pašķirstīt. Un tik un tā dzīvē neiet, mūždien parādos, pat neiznāk sievai mēteļi pastellēt, cauru ziemu staigā apkārt plika kā tāda... Diezgan. Saiņot paunas, un prom uz Lielo Zemi. Par fermu un lopiem nekādu dižo čunguru šoruden gan nedabūt, tak iztikšanai jau būs, varbūt iznāks pat nelielam, mierīgam biznesam. Atkal apvilkties fraku, iet ļaudīs, iestādēs, izstādēs, smaidīt un moži atbildēt visiem «okeil!» — vienreiz atkal dzīvot kā baltajam cilvēkam, nolemts.» Vēdera malā iesūrkstējās; viņš padīdījās uz muguras, atspieda galvu pret gultas gala režģi un aplūkoja sāpošo vietu. Pelēkbrūnajā hitīna apvalkā blāvoja bālgans, no skata glums plankums. Viņš gribēja aptaustīt jēlumu ar kādu no kājelēm, taču riebumā noskurinājās un spēji atmodās.

Vilibalds atvēra acis. Durvīs stāvēja sieva, gluži plika. Plati ieplestām acīm un rokām, vājprāta vaikstā sarautu seju — viņa vārstīja mēmu muti, rīstīdamās izdabūt pāri lūpām kliedzienu.

Mirkli pārklājies saltiem sviedriem, Vilibalds pāršāva sev tramīgu skatienu, jo bija pirms pašas atmošanās noredzējis briesmīgu sapni, ka nevar un nevar atgūties no murga, it kā nevarētu pamosties no briesmīga sapņa, ka nevar atmosties. Tomēr nē: kājas, rokas — pa divi, vēders vietā, viss paša. Kāda laime! — no rīta pamosties savā gultā un ieraudzīt parasto sevi un parastu rudens dienu logā. Viņš katram gadījumam pārvilka segu pār saviem plikumiem un bažīgi atkal palūkojās sievā. Arvien šausmās stīvi izpletusies, sieva kāpās atpakaļiski pa durvīm. Bet viņai no muguras, ērkšķogu krūmu par aizsegu priekšā turēdams, zaglīgi lavījās klāt lietū izmircis milicis. Vilibalds brīdinoši pasvieda augšup roku, sieva satrūkās, izgrūda dobjū «o!» un sabruka ar klaudzienu uz sliekšņa. Kriena troksnis Vilibaldu atmodināja.

Neizturami smeldza sāns. Viņš caur asarām apskatīja nobrucināto vietu. Spalva pagalam, nāk nost kumšķiem vien, sarkanā āda sāpīgi pulsē. Viņš iesmilkstējās, žēli noskatījās durvīs gulošajā sievā un paluncināja asti. Sieva pielēca kājās, iepleta rokas, izpleta pirkstus, iepikstējās: «Palīdziet! Palīdziet!» — muļķīgi patipināja atpakaļ un, uzgrūdusies ar dibenu galda stūrim, atmuguriski ievēlās ērkšķogu krūmā. No krūma tūdaļ pat palīgā izkumurojās slapjš un izspūris milicis, aši izvilka no pistoles maksts desas luņķi un notēmēja, neganti piemiedzis abas acis.

Vilibalds aizgriezās. «Par ko?» Acis sametās tumšs, viņš saprata, ka tūlīt mirs.

Vilibalds pamodās savā gultā Austrālijā pēc garas un nemierīgas nakts. «Vai tu re!» viņš pabrīnījās. «Ko tik visu tā nedabū redzēt, kad vakarā bez mēra satempjas tēju. Derētu pačurāt.» Viņš saldi un plati nožāvājās — taisni prieks, cik plati, — un grasījās pakasīt muti, taču pārsteigts ieraudzīja, ka rokas vietā viņam ir dzīslains, ciets, īsu, biezu spalvu apaudzis stumbenis ar pusapaļu lopa nagu galā, un tādi paši nepārnadža nagi bija arī abām kājām un otrai rokai. «Nē, nūdien!» viņš nevarēja vien nobrīnīties, sapratis, ka ir pārtapis laikam ēzelī, jo acimredzot nav vēl līdz galam atmodies. Tāpēc pagaidām paspārdījās ar visām notirpušajām četrām, pilnam izbaudīdams spēcīgo locekļu spriganumu. Tad ievēroja, ka durvīs, modri ieslēpusies ērkšķogu krūmā, stāv sieva ar pistoli vienā un kūpošu tējas trumuli otrā rokā, bet pār plecu viņai glūn slapjš milicis ar desas lupkzobos. Vilibalds priecīgi sarosījās, saslēja ausis — sak, redz, kā daždien pa sapņiem gadās, — izstiepa leknās lūpas un draudzīgi iečērkstējās: «I-ā!» — «Izbeidz! Izbeidz! Izbeidz!» sieva sāka histēriski spiegt. «Ir jau pieci, cik tad var?!» — «I-ā?» Vilibalds mundri atvaicāja. Sieva atvēzējās un svieda ar tējas trumuli. Viņš paguva aizmiegt acis, un tūlīt pat sānu apsvilināja mežonīga sāpe, karsti garaiņi

aizsita elpu, galvā viss sagriezās, un viņš pamodās.

Vilibalds atmodās krūmā. Sāni un vēders bija cieši nosaitēti. «Tā tad tomēr, apstrādājuši gan. Tā tad tas nebija sapnis. Nu ko, reiz tam bija jānotiek.» Viņš centās nepakustēties un domāt cik vien var klusi, jo turpu šurpu gar krūmu, modri lūkodamies apkārt, staigāja slapjš un, ja neskaita cepuri galvā, pliks milicis ar trumuli šaušanas gatavībā. Vilibalds skumīgi nopētīja savu šinoto vēderu un ievēroja, ka viena kāja reflektoriski raustās — piektā no apakšas kreisajā pusē. «Nervi,» viņš domās atzīmēja. «Tas no pārmērīgas lasīšanas.» Durvīs atskanēja šļūcoši kladzieni, čikstoņa, puktīga burbulēšana. «Nu, beidzot,» Vilibalds teju jau sapriecājās, ieraudzījis Juzefobiju svempjamies pāri sliksnim un sievai, taču tai pašā mirklī atskārta, ka draugs šodien izskatās ne pēc kā — tāds kaut kāds grūti iedomājams, it kā kiangs vai kivi, bet varbūt kilts. «Juzefobij! Arī tu?! ...» — «Bļurļurpuf,» tas vainīgi kaut ko sarauca, noplātīja vai paraustīja. «Rokas un kājas gaisā!» norējās milicis, uzlēca līdz pat griestiem un no turienes ieblieza krūmā visu trumuļa saturu. Vilibalds sāpēs iekliedzās, izlaida garu un pamodās.

Atmodies Vilibalds atklāja, ka guļ savā gultā Austrālijā, taču ar dubļainiem zābakiem kājās, ar miliča cepuri vienā un visistāko pistoli otrā rokā, bet pa logu iekšā jau lūr saslapinājies krūms. «Nē!

Tikai ne to!» Vilibalds žigli piegrūda stobru pie deniņiem, aizmiedza acis un ieblieza pistoles saturu galvā.

Kad Vilibalds beidzot pamodās, viņam reiba galva un kuņģi spieda nelabums. «Derētu vismaz pačurāt.» Viņš gurdi pacēla labo plakstu un ar acs kaktiņu redzēja, ka spalva palikusi tikai uz krūtīm un sāniem, vēders bija jau izskūts. Pa pelēkās ādas krunkām šurpu turpu mētājās plika blusa, meklējot mīkstāku vietu, kur piezīsties. Viņš nīgri kampa, netrāpīja, un blusa iemuka krūmā. No krūma, dibenu rokām saķēris, izsprāga izspūris milicis, nolikās uz visām četrām un ieaurojās: «Ī-ā!» Garām, nošķiežot viņu ar dubļiem, liksmi zviegdams un cirzdamš apkārt ar desas luņķi, aizauļoja melns zirgs uz baltas ķēves. Vilibalds gribēja mesties pakal, taču tai brīdī viņam nokrita aste. Viņš krenķīgi nolamājās — «ķaulķaul!» — un uzreiz pamodās.

Līdzko atvēris acis, Vilibalds, cik tik spēka, metās sāņš, gar papēžiem salti nošņakstēja suņa zobi, viņš vēlreiz vareni lēca un iespruka segas krokā, un nekustējās. Kājas trīcēja, sirds sīca.

Ūdens lāses birdinādams, pa istabu gāzelīgi aizlēpatoja krūms, tam no pakāļas, iekodis zobos sačurāto cepuri, un pirkstgaliem pustupus sekoja plīks milicis, rokas kušinoši riņķī purinādams. Durvīs liksmi zviedza un jau asti lustīgi kulstīja balta ķēve. «Nē, nē, tur ne, desu tur

negribu!» Vilibalds protestējoši iesaucās un tūlīt pat pamodās.

Atmodies vienurīt savā istabā, Vilibalds iestājās durvīs ar pistoli rokā, notēmēja un pamodās. Pamodās Juzefobijs, pagrāba desas luņķi un ieskrēja plikajā krūmā bakstīt blusu. «Ķau, ķau!» — blusa šķelmīgi iezviedzās, saslēja asti, uzmauca miliča trumuli pāri ausīm un pamodās. Milicis, notupies cepurē, piepūlē tუსnija, krekstēja, smilkstēja, bezpalīdzīgi knosīdams nesamērīgi tievās kājiņas, vairīdamies tās piedurt nobrucinājumam. Vilna nāca kumšķiem vien, kumšķiem vien. Vilibalds pacēla desu, rūpīgi notēmēja, stingri sažņaudza saujā, un ierocis atmodās.

Vilibalds Bimberbaums kaut kādā gultā pamodās no tramīga miega un atklāja, ka ir pārvērties. Paceļot galvu, priekšā redzēja uzblīdušu, pliku, brūnganu ādas pangu. Pampuma viņā nogāzē un nedaudz arī šajā malā kuploja kumšķains matojums. Aiz tāspuses spalvas pudura rumpis šķēlās un tālāk turpinājās kā divi mezglaini, galos augšup uzliekti un katrs pieciem greiziem pumpuļiem kronēti balķēni. Augstāk rumpim katrā pusē bija pa tievākam, galos žuburainākam piedēklim. Arī tie bija vietumis šķidri apspalvoti. «Kas tas ir?» Vilibalds sāpīgi nesaprata. «Es, vai?» Viņš pakustināja visus desmit sānu ataugumu strupos tausteklīšus un pretīgumā noskurinājās. «Negribu! Vai tiešām tas nekad nebeigsies?» Tieši tai brīdī viss arī beidzās, un Vilibalds atmodās.

BUMERANGA ENĀ

— Turpat trīsdesmit deviņi gadi būs pagājuši, mīļais Juzefobij Jevlampijevič, bet zobi man vēl joprojām nav atauguši. Atceros, gluži kā kad tas būtu noticis šodien — kad mūs iepazīstināja, viņš jauki sapurināja manas rokas un, smaidīdams garenu smaidu, plašā laipnībā bilda: «No sirids priecājos beidzot sastapt reiz vienu cilvēku, no kura teiktā uzreiz var saprast, ko viņš ar to vēlas teikt!» Nabaga naivais es! Jutos patiesi glaimots un pasteidzos dedzībā atsaukties. «Milzīgā sajūsmā skatos, mans kungs,» es iesaucos, «kā, jums runājot, vārstās vaļā un ciet jūsu mute, un man godīgi šķiet, ka...» Taču — ak, vai! — viņš neļāva nopaust līdz galam šo laimīgās iedvesmas izteiku, atvēzējās ar abi rokām un izsīta man uzreiz visus zobus. Nu jau trīsdesmit deviņi gadi ir apkārt, bet es netieku gudrs — par ko?

Vilibalds Bimberbaums domīgs piecēla ķobi pie lūpām, ieņēma malku, tad piebilda:

— Es domāju, domāju, un tad man paliek tā kā dzīves žēl, kā pašam sevis — es nezinu lāgā.

Arvienu vēl pūta dienvīdus vakara vējš, pie debesīm nespīdēja neviena zvaigznīte, un arī saule jau sliecās uz rietu. Viss milzīgais kontinents peldēja līgani tālāk un tālāk pasaules jūrās iekšā. Uz tā atradās divi labākie draugi, kas sēri sēdēja savu laik plaukstošas, bet nu nolādētas un izpu-

tēšanai nolemtas faktoriņas sētā uz ķebļiem.

Juzefobijs Pirss, vienkārši, bet godīgi gērbies vīrs ar dzidri zilām acīm saules nodegušā ģīmī un galvai klāt glīti pieķemmētiem gludiem salmu matiem, kaut arī bija apāvies trānotus zābakus, bija arī mācījies mazliet labas manieres, tāpēc centās un neko daudz nesmirdēja. Pirmo izbailu bālums, ko bija uzdzinis dzirdētais nakts baismu stāsts, bija nozudis no viņa vaiga, tikai uz tā attēlojās savādos vaibstos saspiesta sirds. Pagaidījis, vai draugs vēl ko bildīs, un nesagaidījis, viņš cienīgi teica pats:

— Atļaušos piekrist, godājamais biedri Bimberbaum, arī es domāju, ka jums, protams, ir taisnība.

Izteicis domu, viņš ievilka elpu un gaidīja to aizturēja.

Cauru nakti bija spārdījies pērkons. Kad Vilibalds, sviedru sviedros nokāvijs ar senso krāsaino murgu — kā viņš trauslā kanu laiviņā cīkstās ar straumi, kamēr krastā nelaiķe sieva smiedamās arvien ada garu jo garu zeķi, — no rīta basām kājām pa rasu bija ar iemauktu nastu devies pie saviem ķenguriem, skats, kas aplokā bija atklājies acīm, bija sarāvis sirdi līdz īkstīm: visi lopiņi gulēja beigti, sakrituši cits citam pāri. Tiem bija vienādi pārkostas rīkles un pirmsnāves mirkļa šausmās ieplestas acis, vēl siltas.

Vainīgie bija Krūmu Dingi — smagākais lāsts, kāds vien var piemeklēt fermeri

Austrālijā. Tie mēdza nākt pašā nakts melnumā, klusi, tumši un ļauni skaisti — bez mazākā trokšņa tie izsūcās aploku zedeņiem cauri un slaktēja maigos, neziņā laimīgos dzīvniekus, cik līdz pirmajiem gaiļiem paguva, tad tikpat nedzirdami izkusa pirmslēkta miglā.

Bet Dingi nekad nenāca paši no sava prāta, un tie nenāca vieni.

Rūpīgi pēdu pēc pēdas izlodājis apkaimi, Vilibalds beigās bija atradis bungalo rietumu pakšī iecirstu naktsmelnu bumerangu.

Pret pusdienlaiku, kad viņš bija apbedījis izbijušo ganāmpulku un sakojis promvešanai trūcīgo iedzīvi, cik nu fermerim tās var būt, lejup pa straumi bija atbraucis kajakā Juzefobijs. Apkampis draugu un dzirdami nobučojis, viņš bija palīdzējis nonest pie upes un salikt laivā mantu saiņus, lai vakarā uzreiz varētu doties augšup. Pārmijuši pa skarbai asarai un vienojušies klusuma brīdī, nu abi sēdēja rančo sētā un ieturēja bērū un atvadu skopu mielastu. Zemē uz izklāta palaga atradās raudzēts putnapiens dobā ķirbī un dažas ceptas vakardienas batātes. Piedzīvotais posts un tuvais projām braukšanas laiks neviļus vedināja gremdēties dziļi atmiņās un apcerēt austrāliskās zemsaules esmes sūrmi.

Vilibalds smagi pašūpoja galvu.

— Var jau būt, var jau būt, dārgais draugs, ka man sava taisnība ir, — viņš piekritoši noteica, un Juzefobijs izpūta

elpu, — bet ko tas līdz, kad savu zobu man tik un tā nav. Tikai šie, — viņš izņēma no mutes žokļus un rādīdams paklabināja. — Jau pilnuš trīšdesmit deviņus gaduš.

— Ja drīkstu tā teikt, cienījamais biedri Bimberbaum, tad, es varbūt, protams, kļūdos, taču, kā šķiet, arī šie paši, man rādās, nemaz nav peļami.

— Slikti jau nav, — Vilibalds, atlicis zobus vietā, piekrita, un Pirss izelpoja, — tomēr īsti savi arīdzan ne. Tu to nesapratīsi, draugs Juzefobij Jevlampijevič, kā tas ir, kad diendienā jādzīvo ar svešiem priekšmetiem pilnu muti. Un lai Dēls tevi sargā no tādas saprašanas, — Vilibalds svētīdams atvicināja roku. Tad pārlauza batāti un pusi pasniedza Juzefobijam. Tas paberzēja ātri labās rokas ikšķi pret garo pirkstu un notēmējis satvēra cienastu, iegrūda veselu mutē, ņēmās gremot, bet aizrijās, sāka klepot un sita ar dūri pats sev pa muguru.

— Ko nu te sēžam tā sausā kā tunči bez sālījuma, — Vilibalds attapās, ka trauki jau labu brīdi stāv tukši. Viņš tos piepildīja un vienu ielika Juzefobijam rokā. Padzēries Pirss pieliecās nolikt bikeri, bet uztvēra drauga pētošo skatienu, un dīvains sārtums sakāpa viņa vaigos. Viņš iedūra acis zemē un sakrampēja rokas zem ceļiem.

— Draugs Juzefobij? Vai kaut kas spiež tavu sirdi? Kāds jautājums? Vietēja šaubas? Runā jel gluži droši.

— Nē... es... Jums atkal taisnība, viedais biedri Bimberbaum, — Pirss, sarāvis pieri grumbās, mīdija kājām zemi, ar kreiso vilkdams putekļos krustus, ar labo — riņķus. — Nē. Jā, es gribētu, ja drikst, kaut ko vaicāt...

— Vaicā, draugs Juzefobij, kamdēļ lai nedrīkstētu. Vaicā bez bailēm. Raudzīšu, cik man to spēku, atvieglot tavas neziņas slogu. Tamdēļ jau sēžu te kopā ar tevi.

— Nav šaubu, godājamais biedri Bimberbaum, un es nešaubos, ka jums vienmēr taisnība. Tāpēc saki, lūdzu, ja atļausiet, — bet vai mūsu klasīķim galu galā arī ir taisnība, kā jums šķiet? Jeb vai nav?

— Tieši kādā jautājumā, zinātkārais draugs Juzefobij Jevlampijevič, mūsu ievērojamajam klasīķim, tavuprāt, ir vai nav taisnība? Kurā īsti galu galā?

— Nu, tai pašā, visgudrais biedri Bimberbaum, tai gala jautājumā par cilvēku un tā dabu, karu, mieru un ļaunuma sakni. Ir? Nav? Vai ir?

Vilibalds pačāpstija mazliet savus svešos zobus.

— Dārgais draugs Juzefobij Jevlampijevič. Man tā vien šķiet, ka tev būs derīgi pirmāk uzzināt mūsu cienījamā klasīķa paša domas par tevis nule uzdoto jautājumu, atļauj tais dalīties.

Pirss atļāva, sparīgi mādams ar galvu, un Bimberbaums iesāka dalīties:

— Tad nu, lūk, bija tā — atceros, itin kā tas būtu noticis tikai šodien: kad mūs abus iepazīstināja, es dižciltīgajam klasi-

ķīm pateicu tieši un taisni, sak, kā man rādās, kungs, jautājumā par karu, mieru un ļaunuma sakni, tev, cienītais, nav īsti skaidra priekšstata, nu, bet toties, kas atliecas uz cilvēku un viņa dabu, tad tur, dārgais, tu acīm redzami kļūdi, un tad nu es visu laiku domāju — kā tad tā, jaukais kungs, ko?

Pirss, redzami atvieglots, ņēmās priecīgi badīt gaisu.

— Vai nevēlies zināt tālāk, draugs Juzefobij, proti, ko viņš man uz to atbildēja?

Pirss vēlējās ļoti.

— Mūsu klasiķis atbildēja, raugi, sekojoši: sapurināja man roku, pat abas, un atzinās: «Sirsnīgi priecājos sastapt dzīvu cilvēku, no kura sacītā beidzot var uzreiz saprast, ko viņš ar savu sakāmo gribējis pateikt.» Pasteidzos godīgi atsaukties, turpmāko tu jau zini.

— Jā! Taisnība, gudrais biedri Bimberbaum, zinu gan, jā... — Iesācis varen sparīgi, Pirss spēji atcirtās, un viņa vaigos sakāpa smalks sārtums.

— Jau trīsdesmit deviņi gadi... — Vilibalds saskuma. — Ķeza, briesmīga ķeza... Tādus burlaka darbus pastrādāt! Pirmīt koki, nu arī ganāmpulks. Viss bujums vējā, — viņš krenķējās. — Nē, nu vēl ķenguri. Bet tak koki ar — kam to ievajadzējās, gribētu zināt? Kamēr biju pasta kantorī avīžu lasīt, pavei — visi trīs nost no kātiem un prom. Ka ne papagailis.

Vilibalds žēli vērās pret vēju, kur bija šalkusi viņa baobabu birze, bet nu varenās audzes vietā rēgojās tikai nepieklājīgi stumbeņi vien, un skatiens tagad neaizķerdamies skrēja pār tukšo stepi līdz pat ūdensmalai, pat tālāk.

Spiezdams spēcīgi kreisās rokas pirkstus ar labās rokas pirkstiem, Pirss arī pablenza uz to pusi un ieraudzīja pamalē garenu mākonīti.

— Kuģis, — viņš noburkšķēja.

Dūmu stabiņš pamazām kļuva skaidrāks, auga un labu laiku palika vienlīdzīgi liels. Tad sāka dilt.

— Būs atkal pērkons, vērīgais draugs Juzefobij, — Vilibalds iebilda. — Droši. Strausi visu dienu skrēja ļoti zemu, un ataugā lidvāveres kļiedza. Būs pērkons, būs...

Juzefobijs uzmeta viņam slīpu mirkli.

— Varbūt pastelēt vajadzēja? — viņš bikli ieminējās. — Nē, es... es jau neko, ko nu es... Un kas tad tur, tais avīzēs, ir? Es jau tā paretāk. Vai kaut ko rakstā ar?

— Kaut ko rakstā... — Vilibalds atbalsoja. Tad viņš atguvās. — Ko tu teici? Ko avīzēs rakstā? Būs laikam zinātnei taisnība. Ka neesam nekur tālu tikuši. Tādi paši ķenguri vien paliekam.

— Pilnīgi piekrītu, cienīts Bimberbauma biedr! — Pirss straujā priekā teju vai nokrita no ķebļa. — Nudien, kā jūs to sakāt, ķenguri, goda vārds.

— Jā. Un viens otrs atļaujas pat āp-
galvot, ka uz Marsa neesot dzīvības.

— Te jums atkal ir liela taisnība, dārgi
godātais biedri Bimberbaum.

— Citi, otrādi, pastāv uz to, ka tur
kaut kam esot jābūt. Jo citādi neesot
jēgas. Otrādi nevarot būt.

— Skaidrs, ka nevar, biedri Bimber-
baum, kā tad, ka nevar. Bez avīzes cilvēks
dzīvo tīri kā maisā. Jā... Nuka!

Bimberbaums paskatījās viņā jo cieti.

— Paga, paga, mans dārgais draugs, —
viņš bilda, un prērijā iekliedzās dzīvnieka
balss. — To mēs, protams, varam ap-
sveikt — avīzes, maisā un skaisti, — Vili-
balds virzīja, — bet šobrīd es gribētu
dzirdēt, lūk, ko. Ko tu šodien pats vienreiz
domā par Marsu? Ko? Kā tu uzskati,
draudzīņ, vai uz Marsa ir tomēr dzīvība,
vai arī tu varbūt domā, ka dzīvības uz
Marsa nav? Nu?

Pirss sakrunkoja ir pieri, ir pakausi.
Ierāva labi daudz gaisa. Piepūta vaigus
un vērtās ķiršsārts, spēcīgi rokām spai-
dīdams ceļgalus.

— Grūti... — viņš tustnīja. — Sau-
dzējiet, biedri Bimberbaum. Tik grūti. Te
kārtīgi jādomā, jāspiež, cik spēka.

— Saprotu, maigais draugs Juzefobij
Jevlampījevič, lieliski tevi saprotu. Patiesi,
dzīvot, kur nu vēl domāt, nav viegli. Kur
nu vēl Austrālijā. Tas prasa. Nu ko, pa-
domā, stiprais draugs, paspied jo brangi.
Tikām paudišu savus necilos apsvērumus
šīs atskabargainās dilemmas sakarā. Tad,

lūk, rē. Itin kā tas būtu šodien: kamēr mēs katrs abām acīm nebūsim bijuši klāt un tieši paskatījušies, ka uz Marsa dzīvība iraid, tamēr droši teiksim, ka turtan ne-
vaid nekādas dzīvības.

— Nu, protams! — Pirss atslāba.
— Protams, bezgalgodājamais biedri Bimberbaum, ka nevaid. Skaidrāks par skaidru — nevaid nekā.

Bet Bimberbaums pacēla roku kā bīskaps.

— Mieru, mieru, straujais draugs, mieru. Ļauj turpināt šķetināt domas dzīparu. Saņemies, draugs, un iedomājies uz brīdi, kas notiks, ja abi piepeši dosimies turp, uz debess ķermeni, vārdā Marss, lai papētītu uz vietas, kas tur un kā, un, galā tikuši, redzēsīm godīgi ar visām četrām — jā, tomēr, tik tiešām — ir šāda tāda dzīvība samanāma uz dotās planētas Marss. Ko tad, ko? Ko tad? Tad jau iznāks, ka alojāties, turēdami, ka tur viss bez dzīvības, vai ne tā?

— Nu jā, tā iznāks gan, — Pirss labprāt piekrita.

— Iznāks gan. Jā. Un tomēr. Šai lietai, mudīgais draugs Juzefobij Jevlampijevič, diemžēl ir vismaz vēl viena puse. Jā, ir. Turpinu domas lidojumu.

Pirss padidijās, ierīkodamies ērtākai lidošanai.

— Tagad iedomājies, — Bimberbaums pagērēja, — ka vēlreiz atrodamies uz pētāmā spīdekļa. Un — knikš! — redzam ainu: nava te it ne mazākās dzīvības. Lūk.

It nekādas, viss miris un beigts, pagalam. Tātad mums iznāks bijusi puslīdz taisnība, trīsdesmit deviņus gadus sludinot, ka sarkanā planēta Marss ir nupat tukša, bez dzīvības, mirusi, tā? Vai tā? Es prasu — tā?

— Tieši tā! — Pirss savicināja rokas. — Tieši tā, tieši tā! Jā, jā! Tā! — Viņš pielēca kājās, apsēdās, piecēlās atkal, no jauna apsēdās un atkal piecēlās, kājām stampādams zemi, rokas pa gaisu mētādams. — Tā! Tā! Tā! Tā!

— Stāt!

Pirss strauji nosēdās vietā un elsa.

— Es turpinu. Brīdinu — tas prasīs, draugs Juzefobij Jevlampijevič, tavu galīgu garīgu saspringumu. Jā, lūk, tā ir labi, jā. Tātad mēs atrodamies uz noslēpumainā Visuma objekta. Tālāk. Nesastopam dzīvas radības. Tā. Vai arvien vēl uzstāsim, ka šeit nav nekādu dzīvības pazīmju? Domā. Vai mums ir tiesības apgalvot, ka šī sasodītā planēta ir viscaur neapdzīvota? Nu? Nu?! Juzefobij Jevlampijevič, bezcerīgi gudrais, padomā! Nu? Nu, mēs, mēs abi, divi pilnīgi dzīvi cilvēki, asinis, piens, rokas, asaras, šeit taču, pavei, sēžam! Re! Vai tad to vairs drīkst saukāt par neapdzīvotu planētu Marss?!

Pirss sagrīļojās, stīvi zvēlās, tomēr pēdējā brīdī pamanījās noturēties uz ķebļa. Lieti noderēja tiklab paša rokas, kā arī ģēnija draudzības gados iegūtā izturība pret domas belzieniem. Taču dabūtie zilumi arī šoreiz nobremzēja

smadzeņu sulu radošu apriti, novirzot tās vienas vienīgas milzu apaļas apbrīnas gultnē. Pagāja krietns sprīdis, pirms Juzefobijs, ar lielu piepūlēšanos, atkal piedabūja lūpas pie jēgainas dvešanas.

— Jā... Jā... Jā, biedri, ak, dievinātais Bimberbaum. Ļaujiet, atļaujiet pateikt, ka šeit, ka jums neapgāžama taisnība, jo es arī, arī es domāju, es domāju taisni, taisni tāpat. Tas ir, proti, piedodiet. Es gribu, sen jau gribēju pasacīt, nē, otrādi, citādi, nē... nē, nezinu, kā.

Viņš dūšīgi elpoja, slaucīdams ar piedurknēm sviedrus no vaigiem un sprandas, tāpēc Vilibalds noņēma platmali un apvēdināja draugu.

— Tu atkal esi paviršs un izklaidīgs domu tālajos ārtelpas ceļos un darbos, karstais Juzefobij Jevlampijevič, tā nevar, tam jāseko rūpīgāk. Saslimsi, pirms būsi vēl sapratis, kas un kā, un tad tevi pat ķengurs pārsteigs, un āmen.

— Nu nē! Ko jūs, biedri dārgais Bimberbaum, tā nekad nebūs. Lai nu kas, bet ķengurs, paldies, mani nepārsteigs. Es no ķengura — krik! un krak! — nebaidos, — Pirss brašojās.

Vilibalds sašaurināja mazliet acu vākus, mitējās vēzēt cepuri un uzlika to atpakaļ galvā. Tad viņš klusēdams skatījās uz dienvidrietumiem, kur tumši mākoņi karājās pār apvārsni.

— Neba ķengurs ir tas bīstamākais, — viņš noteica.

— Pērkons? — Pirss minēja, pievienojies skatienā Vilibaldam. — Nekas, godājamais biedri Bimberbaum, mans kajaks ir krietna laiva, gan izbēgsim.

— Uz to vien ceru. Ko pērkons? Trula stihija. Bet priekšā nakts un... — viņš norāva valodu un cieti pavērās Pirsā.

— ... kas? — Pirss, pēkšņi sasprindzis, puselpā izdvesa.

— Vai mazums. Pats zini. Dingi, piemēram, un...

— Fū... — Juzefobijs steidzīgi nopūtās. — Paldies jūsu Dēlam. Es jau domāju, jūs teiksiet... Nē, nekas. — Viņš salika rokas un berzēja spēji ikšķus vienu pret otru.

— Saki nu vien, drosmīgais draugs Juzefobij, saki līdz galam.

— Nē, nē, es neko, nē, biedri Bimberbaum. Es tikai tā, nekā, ne...

Viņa skatiens tramīgi durstījās riņķī, nerazdams atbalsta.

— Saki! — Bimberbaums bargi pavēlēja.

Pirsam mute atkrita vaļā, viņš pārtvīka vispār sejam un sāka rīstīties.

— A... a... ab... ba... — viņš mocījās, acis pārgriezis, bet velti. — Nē! Nevajag, kam jums to, jūs taču zināt!

— Jā, — Vilibalds mierīgi, ļoti mierīgi teica. — Jā, saldais draugs Juzefobij, zinu. Tev taisnība. Aborigēnas!

— Nē!...

Pirss trīcēja pie visām miesām, krampjaini rokām tvarstīdams ķebļa

malas, šausmās ieplestās acis drudzaini apkārt šaudīdams.

— Vai nav vienalga, dzīvais draugs Juzefobij, vai Dingi vai Ēnu Aborigēnas? Abi ir vienlīdz akli, un abi ir droša nāve. Un bāzekli, to bumerangu paksī tu... redzēji.

— Lai gan nē, tev taisnība, sava starpība tomēr ir. Jo ķenguru nu vairs nav. Tas nozīmē, šonakt, kad Ēnu Aborigēnas atlīdīs pa Dingu pēdām šurp, ķenguru šeit nebūs...

Pirsam sīki raustījās lūpas un valoda.

— Gogogo... bie... bibibi... Vavajums nav kaka... tkas tai ķi... ķirbī palicis?

— Nē.

— Kā! Bet bij tak vēl diezgan daudz, — Pirss atguva valodu. — Tur vēl abiem līdz rītam, parītam būtu pieticis!

— To es pirmīt izdzēru.

— Ak, ejiet, godātais biedri Bimberbaum! Kāds jūs esat. Žūpa. Kāpēc man nedeīvāt? Jūs tak redzat, ka man slikti iet.

— Devu jau, neņēmi, dārgais draugs Juzefobij. Un slikti man arī iet.

— Devāt? Goda vārds, neatminos, biedri Bimberbaum, ka jūs būtu devis un ka es nebūtu ņēmis.

Bimberbaums neatbildēja.

Pamalē drūzmējās melni kluči. Ūdens šņāca tuvāk. Kaut kur gaisos trakā ātrumā drāzās viens otram pretī Dēmoss un Foboss. No mākoņa izšāvās šaurs, pelēki zaļš zibens un ievilkās atpakaļ, un

pa gabalu nāca dzirdama dīvaina sprēgāšana.

Vējš bija pietājies, un pampasos nobrieda grūts klusums. Vēl tālumā žēli iebrēcās savvaļas ķengurs. Aizmeimuroja vientuļš malārijods. Tam pakaļ, putekļu mākonī tinies, paniski aizdimdināja savrups strauss. Tad visu pārņēma saspringts miers.

— Vēl nav laiks, — Bimberbaums pie sevis teica.

— Dzert, — Pirss iečērktējās. — Dodiet dzert.

— Ko dzert nav. Smiltis vien ir.

Juzefobijs viņa nelikās dzirdam.

— Dzert, biedri Bimberbaum dārgais! — viņš aizsmacis čukstēja bālām lūpām. — Ak, kad nu būtu tikai viena pilīte, godīgi ko nodzerties... Varbūt vienam ķenguram var nolaist asinis? Glums, sāļi saldens dzēriens, un tomēr. Man jau mute kā izbrucināta.

— Neņerkšķi, sīkstais draugs Juzefobij. Ka nedabū vēl pa purslām. Ķenguru nav. Aizmirsis esi, vai?

Un Pirss, kad jau bezizejā, drusku apmierinājās. Viņš pacēla savas skaidrās acis pret Vilibaldu.

— Augstu godātais biedri Bimberbaum, jūs gan laikam jau ļoti daudz esat piedzīvojis.

Bimberbaums pārstāja pētīgi vērot melnos, lēnām augošos debešus un piegriezās Pirsam.

— Es toreiz biju tavā vecumā, šķīstais draugs Juzefobij. Atceros, gluži kā kad tas būtu noticis tikai šodien. Es toreiz biju traks puika.

— Ak, dievinātais biedri Bimberbaum, kad es būtu jūs! Es vienmēr līdz šim tā domāju, nezin kā tad būtu. Un, kad es tā pārdomāju, tad par visām lietām visbrīnīšķīgākā man šķiet jūsu varenā atmiņa, ak, kaut es tā prastu! Kā tas nākas, ka jūs visu tā atceraties, itin kā šodien notikušu? Tas man liels noslēpums.

Pirss skatījās biedrā, un viņa acīs dega neapmierinātu ilgu sāpīgā liesma.

— Vai tu atceries savu kāzu dienu, laimīgais draugs Juzefobij?

— Jā. Tas ir, man tādas nav bijis. Esmu kopš dzimšanas atraitnis. Bārenis.

— Atvaino, biju to piemirsis. Tad beidzamo dzimšanas dienu atceries?

— Jā, to gan, par nelaimi. Melns, melns un tad — balts, balts, un tad... jā — atkal. Un viss.

— Un kāpēc tu tik labi to atceries, zini?

— Zinu. Tāpēc, ka nespēju aizmirst. Re! — melns, melns... balts, balts... Un jau gabalā. Šausmīgi. Visu laiku stāv acu priekšā.

— Nu, redzi, neaizmirstošais draugs Juzefobij Jevlampijevič, ar mani ir taisni tāpat. Es atceros visu to, kas bijis man svarīgs. Katru mirkli no pēdējiem trīdesmit deviņiem gadiem. Bet tev šādu mirkļu laikam ir stipri par maz. Pie-

mēram, ko tu darīji tieši šajā dienā pirms trīsdesmit deviņiem gadiem, teiksim, trim mēnešiem un, nu, kaut vai, pieņemsim, sešpadsmit stundām — to taču tu neatceries, vai ne?

— Nē, to gan ne. Mamma negribēja, ka ēdu saldējumu, biju gandrīz divus jau apēdis, vienu tāpat, otru uz soliņa zvērdārzā, uz pusēm ar lāci Vili, sargam nedevām, raudāja, mājās maziņi kaķēni, astoņas meitiņas, raibas kleitiņas, dārzā raud, nedevām, mamma draudēja vietā pirkt cukurdukuru, bet man negaršo cukurdukuri, kad tie dzelteni un ar oranžu seksti, kādu mamma grasījās pirkt, es teicu, pērc labāk spīdīgo āmuriņu ar sarkano kātu, tūlīt piečurāšu biksiņas, ja nepirksi saldējumu, bet gan cukurdukuru vai āmuriņu ar spīdīgo kātu, žigli, čurāšu biksītēs iekšā, mamma rājās, ziņojot manam priekšniekam darbā, ka es čurājot jaunās lenču biksiņās, tik liels puika, lai, teicu, ziņo, bet tētis teica, nekas, teica svētais Jevlampijs, tētis, nekas, lai tak zēns atēdas, kazi, piečurās ar, kur glābsies, lai, kad tad lai ēd, ja ne pensijā, nezina vai flotē tādus kārumus dabūs redzēt, par to cukurdukurus gan, vai ne, mamma teica, un āmurus steriem, vai ne, nu, lai, tētis teica un nopirka saldējumu, neatceros, cik samaksāja, cik tas trešais saldējums maksāja, neatceros, laikam vēl nebiju piedzimis, neatminos, laikam sēdēju jau šeit uz Marsa, neatceros neko, neko... Ak, dārgais biedri Bimberbaum, ak, biedri

Bimberbaum, mīlais, jūs man esat kā brālis un tēvsmāte.

Viņš ar pirkstu aizspieda aci, valdīdams asaru.

— Ā, ko nu, sirsnīgais draugs Juzefobij... Tas nekas.

— Nei uguns, ūdens mūs var šķirt, biedri brāli Bimberbaum, — Pirss satvēra Vilibalda roku un bijīgi spieda viņa resnos, siltos pirkstus, — nei ļauni cilvēki.

— Saņemies, Juzefobij, saņemies, mīļo Jevlampijevič...

— Nē, dzidrais biedri Bimberbaum, ne tā, jūs nezināt, jūs... jūs pret mani kā brālis un māsa, bet es... un es...

Pirss aplusa. Viņš šņukstēja. Viņa vaigi kvēloja kā ugunī, viņa mirkli saistījās pie zemes. Vienas rokas pirkstus savilcis dūrē, viņš berzēja to mehāniski pie otras delnas.

— Un es... un es... es esmu suns, biedri svētais Bimberbaum.

— Eita nu, ei! Kāpēc, draugs Juzefobij, tu uzreiz esi suns?

— Pats nezinu. Bet... es negribēju, goda vārds, negribēju, taču... sitiet mani, biedri Bimberbaum, cēlais, sitiet mani...

Juzefobija zilās acis, pilnas izmisuma un asaru, skatījās Bimberbaumā, un Bimberbaums atrāvās atpakaļ.

— Jā, es... — Pirss izdvesa.

— Juzefobij! — Bimberbaums ieklie dzās, saņēmas ātri un atkātoja sāpīgi, — Juzefobij, Juzefobij!

— Ļauts nesāprotu, kā tas gadījās, neatceros, kā sapnī, ak... mīļais biedri Bimberbaum, piedodiet, piedodiet, nekad vairs, nekad... ak... Man te kreisā pusē tā sūrkst, tā sūrkst. Reizēm arī iedur kā ar iesmu. Ak, ja jūs zinātu, žēlīgais biedri Bimberbaum, ko man, mirstīgam tārpam, nozīmē jūsu cēlā, jūsu bezgala iecietīgā un laipnā žēlprātība, jūsu dievišķā labvēlība, šie saldie kartupeļi, dzēriens, kas nāk no sirds, jūsu smaids, jūsu padoms un svētība, ak... es nevaru, nemāku, neprotu pateikt, kas īsti man notiek, kur es atrodos, cik man gadu un kā mani sauc, ticiet, nevaru sev neko padarīt, ak, debešķīgais, ai, zvaigžņotais biedri, ak, Bimberbaum, ticiet jēl, ir kaut kā tā... kaut kā ir tā... kad jūs uzlūkoju, kad redzu, dzirdu un jūsos klausos, un turklāt arī redzu, kā, jums runājot, veras te vaļā, te atkal ciet, tad atkal vaļā un vēlreiz ciet jūsu mute, es... Ā! ŠAŠO-DISS!...

Pirss iegāzās sarkani ziedošu pelargoniju dobē un, roku satvēris dūrītē ar ikšķīti uz iekšu, palika guļam, mēmā izbrīnā redzēdams Bimberbaumu kajakā veikli iramies projām pa straumi un savus trīsdesmit deviņus zobus skumjā kāsi dižciltīgi laižamies uz rietiem — sirpītis strauji ruka un vērtās melns, un beigās pie apvāršņa bija redzams vairs tikai mazs, iepelēks punkts.

Un tad arī Bimberbaums bija nozudis.

VAROŅA CĒLŠANĀS

Cita lieta, ja, piemēram, uzreiz piebrauktu, teiksim, tādā sniegbaltā, pieņemsim, mersedesā. Un lai ir šoferis. Galifē, nē, lampasu biksēs. Lai šis izlec un skrien pa peļķēm veicīgi atvērt piķmelnā kadiljaka durvis un gādīgi turēt pāri platu lie-tussargu; lai ir gaisma, daudz gaismas, un skan mūzika, džeziņš, tāds retro un labs, lai lietus pierimst un piestāj vējš, un vajā atsprāgst varā logotās bieztikla durvis, šveicars viebj pilngīmja smaidu un pārlūst aizplauts viduklī pušu, un sastingst leņķi. Tad doties — garām garajai iekšātikta-cēju rindai, ko pārskrien apbrīnas dve-sieni: «Bimberbaums! Skatieties, slavenais Bimberbaums! Eiropas, pasaules čempions, pirmajā raundā, ar kreiso, jā, viņš!» — čičunčas tvīda smokingā, smalku vistras katliņu galvā, viegli un slīpēti vēzējot šmaugu čemberlenu, mundri ienaskot res-torānā, un, tikko iekšā, lai priekšā uzvirst, jūk, šķīst — skreja, šaudība, drāzma, ņurga — va' dieniņ! tāds ciemiņš! — un šurpu no malu malām jau lunkani lēkšo melnbalti ķelneri, jau tiem pa priekšu, gaisu badīdams, gludi ripo un roķeles vi-rina pats krogus pārvaldnieks — satvīcis, satūcis, sajūsmā izplūdis, laimīgs —, bet no-klaudz un nodip patrepē, un no pustumsas plandīgi izvirpuļo viens vēl pašāks, nu-dien! — pats pašākais visu ēstuvju, dzer-tuvju utt. ģenerāldirektoršefs, viscaur pu-tās, gaitā pogā ciet goda livreju, sviež gal-

vās plikumam pāri trīs četras šķipsnas, lidot lido un tusnīdams spurdz («...nupat uzzināju, puh, puh... skrēju, puh, puh... pedāli grīdā, puh...»), un aizšaujas visiem iešķērsām priekšā, pirmais klāt un sveic mīļdārgo viesi — lūgtum! Nav pelami, Vilibalds paloka galvu. Nolīgo priecīgu kūkumu klaidis. Vilibalds dodas. Sulaiņi metas. Muguras, smaidiņi, taukas acis nīrb, tinas ap; Vilibalds vēsi iet, raudzīdams neiebraukt elkoņus kroģera karstajā ģīmī, kas pamanās vīdēt uzreiz abās pusēs; vēsi, aizvien melnkoka spieķīti, aizvien pavirši pirkstos virpinot, zālē iekšā, orķestris pucē vaļā «When the Saints...», frakoti kungi ir kājās un taktī sit plaukstas, rotās, ādās un parfīmos tērpušās dāmas peliski sačaukstas: «Ai, vai! Pats Maestro! Fascinējošs! Un jaunā filma, Kanna galvenā balva, ai! Es ģībstu. Es mirstu! Turiet, tveriet mani pie padusēm, ai!» Krīt. Vilibalds vēsi. Tuvojas savam galdiņam — vienmēr un tikai viņam turētam ēnainā nišā ar plīša aizkariem, svecēm, tropu augļiem un dažām balerīnām. Vaļīgi atzvilst dīvāna spilvenos. Atslīen ziloņa ilkņa spieķīti kaktā. Pārliel labo kāju pār otru, lielisks kā allaž. Pusbalsī pasviež sulaiņu ģenerālim: «Kā parasti.» Viesmīļi sasit papēžus, korī noducina: «Tūlīt tiks izpildīts, biedri Bimberbaum!» — apsviežas riņķī un aizauļo sacensties izdarībā, gāžot mēbeles apkārt un durvis iz eņģēm ārā. Jā gan.

Tikpat centīgi sacenšas Londonas,

Parīzes, Luvras un Bostonas vadošās galerijas, lai iegūtu tiesības kaut uz britiņu izstādīt Vilibalda gravīras un freskas. Tikai izstādīt, ne nopirkt, jo tās visas, atskaitot varbūt dažas caur Bimberbauma Fondu izsolēs pasaules trūkcūcietējiem pārdotās, viņš ir jau pašā sākumā novēlējis dzimtenes Mākslas muzejam, kas tūdaļ sagraūda veco mantību bēniņos un pārdēvējās par Bimberbauma galeriju; Meistaru pašu teju, teju vai iecel akadēmiķos, no kādas pārmēribas viņš pagūst pēdējā brīdī atteikties un apmierinās ar vienkārši pilsetas Goda pilsoņa goda titulu, pie reizes aplaimodams novadniekus ar dažiem labdarības koncertiem Centrālajā stadionā, sagādādams ieganstu piešķirt arī šai būvei savu vārdu.

Kas par to, ka Vilibalds Redžinalds Leo Bimberbaums ir gados vēl it jauns, tik un tā viņa daiļdarbus jau kur tie laiki izdod pilnīgi visās valodās, ieskaitot svešvalodas, un galvenajās viņam jau ir, bet pārējās top Kopoti raksti lielos sējumos, kuri veikalos neparādās gandrīz nekur, jo katru izķer karstu, līdz galam īsti pat nenodrukātu, tieši iz tipogrāfiskās mašīnas, pirms vēl visi burti ir kārtīgi iekšā un pieturzīmes vietās. Melnajā tirgū tas iet par tādu naudu, ka nav vispār nopērkams, ja nu vienīgi iemaināms pret otru tādu pašu V. R. L. Bimberbauma grāmatu. Tāpēc pasaules vareno durvis Vilibalds ver bez klauvēšanas, pasviež savu dzintara spieķīti istabenēm un reizēm paceļ

sveicienam gardibeni — čau, Ronij vai
Ļoņa, vai, piemēram, arī tu, Kim! Kā iet
jaunībā? Viņš ir allažiņ gaidīts cie-
miņš — nē! kur nu tikai ciemiņš —
ģimenes galma draugs un īstens viktori-
ānis karaļa Viktora pilī («Viķka? Snobs,
protams, jēt puika uz goda.»), bet, teik-
sim, tāds ANO priekšsēdis Valdhaims, ko
Vilibalds, sizdams pa kamiešiem, dēvē
vienkārši par špicbuku Kurtu, laipni ļau-
dams sevi uzrunāt vienkārši par «dārgo
draugu seru Vilibaldu», ne tikai vienmēr,
labprāt un uzreiz atplestām rokām viņu
pieņem, bet, nu, pilnīgi deg sarīkot plaša
mēroga pusdienas līmenī, lai Bimber-
bauma pamācīgos tostus tad varētu tran-
slēt ABC, BBC, NBC, etc., u. c.

Tiklab Elizejas lauku, kā mežaino Rie-
tumu salonos sezonas joks ir vientiesīgie
Zviedrijas karaliskie akadēmiķi, kas, izlī-
duši no ādām veltajos pūliņos neizpaust
pirms laika priecīgo vēsti, tipiskā pliku
valdnieku pašapmānā slēpj cikelbārdiņās
viltīgus smaidiņus, kamēr vai katrs Bom-
bejas un Dahomejas avīžpuika, ja vaicāts,
zina nešaubīgi atbildēt, kam šogad kritīs
Nobela prēmija. Kas tur ko nezināt? Popu-
lārie Holknērs ar Femingveju mirdami
paziņo: «Mēs aizejam ar mierīgām sir-
dīm. Pasaules tautu literatūra paliek dro-
šās rokās.» Bet vecais Einšteins reiz sir-
snīgā sarunā vaļsirdīgi atzīstas: «Ai, ko nu
es. Nav man tās tārpas, jeibogu. Jūs, Vili-
bald, vot, jūs vienīgais spējat glābt cil-
vēci — izvest, kā saka, no neziņas tumsas

un ievest, tā teikt, mūžīgā gaismā.» Uz to Vilibalds pieklājīgi atbild: «Nu, nu, ko tu, Serjoža. Arī tavi nopelni nav gluži zemē metami. Tas kuģis, kaut vai, tici man,» — liekoš sirmajam zēnam nobirdināt aizkustinājuma asaru. Nuja. Un kur tad vēl pasaules sieviešu asaras! Un rokas, un sirdis. Kāliem! Ņemsim kaut vai to pašu Džeinīti, piemēram, Fondu... Tas nu tā, starp citu. Toties ubagi, zīdaiņi, publicisti un praporščiki — tie vairs nūdien ne maz neprot savu dievināšanu pastāstīt, pīkst vien ar ciet acīm. Tā, lūk.

Lai gan to prēmiju Vilibalds, protams, dabū, visiem tomēr paliek tāda īsti neizpildīta pienākuma un neveiklības sajūta, jo ikkatrs apzinās, ka mūsu gadsimtā grozās desmiti un pat simti tādu pašu laureātu — nezin vai kāds var tos visus ātrumā uzskaitīt —, un tāpēc skanīgais tituls šai reizē ir tikai viens vārdam piekaram plaša patēriņa grabulis, kas ne tuvu neatsver Vilibalda raženā mūža diženo veikumu vispārības labā. (Nu jā, klāt vēl arī tas trešdaļmiljons naudā, bet ar to tak mūs laikos nevar paēdināt pat ne vissīkā kā valstiņas, kur nu vēl visas pasaules trūkumcietējus.) Sabiedrību ir vienkārši satricinājis pagalam nesagatavotu Bimberbauma ģēnija grūti aptveramais radijums — viņa Universālā Visa Esošā Teorija, saīsināti — UVET. Viss, ko cilvēce savā mūžā ir paveikusi līdz Bimberbaumam, kopsvarā nevelk pat vienu pašu UVET milzīgo zemtekstu vien. Nu stei-

dzami vajag atbilstoša mēroga pagodinājumu, un tā pati ANO radošā sadarbībā ar Starptautisko Sarkano Krustu un Vietējo Pusmēnesi pošas dibināt unikālu un vēsturē nekad nebijušu prēmiju, ko ik gadu kopā ar godarakstu, ordeni un prāvu zelta biķeri pasniegt cēlloka pūra lādē tikai un vienīgi cilvēces labdarim nr. 1 — Saulem Vilibaldam Redžinaldam Leo Bimberbaumam. Līdzekļus Bimberbauma Balvai ar prieku saziēdo pateicīgie planētas apdzīvotāji — no katra iekasējot tīro sīkumu — nieka 1 kap., saskrien glīta summiņa trūkumcietēju palīdzīšanai. (Daži skauģi ņerkst, ka šis pasākums radu un draugu būšana vien esot, taču šie niekkalbji atrodas nospiedošā mazākumā un pagrīdē, turklāt savstarpēji pazīstas maz, tāpēc tura par labāku labāk turēt muti, dibināti sargādāties no sabiedriskās domas sašutuma lēkmes un linča tiesas starptautiskā mērogā, un apbalvošanas sarīkojums noris lielā vienprātībā un kopiskā pacilātībā, ar nebeidzamiem aplausiem un vētrainām ovācijām, netrūkstot arī spontāniem kora izkiedzieniem.)

UVET tiek ieviesta pasaules augstskolās kā obligāts galvenais priekšmets, vēlāk arī pamatskolās. Lai vadītu studijas un koordinētu pētījumus, ieliek pamatus UVET Akadēmijai un tās filiālēm valstīs un kontinentos. Par Akadēmijas Goda Prezidentu uz laiku laikiem ievēlē, saprotams, Viedo Vilibaldu Redžinaldu Leo Bimberbaumu Pašu, turklāt Oksfordas, Tērbatas, Sor-

bonnas, tām pakal pārējās mācību iestādes izsniedz viņam Goda Doktora apmetņus. Akadēmija sasauc ikgadējus kongresus, rīko ikmēneša konferences, notur iknedēļas sēdes un ikdienas apspriedes, publicē šo pasākumu stenogrammas un pārskatus un izdod «UVET Vēstnesi», «Problēmas», «Jautājumus», «Atbildes» un «Biļetenu», tāpēc kā sēnes pēc aktīva lietus malu malās sazeļ dažnedažādas UVET ieviešanas, izplatīšanas, veicināšanas, propagandēšanas, atbalsta un aizsardzības organizācijas, apvienības, klubi un biedrības — skali piesakās «Brīvās uvetistes», rosās «UVET Pavarda Turētājas», klusē un rikojas «UVET Vientuļie Vilki», sparīgi jaucas starpā un allaž interesējas mundrie «Uvetērāni», bet «UVET Skauti» un «Jaunie uvetieši» ar karstām rokām un dzidrām balsīm sakūst vienā varenā «Uvet Vispasaules Jaunatnes Asociācijā» — čaklu uvetiskās nākotnes kalēju masveida kalvē, uvetisms uzvaroši un neapturami plešas, sniedzas, ietiecas, aptver, ienāk ik mājā un ģimenē un tur paliek, līdz beidzot nobriest neatliekama vajadzība pārkārtot, pirmkārt, ANO un pie reizes UNESCO, otrkārt, pārējos valstu un sabiedriskos iestādījumus, tos apvienojot, tad atceļot un vietā izveidojot ANUVETO — Apvienoto Nāciju Universālās Visa Esošā Teorijas Organizāciju — ar Vaduguni priekšgalā, tā gan, jā. Šī notikuma pienācīgai iemūžināšanai pulcējas brigādē austrumzemju vissmalkākie juvelieri un, triecienstrādājot arī brīv-

ltn svētku dienās, no pulka dārgu akmeņu un metālu pirms termiņa izkaļ UVET Pauraugrāmatu. Lūk. Uzreiz rodas jautājums, kur lai to liek. Vairākas valdības piedāvājas ierādīt īpašas telpas, daži ieteic vadāt to arvien apkārt un izlikt apskatei ik pilsētā, sādžā un sētā, citi sliecas norakt to dziļi zemē un atkal atrakt pēc tūkstoš gadiem, viens ierosina palaist Grāmatu Piena Ceļa virzienā, lai ir no kā pamācīties arī tāspuses hipotētiskajām būtnēm, taču galu galā vienojas uzcelt tās glabāšanai Grāmatas Templi, ko drīz vien arī uzceļ pasaules augstākā kalna Bimberbauma virsotnē, iepriekš pagarinot to līdz apaļam deviņtūkstošniekam ar 152 m titāna obelisku, ko pēcāk vainago ar bāku, observatoriju, Panāzijas TV antenu, uz riņķi grozāmu restorānu un ANUVETO karogu. (Šis ir visaugstākais, taču nebūt ne vienīgais Skolotāja vārdā nosauktais kalns — tāds ir ik apvidū, kurā atrodas kaut jel viens paugurs. Kurā neatrodas (stepēs, piemēram), vietvalži sacenšas mākslīgu uzbēršanā.) Grāmatu novieto uz parasta vienlaidus zelta kubikmetra Gaismas Tēva skulptūrālā atveida pakājē: platīna Bimberbaums pārdabiskā augumā, sandalkoka sandalēm kājās, dimantu staru vainagu aplik galvai, tēvišķai svētībai paceltu roku ar pobeģita olekti — iedvest neskaitāmajos pielūdzējos bijāšanu un dievināšanu. Tā!

Diemžēl īsti labi to iedvest neizdodas — neskaitāmajiem pielūdzējiem pieeja Altā-

rim un Templim vispār ir liegta, un svētnīcu, tāpat tās apkaimi, stipri apsargā steidzami mobilizēts internacionāls bataljons, jo tūlīt pēc tās atklāšanas kāds Herostrata ambīciju izmocīts puberts, nekrietni piesmērējies «Jauno uvetiešu» fizikultūras nozara alpīnisma sekcijai, mēģina iznīcināt UVET Zelta Grāmatas vienīgo eksemplāru un tādā veidā iespraukties vēsturē, un līdzīgu lētas slavas tiktāju jo dienas jo vairāk uzrodas — tāpēc ka filozofs pareizi norādījis, kas ir pasaules alga. Pa vienam, pa daži un bruņotās bandās tie atkal un atkal gan ar viltu, gan varu rauga aiztikt garām Tempļa garnizona gvardiem. Jo stingrāku pretsparu uzmanības dabū, jo bezkaunīgāki top, un Bimberbaums drīz atgādina apsēstu cietoksni, un Tibeta kopā ar Nepālu vēršas par vienu vienīgu kaujas lauku — ne dienu, ne nakti kalnos nerimst šāvieni, tāpat sprādzieni, kuru atbalss sniedz līdz pat Honkongai un citām Dienvidaustrumāzijas ostām. Vietējie mūki, iedomādamies Argamedonu sagaidījuši, sākumā nolien alās, tak arī zemē troksnis jaužas, ka ne pameditēt, nākas evakuēties uz Tjanšanu, pārceļot turp arī Šambalu. (Avīzēs par to nav, taču savējie ir apziņoti.)

Kamēr Grāmatu sargā arī klintis, ledāji, aukstums un plānais gaiss, Tēvs pats, kā jau dzīvs cilvēks, staigā apkārt pa samērā līdzenu zemi, diezgan viegli piekļūstams ļaudīm un viņu melnajiem nodomiem. Lai gan pašas pirmās uz viņu raidītās lodes

laimīgi aiziet garām (kā žurnālistiem pāstāsta terorists — narkotiku un naidīgas kūdišanas apstulbināts nesekmīgs ģimnāzists Dumspiross Papiross no Vidusjūras krastiem, šim roka nodrebējusi mūžības priekšā), gluži secen tās tomēr nav šautas, jo sajunda masu zemapziņā slepkavošanas instinktus, uzrīdot Ikkatra Vislabākajam Draugam slavas un asiņu kārē jukušu vajātāju ordas. Tērauds un svins spietiem vien strēgst Tēva miesas pašaizliedzīgo sargu krūtīs, ar kurām tie rindas kārtībā aizstājas priekšā nāvei, taču krīt arī cilvēki no malas — kāds UVET Akadēmijas pasūtījumu veikala krāvējs, apšaudišanās trokšņa pamodināts, pagūst pēdējā brīdī uzslieties kājās tieši vidū starp Tēvu un pret viņu pavērstu mašīnpistoles stobru, un tā — ar atplestu muti — varoņa stāvu lodes arī pārgriež uz pusēm, par ko atraitnei pasniedz diplomu, bet bāreņus bez konkursa pieņem vietējā Akadēmijas nodaļā par kurjeriem.

Aizsargu štatus divkāršo, to likmes trīskāršo, austrumu smalkkaļu laulātās skroderienes šūdina Tēvam bruņotu apakšveļu. Viss velti. Vienā īpaši ciniskā atentātā — tas tiek izdarīts trūkumcietēju bērnu nama iesvētīšanas laikā, himnai skanot, — kārtējam Tēva aizstāvim metoties ceļā sviņam, lode gadās no sudraba, izurbjas drošsirdīgam augumam cauri un trāpa. Redzēdams Nemirstīgo saļimstam un domādams to pagalam esam, ļaundaris, ekstāzē aurodams, pasteidzas novērst nejaušības un

atcelt šķēršļus, kuri varētu viņu aizkavēt nostāties mūžībā līdzās Visdiženākajam Cilvēkam, proti, salaiž mauzera aptveres palikumu sev pierē. (To viņš velti, nelaimīgais, jo nav paķēris līdzī personību apliecināšanu dokumentu, un tiesu medicīniskā ekspertīze izdibina to vien, ka tas bijis pagrimis tips bez sirds, bez dzimtenes, ar palamu «Višķis».)

Ziņa par šaušalīgo noziegumu vēja spārnēm apskrien zemeslodi, darba kolektīvos un dzīvesvietās masas tiek stihiski pulcinātas protesta un solidaritātes mītiņiem, kuros vienā bargā balsī nosoda, šausa un apzīmogo vēl neatmaskotos ienaidniekus, aicina atmaskot visus līdz beidzamajam līdzskrējējam un tūlīt pat arī atmasko, uzreiz pieprasa izdzimteniem taisnīgu, bet kakla tiesu, ko turpat uz vietas spriež un tūlīt izpilda, tad apliecina vienotību un pauž uzticību Stūrmaņa lietai un bimbēbaumisma ideāliem, un aizturētu elpu tver, ko radio ik minūti ziņo par Vadoņa veselības stāvokli: ārsti ir paveikuši neiespējamo, un ievainojums izrādās neesam dzīvībai bīstams, taču negēlīgs tik un tā — Tēvam ir laupīta spēja nodot pēcnācējiem savu ģeniālo gēnu neatkārtojamās īpašības. Tāpēc jaunu sparū gūst Tēvavārda došanas kampaņa upēm, asteroīdiem, lokomotīvēm, teicamas kārtības namiem, dabas norisēm, psihe parādībām un tautsaimniecības panākumiem, kartē uzņirb Bimbētaunas, Bimbēburgas, Bimbēbaldas, Bimbēvilas un Vilibaldinas, profe-

sori atklāj un apraksta Bimberbauma binomu, sindromu, efektu, fenomenu, līdzskaņu miju, atgriezenisko saikni un apziņas stāvokli, darbarūķi gavilēdami šķūrē simtmiljardo pudu, sportisti aizgūtnēm slēpo pa ekvatoru no Dienvidpola uz Ziemeļpolu; kino ļaudis it visur ir klāt ar savām bārdām un kamerām, tāpēc caur un cauri dokumentāls Bimberbaums, gluži vai dzīvs, auļo baltā tankā pa ekrāniem, spožu ideju zobenu vēzēdams te pa labi, te pa kreisi, no kā dažādi naidīgi grupējumi klājas platā un biezā vālā gar uzvaru ceļu, bet dziesminieki nepagurstoši iedvesmojas, uziet arvien jaunus izteiksmes līdzekļus (bimberforas, bimberdohas, bimbermoronus) un tik sekmīgi vairo Bimberbaumiānu ar mākslinieciski izciliem un idejiski nozīmīgiem daiļdarbiem, ka viendien aprūkstas papīra — miljoni ķeras pie cirvjiem, nogāž taigu un ielaužas džungļos, bet pārveidotajā dabas vaigā sakarina gaisa dārzus ar mērenu klimatu, koplietojuma pilīm, papagaiļiem un zelta zivīm, kur Viedā Gana nomodīgajā aizgādībā tautām bezrūpīgi pastaigāties pārtiešu nospraustajā virzienā.

Smagais pārbaudījums vēl jo ciešāk saliedē uvetistu rindas, taču saknosās un galvu jūtami ceļ arī asinskāri reakcijas spēki. Tāpēc ANUVETO Ģenerālās Asamblejas Ārkārtējs («Drošības») Plēnums apspriež jautājumu par Ceļazvaigznes fizisku saglabāšanu vismaz dažām

turpmākajām paaudzēm. Rūpīgi izskatījis iesniegtos projektus, Plēnums atzīst par maz efektīviem vai pārlietu krasiem un priekšlaicīgiem šādus ieteikumus: Tēvu pārģērbt par beztiesīgu bezpajumtes nēģeri un nomitināt inkognito trūkumcietēju kvartālos; ievadīt ģeostacionārā orbitā; stipri atdzēsēt un noslēpt uz tūkstoš gadiem Šveices bankas seifā; zemūdens kuģi arvien vadāt apkārt nezināmās okeāna dziļēs; sadalīt informācijas pamatvienībās un iekodēt ESM atmiņā; pārveidot sugas vārdā un abstraktā jēdzienā un izrunāt tikai čukstus vai nepieminēt nemaz, pilnīgi aizmirst un izlikties, ka nekā tāda vispār nav, un tad neuzkrītoši pavērot, kas tad īstenībā ir. Citi konkrēti priekšlikumi paliek neizteikti slepenības vai vēl kādu apsvērumu dēļ, un pēc auglīgas viedokļu izmijas tiek vienprātīgi nolemts atlikt galīgā lēmuma pieņemšanu līdz tam nākotnes laikam, kad visiem būs vienādas domas, bet Tēva pagaidu glabāšanai uzbūvēt pamatīgu betona bunkuru, ko īpaši iedalītā gruntsgabālā Sahāras tuksneša vidienē drīz arī uzbūvē firmu apvienība PAX, kas specializējas tieši atompatversmju celtniecībā. Pasūtītāji — ANU-VETO un UVET Akadēmija — līdzekļus nežēlo, tāpēc meistari strādā pēc labākās sirdsapziņas, veic pat superdziļu urbumu un uzdabū virszemē dzeramus mantijas ūdeņus, un iekopj mazu, taču visnotaļ jauku floras un faunas oāzi ar komfortablu trīsistabu namiņu vidū, taisni virs piec-

stūrīnās dzelzsbetona patversmes. Gan mājā, gan bunkurā Tēva rīcībā ir dažādas labierīcības — somu pirts ar baseinu, gaisa dzesēšanas mašīna, lēta gāze, elektrība un pods ar ūdensnoraujamo aparātu. Gluži labi saprotamā degsmē sagādāt Tēvam visas iedomājamās ērtības godprātīgie amatnieki mazdrusciņ pārcenšas un ieviek arī centrālapkuri. «Visādiem gadījumiem,» tie vēlāk taisnosies.

Vadonis nu vada dienas lieliski iekārtotā un aprīkotā, tomēr ne īsti omulīgā miteklī — ik uz soļa jāpiesargās no elektroniskiem slazdiem, kas te ir dučiem un modri vaktē ik paksi un šķirbu, jo dzīviem cilvēkiem viņa tiešu apsardzību vairs neuztic — cilvēki ir un paliek tikai cilvēki, un kārdinājums turpat acu priekšā. Vislabprātāk viņš kavējas plašajā kabinetā, kur vaļsbrīžos klausās mūziku, galvenoties klasisko, viņam veltīto, izklaidei spēlē pats ar sevi Zennera kārtis vai sunīšus un parasti vinnē, risina dažu vēl neapgūtu šaha pozīciju, līdz ir izpētījis un sīki aprakstījis visus iespējamus un neiespējamus situāciju variantus, tad ņem pārļapot kādu grāmatu — cieši līdz pašiem griestiem pieliktajos plauktos ik sējumu rotā autora apbrīnu, cieņu un pateicību apliecinošs ieraksts. Un kas viss tur nav! «Augstā Dziesma, Tēva tikumu cildināšanai no Zālamana sadainota» un «Gargantija un Pantagriels» («Iespaidīgajam Tēvam pārjaudīgā aizgrābtībā. Gargantija, Pantagriels.»), Odiseja «Iliādas» pirmpublicē-

jums un agrīnais Lukianskis oriģinālā, Erasmas Roterdama apbružāts sējumiņš un nevienam, atskaitot Tēvu, nezināma studenta «Apokrifi», un Šekspīras Hamleta skrejlapas «Būtnei nebūt!» rokraksts, un Zāra Tustra, un viss Kontūzijs — ak! kur nu visu pieminēt, pilns saraksts diezin vai atronams pat ANUVETO Fundamentālās bibliotēkas arhīvos —, cits pie cita rindojas «Encyclopaedia Bimberbaumica» apkaltie folianti, grodos grēdojas smagas «Vēdas», visam pāri paceļas viedā Galvlīta kilometrīgo ādas ruļļu krautnes, piekāpē staltojas Vertera «Jaunās bēdas»... Nav vērts uzskaitīt autoru vārdus, jo šo un arī visu pārējo darbu īstais radītājs — lai gan ar atpakaļ pagātnē vietumis ejošu datumu — galu galā izrādās esam pats Tēvs, tādā ziņā, ka, vienkārši, viņš tos visus būtu pats sarakstījis, turklāt daudz vairāk, izcilāk un bez drukas kļūdām, ja vien būtu taislaikos dzīvojis, bet tieši tā tas patiesībā arī ir, jo mūžamesošajam Visa Tēvsmātem un Dēlam nevaids, loģiski, nedz sākuma, nedz gala, tik pastāvīga ilgotne, kam, cita starpā, izpausme un pierādījums — visi viņa raksti. Bet tas uzliek zināmus pienākumus, tāpēc Tēvs reti ļaujās vaļoties un augām dienām un caurām naktīm spraigi strādā esamības labā pie otra no saviem galvenajiem darbiem — Universālās Visa Neesošā Teorijas, saīsināti — UVNET (kas, par lielu nožēlošanu mūsu civilizācijai, netiek pabeigts).

Taču mierīgi brīži iekrīt arvien retāk,

arvien biežāk atskan trauksmes signāls (Keidža un Paula arhipatētiskās simforatorijas Gloria Pateri sākuma akordi — Caurspiedīgā Starojuma ķerti, šie abi nošu mākslinieki arī ir atmetuši puicisko niekošanas un stājušies pie Tēva Slavaspasaulē, un barhānos sprakšķ patšautenes, pakšķ granātas, būkšķ dižgabali, palmu lapotnei cauri sūcas smirdbumbu dvinga. Līdz zobiem un nagiem bruņotu teroristu varzas siro gar mīnu joslas dzeloņdrāšu robežu un ar tumsas iestāšanos, beidzamā laikā arī dienas gaismā, nikni sturmē sargpostenus. Slavaspasaulē kārtojumiem piepulcējas vairāku režīmu izlūkdienestu algoti rīkļurāvēji krāsainās beretēs un kovboju platmaļēs, jo UVET laikam aizskar šo valstu agresīvās intereses un traucē īstenot tīkojumus. Profesionāļu vienības ir nesalīdzināmi bīstamākas par pašdarbīgajiem avantūristiem, tās mēdz ierasties bruņmašīnās un pat helikopteros, un cīņu troksnis nu vairs nerimst ne mirkli. Un ne tikai Sahārā. Visa pasaule rādās esam sašķēlusies antagoniskās nometnēs — planētas iedzīvotāju lielum lielais vairākums uzstājas, saprotams, par mieru un sadarbību UVET principu garā, kamēr bezgala ļaundabīgu un ārkārtīgi ietekmīgu spēku kliķe stumj visus, kā to var iedomāties, pasaules kara peklē. Blīst nelaime, gaisā jaužas kaut kas nelāgs.

Šādā politisko apstākļu spriedzē, skaidri redzēdams, ka viņa personība kaislību

izvārdzinātajai cilvēcei nu ir aumež nepanesams slogs, Tēvs cilā domu par brīvprātīgu aiziešanu no pasaules. Apmainīt ārieni, pasi un pagātni pret citu un apmesties ļaužu vidū kā līdzīgs pie līdzīgiem — tam viņš ir par lielu, daudz par lielu viņš nu ir izaudzis ikvienai mirstīgo pajumtei, turklāt nav vairs, kas viņam šo pajumti sniegtu, — visi radi ir izvērtušies redzamos sabiedriskos darbiniekos, mamma dzīvo galvenoties televizorā, tētis dzeras nost draudzīgu korespondentu lokā; bērniņas draugi, kad vēl drīkstēja pietikt klāt, tūdaļ stiklainām acīm klupa bučot rokas un dīrāt nost praža stērbeli suvenīram, bet uzticamie biedri trūkumcietēji, jau viņa ģimetni ieraugot, krīt gar zemi un zvēr, un vārtās, un solās nomirt... Sen garām arī tas brīdis, kad varēja mēģināt nemanīts izlavīties no aplenkuma, lai piebiedrotos vecajam hipijam Ahasfēram vai patvertos Lapzemē pie Kartēzija vai pie Nesijas Skotijā, nu, kaut vai ledus laukos pie Mērijas sentimentālā dēla. Atliek pārtraukt šīs saules miesisko gaitu, uz atvadām izkļedzot kaismīgu aicinājumu tautām izbeigt sīkumaino kasīšanos, pavērst skatus sauļup un atskārst baļķus pašu acīs — varbūt tas līdzētu. Vēl tikai darbs pie UVNET attur no izšķirīgā soļa, vēl viņš cer izcelt gaismā un parādīt cilvēkiem galīgo, vienīgo, nepārsūdzamo patiesību, kāda tā ir. Darbs tuvojas nobeigumam, jau pussoli priekšā vīd Pamata Postulāti.

Apt to laiku vienas pagalam satrumējušas

un diesvienzin kāpēc vēl nesabrukušas huntas barvedis pulkvedis Balustrada Ašaši Kadriļo (dēvēts par «Galīgi Trako») piepeši sūta Sahāras virzienā stratēģisko bumbvedēju eskadriļu, ko it kā aizsardzības vajadzībām par cietu, savas zemes tautai nolaupītu valūtu aizlaikus iegādājies vieglprātīgajās ārzemēs. Akts vieš lietpratējos satraukumu, jo pirms kādiem gadiem atsevišķos bulvāru izdevumos ir pazibējusi oficiāli neapstiprināta ziņa, ka režīma aģenti būtu kaimiņvalstī izzaguši no kodolpētījumu elektrostacijas puskaсти urāna rūdas kopā ar attiecīgu instrukciju. Pulkvedis izsmej panikas cēlējus, teicas nesam tak galīgi traks un jokodamies piesola skribentiem pa kaklu, tāpēc bažas rimst.

Tēvs nupat ir atradis beidzot un jau grāsās pierakstīt vienādojumu, uz kura balstīta viņa teorijas ēka uzsliesies visā tās monolītajā majestātiskumā, kad atskan kārtējais trauksmes signāls. Viņš mirkli vilcinās. Tad sirdīgi iesviež kaktā līdz serdei apgrauzīto zīmuli, paņem savu ebonīta spieķīti un bez steigas noklibo pazemē, Galveno Formulu prātā bubinādams.

Bunkurs izrādās būvēts tik tiešām pamatīgi, gods kam gods, un drausmīgo triecienu iztur, kaut arī griestiem nobirst apmetums un gaisma nodziest. Kad iedegas blāvā avārijas spuldzīte, Vilibalds ierauga, ka no plīsušajām apkures rorēm aumalām cērt ūdens; viņš metas nogriezt sadales krānus, kas atrodas turpat blakus — palīgtelpā, taču steigā un pustumsā neat-

top nobloķēt lāzera lamatas. Pēdējais, ko viņš paspēj atklāt un kas viņu ļoti izbrīni, ir pelikāni — tie lido, agrāk dīvainā kārtā neievēroti, persiešu tepikī pie betona sienas, dzīvas būtnes islama ornamentā. Norībina lielkalibra ložmetēja kārtā. Norībina lietišķi, vienaldzīgi.

Pasaules gals, kas nule šķitīs neizbēgams, nepienāk, jo satriektā cilvēce atrod par iespējamu pretišķības izrunāt pie galdiem. Izlīdzinājumu lielā mērā sekmē arī Universālās Visa Neesošā Teorijas melnraksti, jo tajos trūkst Galīgā Vienādojuma, un tā izskaitļošanai nu vajag ilgstošu planētas radošo resursu apvienojumu vienā saspringtā veselumā. Un neatliekami prasās ieviesties Tēva beidzami praktiskie at-radumi — MKU (Mūžīgās Kures Uguns), AGR (Allažās Griezes Rats), AKM (Apļa Kvadrāta Mehānisms) un daudzi citi, bet nākotnē priekšā stāv darbu darbs — apgūt pilnībā Tēva Mantojumu, kas apjomā līdzvērtīgs pasaulei kā tādai, un apjēgt viņa vietu Kosmosā jeb, pareizāk, kosmosa vietu Viņā — Visa Esošā un Neesošā Radītājā un Glabātājā, Neizdibināmajā Cēlonī un Neaptveramajā Sekā — dižs, pārcilvēcisks mērķis, uz kuru kopīgi cauri gadsimtiem tiekts un tiekts.

Trīs dienas pagaidījusi, cilvēce iecel Tēva saldētās miesas melnā kadiljakā un noved laicīgi uzceltā Mauzolejā, kas apmēros vairākkārt pārspēj ne īpaši slaveno Heopsa piramīdu (kases vien — kārtīgas lidostas ēkas lielumā) un viss būvēts no

viena vienīga baltā marmora, zemes augstākās šķīstības iemiesojuma, tāpēc šī minerāla pasaules krājumi manāmi gājuši mazumā, un tas dara miera vietu jo izcilāku. Jau Tēva dzīves laikā gar monumentu nepārtraukti skalojās tūristu un svētceļnieku straume; kas tur notiek bērēs, nav aprakstāms. Ziedu kalni. Vainagu grēdas. Un cilvēki — cilvēki! cilvēki! — melna jūra, līdz apvārsnim. Vaidi, asaras. Sakosti zobī. Dūrēs sažņaugtas rokas. Neviens neko nerunā — nav tādu vārdu. Tikai Šopēns, tikai artilērija, karogi pusmastā. Stalaktītu un stalagmītu hermētisks šķirsts ar Tēva mūžīgi nemirstīgajām atliekām neitrālu gāzu vidē lēnām iegulst pēdējā atdusas vietā. To pārsedz bieza kaprā logota bruņstikla plātne: bumm.

Pēc dienām, nedēļām, pēc laika, neuzkrītoši apbedījuši pūļa samītos līdzbiedrus, bērinieki nopūšas un izklīst pa bārā pamesto zemeslodi — to appost un mēģināt pašu knapajiem spēkiem aprūpēt. Vēlreiz tiek sasaukti vienkop austrumu smalkmeistari, jo, kolīdz padzirdis sēru vēsti, Tempļa garnizons sašauj Zelta Grāmatu driskās un pilnā ierindā ietop vēstures annālēs. Šoreiz darbi nez kāpēc īsti vairs nesecas, pirmīt šķirmīgie amatnieki dīki paslamstās apkārt, uzgrūzdamies cits citam kā pusmiegā, pasēž rokām klēpī, pastiepj, beņķus mērīdami, gumiju, drusku pastāv aizpakšiem un pa vienam vien izčib katrs savā dzimtajā virzienā, atvadām labi ja noburkšķot nekādu atrunu, turklāt rūk,

līdz izsīkst, piešķirtie dārgmateriāli, taču tas nevienu laikam vairs neuztrauc. Tempļa zālēs iemājo caurvējš un sagālējusi grab atmatā aizlaistā hektoplazma, garšļaukus nogāzto platīna tēlu sarma pārvelk biezām bruņām. Un ielejās arī noskrien un susē savulaik versmainais dzīves ritējums, ļaudis kūtri brien ikdienas seklumu, turas cieši pie zemes un it nemaz netiecas lidot, un tālab pamazām zaudē Tēva aizdotos spārnus — kādam tie apkrit viegli, drīz un bez sāpēm un tad kaltēti karājas vadzī pie zvēru ragiem, ādām un izbāžņiem vai put kodēm par ēsmu atmiņu lādē vai saltajā kambarī («kādreiz varbūt...»), citam iekaist, pūžņo, ilgi un mokoši čulgo, līdz nonīkst par gandrīz nepamanāmu kūkumtulznu, kas arī pēc gadiem vēl mēdz pa retam iekniesties uz laiku griežiem. Tak ne visiem tā. Dažiem, lai arī pavisam nedaudziem, pavedas nosaudzēt brīnišķo aparātu un uzturēt stipru, darbīgu, lokanu, vaiga sviedros to šļaukot un vingrinot garās grūtu bezmiega pārdomu naktīs. Nu jau lāgā pat neatminēdamies, kur, kad, par kādiem grēkiem vai nopelniem svešādo, sadzīvē itin neērto orgānu dabūjuši un kādai noteiktai vajadzībai tas bijis pagātnē vai kādam sevišķam gadījumam iecerēts nākotnē, tie tomēr jūt gana urdošu pienākumu būt allaž modriem un gaidīt, un neļaut retajai iemaņai ierūsēt. Vienreiz ik gadu, parasti zemliku mēneša beidzamās dienas vēlā nogalē, tie sakāpj visi uz palodzēm, reizē atliec aptirpušos, tomēr vēl

arvien spēcīgās lidlocekļus un tad sakniebtām lūpām smagnēji ieslīd drēgnajā naktī iekšā. Blāvi ieskanas dīvaina mūzika, apdziest. Lietus piestāj, un pierimst vējš. Virs pilsētas jumtiem, gar torņu smailēm un koku galotnēm pāri laižas bez īpaša mērķa un trokšņa lieli, sirmi putni spoguļspodros stulmu zābakos, klusē un brīžam ieraida strupu, bet vērīgu mirkli aušīgo pilsoņu gaišajos logos; bērni sabīstas, pamanot bālsejainu ēnu rēgaini noplīvam taipus stiklam, un mātēm nākas ilgi tos klusināt — kuš, muļķīt, neraudi, nav tur neviena, tur nevar būt — un atvairīt piepešas saltas skuras ar domās steidzīgi mestu krustu, un aizvilkt logam priekšā aizkarus ciet.

KANTAINIS GALĒS

DZELTENAS LAPAS

Redaktors (LR)
Redaktors (BMP)
Redaktors (J)
Redaktors (Z)

Labdien, cienījamie radio klausītāji! Šis
rādītājs ir tieši tāds, kāds ir mūsu
radio, mikrofoniem pūcējoties, vadoš
kā, lai kopīgi spēriem mūsu sapņus
pār. Vieni atbūdes uz jautā
kā, lai vienlaicīgi kā jautā
kā, lai vienlaicīgi kā jautā
kā, lai vienlaicīgi kā jautā

Labdien, labdien. Kā, lai vienlaicīgi kā jautā
kā, lai vienlaicīgi kā jautā
kā, lai vienlaicīgi kā jautā
kā, lai vienlaicīgi kā jautā

tuk tuk tuk

A. NEIBARTS

Labdien, labdien. Kā, lai vienlaicīgi kā jautā
kā, lai vienlaicīgi kā jautā
kā, lai vienlaicīgi kā jautā
kā, lai vienlaicīgi kā jautā

IV

DELTENAS LAPAS

the top of

A WEINSTEIN

KANTAINAIS GALDS

Piedalās:

Lielais Biedrs (LB)

Biedrs Mazais Priekšnieks (BMP)

Jazeps Jekabovičs (JJ)

Žurnālists Žurnālists (ŽŽ)

ŽŽ:

Labdien, cienījamie radioskatītāji! Mēs ieslēdzamies tribīnē, kurā pie mūsu apaļajiem mikrofoniem pulcējušies vadošie biedri, lai kopīgi apspriestu mūsu sāpīgās vietas. Viņi atbildēs uz jautājumiem. Pirmais un vissāpīgākais ir jautājums par sociālo taisnīgumu. Lūdzu, biedri, ko jūs par to varētu teikt?

LB:

Labdien, labdien. Kļhem! Biedri! Šodien, kad mūsu valsts droši kā vēl nekad sper kosmosā, neatkarīgi no tā, kādā valodā runājam, ja mēs šeit dzīvojam, tas izraisa vēl nepieredzētu pacēlumu un dziļu apmierinājumu darbaļaužu masās. Iepriekšējo gadu pieredze rāda, ka pirmais, lai iztaisītu cilvēkus laimīgus, mums visiem vajaga sākt smaidīt jau šodien, lai izbūvētu tādu laimi nākotnes paudzēm. Varam redzēt, ka situācijas pasliktinā-

šanās ir visās vietās palēnināta no abām pusēm. Jautājums šodien stādās tā, ka ikvienam mums vajag mīlēt šo te vēsturiski daudznacionālo zemes stūrīti, kas ir dzimtene. Protams, ņemot vērā arī vietējo biedru jūtas, tikai bez emocijām. Gribas pateikt, ka tiek visur paātrināti, un it īpaši kosmosā, tagad jau mūsu kombaini, cilvēku resursi un cita tehnika. Tomēr es nevaru arī teikt, ka mums izdevies būtiski pavirzīties uz priekšu. Tāpēc es ļoti gribētu griezties, lai visi, kas labi strādā, bet ir kaut ko nokavējuši, vienreiz ir jāuzloka rokas un jāsāk strādāt pillā.

ZZ:

Paldies! Vairāki televīzijas lasītāji vēstulēs uztraucas par sociālo taisnīgumu. Kādas ir jūsu domas šajā jautājumā?

LB:

Ir tāda problēma. Es biju Japānā, tur viņi, japānieši, arī strādā. Mēs jau esam dabūjuši miljārdus pudu čuguna, bet visas valsts kompleksā mehanizācija aptver astoņdesmit vienu procentu. Esam arī samazinājuši cilvēku rūpniecisko ražošanas skaitu. Un tas ir labi. Tikai tas ir jautājums tāds, ka, pārāk stipri nepārspīlējot, var teikt, ka izslaukumi no katras slaucējas atkal palielinājušies vēl nekad nepieredzētā daudzumā. Jo govīm tagad dodam gan organisko mēslojumu, gan arī neorganisko — kaļķus, dolomītu, granīta šķembas, ditiram-

bosu un daudzus citus faktorus. Kāda ir izeja? Tikai visu lopu kompleksā mehānizācija.

ZZ:

Vai tas jāsaprot tā, ka no katra pēc spējām un katram pēc darba?

LB:

Nē, divreiz dienā. Cilvēki ir, herbicīdi ir, vajag tikai strādāt.

BMP:

Biedri, atļausiet. Kā teica mūsu lielais draugs, visas cilvēces draugs Jurijs Aleksejevičs Gagarins, pulkvedis, kad viņš lidoja pāri: situācija, runājot Marksa Engelsa vārdiem, ir kapitāla. Bail skatīties.

LB:

Vēlreiz atkārtoju, ka vajag strādāt. Neskatoties ne uz ko, nauda mums ir, bet ar materiāliem līdzekļiem vēl ir grūtības.

JJ:

Biedri, ja atļausiet, šajā brīdī es gribētu arī griezties un dalīties ar vienu piemēru, kas notika nesen ar vienu mūsu biedru, kad viņš gāja pa ielu. Tikai sākumam nolasīšu, ka ir ienācis priekšlikums, tas ir ienācis no darba kolektīviem, sapulcē ienests, lai šogad atzīmēt gadskārtējo dzimšanas dienu, kas izpildās izcilam...

jām, izcilajamam, te ir rakstīts... un darbiniekam, ē, eņ, khē, ņe... ē, atzīmēt... kas aprit, ja nekļūdos, biedra Urbuļa simto jubileju, kopš viņš ir, tā teikt, ar mums. Nē... ē, kh, es kaut ko nesaprotu... Biedri, kāpēc mums jāatzīmē šī, ē... b. Urbuļa sešdesmit devīto, kā saka, dienu? Tā šeit rakstīts...

ŽŽ:

Dārgie radorakstītāji! Jūs klausāties ierakstu no tribīnes, kurā šodien atrodas trīs atbildīgi biedri. Izmantojot gadījumu, gribu viņiem uzdot dažus mūsu skatītāju jautājumus, ko mums uzdod, piemēram, biedrs Lokomotorovičs, kurš dzīvo kolhozā. Viņu zināmā mērā satriec daži procesi. Šim viņa satriekumam kaut kādā ziņā piesienas arī biedrene Drena no rūpnīcas. Arī viņai rūp sociālais taisnīgums. Vēlos pavaicāt mūsu biedriem, ko viņi varētu šajā sakarā atbildēt?

JJ:

Bet šeit ir tā rakstīts! Un parakstīts.

LB:

Lai man piedod rakstošā inteliģencija, taču tagad daudzi raksta. Un to var saprast. Tas ir izsaukts ar to, ka objektīvā realitāte ir aizgājusi divos dažādos virzienos. Varbūt šis sarežģījums, viņš no kā rodas? Viņš no tā rodas, ka ir konkrēti cilvēki. Mēs ar biedriem apspriedāties, un

mūsu atbilde un arī katra godīga padomju rūķa atbilde ir viena — nē! Un vēlreiz. Demokrātija jau mūs ir pietuvinājusi pie tā, ka cilvēki var izteikt domas.

ZZ:

Jā. Paldies.

JJ:

Es atkārtuju, biedri, tā šeit ir rakstīts.

BMP:

Atļausiet, biedri, dažus vārdus par demokrātiju...

JJ:

Biedri, es gribu teikt, kāpēc es laužos uz tribīni, tāpēc, ka mēs varbūt vēl varam izlīdzināt stāvokli, tāpēc ilustrācijai, biedri, atļaujiet citēt gadījumu ar mūsu biedru, kurš, kā teicu, gāja pa ielu, tikai gribu atgādināt, ka nevajadzētu atlikt arī jautājuma par darbinieka Urbuļa svinēšanas, kā saka, izlemšanu. Jo ir sasaukta komisija, un viņas domas un manas ir tādas, ka strādnieku klase gaida un var arī nepiedot. Mums pie viņiem jāpieiet ar cieņu, un šeit arī tā rakstīts.

BMP:

Biedri, gribu vērst uzmanību, ka es esmu jau sirms vīrs, bet bija man bērniņa, un tagad ir prulā... pļur... pru... pu... p... pur...

LB:

Ir tāds viedoklis. Es jums teikšu tā, ka pavisam nesen mēs ar biedriem daudz domājām, un ir pieņemts likums. Uzskatu par nepieciešamību izteikt, ka tas būs labs fundamenta, uz kura mazāk runāt, bet vairāk strādāt.

BMP:

Jā, biedri. Mēs sastādījām komisiju. Tas ir pareizi.

ZZ:

Jā. Paldies. Taču atsevišķos mūsu laikraksta skatītājos neizpratni tik un tā vieš zināmas norises, kas vērojamas ikdienā. Piemēram, tas, ka pilsētā un tās apkaimē joprojām nesodīts darbojas Hepatīts. Šur un tur manīta arī Salmonella. Mūsu rakstītājiem šķiet, ka minētās izpausmes kaut kādā mērā ignorē sociālo taisnīgumu. Kā domājat jūs? Vai tas ir sociālā taisnīguma ignorējums?

LB:

Vai tad tā runā? Neesmu kompetents, bet gribu dalīties ar savām domām, lai visās dzīves sfērās plašāk jālieto divdabjus ar -šana.

JJ:

Šeit es gribu uzreiz pilnīgi piekrist un atgādināt par gadījumu ar to mūsu biedru, kurš, kad gāja pa ielu, satika vienu pilsētas vai tās nomales pilsoni,

kuram palīdzēja. Nedrīkstam arī aizmirst pazīstamo darbinieku b. Urbuli, jo ko mēs darīsim ar viņa svin... atklāšanas atzīmēšanu.

BMP:

Biedri. Varu paziņot, ka par šo gadījumu notika mūsu komisijas sēde... ē... šana, kura, man te ir protokols, atzina notikušos... projektus par nepilnīgām... ē, khe, e... nepilnvērtīgām, kh... jā... un pieņēma par nepieciešamām pilnīgām izstrādājumam... šanai. Bija redakcionāras rakstura labojumi. Labošana. Tika nolemts dzimšanas die... šana... na.

JJ:

Jā, biedri, un tomēr šis fenomens ar mūsu biedru, kurš gāja pa ielu un satika cilvēku, un viņam palīdzēja, tas ir tāds fakts, kuru nevaram ignorēt bez ievēribas.

ŽŽ:

Jā. Godājamie radiofona redzētāji! Izmantojot iespēju pavaicāt mūsu vadošajiem biedriem, ko viņi domā par biedru, kurš satika uz ielas citu biedru, kuram tad palīdzēja, gribu pie reizes izteikt pārliecību — kas reizē būs arī jautājums — par sociālā taisnīguma... klātbūšanu mūsu apkārtējā vidē.

LB:

Kamēr nav noskaidroti šīs lietas visi apstākļi, neesam ar šo jautājumu tuvāk

iepazīnušies. Tāpēc, lūdzu, biedri, — izteiksim dažas piebildes.

BMP:

Biedri! Kā mēs visi to sen zinām, tad sociālā taisnīguma resursi pie mums ne tuvu nav izsmelti. Var atzīmēt, ka tas kārtējo reizi parādījās mūsu komisijas pirmšūnas pagājušās sestdienas talkas paplašinātajā sesijā, kurā šūnas rakstvedis jau atkal pierādīja — un viņš to izdarīja referātā «Mūsdienu sugu cīnīšanās un uzvarēšana kosmiskas karošanas ideoloģijas briesmu novēršanas apstākļu apgaismošanā» —, ka dibināti esam šajā jomā pašlaik atteikušies no kāpurķēdēm par labu padziļinātai divrindu šķērsvagošanai visās frontēs — turp, šurp un atpakaļ.

JJ:

Man vēl gribētos papildināt, ka šeit rakstīts tā — tūkstots deviņsimts astoņdesmit devīto dzimum, ē, šanas, kā saka, gadījumu.

BMP:

Pareizi. Mums ir komiteja, un viņa ir kursā. Lieta ir tāda, ka, kā jau daudzas reizes pasvītrojām, mehāniski izslaukumi no republikas turpina pieaugt par visiem apaļiem simts procentiem. Ir zināmi cilvēki, un mēs viņus zinām, kas ar to nodarbojas, tāpēc droši teiksim, ka tie

turpinās turpināties... ājas... āsies...
ās... ies.

LB:

Skaitļi, kā redzam, ir pozitīvi.

ZZ:

Jā. Paldies. Tiešām. Pret skaitļiem ir grūti ko iebilst. Vai piebilst. Kā dziesmā dzied Raimonds Pauls — «Brāl, ko tu pret vēju papirdīsi», vai ne?

LB:

Vot, šeit mums jādomā kopīgi, kā šajā plāksnē strādāt, lai mēs ietu visi dziļumā.

BMP:

Jā, ja drīkst, biedri, gribu pievienoties un atgādināt, ka šeit tomēr ir labāk kā Tverā, Kaļiņinas apgabalā. Un, lai kā mēs nešķirstītu vecās, dzeltenās vēstures lappuses, atrodam visur vienu un to pašu herogrāf... her... hereo... heoro... konzervatoriju — solis turp, divi šurp.

LB:

Tikai — zem kādu stabuli? Ir gadījumi, kad esam liecinieki tam, ka mūsu sabiedrībā vēl saglabājas cilvēki, kuri sēž jau sen zābakā, bet, vot, kož kājā, kad citi iet. Kā gandrīz it kā suņi. Paskatieties, kā viņi dzīvo! Viņi vēl dzīvo šeit — starp mums.

JJ:

Ja atļausiet. Tomēr, kā jau atzīmēju, esam sasnieguši visai apaļu biedra Urbuļa gadalaiku. Ne bez kļūdām un ne bez zudumiem, taču mēs ejam un iesim pa šito kursu. Kāds mūsu biedrs kopš, kā teicu, Perekopa laikiem nesen uz ielas pat satika un, kā jau vienreiz atzīmēju, palīdzēja pilsonim, kurš pa minēto ielu vilka aiz astes ziloni.

LB:

Esmu pret situācijas dramatisēšanu, taču, kas labi, tas labi.

BMP:

Papildināšu, ka Latvijai tas nav nekas jauns. Mūsu komitejas vārdā varu minēt daudz tādus gadījumus, kad, piemēram, arī pulkvedis Čapajevs Vasilijs Ivanovičs vairākkārt griezās šajā aspektā un citi biedri.

JJ:

Nevajag aizmirst, biedri, ka zilonis, kuru vilka aiz astes pa ielu pilsonis, kuram mūsu biedrs palīdzēja, bija, kā izrādījās, tā teikt, beigts. Un biedrs palīdzēja.

LB:

Atzišos, tas bija priekš manis maz izpētīts jautājums. Mums vajag vairāk atspoguļot un apgaismot problēmas un ceļus.

ZZ: Jā. Jums ir taisnība. Dārgie mūsu laikrakstītāji! Kā jūs varbūt jau zināt, mūsu radio kamerās ir ieslēgti mūsu vadošie biedri. Piekritot, ka mums vēl ir potences, negribu laist garām, nepavaicājis, kā tad īsti mūsu apstākļos ir ar sociālo taisnīgumu.

LB: Vot, es to jautājumu gribētu jums uzdot.

ZZ: Jā... Man? Atvainojiet, bet mūsu žurnāla klausītāji uzdod mums šo jautājumu uzdot jums.

LB: Sen jau ir pierādījies, ka sliktu dejojāju kaut kas traucē.

ZZ: Jā. Paldies.

BMP: Arī mēs komisijā bieži stādījām uzdevumus, un tie stāv joprojām, kā mūsu cilvēki, kuri vēl nav nonākuši līdz tādām līmenim, lai viņos atraisītu entuzismu, pa kuru iet... Ir tādi cilvēki.

ZZ: Jā, protams. Protams. Taču ir arī cilvēki, kuri izrāda interesi, vai pie mums kādreiz

tiks pilnā mērā īstenoti sociālā taisnīguma principi. Varbūt jūs varētu paust, ja jums ir, savu personisko viedokli?

BMP:

Labi, ņemiet tad manu pirti.

LB:

Biedri! Šodien pasaulē notiek milzīgi procesi! Mūsu valsts atrodas kosmosā! Visā Padomju Savienībā šobrīd ir astoņpadsmit vai vairāk partijas biedri, biedru, miljoni, no tiem vairāk kā astoņdesmit trīs tūkstoši astoņdesmit trīs biedri... ru uzturas mūsu republikā. Tas ir liels spēks, biedri! Ar to nevar nerēķināties. Mums, komunistiem, un pārējiem bezpartijiskajiem, aktīvi sekojot apkārt notiekušajiem sabiedriski ekonomiskajiem norisēm, pamatoti rodas jautājums — uz kurieni mēs ejam? Biedri, šādā veidā runājot, mēs pie konstruktīvas pozīcijas ar tādu runāšanu neaiziesim. Tā stādīt jautājumu nav pareizi. Tas mums visiem ir jāsaprot, biedri.

ZZ:

Jā. Paldies. Bet es tikai uzdevu jautājumu, ko televīzijas lasītāji mums uzdod uzdot. Viņi vienkārši raksta, ka to uzdot viņiem uzdod biedri savā vidū.

LB:

Nu labi, nobalsosim. Paceliet roku. Paceliet otru. Tagad nolaidiet.

BMP:

Atlausiet debates uzskatīt par nobeigtiem.

U:

Biedri, arī man gribas izteikt domu, ka mums daudz kas šodien nepaceltos, ja nebūtu gadījuma ar mūsu biedru, kurš Bolderājā pieķērās zilonim pie resnākā gala, tātad, kā saka, pie snuka... k, k... ka, lai tādā veidā palīdzētu vilkšanas darbos pa ielu. Mūsu kopīgā b. Urbuļa trīspadsmit tūkstots trīssimts trīsdesmit trešās svētku palaišanas priekšvakarā to nevajadzētu aizmirst un atcerēties.

BMP:

ā, biedri, Bolderājā. Tikai pagaidām nesam vēl komitejas orgānā izpētījuši, vai te snuka vai tieši otrādi. Tāpēc es vēl tribu minēt tādu svarīgu piemēru, ka arī cilvēkos miroņus tagad jau izvada no parāžām. Protams, ja nelaiķiem tādas bieder likumīgā īpašumā vai tuviniekiem.

LB:

Taisnība, biedri. Tā nav problēma. Benīmu tagad pie mums var pasmelties no ebokuras akas. Tie, var teikt, ir mūsu veizsmeljamie avoti. Un te vēl ir daudz darāmā. Taču padarītā arī nav maz. Man uz rokām nav konkrētu skaitļu, bet, vot, biedri saka priekšā, ka akas mums ir.

JJ:

Un arī Sarkandaugavā, uz kuriem stiepjams ziloņu šķiras nelaiķis biedra Urbuļa pasludināšanas dienā tika ar kopīgu stiepšanu aizvilks pa ielu, atradīsim ne mazumu tādu pozitīvu faktu gadījumus, kurus varam pat skatīties arī pa televizoru.

ZZ:

Paldies. Godājamie raidījuma lasītāji! Mūsu mikrofoni ir iestādīti galdā, un tiepat atrodas arī mūs vadošie mūsu biedri. Turpinot sarunu, gribam pāriet tagad pie nākošā jautājuma un ļaut mūsu vadītājiem iespēju atbildēt par sociālo taisnīgumu viņu vadītajā sabiedrībā.

LB:

Biedri. Ir tāds viedoklis, ka mums jāpalīdz preseī.

BMP:

Biedri! Komitejā ir izkristalizēties uzskats, ka neviens šodien īsti labi nesaņem, ko pats domā. Varbūt, ja viņš saņem mājās, tad sabiedrībā un darbā tomēr nezina, ko domā, tikai mājās. Bet darbā nezina un domā to pašu.

LB:

Ja nosaukt lietas savos vārdos, tad vienas un tās pašas tupeles nesākot, viņas taču plīst, vai ne tā?

BMP:

Tas ir tieši tas, kas ir. Atļaujiet ziņot kolektīvi padarīto viedokli, ka vairākiem pilsoņiem šur un tur tādā veidā pazaudēta kaut kur jau politiskā seja. Man atkal šeit ir oficiāls papīrs.

JJ:

Ļoti svarīgi tas ir tieši šodien, kad visa valsts gatavojas sagaidīt un pavadīt mūsu dārgā b. Urbuļa sesto notikumu. Nedrīkst aizmirst, ka nogādāt ziloni Sarkandaugavā nav mazāk svarīgs moments kā uzdabūt to pēc tam gandrīz niekējā stāvā. Pieņemot kārtējo galīgo lēmumu, to vajag ņemt vērā un neaizmirst.

BMP:

Mēs strādājam un visu reģistrējam. Šis nav vienīgais gadījums. Kāds mūsu komitejas loceklis, kurš ir mazo ziemeļu tautu pārstāvis, kad bija nosūtīts pieredzes apgušanā uz Telavivu, viņš griezās, lai kaut no kādiem neizietu viedokļiem, viņš mums postenim neatbilst, un lūdza, ka grib atpakaļ pie sevis ziemeļos. Mēs gājām lūgumam pretī, atgriezām viņu atpakaļ šeit.

LB:

Par presi. Kas tas ir, biedri, — «Jo lielāks priekšnieks, jo lielāks muļķis»? Kā to saprast? Un man ne visai personiski saprotams arī, ko nozīmē — «Gaļas

ņāv un nebūs». Tā nav konstruktīva pieeja, biedri. Nopietnus iebildumus izraisa vēl tādi izskanējušie priekšlikumi kā — «Rīgu latviešiem, Maskavu — ķīniešiem». Vai ir pareizi tā stādīt jautājumu? Kur mēs tā paliksim? Nē, biedri, to mēs nevaram pieņemt. Gribu, lai saprotiet mani pareizi. Es ne tamdēļ, lai mums nebūtu kritikas. Nē, kritikas mums jau pietiek. Bet kur te ir estētika? Vajadzētu pēc iespējas analītiski vairāk sintezēt.

BMP:

It kā parādās pat veselas grāmatas, ne esmu lasījis, bet zinu, kā, piemēram, — «Plikadīdība PSRS». Tas taču ir abstrakts! Un atkal jau neatrodam dabiskus vārdus ar -šana. Bet vajadzētu. Jo rodas neskaidrības par spēkā esošā lik... likumošanā... likumdošanos... likš... kuš... koš...

LB:

Biedri! Šie tā saucamie bēdīgi slavenie sacerējumi ir pielaistās kļūdīšanās audzināšanā skaidra realizēšanās. Neskatoties uz to, ka mēs ar biedriem tos kopā pār lasījām divas reizes. Ar pilnu atbildību varu pateikt, ka mums tādu modernismu nevajag. Vajag rūpīgāk izvēlēties formulējumus. Mēs atrodamies presē, nevis uz ielas. To nekad nevajag aizmirst.

ZZ:

Jā.

LB:

Un vēl tāda lieta. Ko saka mūsu klasiķi? Viņi saka, vot, lūk, ko, — vajag būt cilvēku inženieriem. Mums kopā jācīnās pret, tas ir, par cilvēkiem, par visu tautu. Tas ir liels pienākums un gods.

ZZ:

Jā. Paldies.

JJ:

Es vēl piebiltu, piebildītu, ka, kad augšminētais zilonis ar nosaukto biedra un otra biedra, kuram viņš palīdzēja, kopīgu darbu... šanos bija jau nogādāts šī... šā... mam... pilsonam piederošā... amā dzīvoklī, bet tas, kā zinām, atrodas vairāk kā astotajā stāvā, tas, tā teikt, ja tā var, zilonis, ņemot vērā un ejot pretī lūgumu, tika novietots dzīvokļa saimnieka, tas ir, biedra, kuram mūsu biedrs palīdzēja, tātad, var teikt, attiecīgā dzīvokļa saimnieka jeb, pareizāk, īrnieka vannas, kā saka, istabā un konkrēti ievietots šim šam pilsonim piederošajā vannā. Ko padarījuši, tika palaists ūdens.

BMP:

Pareizi, ir tāds dokuments. Tajā fiksēts noteiktās normatīvās aktos par biedra, ē... B. Burbuļa gadskārtējo palaišanu paredzētā... tajamajā kārtībā, nosūtot izpildīšanai ražošanas apvienības r/a «Vse-sojuzgoskarabas» saliekamo un atliekamo

jautājums ik pīppauzē sagādā galvas-sāpes tiklab viņam pašam, kā arī viņa kaimiņiem citās saimniecībās.

LB:

A bet kā ir pie ķenguriem?! Biedri, es biju pie ķenguriem. Sajutu spēcīgu, vienotu organizāciju, arī tur man iznāca uzstāties. Varu ziņot, ka tur tā nav. Atvainojiet un palabojiet, ja es kaut kur no savas galvas kļūdods, bet, pēc manā rīcībā esošajiem cipariem, viņi tur visi lepojas arī ar mūsu sasniegumiem.

BMP:

Mūsu komisija, neskatoties, ka tagad ir ļoti karsts laiks, lai nerastos pārpratumi, nolēma, ievērodama atbildību, ka visi cīsiņi mums arī jāsaīņo tautai droši saprotamā plēvē. Lai gan sportisti tagad uzturā kaut kur jau lieto pat asteroīdus. Viņus ne vienmēr vajag uzreiz piesist pie kauna staba, vispirms vajag paklausīties, ko viņi par to paši domā. Kāpēc te prese klusē, bet citur uzstājas, kur vajadzētu runāt speciālistiem?

LB:

Nostājā par presi nekādu divu jautājumu nevar būt. Ir tikai viena nostāja. No pozīcijām.

JJ:

Biedri, šeit arī man ir piebildē... ēšana

par presi. Lai gan mums vēl ne visur ir prožektori un trūkst filtru, vajag prasīt kaujinieciskumu. Šodien, kad tuvojas b. Urbuļa atbrīvošanas kārtējā diena, atgādināšu, ko par to kādreiz uzrakstīja mūsu dzejnieks biedrs un publicists Kaļniņš Fredis, man ir pierakstīts, lasu:

Un pie darba aizejam
komunistu talkā:
Brīvās Nevas krastmalā
jāizlādē malka.

Lūk, biedri, kā! Kur šodien mums tādi paraugi? Nav. Kur Pavļiks Matrosovs un entuzisms? Turpat. Tā nedrīkst. Šis jautājums mums īpaši sacēlies tieši mūsu svētku biedra Urbuļa priekšā.

ZZ:

Jā. Nobeigumā gribu lūgt galdam klāt sēdušos biedrus minēt kādus konkrētus sociālā taisnīguma piemērus, ko viņiem ir izdevies varbūt novērot.

LB:

Došu labu padomu. Būsim reālisti. Es to raksturotu tā, ka nedrīkst izvairīties no sociālā optimisma.

JJ:

Biedri, pagaidiet, es vēl gribu! Es par piemēriem, īsumā, šādu piemēru mums

netrūkst. Kā jau agrāk teicu, kad mūsu biedrs kopš Spartaka laikiem uzdeva līdzīgu jautājumu mūsu atklātajam gaviļniekam, kuram pirms tam bija palīdzējis, proti, kādam nolūkam vai mērķim viņam personīgā īpašumā piederošajā vannā vajadzīgs vesels, kā saka, beigts zilonis un ko tieši viņš, jubilārs, ar to darīs, tātad, ar ziloni, tad viņš, mūsu ilggadējais biedrs, tā teikt, Urbulis viņam atbildēja, ka neko nedarīs, bet rīt pie viņa dzimšanas vakarā ieradīšoties svētkos, te man ir pierakstīts, atnākšot biedrs Pičs un vēl daži, ja drīkstam tā sacīt, veterāni, lai mazliet lietotu mājas atmosfērā pie tējas glāzes vai pie kā cita, kas izrietēs no tā, kas atnāks un ko atnesīs. Pēc tam, kādu laiku to oficiāli izveduši, biedrs, teiksim, Pičs vai, piemēram, varbūt kādi citi biedri veterāni, kas ar to nodarbojušies, nav izslēgts, ka apmeklējot arī viņa privāto, kā jau tika atzīmēts, vannas istabu jeb, konkrēti, sanitāro mezglu. Kur, ļoti iespējams, ieraudzīšot vannā, visticamāk, minētā dzīvnieka mirstīgās atliekas, tas ir, beigtu ziloni. Un, to redzot, laikam būšot pārsteigti. Var gadīties, ka viņi tad centīšoties tādā pašā vai līdzīgā veidā pārsteigt savukārt arī viņu, daudzgadnieku biedru Urbuli, tāpēc paziņošot, sak, tā un tā, biedri Urbuli, jūs varbūt nemaz nezināt, bet tavā, kā lai to pasaka, vannā, kamēr te sēdi, šajā brīdī atrodas, tā teikt, un peld ūdenī zilonis. Zilonis, beigts. Noslicis. Lūk. Un

tad nu viņš, jaunpiedzimušais b. Urbulis, lai būtu pārsteigts, tā vietā atbildēs: Zionis? Nu un tad? Lūk, tādām nolūkam, biedri!

ŽŽ:

Jā. Tas ir ļoti.

BMP:

Man arī jāsaka, ka šīs paralēles var būtiski paplašināt. Tas ir jautājums, ka tagad ienaidnieks bieži nav aci pret aci, viņš grib mūs pārsteigt. Jo kādreiz taču ir tā, ka, vot, aizbrauc komitejas biedrs komandējumā, bet kaut ko aizmirst. Un, vot, šis biedrs atgriežas, un ko viņš redz? Man ir nepatīkami teikt, bet viņš redz, ka ir radies tāds stāvoklis, ka viņa dzīves biedrene bija priekš viņa noslēpums. Šeit man ir parakstīts dokuments.

LB:

Tāpēc, biedri, mums visiem vajag, visiem vienā dūrē kā vēl nekad. Saliksim punktu uz i — un pie darba.

BMP:

Tas ir viens no punktiem, kas mums šobrīd trūkst visvairāk.

JJ:

Atļausiet vēl noskaidrot, šeit man ir rakstīts un pieņemts darbavietā, dažus sirsnīgas veltījumu rindiņas b. Urbulim, kuras autors ir tas pats, kā saka, biedrs

un dzejnieks Kalniņš Fredis, ar ko vienreiz jau lepojāties, lūk:

Bezbēdīgi boļševiki,
Voblas plēšot, skūpstus mainām:
Tie pat sāļi garšo labi!

BMP:

Mūsu komisijas biedru grupas vārdā lai šis biedrs Burbulis ceļ vienmēr augstu un tur.

ZZ:

Arī mēs no savas puses labprāt pievienojamies šiem laba vēlējumiem biedram B. Bubulim viņa dažu gadsimtu jubilejā un novēlam vēl tikpat daudz ziemas un divtik vasaras. Un nobeigumā vēl pēdējais jautājums biedriem, kuri šodien bija piesēdušies pie mūsu galda. Vai jūs nevarētu dažos vārdos formulēt, kāda ir jūsu attieksme pret šodien tik ļoti aktuālo sociālā taisnīguma jautājumu? Vai jūs paredzat tā dzīvotspēju mūsu sabiedrībā? Kas vēl šajā jomā būtu jādara?

LB:

Ja jūs vakar lasījāt manu runu, kuru darbaļaudis uzņēma ar dziļu gandarījumu un patiesā vienprātībā, jūs jau zināsiet, ka varat iesniegt savu jautājumu rakstiskā veidā, mēs to izskatīsim, un pēc tam jūs drīkstēsiet mums piezvanīt jebkurā norādītā laikā.

ŽZ:
Paldies! Dārgie abonenti! Pateicamies visiem, kas bijāt kopā ar mums! Mūsu šodienas saruna bija veltīta sociālā taisnīguma aspektiem mūsdienās. Ceram to turpināt nākamajos raidījumos un ar to tad šobrīd atslēdzamies. Uz saredzirdēšanos!

LB:
Lūdzu.

BMP:

PARLAMENTS

Jam-session

jeb batālija trejās debatēs ar divām ēdienreizēm

Debatēs batalē:

TRIBINES VADĪTAJS

KĀDS DEPUTĀTS

VIETĒJĀS DARBĪBAS KOMENTĒTĀJS

MILIČU PIKETS

ĶOĶA MAŠA ar LUPATU un

CIRVJIEM

CENTRĀLAIS DRAUGS ar MIERĪGU

TANKU

PORTFELIS

MAŅU ORGĀNI un SEKOMKOM

Sekretariāta Komitejas un Komisijas)

DZEJNIEKS LAUREĀTS BURBULIS,

un draugs ZILONIS, kuri

paši neko daudz nedebatelē, jo tāpat ir

šeit galvenie

PIRMĀ DEBATE

Ekrāns. Tumsa. Klusums. Ekrānā atspulgs: «Neaizmirstiet ieslēgt!»

Kad rīkojums izpildīts, uzraksts pazūd. Parādās sīcoša švīku virmošana, tad atkal — dziļa tumsa.

Ar laiku top dzirdamas dažas skaņas. Trokšņiem pieņemoties spēkā, var saprast, ka tā ir krākšana. Un tad jau ir iespējams šo to arī saredzēt.

Mēbelētā istabā ar plakanu Ļeņina galvas šķēli pie sienas kur kurais guļ dažādi ļaudis. Vairumam ir kaklasaite. Blāvo apavi, auseklīši, medaļas «Par visu» un pa kādai cēlmetāla misiņa pogai. Aina turpinās līdz pusnaktij.

Tieši plkst. 00 nočikst durvis un kadrā iešļūc **ĶOĶA MAŠA**. Viņa ir tērpusies kirzas zābakos, kreisajā rokā — **CIRVIS**, labajā — **LUPATA**. Viņa kāpj pāri gulētājiem un apņēmiģi stūrē uz vidu. *Ķ. MAŠA (Lupatu vicinādama un Cirvi pie deguna spiezdama). Fu, nabzģeļi. (Pakāpjas uz krēsla un iekar Cirvi gaisā. Tad sastūķē Lupatu nāsīs, paraugās apkārt un sāk bļautīties).* U meņa ģeķi ņejemši! Cik var gulet?! Vseh vajag uz zavodu! Ķak trahnu trjapkoj pa baške! Sudabraļi!

Uzvirst rosība, kladz rumpju un mēbeļu stūri, dzird klepojienus un murmināšanu: «Paredzētajā kārtībā...», «Tas ir pretrunā...», «Lūdzu vārdu...», «Es

tomēr protestēju...», «Biedri, kungī...»,
«Bet jums toties bikses vaļā...» u. tml.

No galda notraušas TRIBINES VADĪ-
TĀJS, sarausta apģērbu un sāk kremšķi-
nāties, bet KĀDS DEPUTĀTS jau ir tri-
binē.

K. DEPUTĀTS (*skaļi nožāvādamies un
priekšņaini izplātīdams rokas*). Ēāāāh!

T. VADĪTĀJS (*piecauzīdams ar āmuru
sev pie galvas*). Bam! Bam! Bam! Pirmīt
bija ienācis priekšlikums. Es palūgtu, ja
tas ir izgājis, lai ienāk atpakaļ.

K. MAŠA (*rāpdamās uz durvīm pāri pla-
kātu un lozungu kalnam, kura pakājē
sparīgi iesildās MILIČU PIKETS*). Vseh
na kolhoznij front. Darmojedi. Pie bal-
tiem lačiem.

Pa krēsliem un mugurām priekšplānā
velēkšo VIETĒJĀS DARBĪBAS KOMEN-
TĒTĀJS, izvelk no vienas kabatas brilles,
no otras izrauj lielu mikrofonu.

V. D. KOMENTĒTĀJS (*piesit ar pirkstu
pie mikrofona*). Brum! Brum! Brum! Pir-
mais, pirmais, dzirdes pārbaude. Biedrs
Briedis bradā bebru bedrē biedru Bebri. Vai
visi redz un dzird? Brum! Brum! Ir ieslēgts?
Ko tu tur vāvuļo? Nedzirdu... Ko? Iet jau
gaisā? Khem... (*Nostājas komentēšanas
pozā.*) Un tā, turpinām taisno vadu no
mūsu augstākās likumdošanas mašīnas,
tā teikt, salona. Kā paši redzat, jau kuro
mēnesi esam liecinieki saspringtai, rit-
miskai un pat ražīgai mūsu visvitālākā
orgāna iekšienes darbībai. Ko var pa-

teikt? Var teikt, ka mēs šeit saņemam daudzus jo daudzus sūtījumus no iedzīvotāju slāņiem un sapulcēm. Jāteic uzreiz — vairums uz vietām nospiedoši pārdzīvo pie ekrāniem. Nocitēšu kādu šodienai aktuālu paciņu, kuru pēdējās dienās esam saņēmuši no Klintas Blučkes kundzes, kura strādā sabiedriskā kopgaldā, tomēr, kā pati atzīst, dzīvo visu laiku tepat aiz durvīm, žēl, ka netiekot zālē iekšā pastrādāt līdzī. Paciņas telegrammā viņa novēl un paskaidro: «Tas ir vistas buljons, un pie viņa dodas kartupeļu pīrādziņš ar sēnēm.» Paldies mūsu korespondentei, ļoti aizkustinoši, nodosim visu pēc vajadzības. Bet nu pievērsīsim kameras cienījamajam Tribīnes Vadītājam, jo, kā šķiet, viņš kādu brīdi jau runā.

Kadrā uznirst T. Vadītājs. Viņš labu laiku enerģiski, taču bez skaņas plāta muti un vicina roku, līdz beidzot top arī dzirdams.

T. VADITĀJS (*pēkšņi un skaļi*). ...bēdīgo Irijas pieredzi, kur līdzīgs priekšlikums savulaik netika uzklauts. Šīs izlēmības sekas novērojam šodien — miera nav. Vārds slēdziena pārskata noziņošanai attiecīgās apsekošanas komisijas priekšēdētājam. Nopietni sagatavoties iztirzājamajam pilsonim, tātd — Burbulim.

Uz tribīni dodas K. Deputāts. M. Pikets paceļ plakātu, uz kura asinskāri rakstīts — **BEZ SĀLS!**

Ķadrā ielavās V. D. Komentētājs.

V. D. KOMENTĒTĀJS. Kā dzirdējāt, Tribīnes Vadītājs iepazīstināja klātesošos ar ikdienas režīmu. Tātad, ja es pareizi sapratu, tiks izskatīti pavisam trīs vai četri galvenie jautājumi. Pirmais, ja atmiņa neviļ, būs jautājums par šķiru cīņas un sociālā taisnīguma uzvaru plāna izpildi. Pēc tam tiks aplūkotas cilvēku atlikušās tiesības. Trešais būs punkts par pilsoņa Burbuļa nepārtraukto... (*Atskatās uz tribīni, kurā K. Deputāts jau pilnā gaitā runā.*) Ē, īsumā, es tagad gari nestāstīšu, tātad, par šī Burbuļa, jautājums par viņa nebeidzamo antikonstitucionālo un lielā mērā... vai vismaz... (*Domā.*) Par bezatbildīgo tautas radošo dezinformāciju... ē, vienkāršāk sakot, musināšanu kopā ar maldināšanu, kas nu jau pusgadsimtu no vietas tiek izvērsta bez sevišķiem pārtraukumiem, sākot jau kopš viņa svinīgās palaišanas... Un pasākumiem, par pasākumiem šīs darbības, tātad, un tās seku atbildīgai neitralizēšanai likumā paredzētā kārtībā, varbūt konstitucionālās vai tiesas ceļā. (*Paskatās uz tribīni, sāk nepacietīgi mīnāties.*) Tas būs ceturtais punkts. Pārējam tūdaļ pie trešā... Vārds slēdziena pārskata apskatam... apskata slēdzienam... Viņš, atvainojiet, jau runā. (*No-slēpj mikrofonu aiz muguras un, atšiepis zobus, brīdi sparīgi māj ar brīvo roku, tad žigli pietupstas.*)

Ķ. DEPUTĀTS (*turpinot savu runājamo*).
...anonīms zirgs un tāda pati kaza. Taču

patiesības nevar būt par daudz. Tādējādi apkopojot redzam, ka minētais pilsonis Burbulis jau kopš savas palaišanas, bet jo sevišķi, sākot ar nedaudz vēlāk, kad tika apsēdis Torņakaulu «Ziloņus», tomēr vēl lielākā mērā — kopš ir iemitis Bulvāru «Āžos», tāpat arī tagad vēl nemitīgi turpina darīt to pašu, laikam gan, kaut gan šķiet, ka diez vai, tikai viņam vien kaut cik saprotamas lietas, kuras, šīs lietas, tā vietā, lai veicinātu, nevis veicina, bet gan tieši otrādi, mūsu konstitucionālo augstāko un zemāko, iekšējo, ārējo, tāpat arī pat Maņu Orgānu iekšējo un, pats par sevi saprotams, attiecīgi arī ārējo, tāpat, sekretāriju, jā, kura, it īpaši otrā, ir vienmēr bijusi un joprojām, kā zinām, tiek rūpīgi un bez atlikuma vērsta tieši uz mūsu cilvēku, minētās bezmērķtiecīgās darbības rezultātā radīdams arvien jaunus funkcionālus traucējumus minēto orgānu darbībā tautsaimniecībai kaitīgu laika apstākļu izraisīšanas un citādākā veidā. Vai, kā tēlaini pamanīja viens mūsu komitejas biedrs, te, tā teikt, aizcietējumu, te atkal, kā saka, caureju, neļaujot tiem gludi funkcionēt bez aizķeršanās un blakusparādībām. (*Noslauka seju piedurknē, dabū iztribīnes spaini un izdzer tukšu.*) Uz šī fona... (*Atraugājas.*) Uz šī fona, lai arī cik varbūt interesants un varbūt apspriešanas vērts, taču tomēr nopietni jāskatās arī, vai nav tik un tā tomēr atkal apzināti provokatorisks pilsoņa Burbuļa publiski atklātībai darītais zināmais

priekšlikums, kā biedrs Tribīnes Vadītājs jau to informēja, apēst... (*Atraugājas.*) ...apēst, kaut arī skaitliski nelielu, tomēr tik un tā veselu — konkrēti šajā gadījumā, latviešu — tautu.

M. Pikets sāk atzinīgi trokšņot, vicina plakātus — SOLIJUMŪ LAIKS IR PAĢĀJIS! NEAIZMIRST IRIJAS VESTURES STUNDAS! PRASĀM RĪCIBU! PRIEKŠROKU — DAUDZBĒRNU ĢIMENĒM!

T. VADĪTĀJS (*klauvē pie galvas*). Bam! Bam! Lūdzu brīdi klusuma! Tūlīt dzirdēsiet detaļas! Lūdzu, turpiniet.

K. DEPUTĀTS. Ja rastos kādas grūtības, tiek paredzēts, ka varbūt gluži veselu uzreiz varētu arī ne, varētu pa daļām... Sakošļāt. (*Paņem spaini, redz, ka tas tukšs.*) Es beidzu. Tādā veidā tikšot apšauti uzreiz visi galvenie vai gandrīz visi zaķi. Gan pārtikas programmas zaķis, gan arī nacionālais zaķis. Tikai jāēd būtu pašiem, uz vietas. Man ir viss.

Izkāpj no tribīnes un atraugādamies iet uz savu vietu.

T. VADĪTĀJS. Paldies. Pirms uz klausīt pilsoņa Burbuļa paša nopietnu sava projekta pamatojumu, varbūt ir kādi viedokļi?

K. DEPUTĀTS (*ceļ roku*). Lūdzu, drikst, es tomēr gribētu ieslēgties mazliet.

T. VADĪTĀJS. Lūdzu.

K. DEPUTĀTS (*norūpējies*). Man nav līdz galam skaidra lietas tehniskā puse. Kā tiks organizēts ēšanas process, kā tas

būs — vai kaut kā pa pāriem, abpusēji, vai lielākās grupās? Varbūt darba kolektīvos, pavēles formā no administrācijas, vai arī pēc strādājošo pašu iniciatīvas, sabiedriskā kārtā? Vai taisni uz ielām, kā pagadās? Saprotiet, mani visai biedē stihiskuma un nevadāmības perspektīva. Gribētos zināt, vai ir jau bijuši attiecīgi iepriekšēji precedenti un izmēģinājumi ar akadēmiķa Pavlova suņiem?

M. Piketa plakāti — PRASĀM CILVĒCIGU UZTURU! SUŅUS ĒD PATS! BEZ SĀLS!

K. DEPUTĀTS. Pieprasu vārdu! Dodiet man pateikt!

T. VADITĀJS. Labi, ņemiet.

K. DEPUTĀTS (*nožvadinādams medaļu kolekciju*). Biedri! Stāvoklis ir tik nopietns, ka ekstrēmisti vairs neguļ! Kamēr mēs te iekšā runājam, viņi ārā jau rīkojas. No viņiem bieži tiek izņemti arī ieroči lielos daudzumos. Daudzi pilsoņi izpauž pamatotas bažas, tāpēc iesaku uzticēt šo atbildīgo misiju tieši bruņotajiem spēkiem. Vēsture vienmēr ir pierādījusi, ka ne tādi vien uzdevumi bijuši tiem pa zobiem. Varam būt droši, apsolu, ka tiks atrisināti arī demogrāfiskie, apavu, dzīvokļu un visi citi sociālie sadzīves vieglās rūpniecības pakalpojumu zaķi. Armijas garīgās vērtības nedrīkst pazaudēt bez ievēribas, jo citādi nebūs smieklīgi. Bet mums šeit vajag pirmkārt cīnīties un zažot vairāk preces cilvēkiem plauktos. Mīlie, dārgie! Apdomājieties! Ja mēs igno-

rēsim armiju, viņa mūs neignorēs! Visiem iedzīvotājiem šodien sevišķi jābūt gandrīz vai modriem! Lai dzīvo veselais saprāts!

Plakāti — ARMIJA TAUTU MĪL! NE-POBEGIMAJA! URA! LEGENDARNAJA!
K. DEPUTĀTS (*slienās kājās un izriež visu krūti*). Prasu vārdu! Nē! Protestēju! Nekad! Kā latvietis, turklāt īstens, nevaru šito pieņemt un klausīties! Vēršos pie visiem tautiešiem ar aicinājumu — mīļie latvieši, savāksim parakstus, pierēģistrēsimies un tūdaļ pat sāksim cits citu ēst pilnu muti un cik tik lien! Nepieļausim, ka arī šoreiz visu sarauš Maskavas bezdibenīgā roka!

M. Pikets, stingri klusējot, pārlicinoši paceļ prasības — PIETIEK! RED ARMY — GO HOME! SAIMNIEKI SAVĀ ZEMĪTĒ! VAŅA, BERI ŠINĒĻ I GUĻAI!

K. DEPUTĀTS. (*pārkliegdams saukļu iespaidu*). Kungi, ļaujiet parunāt! Man ir ļoti svarīga informācija! Atļaujiet taču! Tas ir svarīgi!... Ai, labi. (*Atmet ar roku.*) Vēlāk paši nožēlosiet. (*Aizvainots apsēžas.*)

T. VADĪTĀJS (*dauzīdams ar āmuru pa galvu, gandrīz ierīdams mikrofonu*). Lūdzu klusumu! Bam! Bam! Bam! Bam! Būšim vienoti! Mūti ciet! Tā, paldies. (*K. Deputātam.*) Lūdzu, ko jūs gribējāt teikt? Runājiet, lūdzu.

K. DEPUTĀTS (*sabozies, demonstrēdams kāju pār kāju*). Nē, paldies, nerunāšu. (*Tirina kāju.*) Baigi vajag, hm.

T. VADITĀJS (*parausta plecus*). Kā zini. Nav spiesta lieta.

Tā, kādi vēl būtu viedokļi?

K. DEPUTĀTS (*pielaidīgāk*). Nu labi. Ja jau jūs tik ļoti uzstājat, runāšu ar. (*Ilgi meklējas pa kabatām, sit pa sāniem, lūkojas apkārt. Tad nometas četrpāpus un palien zem krēsla.*)

T. VADITĀJS (*bažīgi*). Kurp jūs?

K. DEPUTĀTS (*no apakšas*). Vienu momentu... Atvainojiet, es mazliet pazaudēju domu. Gatavojos, biju paņēmis līdzī konkrētus skaitļus... Tie man momentā nav vairs galvā...

M. Pikets priecājas — VEKŠPĒDUS UZ PRIEKŠU! PĀRKĀRTOSIMIES RĀPUS!

T. VADITĀJS. Vai jūs esat pilnīgi pārliecināts, ka tie skaitļi jūsu norādītajā vietā tiešām arī bija?

K. DEPUTĀTS (*raudzīdams iegāzt ar dūri sev pa krūtīm*). Ai! Johaidī... Zvēru pie Ministru Padomes!

T. VADITĀJS. Lai nu paliek... (*Zālei.*) Varbūt mēs pagaidām varētu jau izsludināt pirmās brokastis?

K. DEPUTĀTS (*no vietas*). Gribu atgādināt, ka daudzi tagad lielos daudzumos neapzinīgi lieto nitrātus. Desas, piemēram, ne vienmēr drīkst būt pat tās, kuras ir no kolhoznieku gaļas. Kāpēc mēs līdz šim neesam dzirdējuši nedz projekta autora sīkākas instrukcijas, nedz epidēmisko infekciologu diētisko prognozi?

T. VADĪTĀJS. Diemžēl man jums jā-saka, ka izskatāmā projekta aplūkojamais vaininieks tieši šodien joprojām nav at-radis par vajadzīgu ierasties.

Zālē troksnis, izsaučieni un plakāti pauž — KAUNS! NECIENA! PIE ATBIL-DĪBAS! NEPIEŠĶIRT UN ATŅEMT PIL-SONIBU! GALIGI REPATRIET!

K. DEPUTĀTS (*rokas pa gaisu*). Kā tā?! Tādā gadījumā es gluži oficiāli paziņoju, ka tūlīt pat vispār izešu ārā! Jā, jā! Es kāds muļķis jums, vai? (*Tiešām dodas uz durvīm, puspagriezienā atpakaļ klaigā-dams.*) Netiek ņemts vērā vairākuma vie-doklis! Uz mani tiek izdarīts spiediens! Cik tad var?! Pietiek! To nevar izturēt!

Ticis līdz M. Piketam, viņš izvelk no kaudzes un parāda plakātu — KAUT KAS TRAKS! Tad izsprūk ārā pa durvīm.

T. VADĪTĀJS (*norūpējies*). Pag, pag... Kas tad nu... Kungi, kad jau tāds de-maršs... Varbūt tiešām visi paēdisim brokastis?

K. DEPUTĀTS (*izplezdamies apkampie-nam*). Brāļi! Tautieši! Kāpēc tā, mīļie? Vienosimies sirsnīgi dziesmā! Labi?

Visi steidz piekrist, pieceļas kājās un reizē dzied vairākas populāras dziesmas, katrs savu.

K. DEPUTĀTS. Kur tu teci, kur tu teci, āzīti maņu...

K. DEPUTĀTS. Tip, top. Tip, top. Tip, top. Tip, top...

K. DEPUTĀTS. Atkal lēni, lēni gaisos

ceļas lidmašīna, tas ir tikai kaimiņš, atnācis pēc sāls...

K. DEPUTĀTS. Viss pārtikas veikals ir tevī, kad tu profilā stā-āvi...

K. DEPUTĀTS. Ja novij mir hoķel pastroīķ, da boļše ņečeva lomaķ...

K. DEPUTĀTS. Suzie was a naughty girl, she waved her knickers in the air...

K. DEPUTĀTS. Baķušķi, baķušķi...

V. D. KOMENTĒTĀJS. Spīguļo, saulīt, spīguļo, spīguļo...

T. VADĪTĀJS (*ar āmuru pa galvu savu ritmu sizdams*). Bam! Bam! Bam! Bam! Bam... Brokastu pārtraukums!

T. Vadītājs nosviež āmuru un metas uz durvīm, taču priekšā jau ir K. Deputāts. Jo viņam nekas nebija jānosviež.

M. Pikets nīgri piketē — ATCELT SPECAPKALPOŠANAS PRIVILEĢIJAS! PIESAKĀM ITĀĻU BADA STREIKU! Kad visi prom, izvelk no pistoļu makstīm termosus un satupstas ap izklātiem plakātiem.

ĒDIENREIZE NR. 1

V. D. KOMENTĒTĀJS. Nu, tā. Kamēr deputātu korpuss uzkrāj, tā sacīt, pulveri kaulos, lūkosim nointervēt vienu spalvas meistarū, kurš, man šķiet, kaut kur te grozījās. Bet jūs jau viņu droši vien pazīstat, tas ir kāds liels mūsu ēnu humoriķis un satīrists, viens no lielākajiem, kā viņš pats nesen atzina. (*Nospurdzas dūrītē un atska-*

tās. *Tad pasnaikstās, turēdams plaukstu kā cepures nagu.*) Tepat jau viņam jābūt... *(Nometas rāpus un blenž gar grīdu.)* Kaut kur tepat bija... Nē, nu bet bija tak, goda vārds! Gribētos tomēr noskaidrot, ko viņš pats par to... Ū!... *(Pieliek plaukstu pie auss.)* Ū — ū!... *(Noņem brilles, izbāž galvu no ekrāna, tuvedzīgi mirkšķina.)* Nu, nekas. Jūs jau tāpat varat iedomāties. *(Saverkšķi smaidīnu.)* Paši saprotat, hu-hu-hu... Vai ne? Hi-hi-hi... Šausmas... Ha-ha-ha... *(Sāk raustīties smieklos.)* Ho-ho-ho-ho! *(Saķer rokām vēderu.)* Hā-hā-hā-hā!... I... ī... *(Nevarēdams beigt, sarkanu ģīmi.)* Ju... ju... Jums nāk smieklī? *(Šņukst.)* Ih... ih... i... *(Saņemas.)* Kh. Man smieklī nenāk nemaz.

OTRĀ DEBATE

No skata viss tas pats. Tikai krākšanas vietā dzird pēcēdiena gandarījumu. Un tā līdz pusdienai.

Tieši plkst. 12 ielāčo K. Maša, ģērbusies velteņos, notinusi galvu ar Lupatu, ar Cirvi labajā un PORTFELI kreisajā rokā. K. MAŠA. Voņišča, užas! *(Pakāpjas un iecērt Cirvi gaisā. Tad noliek Portfeli uz brīva krēsla pirmajā rindā ap vidu.)* Kuram sumka? Aļo! Priznavajsa. Garge-robe ņerabotajet, geķi vajag kormiķ. Galošas ņepereputajķe. Nu, čei portfel? Aļo! Davai numeroks. *(Taču visi sātīgi grozās*

cits pret citu, neviens nepiesakās.) Što, portfelis ģeļiķ busim ili kak?

T. VADĪTĀJS. Kungi, tiešām, kam pieder šis portfelis? Nelieciet kundzei gaidīt.

K. DEPUTĀTS. Ē...

K. MAŠA. Što — e? Tvoi, štoļi? Ei ti, zasraņec, ogloh? Tvoi, sprašivaju?

K. DEPUTĀTS (*purinādams sasuku*). Nē, atvainojiet, lūdzu, šķiet, ka nav tomēr mans.

K. MAŠA. Ha! Šket... (*Trekni nosplaujas.*) Ladna, sami razbirajķes, ņekagda mņe.

Dāsni birdinādama valodas pērles, K. Maša čāpo uz izeju, piestāj, pavandās pa plakātiem, vienu izvelk un iesprauž čupā — A VOT VAM!

T. VADĪTĀJS (*uzelpo un atviegloti piesit pie galvas*). Bam! Varbūt atsāksim darbu? Kā redzu, mūsu ir palicis uz pusi mazāk. Tātad vieglāk būs izlemt šī bezpajumtes Portfeļa statusu mūsu kopējās mājās.

M. Pikets saslien saukļus — BRĪVIBU PORTFELIM! PAR VIENOTU UN NE-DALĀMU PORTFELI! PORTFELIM — JAUNU SATURU VECAJĀ STĀVOKLĪ!

T. VADĪTĀJS. Situācija ar šo Portfeli ir tik ļoti vienkārša, ka saskaņā ar jebkādām normām, kad jau neviens nav pie-teicies pierādīt savas suverēnās tiesības, es, kā Tribīnes Vadītājs...

K. DEPUTĀTS (*strauji izlēkdams*).

Ģribu svarīgi paziņot! Ja nemaldos, ļoti labi pazīstu šo portfeli. Tas ir vienkārši pilsoņa Burbuļa radošais Portfelis un kā tāds ir neaizskarams un atdalāms.

T. VADĪTĀJS (*ar aizdomām un nepatiku*). Bet vai jums ir dokumentāli parakstīti argumenti un fakti? Kā jūs varat pierādīt savus nepamatotos izkliedzienus?

K. DEPUTĀTS. Varu vienmēr tos visus pierādīt tā, ka pilsonis Burbuļa kungs ir jau sen pilnvarojis mani pārstāvēt viņa Portfeli. Kur tie laiki!

Zālē ūjināšana un kāju rīboņa.

T. VADĪTĀJS. Spriežot pēc klātesošo reakcijas, atļaujiet šoreiz jūs apšaubīt. Pats savām acīm netīšām redzēju, kā jūs šeit ieradāties ar tukšām rokām, bet tagad no tukša gaisa konstruējat nezin kādu priekšlikumu paketi.

K. DEPUTĀTS (*ar sašutumu*). Ziniet, es laikam tomēr arī tūlīt iziešu! Bet jums ienāks Protests.

T. VADĪTĀJS (*uz Portfeli šķielēdams*). Ļoti žēl, ļoti žēl... Bet nu ejiet, ejiet, un lai tik viņš nāk!

Lai gan K. DEPUTĀTS nekust ne no vietas, tomēr PROTESTS (*pilnīgi neparedzēti*) ienāk.

PROTESTS (*skaļā un tievā balsī*). Es kategoriski!

T. VADĪTĀJS. Biedri, ko nu? Liekam šo tūlīt uz balsošanu! (*Paņem un noliek.*) Kas pret, kas par, kas atturējās?... Viens, viens, viens... Vienbalsīgi no-

raidīts, vienam atturoties, otram balsojot pret.

K. DEPUTĀTS. Tādā gadījumā es nekur neiešu.

T. VADITĀJS. Lūdzu, varat sēdēt.

K. DEPUTĀTS. Bet es vēlāk, kad sitis stunda, iesniegšu vēl vienu.

T. VADITĀJS. Ķaut divus. Tādas tiesības jums, protams, ir. Tomēr, ja jau jūs tik ļoti neticat konstitūcijai, tad varbūt varat paskaidrot, kāpēc jūsu uzticības persona nav atnākusi savam Portfelim līdzī.

K. DEPUTĀTS (*parausta muguru*). Kas man par daļu? Prasiet labāk saviem Maņu Orgāniem. Neesmu pilnvarots zināt visu uz pasaules.

T. VADITĀJS (*piepešā atskārtā piesizdams pie pieres*). Bam! Nudien! (*Nospiež pogu un runā galdam.*) Sekretariāta Komitejas un Komisijas? Ziņojiet, ko šobrīd mana mūsu Maņu Orgāni.

SEKOMKOM (*metāliskā balsi no galda*). Mūsu Maņu Orgāni stāv, kā allaž, uz aukstām rokām, tīrām galvām un karstām pēdām drošā sardzē ik šķirbā un šuvē un modri it visu mana!

T. VADITĀJS. Vai neironi raida jūsu rīcībā arī kādas antikonstitucionālā Burbuļa izdarības?

SEKOMKOM. Katrā ziņā! Nebeidzamām čupu čupām!

T. VADITĀJS. Ķaut ko no svaigākās čupas, lūdzu.

ŠEKOMKOM. Ja maņu neviļ ienākušās ziņas, tad Burbuļa pašreizējais pretsabiedriskais stāvoklis arvien izskatās tā, ka vainīgais jau kuro gadsimtu pēc kārtas atrodas iekapsulējies zemapziņas zemūdenes vēderā, kur diezgan beigta ziloņu tautības pārstāvja kompānijā pliks tup uz pirts lāvas un lej no augšas ūdeni uz dzirnavām, gluži nevadāmā kārtā traukdamies apšaubāmās un visai retinātās sfērās, pamīšus spļaudams virsū te dabas rīkojumiem, te administrācijas likumiem.

T. VADITĀJS. Es to šodienas apstākļos nevaru saprast nedz kā latvietis-internacionālists, nedz kā kara veterāna Lāčplēša mantinieks. Derētu viņu vienreiz kārtīgi kaut kur ievēlēt, vismaz kādā vietējā padomē kaut vai, varbūt nāktu pie prāta un sāktu cīnīties. Ko viņš šais atbildīgajos laikos iedomājas — ka ir lidojošs sniega šķīvis, vai?

SEKOMKOM. Tieši otrādi. Pēc mūsu aplēsēm — nedomā vispār, tikai vienā laidā pūš pantus, četrpadsmit vienības ik dienas.

T. VADITĀJS. Es gan neesmu jurists, tāpēc nedrīkstu runāt alegoriskās formās, tomēr tik un tā nesaprotu — kādam nolūkam tieši četrpadsmit?

SEKOMKOM. It kā, lai mēs visi netiekot tūdaļ pat atsviesti atpakaļ akmens laikmeta mezozoja alās.

T. VADITĀJS. Bet par mums augstāka orgāna taču nav! Vai šīs briesmas ir kaut

cik reālas? Valstij jau tāpat trūkst cilvēku, un tiem nav kur dzīvot.

SEKOMKOM. Bažām nav pamata. Mūsu ekspertu Maņu Orgānu vērtējumā pilsonis Burbulis stipri neapzinīgi pārspilē jauniegūtā biedra Ziloņa metafiziskā tukšuma ārējos apjomus un tā iespējas tapt izpūstam par kaut vai vienu mušu. T. VADĪTĀJS. Skaidrs. Paldies. Lai nu kas, bet tādas mušas nu gan mums ne-traucēs šķelties un konsolidēties. Turpiniet nomanīšanu! Sekojiet, lai netiek pār-mērīgi izniekotas ziepju un papīra kategorijas. Viss. Starptelpu sakaru seansa beigas.

M. Pikets uzreiz uzzīmē aksiomu un prasību — ZIEPES UN PAPIRS IR KULTŪRA UN BRIVIBA! NEGRIBAM RĪMES — DRUKĀJIET RUBĻUS!

Te K. Deputāts izlien no zem krēsliem un starot staro.

K. DEPUTĀTS (*gaiši priecīgi*). Biedri! Atradu! Gribu daudz teikt!

T. VADĪTĀJS. Ko jūs tur uz tepiķa tik daudz atradāt? Vēl kādu somu?

K. DEPUTĀTS. Nē, biedri, atradu domu. Man liekas, ka tā ir tā pati, kuru atnesu ciemakukulim, lai ar jums mazliet dalītos, bet biju nedaudz pazaudējis. Es te domāju nacionālās ēšanas domu.

Saucieni no zāles: «Jau paēdām!», «Jārisina Portfelis!». Tos atbalsta M. Pikets — LIDZ ŪKAI! BEZ SĀLS!

K. DEPUTĀTS (*vicinādamies*). Pagaidiet!

Neizsitiet man domu! To man iedeva sālīm un maizei otrā iedzīvotāju puse, kura aiz manis stāv un izvirza pārstāvēt. Lai mani aplej ar dubļiem, bet paziņošu, ka iestājos pret mūsu Portfeļa izstāšanos un uzstājos par viņa iestāšanos mūsu piepildītajā Portfelī! Lūk, jā, tā! Jūs pavisam nesaprotat, ka mēs vēl nemaz nesam tajā saturā dzīvojuši, biedri!

M. Pikets piekrīt — STĀVAM PAR UN KRĪTAM PRET!

T. VADĪTĀJS. Doma pati par sevi nav slikta, tikai, varbūt es kaut ko nesaprotu, bet jūs taču tur it kā atradāt par Burbuļa ēšanas problēmu, ja nemaldos.

K. DEPUTĀTS. Vai tad? Vienu minūti...
(Noliekas garšļaukus starp krēslu rindām, mirkli parāpo, tad priecīgs uznirst.)

Kā tad! Es taču to pašu teicu — ka jūs stipri maz pārspilējat tādu kā Burbulis parādību ietekmi uz mūsu Piebaltijas dzīves telpu! Par piemēru, ar ko lai izskaidro faktu, ka aizvakar, vienā dienā, visiem iedzīvotājiem, kuri pierakstīti manā apgabalā starp Jerjomenko, Luļina, Gorkija un citu klasiķu vārdiem, vienā rāvienā izkrita visi zobi — purkš! — un nav.

Zālē kluss, vienbalsīgs: «Šausmas!» Pat M. Pikets neatpūst prasīt un protestēt. T. VADĪTĀJS. Paga, paga. Bam! Bam! Klusumu! Te kaut kas nav tā. Vakar personīgi apmeklēju minēto iecirkni. Cik izdevās novērot, vairums pilsoņu zobu atradās tiem paredzētajās vietās.

K. DEPUTĀTS. Tas jau tas ir! Vakar visiem izkritušo vietā atauga jauni! It kā nekas nebūtu noticis. Bet tas tomēr neatceļ materiālismu un faktu, ka aizvakar bija izkrituši. Un, kaut arī vakar atauga vietā, parādība ir satraucoša un prasa izpētīt cēloņus. Jo kādas var iznākt sekas, ja tādi fenomeni atkārtosies un notiks arī citos vēlēšanu reģionos? Kur liksim zobus? Čiekurkalnā cilvēki jau redzējuši mežoņu krelles. Varbūt te būtu darbs kādam kooperatīvam vai tautsaimniecībai, bet pagaidām vajadzētu šim nolūkam izdalīt kādu konteineru, lai tas varbūt nebūtu pārāk liels, tomēr ietilpīgs un kāds deputāta statusam pienākas.

Troksnis, svilpieni, nicīgi aplausi, plākāti — ZOBUS VADZI, NE SOMĀ! RĀPO TĀLĀK! ILKNI PORTFELI NE-NOSLEPSI!

T. VADĪTĀJS. Bam! Bam! Klusumu! Bam! Bam! Bam! Balsosim?

K. DEPUTĀTS. Jā!

K. DEPUTĀTS. Nē!

T. VADĪTĀJS. Tad vajadzēs nobalsot, vai mēs par šo jautājumu balsosim.

K. DEPUTĀTS. Nē!

K. DEPUTĀTS. Jā!

T. VADĪTĀJS. Labi, skaidrs. Bam! Bam! Balsosim, vai mēs balsosim — balsot par šo jautājumu vai nebalsot. Viens, divi, trīs — paceliet rokas. Tā. (*Skaita.*) Viens. Viss, vienbalsīgi.

K. DEPUTĀTS (*nervozī pielec kājās*). Nē! Nē! Es nevaru klusēt! ... Bet klusēšu. (*Ap-sēžas un elpo.*)

T. VADĪTĀJS. Vai ir vēl kādi viedokļi?

K. DEPUTĀTS (*leknā tembrā*). Es gribu sieviešu vārdā!

T. VADĪTĀJS (*laipni*). Jā, lūdzu, sieviešu vārdā lūdzu.

K. DEPUTĀTS (*dūc*). Es nezinu, kas notiks! Es kā sievietē, kura ik dienas saduras ar pneimatisko āmuru, kas ļauj sievietei līdztiesīgi piedalīties ar vīrieti... vīriešiem, runāšu visas strādnieku šķiras, kura vēl nav pateikusi savu pēdējo vārdu, sieviešu vārdā! Domāsim ne tikai par vīriešiem! (*Uztraucas.*) Es uztraucos, piedodiet. (*Ieņem gaisu.*) Mani kā sievieti, māti un meitu arī satrauc šī Burbuļa un viņam līdzīgo stāja. Kāpēc viņš tādā stāvoklī guļ plīks uz lāvas? Un turklāt, es atvainojos, plīks! (*Trīs reizes izelpo.*) Varbūt viņš ir aizmirsis, ka šogad, 3. novembrī, īsi pirms pašas strādnieku revolūcijas, apritēja apaļi septiņdesmit seši gadi, es kautrējos teikt, tomēr krūsturiem? (*Zālē atzinīga apsveikumu čala.*)

Jā, tieši pirms septiņdesmit sešiem gadiem! Tikai Amerikā, jo, kā teicu, pirms revolūcijas. Es prasu — vai tas nav diezgan garš vēstures posms, lai beidzot arī sievietes sāktu ievadīt vadošos portfeļos? Tieši mēs, sievietes, vislabāk spēsim parādīt šādiem visādiem jauniešiem mūsu dzīves īsto skaistumu un neļausim viņiem

tā gulēt uz lāvas, kad valstī ir tik daudz darba! Paldies, es uztraucos.

Aplausu vētra. M. Pikets lēkādams demonstrē sevi un saukļus — 3. NOVEMBRIS — MŪSU DIENA! LABĀK VAIRĀK NEKĀ MAZĀK! KATRAM IR TIESĪBAS! NEATDOSIM PUPTURUS PORTFEĻIEM!

T. VADITĀJS. Bam! Bam! Bam! Bam-dzin-bam! Mieru! Mieru! Balsosim! Kas par to, lai! (*Izbrīnīts.*) Kā? Kā tad tā? Labi, kas pret? Tā... Skaidrs. Priekšlikums netiek pieņemts. (*Bridi domā.*) Es domāju... Kungī, kā mēs rīkosimies šajā situācijā? (*Domā.*) Es tomēr domāju, ka nedrīkstam gluži bez alternatīvas noraidīt. Sieviete līdz šim tiešām ir bijusi mūsu šaurākā vieta. Ja mēs arī šoreiz pagaidām nepiešķiram viņai Portfeli, tad vajadzētu izskanējušo dedzīgo ierosmi atbalstīt vismaz ar kaut ko citu. Varbūt kādam ir kādi konkrēti priekšlikumi?

K. DEPUTĀTS. Sarīkosim talku! Atnāks Iljičs, atnesīs baļķi...

T. VADITĀJS. Bam! Pareizi! Jā, redziet, biedri, kā — mēs šad un tad neatceramies tomēr uzreiz mūsu klasiku. Noballosim. Kas ir par to, lai baļķi atnes Vladimirs Iljičs? Paldies, varam neskaitīt.

K. DEPUTĀTS (*lēni ceļas, izņem no auss klausāmo puļķi un ilgi, ar niknu neizpratni to aplūko*). Ničevo ņepoņimaju...

Ō čom krik? Ja vsjo vremja ničevo ne slišu. Gge perevodčik? U meņa v uhe nikavo! Eto provokacija? Nacionalistil Raižpilns klusums un vainīga sačukstēšanās.

K. DEPUTĀTS. Jā, ziniet... Kaut kas nav... Es arī šad un tad paklausos. (*Iebāž klausīklu ausī.*) Nu, redzat, klausos, klausos, bet visu laiku viens un tas pats — širaka strana maja radnaja, gavarit Maskva... Jums arī?

Visi steidzīgi aizspundē ausis un aizgrābtībā atver mutes.

K. DEPUTĀTS. Skatieties — vads iet uz magnetofonu! Galdā ir magnetofons!

Nu visi salien galdos. Balsis no vietām: «Tiešām!», «Man arī!», «Cik jaukil».

K. DEPUTĀTS. Biedri, ja nekļūdos, magnetofoni ir ieslēgti ierakstīšanas režīmā... Šajās lietās man ir izglītība un mājās tieši tāds pats aparāts.

Visi domīgi tausta magnetofonus, savas ausis un galvas starp tām.

K. DEPUTĀTS (*T. Vadītājam*). Jums tāpat?

T. Vadītājs pagrābstās pa galda iekšu un izvelk laukā telefona klausuli.

T. VADĪTĀJS (*pielicis klausuli pie auss, smaidīdams, mierinoši*). Vai tad nav skaista mūzika? Pūšamie — paklausieties! Un bungas... Kungi, varbūt vienosimies atkal dziesmā? (*Klusums.*) Ir viena brīnišķīga bērnu dienu dziesma. (*Aizver acis, bungo ar pirkstiem pa galdu un dungo.*) Na-nā, na-na-na-nā, na-nā...

Vārdus esmu piemirsis... Ņa-ņa-nā, nā-
na-nā, na-nā... Kā tur tālāk? Draugi,
padziedāsim un tad iesim vakariņās, ko?
(*Klusums.*) Nu labi, nedziedāsim. Ejam
uzreiz ēst. (*Klusums.*) Ēst! Bam! Bam!
Es pasludinu pārtraukumu! Bam! Visiem
ēst!

Visi klusējot paliek savās vietās, daži
skatās grīdā, citi — uz Portfeli.

M. Pikets mēmi liksmo — URĀ! PA-
SIEM SAVA VOTERGEITA!

EDIENREIZE NR. 2

V. D. KOMENTĒTĀJS (*turēdams kādu
pie piedurknes*). Te nu mēs esam! Sa-
biedrības apziņā ir notikusi iežu nobīde.
To izmantojot, aicināsim pie mūsu kame-
rām Kādu Deputātu, kurš nule kā ir
ieradies no aizrobežu garāka brauciena.
Tā kā mēs visi šeit esam profesionāli
deputāti, tad, es ceru, viņš neatteiksies no
atklātības mūsu jautājumos un savās at-
bildēs. (*Iestīvē kadrā K. Deputātu.*) Lab-
rīt atkal mājās! Es gribētu sākt ar mazu
uzdrīkstēšanos. Jūs nupat atbraucāt no ār-
zemēm?

K. DEPUTĀTS. Nu un? Labvakar. At-
braucu, jā. Un kāds iespaids ir jums?

V. D. KOMENTĒTĀJS. Spilgti satriecošs.
Pastāstiet, lūdzu.

K. DEPUTĀTS. Ko tad? Jā, lūdzu. Biju
ārvalstīs. Ko es daudz varu pastāstīt? Es
visu laiku tur trīcēju. Godīgi sakot, es
tomēr neesmu sociologs. Piedodiet. Tas ir
orientējoši.

V. D. KOMENTĒTĀJS. Paldies par interesanto stāstījumu! Tikai — kāpēc jūs visu laiku sakāt — orientējoši?

K. DEPUTĀTS. Uzskatīsim to kā tādu lieku vārdu.

V. D. KOMENTĒTĀJS. Labi, jā, es ceru, ka mūs sapratīs. Vēl viens jautājums. Šodienas darba kārtības Burbulis arī esot bijis pāri okeānam. Vai tā ir taisnība?

K. DEPUTĀTS. Jā. Diemžēl. Bija aizbēdzis. Milzīgs kauns. Mēs taču viņam visu — dzejoli avīzē nodrukājām, pašu vienreiz pat kinoteātrī parādījām, bet šis... ek! Laidiet! (*Kreņķīgi izraujas un aizbēg no kadra.*)

V. D. KOMENTĒTĀJS. Jā, tā nu tas ir, jūs redzējāt. Ko lai te piebilst? Nāk prātā mūsu pedagogu atziņa, ka cilvēks bieži vien ir kā jauns žogs, uz kura šis tas ir jau uzrakstīts, tikai ne vienmēr tas, ko šobrīd visvairāk vajag.

TREŠĀ DEBATE

Turpat. Saspringta gaisotne. Visi sēž riņķī uz grīdas, modri vērodami Portfeli vidū, taču vēl modrāk — cits citu.

V. D. Komentētājs arī sēž, blīvi iespraucies starp T. Vadītāju un K. Deputātu.

V. D. KOMENTĒTĀJS. Dārgie draugi, kas dzīvojat līdzī mūsu gaitai! Mūsu vadi atkal ir ievilkti pašā politikas virtuvē, mūsu valsts virtuvē numurs viens! Kā nupat teicām, gaisotne ir saspringta, viss

rit pilnā sparā, mums pat nav laika ieturēties. Jo tūlīt ir jāizšķiras nevienam pagaidām nepiederošā Portfeļa jurisdikcijai. Pērņziem bijāt liecinieki daža laba odioza mafija aparātiskiem centieniem aizmuguriski legitimēt šo valstiski svarīgo inventāra piederumu kādam korumpētā tīkotājam, kurš pats nemaz nebija un joprojām nav uzdrošinājies ierasties no aplami neformālām jomām, kur, kā varbūt dzirdējāt, separātiski nodarbojas ar nevar neko saprast, ko. Joprojām nav pieņemts arī lēmums par šī indivīda sabiedriski-dietoloģiskajām utopijām, tāpat arī pret konstitūciju vērsto dzīvesveidu plikā veidā uz lāvas. Apkopojis visu šo jautājumu loku vienā kompleksā programmā, deputātu sasaukums ir atzinis par lietderīgu atrisināt šo pēdējo dabiskas parlamentāras cīņas un uzvaras ceļā. (T. Vadītājam.) Nu?

T. VADĪTĀJS (*svinīgi piesit ar āmuru pie pieres*). Bamml! Uzmanību, biedri un kundzes! Šodienas kārtībā ir viens vis-svarīgākais jautājums. Patiesībā tie ir visi galvenie jautājumi kopā. Ļoti ceru uz radošu pieeju un konstruktīvu darbu. Tāpēc brīdinu (*Paceļ āmuru virs galvas.*) — balsošu līdz skaitlim «trīs», un tikai tad — atkārtuju, tikai tad! — uzsāksim debates.

K. DEPUTĀTS. Tikai, Tribīnes Vadītāja kungs, sāciet, lūdzu, ar ciparu «viens».

T. VADĪTĀJS. Bet nu par ko jūs mani

turat? Kā gan citādi? Procedūru reglaments ir svēts demokrātijas vārdabralis un brīvības sinonīms! Nekas, ja jums gadīsies kādas šaubas, lūdzu, varat vēlāk pieprasīt Protestu. Bet tagad, kungi, ja jums nav piebildumu, pāriesim tieši pie balsošanas. (*Ieplešas un saspringst.*) Viens... Trīs!!!

Sākas diskusijas. T. Vadītājs iebliež ar āmuru V. D. Komentētājam pa brillēm un grābj Portfeli. V. D. Komentētājs dod pretī ar mikrofonu un iekožas K. Deputāta pakalējā. K. Deputāts aizmiedz acis un darbojas ar galvu, badīdamies visriņķī. Āmura dobji «Bam!» un mikrofona brākšķaini «Brum!». Cits caur citu dzirdami argumentējumi un replikas: «Atvainojiet, bet likuma pantā ir paredzēts...», «Piedodiet, toties jūs aizmirsāt sesto labojumu...», «Pareizi, šo jautājumu apspriedām jau vakar...», «Gribu pievērst jūsu uzmanību pretrunai...», «Atļaujiet jums nepiekrīst...», «Visa vēstures gaita rāda...», «Diemžēl jums ir taisnība, tomēr ļaujiet...». M. Pikets lēkā apkārt, skandējot «Sarauj, sarauj!» un juceklīgi vēzējot nevar saprast, kādus plakātus, taču viens, šķiet, ir — DEMOKRĀTIJAS NEKAD NAV PAR DAUDZ!

Debates turpinās vismaz līdz pusnaktij. Tieši plkst. 00 durvis atsprāgst vaļā un atskan trejstīgu mūzika. Iesoļo CENTRĀLAIS DRAUGS, viņam līdzī saītē tipina MIERĪGS TANKS.

C. DRAUGS (*neapstādamies, laipni, bet stingri*). Ceļu, ceļu... Voļno, sēdiet, sēdiet.

Viņš dodas uz vidu, garāmejojot paņem Portfeli un uzkāpj tribīnē.

Zālē visi ceļas no grīdas, meklē un kārtu savas drēbes, masē zilumus, pieglauž matus, neuzkrītoši spodrīna medaļas. Lēni aplausi, atsevišķi saucieni: «Labdien!»

C. DRAUGS. Biedri! (*Aplausi.*) Es atkārtuju — biedri! (*Vētraini aplausi.*) Kvēls, brālīgs sveiciens no mūsu Galvenās Avangarda Pīramīdas! (*Ovācijas, izsaucieni: «Vienmēr gatavsl!»*) Isi par stāvokli. Tas ir vienkāršs. Kā jūs to labi zināt, mūsu harmoniskajā struktūrā nav un nedrīkst būt patskaņu. Un nebūs! (*Atzinīgi aplausi, kaismīgi izkļiedzieni: «Ssr!», «Rsr!», «Brd!», «Kgb!», «Gdržzlb!», «Kpss!», «Vcspsl!».*) Pareizi, biedri. Paši redzat — pretrunām nav kur iespraukties un iedzīt ķīli. Un tomēr. Ar nožēlu jākonstatē, ka dažiem biedriem piemeties lokālu grūtību sindroms, jā, biedri, diemžēl. (*Nožēlas vaimanas, šņuksti.*) Nekas, biedri, mēs visu atrisināsim. Varam pat teikt, ka viss ir jau atrisinājies pats no sevis. Tomēr, lai debesis viscaur būtu pilnīgi dzidras, mums vajag pirmkārt! (*Aplausi.*) Otrkārt! (*Skaļi aplausi.*) Un treškārt! (*Dārdoši aplausi.*) Vai būtu vēl arī jautājumi?

M. Pikets aizspārda plakātu čupu

kaktā, paņem stekus un plecu pie pleca sastājas ierindā durvīm priekšā.

C. Draugs nokāpj no tribīnes un apsēžas pie galda līdzās T. Vadītājam, kurš, turpinādams aplaudēt, noķer un cieši paspiež biedra roku.

Pret griestiem nesadzirdami purpinādams, klusi šķindēdams un eju smiltīm kaisīdams, tribīnei drebelīgi tuvojas K. Deputāts.

K. DEPUTĀTS (*čērkst*). Dārgie biedri, drīkst vienu vai tikai divus vārdus?

T. VADITĀJS (*C. Draugam*)...?

C. DRAUGS. Kāpēc jūs prasāt tieši man? Jūs esat šeit saimnieks! Āk, jā, starp citu, tas laikam jūsu? (*Sniedz T. Vadītājam Portfeli.*)

T. VADITĀJS (*redzami aizkustināts*). Pateicos... No sirds pateicos.

C. DRAUGS (*draudzīgi*). Ko nu, ko nu, sākums. Kā tautā saka — priyatno ruskomu s russkim obņatsa.

T. VADITĀJS (*mulsumā sulīgi tvīkdams*). Ko jūs... Paldies... Centīšos... Partijas tautai nekad neesmu darījis pāri. (*K. Deputātam.*) Lūdzu, biedri, tikai īsi. K. DEPUTĀTS (*saviļņojumā klusiņām tinkšķēdams*). Biedri, neesmu vairs sevišķi jauns, bet man ir laimējies. Atceros, piezemējāmies pašā Maskavas sirdī, Kutuzova prospektā, kara aerodromā. Devāmies uzreiz iekšā Mauzolejā, viņš

jau gaidīja, ielēja divās glāzēs šņabi — sev un (*Notrauc asaru, šņaukājas.*) ... un man. Tā vienkārši, sirsnīgi... Saka — iedzersim! Bet es tak nedzērājs! Nu, bet nekas tomēr. Tolaik citādi nevarēja. Kolektīvizācija paliek kolektīvizācija. Izturēju. Bija tādi laiki! Biedri, kā atceros, tā... (*Nespēdams parunāt, nosteberē līdzjūtīgos aplausos, caur asarām iekļiedzas: «Būsim uzticīgi līdz pašu kapam!» — un, izpūšot varenu smilšu šalti, ietriecas cīņubiedru apkampienos.*)

C. DRAUGS (*T. Vadītājam, uzsvērti pieklājīgi*). Jūs atļausiet?... (*Zālei.*) Nu ko, biedri. Cik noprotu, tad esam ar visu veiksmīgi tikuši galā, ko? Varam atkal atvērt to logu, visu te kārtīgi izventilēt un nopietni ķerties pie tiešā darba. Vai ne? Jo darbs, biedri, tas ir darbs! Pareizi?

Zāle piekrīt un pieceļas. T. Vadītājs kaut ko čukst C. Draugam ausī.

C. DRAUGS (*klausīdamies*). Kas tāds?... Kāpēc?... Nemaz nav ieradies?... Nu un, ka lido, mums tagad daudzi lido, varēja kulturāli nosūtīt lejup apsveikumu. (*Uzmanīgi klausās.*) Ak šitā... Bet vai viņš var uzrādīt vismaz vienu dzejoli, par kuru mēs varētu viņam varbūt piedot?... Kāpēc neesat, vajag interesēties, vajag rūpēties... Pat tā?... Tad pavaicāsim viņam pašam.

T. VADITĀJS (*šiverīgi*). Klausos! (*Nolien galdā, spaida un rausta pogas.*) Se-

komkom! Sekomkom! Taisno vadu ar apziņas submarīnu!... Kā tā — atsakās kontaktēties!! Kā maukšu, tā ne sausa vieta nepaliks! Maņu Orgānus man, žigli! Em-o? Momentā sniedziet zibenīgi operatīvu informāciju, ko uzraugāmais domā! M. ORGĀNI (*aiz kadra, žļerkstošā tērauda balsi*). Ko domā vispār vai ko tieši pašlaik?

T. VADĪTĀJS. Āmurgalvas! Ko viņš vispār, to mēs sen zinām! Man vajag to, ko viņš domā par to, ka nav laikus atsūtījis mūsu dārgajam ciemiņam veltītu apsveikuma telegrammu.

M. ORGĀNI. Vienu mirkli. (*Klikšķi, čirkstoņa. Zumoņa, klunkšķi, čāpstināšana.*) Ziņojam! Objekts šobrīd par uzdoto tematu neko nesaka, tikai savā nodabā domā un atkal pūš prātā pantus!

T. VADĪTĀJS (*izlēkdams laukā no biksēm*). Aunapieres! Bam-bam-bam! Tieši to man vajag! Man vienalga, vai viņš ko plurkšķ vai pagaidām klusē. Nomaniet, ko viņš domā!

M. ORGĀNI. Mirklīti. (*Klikšķis. Klunkšķi un zumēšana skaļāk un citā tonkārtā.*) Ē... Šķiet...

C. DRAUGS (*smīnēdams*). Hm, šket...

T. VADĪTĀJS (*novilkdams žaketi un kurpes kopā ar zeķēm*). Beidziet tur murkšķēt! Ziņojiet tieši un skaidri!

M. ORGĀNI. Klausos! Pilsonis Laureāts Burbulis mūsu ciemiņa sakarā domā, ē... mmm... par dzimumjautājumiem!

T. VADITĀJS (*draudīgi sliedamies kājās*). Koā?! Kā... Kādā plāksnē?

M. ORGĀNI. Tādā plaknē, ka... Khem, ziņojam — pis viņu zirgs!

T. VADITĀJS (*apstulbumā atkrizdams vietā, izklaidīgi, mehāniski*). Un ko zirgs?...

M. ORGĀNI (*braši*). Atļaujiet ziņot — zirgs negrib!

T. VADITĀJS (*stīvi vilkdams nost kreklu*). Kāpēc?...

M. ORGĀNI. Zirgs grib ko citu!

Zālē kapa klusums, tikai galdā nogaidoši sprakšķi.

V. D. KOMENTĒTĀJS (*uzmanīgi ielizdams kadra stūrītī, čukstus*). Atgādināšu, ka mēs esam klāt sesijas darba brīdī... Jā... Mmmm... Ir ieradies viesis... Jā... Sesijas gaitā ir radušies nelieli sarežģījumi... Mmm...

Zāles klusumu pārtrauc C. Drauga tēvišķīgi smiekli.

C. DRAUGS (*tēvišķīgi*). Ho! Ho! Ho! Nu ko, biedri, mums jāapspriež arī šis jautājums. Jā, jā, apspriedīsim... Khm. Tātad, kā jūs domājat — vai mums ir pieņemama šī zirga nostāja? Tikai godīgi, biedri, tikai godīgi.

K. DEPUTATS (*drosmīgi paužot kopējo noskaņojumu*). Naher!

V. D. KOMENTĒTĀJS (*čukstus*). Jūs dzirdējāt Kāda Deputāta ierosinājumu par šo darba kārtības jautājumu...

K. DEPUTĀTS (*jau drošāk*). Mums tādu hokeju nevajag!

V. D. KOMENTĒTĀJS. Tiek ierosināts nosodīt Zirga antisabiedrisko pasivitāti...

T. VADĪTĀJS (*neganti svīzdams, izmisīgi mēģinādams glābt, ja vēl ko var*). Lieku priekšā balsot! Kas par to, ka Zirgam jāpis? Skaitīt nav vajadzības. Lūdzu Sekomkom sagatavot attiecīgas rezolūcijas tekstu.

Tostarp, nevienam nemanot, tribīnē ir uzrāpies M. Tanks.

M. TANKS (*piepeši, pa jokam*). Pif!

Pajūk dūmi, visi spiegdami apsedzas ar krēsliem un labiem projektiem.

T. VADĪTĀJS (*bālām lūpām*). Atvainojiet, bet... vai mēs... lūdzām jums... vārdu?...

C. DRAUGS (*labdabīgi*). Nomierinieties, nevajag uztraukties, viņš tā īsti nemaz nekož. Rāms atvaļināts tālu ceļu veterāns, nu jau derīgs vairs tikai pašmāju izpriecas braucieniem.

M. TANKS. Padumaješ, kakije mi ņežnije. A ješčo ģemokrati, pļuralisti... U meņa možet tože jesķ svojo mņeņije... Paf!

Panika, kliedzieni, drūzma durvīs. M. Pi-kets jautri, rotaļīgi atvaira spiedienu, gumijas nūjas dancot danco.

K. DEPUTĀTS (*saķēris pārsisto galvu, ar akcentu*). Pozor! Okupacija!

M. TANKS. Što, što-o? Puf! Rrr... Vau!

Abpus ekrānam nodziest gaisma. Parā-

dās pavēle — ROKAS AUGŠĀ! Visi tajā un šajā pusē izpilda komandu.

V. D. KOMENTĒTĀJS (*aizžņaugtā balsi no tumsas*). Dzejniek!... Dzejniek!... Dzejniek, varbūt tu, ko? Varbūt stāj pretī vismaz ar vārdu, ko? Dzejniek... (*Pēc brīža.*) Nez, Maņu Orgāni vēl raida?

T. VADITĀJS (*vārā balsi no cita tumsas kakta*). Gaužām vāji... Mēģināšu saklausīt!... Jā!... Es īsti labi nesaprotu... Laikam dzejolis... Jā! Viņš iesaka trinkš pa bundžām!

M. TANKS (*tumsā zvērodams*). Eto mi ješčo pasmotrim, kto kavo trinkš. Iš ti — pa bundžām. Figū! Broņa krepka! Pif! Puf! Paf! Trararam!

Viss brūk, ar joni klūst vēl tumšāks. K. MAŠA (*laikam no garderobes*). Suma sašļi! Ķelevizoru savsem samaitājuši!

Nakts melnumā dzirdamas rācijas komandas: Pošla pervaja kolonna.... Pošla vtoraja kolonna... Pošla pjataja kolonna... Pošol vertoļot... zadom naperjod... Matrjoški... Garmoški... Zapuskai balalaiki... Častuški... Ķeper fufaiki... Šapkami ih, šapkami! Gotovo! Begut gansi, gavņuki! Atkrivai okno pošire! Zdarova, jevropa! Vot i mi! Ura!

Stiprs caurvējš. Tumsā skrien dzirksteles. Sēra un siera smaka.

Pēkšņi atskan divi skaļi klaudzieni, viens pēc otra. C. Drauga un M. Tanka sāpju kliegzieni saplosa Baltijas nakti.

C. DRAUGS. Oi, oi! Topor! Pa baške!

M. TANKS. Oi! Toporom! Pa žope! Hana...

Ekrānā ieblāvojas zaļi pelēkā miglīnā tinusies mehāniska mūmija, nokraukājas, pačāpstina muti, atver acis un izbrīnā paceļ biezās uzacis, taču pienāk K. Maša un ar Lupatu rūpīgi apslauka ekrānu. Mūmija apdziest, lai arī nav īsti saprotams, vai bija gribēts to noslaucīt nost vai — varbūt otrādi — uzspodrināt.

Uzreiz pēc tam brīvajā vietā piedzimst DZEJNIEKS LAUREĀTS BURBULIS un plīks iekāpj šaipusē, viscaur pušķojies līganām vārdu vijām un ar savu gultu padusē.

D. L. BURBULIS. Sumināti!

Telpa dunoši atsaucas — SSZUMM!

Svīst gaismiņa, un Dzejnieks mundri aiznasko savu ceļu.

Visi paķer viens otru — Vietējās Darbības Komentētājs pasit padusē Tribīnes Vadītāju, Tribīnes Vadītājs pieķeras Centrālajam Draugam, Centrālais Draugs, kaut arī galvā tam iestrēdzis Cirvis, nogrābj aiz čupra Kādu Deputātu, Kāds Deputāts saķer aiz kājas Koku Mašu, Koka ievīsta Lupatā Mierīgo Tanku, jo tam, nabagam, arī Cirvis — tikai dibenā, un tomēr Mierīgais Tanks iešņauc stobrā Maņu Orgānus, kuri pēdējā brīdī pagūst savākt visas Sekretariāta Komitejas un Komisijas; ja kāds atliek, tas pats salec tuvākajās kabatās un azotēs, — un karavāna klupus krišus seko Dzejniekam un *izgaist tālē zilgmajā kā rita migla aizpērnā varbūt.*

Ūz brīdi priekšplānā uzdrasē ZIRGS,
sakampj zobos Portfeli, parauj aizkulisēs
un zviēgdams aplec.

ZILONIS uzmet garu.

Miliču Pikets atgādina — NEAIZMIR-
STIET IZSLEGT!

DZIESMINIEKS UZ NĀRAS

Stāsts

Plaģiāts

Drīzāk luga

Patiess, tak visnotaļ gabals iz dzīves
Veltīts pašam N

Dramatis Personae:

DZIESMINIEKS, 48 gadi ar mantas
konfiskāciju

LAIKMETS, pie pakšiem un citur

LIKTENIS un viņa PIRKSTS

DZIESMINIEKA S, viņai dežūra pirti

SKURSTENSLAUĶIS, pavisam no cita
pagasta

EMMA von STRUMPFBAND-STO-
CHERSCHILD, ein deutsches Federmäd-
chen

KREISAIS KOSMISKAIS SUNS }
LABAIS KOSMISKAIS SUNS } vadoņi

BAĻĶIS kā tāds

BLUSU KORIS, SKATITĀJI, CIL-
VEKS, AUTORS (autors), etc.

PIRMAIS CĒLIENS UN MĒTIENS

Bēdīga aina

Aerobusa «BULVĀRĀZIS-666» kuņģis.
Grīda, logi, stūre.

Kuņģī klusums, neviena nav.

DZIESMINIEKS, viņš sēž.

K. K. SUNS — uz galda pa labi, L. K.
SUNS — turpat pa kreisi, abi stāv pie
stūres.

Ir jau ziema. Drīz būs vasara. Dziesmi-
nieks sēž uz nāras.

Viņš domā. Turpat redzama EMMA
von STRUMPFBAND-STOCHERSCHILD
ar visu atsperi, to Dziesminieks pašlaik
uzvelk. Tas netraucē viņam domāt. Par
tautu, tās meitām, par patskaņu atska-
ņām.

Gar logu labā ātrumā drāžas *etc.* —
migla, pazudušais kumeļš, fanfaras,
kraukļi caurām zeķēm kājās, kartupeļi
(šogad labi padevušies Visumā), sirpju
kāsis, āmurs, brāļu pufaika un sarkanās
ausis, tās brīžiem pielip stiklam. Nekas
netraucē Dziesminiekam domāt.

Telpā neviena nav. Aizkrāsnē lepni
skan CILVĒKS ar lielo burtu π. Stalti
lēkā BLUSU KORIS. (*Nu tik būs.*)

Atveras iekavas, ienāk SKURSTEN-
SLAUĶIS no krāsns, apsnidzis viscaur
meln, iekavas ciet. Viņš noliek savus
skursteņus kaktā, atsēžas uz brīva galvas-
kausa, sāk domāt par citiem skursteņiem.

Nu domā jau divi.

Emma nedomā, viņai ir atspere.

Dzīve ir skaista.

Emma ir skaista.

Vēl skaistāks būs nākotnes laiks, ko
Dziesminieks tuvina domās.

Vairākus gadus nekas nenotiek. Klu-
sums, telpā neviena nav. Rokās katram
ir priekšmets, kurā notiek matērijas agre-
gātstāvokļa izmaiņas turp un atpakaļ.

Uzreiz kļūst tumšs...

Nekas nenotiek, un kļūst atkal gaišs.

Pēc mēneša pret paksi klusi atskan
BAĻĶIS.

BAĻĶIS (*stingri*). Babah!

EMMA (*im Deutsch*). Ach!

LAIĶMETS (*ārpusē pie pakša*). Khē,
khē... Gribēju tikai atgādināt, ka arī
nākamajā pieturā nepieturam. Saprotiet —
ātrums jāpaātrina. Khē, khē... Tas, bied-
rīši, pagaidām ir viss. Atā...

K. K. SUNS. Poņal. Maņevr ispolņaju!

L. K. SUNS. Tak ģeržakļ!

Dažas piecgades atkal nekas nenotiek.
Neviena nav. Tad dzirdama skrapstoņa. No
apakš nāras izlien PIRKSTS.

EMMA (*im Deutsch*). Guten Tag!

LIKŅENIS (*dobji, kā nākas*). Mieru, tas
ir mans. Visiem aplikties izpletņus un gai-
dīt turpmākos rīkojumus!

K. K. SUNS. Ne poņal!

L. K. SUNS. Ēto suģba.

K. K. SUNS. Prošu povtorikļ!

L. K. SUNS. Ģelo paņņet kerosinom.

K. K. SUNS. Poņal. Kurs preņņij.

Dziesminieks nedzied, viņš ņem garenu kausētas smilts dobu priekšmetu un ar to kaļ Pirkstu, kamēr tas karsts, bet priekšmeta iekšienē matērija no gāzveidīga agregātstāvokļa pāriet šķidrā.

LIK TENIS (*ievilkdams Pirkstu vietā*).

Labi, labi... Gan redzēsīm. (*Pēc briža.*)

Mierā! Piesprādzēt izpletņus kūkumiem klāt! Celties, gulties, marš! (*Pēc divām stundām.*) Ko? Tad nesprādzēsiet?

Paiet vismaz sekunde. Telpā neviena nav. DZIESMINIEKS (*nodziedas*). Jampampiņš.

K. K. SUNS. Ne poņal!...

L. K. SUNS (*pulksteņa balsi*). Pim-pom-pam-pararam!

K. K. SUNS. Povtorik!

L. K. SUNS. S novim godom, dorogije tovarišči, s novim...

DZIESMINIEKS (*plaši*). Kuš, utainie, parkamadonna! Man te vajg par tautu maķenīt padomāt!

K. K. SUNS. Jesķ!

L. K. SUNS. Jesķ!

DZIESMINIEKS (*dzied ņurdīgi*). Caurbiras. (*Pačamdās telpā un laikā un izvelk no apakš Skursteņslauķa šādu tādu galvaskausu.*) Še, rijiet! (*Sviež suņiem.*)

K. K. SUNS (*rīdams*). Kak horošo, prekrasnaja markiza!

L. K. SUNS (*apriņdams*). Naš paravoz vperjod ļeķit!

Brīkšķ kauls. Dziesminieks klausās klu-
sumu. Nekā. Mūza nenāk. Nevar nemaz
atnākt, jo nav šē paredzēta. Aizmirsās.
DZIESMINIEKS (*atmet ar roku, zibenīgi
sacer, pieraksta, iemācās un tūdaļ no gal-
vas dzied, Emmas atsperi viegli ar gariem
zobiem un elkoni strinšķinādams*).

ko
dzejnieks visu
mūžu taupa to
atnāk miliči un
atdod
visu valstij
ek

LIKŅENIS (*no nāras apakšas*). Sen tak
teicu, ka pēdējais laiks ķerties pie izpletņiem.
DZIESMINIEKS. Pigu. (*Parāda mēli.*)

Atskan Baļķis pret juntu.

BAĻĶIS (*sirsniģi*). Bah-barah!

Līdz vakaram nekas nenotiek. Gari skan
Cilvēks. Dziesminieks klusē.

EMMA (*aizšaudama rokas atsperēi priek-
šā, im Deutsch*). Ach!

LAIKMETS (*dūmvadā*). Ū! Ū! Nākošajā
pieturā nepieturam! Traucamies aizvien
ātrāk un ātrāk! Mērķis ir jāpanāk! Tas
mums neizmuks, ū... khē, khē, khē...

K. K. SUNS. Poņal! Ceļ vižu! Idu na pe-
rehvat!

L. K. SUNS. Ceļ v zahvaķe. (*Paceļ kāju.*)
Ogoņ!

K. K. SUNS. Mimo!

L. K. SUNS. Poņal! (*Paceļ otru kāju.*)

Ogoņ!

K. K. SUNS. Mimo!

L. K. SUNS. Poņal. Eto ņe ta ceļ.

K. K. SUNS. Ničevo.

L. K. SUNS. Ura?

K. K. SUNS. Ura!

Suņi apmainās vietām. Nekas nenotiek. To redzot, Dziesminieks apliekas plaukstu kā cepuri. Šai brīdī dzirdama grīda pret Baļķi.

Grīda pret BAĻĶI (*virtuvē jeb — im Deutsch — ķēķi*). Babah-bambam-barah!

Emma nokrīt augšpēdu uz mutes, lindraku pār galvu, immer Deutsch.

LAIKMETS (*visās šķirbās*). Mūsu virziens ir vienīgais pareizais! Vairs krānā nav ūdenstīņa un krāsni trūkst malkaciņas! Runājot atvērtu valodu, ejam uz leju! Nevajag izsamist! Ātrums pieaug! Nekas un neviens nekad nejaudās apturēt mūsu kuģi! Tikai uz priekšu... khē, khē, khē, khē!

L. K. SUNS (*kož*). Atdai parašut!

K. K. SUNS (*atkož*). Sam atdai!

LIK TENIS (*indīgi piesit ar Pirkstu*). Sūdi būs! Sūdi būs! Vai es neteicu? (*Citā tonī.*) Izpletņus! Izpletņus šurp! Gādājiet izpletņus, fiksi! Kam nav, lai klupus tupus, ar cisu maisu, aiziet pa vienam!

Iestājas milzīgs gaidupilns klusums, sensoriski depresīva asenizācija, blīvs aizcietējums un prasts slapjdraņķis.

Dziesminieks vairs nedzied, tikai domā par tautu un skatās, kas tad nu būs. Arī Skursteņslauķis savukārt domā horizontāla motocikla balsī. Blusu Koris lēkā ar

pilnu jaudu. Tumšs kā Skursteņslauķa darbavietā.

Suņi vēlreiz pārkārtojušies vietām. Telpā neviena nav.

Ārā dzirdams Baļķis metam lokus, rūkdami šņākdami nākam tuvāk un tuvāki šurp, šķiet, tam kaut kas padomā.

EMMA (*augšpēdu uz mutes, žņaugdama sauļās saslapušo atsperi, lai nepasprūk, im Deutsch*). Ich bin krank!

Gadi rit pa rūti. Dziesminieks pieiet pie tās visai droši. Viņš atslej vareno pieri pret kausēto smilti un noraugās, vieds, lejup uz dzimto zemi. Redz tautu, vēsturi, plankumus, dziesmas, jūru, ilgas, grimušu pili, nolauzto zariņu, šodienu, parītu, godu, zeltu un mūžu. Viņš domā, kas vēl būtu veicams, un lepns izriež abas krūtis.

DZIESMINIEKS (*klusām dungo, kā no krāsns*). Zilzili mākoņi... Kumeļa neviežu... Ak, tauta, tauta... Kur esat, ak, meitas... Tik baiga migla, tik migla vien... Āreče! viens gaišs punkts tomēr demonstrējas... Trejpieci rupeļi, mjām... Ek, būs vien jālecl (*Virišķīgi apliekas plecusomu, kurā aizlaikus satverti garenī kausētās smilts dobi veidojumi, kas pildīti ar matēriju ārkārtīgi gāzveidīgā agregātstāvoklī.*) Kaut nu atvērtos.

Viņš taustās gar nāru krāsns virzienā, suņu vadoši komandējošu aprējienu, Emmas miklās ņaudēšanas un Skursteņslauķa saspringtās motora domāšanas pavadīts. Tikām Blusu Koris lēkā jestri un manās

ieklupt garām laimīgi slīdošā bārdā. Ticis pie krāsns, Dziesminieks lūko iztikt ārup, tak tumsa nelaiž. Tumsa, jāteic, nu ir kā nēģera viaduktā.

Te, kur bijusi, ienāk no bēniņiem DZIESMINIEKA S, viņai dežūra galā. Top gaisma. Visi paceļ rokas.

DZIESMINIEKA S (*itin laipni*). Nāciet nu visi pirtī, jums jau tek!

Visi uzrunātie labprāt atdara lietussargus un tālāk runā reizē.

K. K. SUNS (*māj ar roku*). Pojehaļi! Aida, rebjata!

L. K. SUNS (*garāmejojot iekozdams kājā Skursteņslauķim, kurš tik un tā paliek domīgs*). Moj adres ņe dom i ņe uļica...

LAIKMETS (*jau pagrabā*). Neiešu! Nepietur! Atpakaļ! Gulties! Mierā! Nepietur! (*Dodas citiem līdzī.*)

EMMA (*im Deutsch*). Das ist eine Tür. Das ist fein. Aber gribētu zināt, kurš mērkaķis, ķēms tāds, pievācis manu kārtējo galvaskausu?!

DZIESMINIEKS (*godīgi sakot, atkal nedzied gandrīz neko, tikai žigli izķer savai S no rokām kaut ko tādu, ko uzreiz iebāž mutē un tūdaļ apēd*). Zumčīuriu!

CILVEKS (*lepnī*). Pī!

LIKTENIS (*atmezdams un braukdams*). Eima nu ar.

Visi exeunt, ātrgaitā atkailinādāmieš pirtij, izņemot Skursteņslauķi, kurš paliek domāt. Viņam jādomā par skursteņiem.

Blusu Koris sit plaukstas un lec līdz
griestiem.

Etc. joņo vertikāli gar logu.

Telpā neviena nav.

No krāsns izspraucas Baļķis un stīvs
labprāt nogāžas taisni uz nāras.

BAĻĶIS (*gandarīti*). BAM!

Pakaramais.

SATURS

I. Dukts

8	5
Balta lapa	15
Plintuss	17
Koku gāzēji	61
Šaubi	65
Aleksandrs	78
Viss maisā	91

II. Metaforas

Evolūcija	105
Plato	106
Brīvībā	111
Gājiens ar kazu	112
Dejas	115
Ritmiskā vingrošana	117
Akadēmiķi	118
Caurlaide	120

III. Bimberbaumas

Stāsts	125
Vilibalds ir fatālists	127
Bimberbauma bērns	128

Ātmošanās	130
Bumeranga ēnā	138
Varoņa celšanās	156
IV. Dzeltenas lapas	
Kantainais galds	181
Parlaments	205
Dziesminieks uz nāras	241
Saturs	250

Mitšinskā redaktore A. Prāgma

Tehniskā redaktore L. Bortiga

Korektore V. Zveņceva

Grāmata izdota 1933. gada 15. oktobrī. Pasūtītājam jāmaksē par grāmatu 10 rubļus, ieskaitot izdevumu par transportu. Grāmatu izdevumu par transportu jāmaksē atsevišķi. Grāmatu izdevumu par transportu jāmaksē atsevišķi. Grāmatu izdevumu par transportu jāmaksē atsevišķi.

151	Ammonia
152	Ammonium
153	Ammonium
154	Ammonium
155	Ammonium
156	Ammonium
157	Ammonium
158	Ammonium
159	Ammonium
160	Ammonium
161	Ammonium
162	Ammonium
163	Ammonium
164	Ammonium
165	Ammonium
166	Ammonium
167	Ammonium
168	Ammonium
169	Ammonium
170	Ammonium

SATURS

I. Ducta

- B
- Balla Jaga
- Phosfor
- Kabu gureji
- Sabu
- Nickel
- Vin

II. Metalla

- Evloha
- Plata
- Alumina
- Gilena w kazu
- Deja
- Rubina
- Ardenna
- Cowin

III. Minerale

- Sucia
- Vulcan
- Minerale

PIEZĪMĒJAS

ИВ № 6221

Aivars Ozoliņš

DUKTS

Redaktors A. Grods

Mākslinieciskā redaktore M. Dragūne

Tehniskā redaktore I. Barvīge

Korektore V. Zvaigzne

Nodota salikšanai 10.06.90. Parakstīta iespiešanai 31.07.91. Reģistrācijas apliecības Nr. 2-0306. Formāts 70×90/32. Tipogrāfijas papīrs № 1. Literatūras garnitūra. Augstspiedums. 9,36 uzsk. iespiedl.; 9,51 uzsk. krāsu nov.; 8,35 izdevn. l. Metiens 7000 eks. Pasūt. № 577-5. Izdevniecība «Liesma», 226256 Rīgā, Aspazijas bulv. 24. Izdevn. № 277/33431/Do-1807. Iespiesta tipogrāfijā «Rota», 226011 Rīgā, Blaumaņa ielā 38/40.

Ozoliņš A.

Os 640 Dukts: Proza. — R.: Liesma

1991. — 281 lpp.

ISBN 5-410-00946-0

Aivars Ozoliņš vārds pieņemts publikācijai šī grāmatas ieviešanai, bet šajā grāmatā ir izmantoti citi avoti, kas ir minēti grāmatas ieviešanas beigās. Grāmatas ieviešanai ir izmantoti citi avoti, kas ir minēti grāmatas ieviešanas beigās. Grāmatas ieviešanai ir izmantoti citi avoti, kas ir minēti grāmatas ieviešanas beigās. Grāmatas ieviešanai ir izmantoti citi avoti, kas ir minēti grāmatas ieviešanas beigās.

1991-277

1991-277

281-74

Ozoliņš A.

Oz 640 Dukts: Proza. — R.: Liesma,
1991. — 251 lpp.

ISBN 5—410—00946—0

Aivara Ozoliņa vārds preses publikācijās atrodams jau pasen, bet kopš žurnāla «Avots» nodibināšanas viņa savdabīgos, latviešu literatūras kontekstā varētu teikt — eksperimentālos sacerējumus esam iepazinusi regulāri.

Pirmajā krājumā «Dukts» apkopotos darbus raksturo spožas prāta (un stila) konstrukcijas, tajos paradoksāli risinātas cilvēka esības mūžīgās pretrunas. Grāmatā neatrast dzīves realitāšu konkrētības, toties autora domas konkrētība un izteiksmes lokanība mākslas «gardēžiem» var sagādāt patiesu baudu.

4702370201—277
O M801(11)—91 91

84L7-4

PIEZIMĒM:

0305065811

PIENĪMĒJĀ

Ozoliņš A.

Oz 040 Drukis: Proza. — R.: Līvoni,
1991. — 251 lpp.

ISBN 5-410-00910-0

Aizara Ozoliņa vārds ir saistīts ar
tās aizrautību un pasen, bet šis
nāls aizvērta nodib. Šis ir viss
liģis, lai vienlaicīgi izvērtētu katra
lādi — kāpēc? — un tāpēc šis ir
ļepzīgais regāns.

Pirmajā krājumā aizvērta ir
tas ir tāpēc, ka šis ir
konstrukcijas tāpēc, ka šis ir
šis ir tāpēc, ka šis ir
šis ir tāpēc, ka šis ir
šis ir tāpēc, ka šis ir
šis ir tāpēc, ka šis ir
šis ir tāpēc, ka šis ir
šis ir tāpēc, ka šis ir

4702870301-777

0 5501(11)-01

2001

LATVIJAS NACIONĀLA BIBLIOTEKA

0305065311